

LAIA QUEROL I CORTIELLA

**ASPECTES MORFOFONOLÒGICS
EN LA MORFOLOGIA VERBAL
DEL CATALÀ NORD-OCCIDENTAL**

DIRECTORA DE TESI:
MARIA ROSA LLORET ROMAÑACH

TESI DOCTORAL
Departament de Filologia Catalana
Universitat de Barcelona
Programa de Doctorat *Llenguatge i Variació*
Bienni: 2002-2004

PER ALS MEUS PARES,
QUE EM VAN ANIMAR EN ELS INICIS,
I PER AL BERNAT,
QUE M'HA ACOMPANYAT EN ELS DARRERS PASSOS.

AGRAÏMENTS

En acabar aquesta tesi vull expressar el meu agraïment per totes aquelles persones que, en un moment o en un altre, m'han ajudat a tirar-la endavant. Sense el seu suport de ben segur que el seu procés d'elaboració hauria quedat estroncat més d'una vegada.

En primer lloc, vull agrair, molt especialment, l'ajuda i el suport que m'ha ofert la meva directora de tesi, la Dra. Maria Rosa Lloret, en totes les etapes que he superat mentre l'elaborava. A ella li dec hores de revisió d'infinites versions, consells per enfocar punts de la tesi que ja donava per perduts i un esforç que agraeixo tant en l'àmbit professional com en el personal. També vull manifestar el meu agraïment al Dr. Joaquim Viaplana, pels seus suggeriments i comentaris que han ajudat a millorar la versió final de la meva tesi.

En segon lloc, aquesta tesi tampoc no s'hauria pogut dur a terme sense la col·laboració de tots els informants que van participar en l'elaboració del Corpus Oral Dialectal (COD) de la Universitat de Barcelona; del qual s'han extret les dades per desenvolupar aquesta tesi. La concessió d'una beca de formació d'investigadors del Programa Propi UB-Distincions també ha estat una gran ajuda que no només m'ha permès elaborar aquesta tesi sinó que també m'ha ofert una etapa molt gratificant de formació professional que he compartit amb molts companys de beca, als quals també agraeixo els ànims rebuts.

I finalment, la tesi que ara acabo no hauria arribat mai a aquest punt si un dia qualsevol els meus pares, Àngel i Pili, no m'haguessin donat suport per embrancar-m'hi. A ells els dec el gust per l'estudi i el valor de la paciència i de la feina ben feta. Al meu germà Marçal li dec hores de joc quan jo em tancava a l'habitació a treballar i, molt especialment, al Bernat, que ha estat el meu company de camí en pràcticament tot el procés i sense el suport i l'estimació del qual mai l'hauria pogut acabar.

A tots ells, moltes gràcies.

IV.2.2.1.3	Remarques	61
IV.2.2.2	Les dades del corpus d'Alcover i Moll	63
IV.2.3	Anàlisi	70
IV.2.3.1	Variació del segment velar	70
IV.2.3.2	Patrons morfològics verbals	79
IV.2.3.2.1	Precedents	79
IV.2.3.2.2	La distribució del segment velar en termes de patrons morfològics	86
IV.2.3.3	Relacions implicatives entre formes verbals	89
IV.2.3.3.1	Precedents	89
IV.2.3.3.2	La distribució del segment velar en termes de relacions implicatives	93
IV.2.3.4	La distribució del segment velar en altres verbs	103
IV.2.3.4.1	Distribució	103
IV.2.3.4.2	Anàlisi	110
IV.2.4	Remarques	115
IV.3	Verbs amb segment palatal	125
IV.3.1	Precedents	125
IV.3.2	Distribució	128
IV.3.2.1	Les dades del COD	128
IV.3.2.1.1	Patrons de distribució del segment palatal	129
IV.3.2.1.1.1	El bloc A: verb <i>servir</i>	129
IV.3.2.1.1.2	El bloc B: verbs <i>servir</i> i <i>sentir</i>	130
IV.3.2.1.2	Variació del segment palatal	131
IV.3.2.1.2.1	El bloc A	131
IV.3.2.1.2.2	El bloc B	134
IV.3.2.1.3	Remarques	135
IV.3.2.2	Les dades del corpus d'Alcover i Moll	139
IV.3.3	Anàlisi	142
IV.3.3.1	Precedents	142
IV.3.3.2	La distribució del segment palatal en	

	termes de patrons morfològics	147
	IV.3.3.3 La distribució del segment palatal en termes de relacions implicatives	151
	IV.3.3.4 Combinació dels segments velar i palatal a <i>servir</i>	155
	IV.3.4 Remarques	159
IV.4	Els segments velar i palatal en altres llengües romàniques	161
	IV.4.1 El segment velar en català, italià i occità	161
	IV.4.2 El segment palatal en català, italià i occità	166
	IV.4.3 Remarques	170
IV.5	Síntesi final	173
V.	LA DISTRIBUCIÓ DE L'ACCENT EN EL SISTEMA VERBAL CATALÀ	181
V.1	Presentació	181
V.2	Precedents	181
V.3	Distribució	198
	V.3.1 Present d'indicatiu	199
	V.3.2 Present de Subjuntiu	201
	V.3.3 Imperatiu	203
	V.3.4 Pretèrits imperfets d'indicatiu i de subjuntiu	203
	V.3.5 Futur i Condicional	204
	V.3.6 Formes no personals	205
	V.3.7 Remarques	206
V.4	Anàlisi	206
	V.4.1 La segmentació de les formes verbals	207
	V.4.2 Una proposta d'anàlisi	208
	V.4.2.1 Pretèrit imperfet d'indicatiu	210
	V.4.2.2 Pretèrit imperfet de subjuntiu	212
	V.4.2.3 Formes no personals	222
	V.4.2.4 Present d'indicatiu	229
	V.4.2.5 Present de subjuntiu	247
	V.4.2.6 Imperatiu	250
	V.4.2.7 Futur i Condicional	250
V.5	Síntesi final	255
VI.	CONCLUSIONS	259

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

263

ANNEX

279

I INTRODUCCIÓ

I.1 Objectius

La tesi que es presenta porta per títol *Aspectes morfofonològics en la morfologia verbal del català nord-occidental* i té com a objectiu bàsic aprofundir en la descripció i l'anàlisi de dos aspectes de la morfologia verbal del català que presenten imbricacions morfològiques i fonològiques: *a)* la distribució i el valor gramatical dels segments velar i palatal que tenen determinades formes verbals i *b)* l'accentuació de les formes verbals. Treballs anteriors han afrontat l'estudi de parts d'aquests fenòmens, però cap d'ells els ha examinat de manera conjunta, malgrat el reconeixement general de la dependència del sistema accentual verbal de l'estructura morfològica de les formes verbals. Es tracta, per tant, d'estudiar cada un d'aquests dos aspectes de manera independent i de veure, a continuació, com els resultats obtinguts en una part poden ajudar a entendre millor l'altra.

La riquesa del dialecte nord-occidental quant a la flexió verbal, amb divergències significatives entre les varietats que el conformen pel que fa a alguns dels fenòmens estudiats, ha motivat la tria d'aquesta varietat com a objecte d'estudi central de la tesi. Les dades escollides ja van ser descrites de manera parcial al treball d'investigació *Distribució i valor morfe-màtic dels segments velars en la morfologia verbal del català nord-occidental*, presentat el 2004 al Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona, i formen part del Corpus Oral Dialectal (a partir d'ara, COD) del català contemporani de la Universitat de Barcelona, del qual es parla amb més deteniment a l'apartat II.1.¹

¹ Aquest corpus s'emmarca dins del projecte *Explotación de un corpus oral dialectal: análisis de la variación lingüística y desarrollo de aplicaciones informáticas para la transcripción automatizada* (a partir d'ara, ECOD) (HUM2004-01504/FILO, renovat com a HUM2007-65531/FILO) del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona, finançat pel Ministerio de Ciencia e Innovación amb el suport addicional del FEDER (Fondo Europeo de Desarrollo Regional) (pàgina web del projecte: <<http://www.ub.edu/lincaat>>). El treball dut a terme en aquesta tesi i en el treball d'investigació anterior ha estat possible gràcies a una beca de formació d'investigadors del Programa Propi UB-Distincions, dirigida per Maria-Rosa Lloret.

I.2 Organització dels continguts

El contingut de la tesi s'organitza de la manera següent. El capítol II presenta les característiques de les dades estudiades i la metodologia emprada en la recopilació de les dades. El capítol III contextualitza i justifica el marc teòric que s'utilitza en l'anàlisi dels fenòmens examinats. Els capítols IV i V constitueixen el nucli de la tesi: el capítol IV es dedica a l'estudi dels segments velar i palatal i el capítol V, a l'estudi de l'accentuació verbal. El capítol VI recull, a tall de conclusió, les principals aportacions del treball. La tesi es completa amb la llista de referències bibliogràfiques utilitzades al llarg de la recerca i amb un annex, que inclou la totalitat de les dades estudiades.

De manera més específica, en el terreny descriptiu, el primer dels aspectes estudiats s'ocupa, d'una banda, de la distribució d'un segment velar (típicament *-c* o *-gu-*) que apareix entre l'arrel i els morfemes de flexió d'alguns verbs que la gramàtica tradicional ha analitzat com a irregulars i que, majoritàriament, formen part de la segona conjugació (vg. § IV.2.2), i, de l'altra, de la distribució d'un segment palatal (típicament *-eix-*) que apareix entre l'arrel i els morfemes de flexió d'alguns verbs de la tercera conjugació (vg. § IV.3.2). La comparació entre aquests dos segments és ineludible, atès que comparteixen patrons de distribució i que en alguns estudis s'han analitzat com a morfemes del mateix tipus (vg. § IV.2.1). La descripció de les dades del català nord-occidental, però, no es presenta aïllada sinó en comparació amb la de les dades de l'estàndard, per observar-ne les diferències i per enriquir l'estudi de la variació interna de la llengua catalana. L'apartat descriptiu del capítol IV es tanca amb una comparació amb les dades del corpus d'Alcover i Moll, recollides a principis del segle XX, per observar l'evolució i els canvis en la distribució d'aquests elements en el període que separa els dos corpus (per a la descripció dels dos corpus, vegeu el capítol II). Aquesta descripció també va acompanyada d'una altra comparació amb dues llengües romàniques més, l'italià i l'occità, en les quals es constata una presència rellevant d'aquests dos segments (vg. § IV.4).

El segon aspecte que es descriu en aquesta tesi és la distribució de l'accent en el sistema verbal català. La tria d'un fenomen com aquest, en principi estrictament fonològic, ha estat propiciada per la constatació dels lligams que permet establir entre l'estructura morfològica i l'estructura fonològica de les formes verbals. Independentment del caràcter predictable o impredictible que hom li confereixi, no són

pocs els estudis en els quals es considera que l'assignació de l'accent verbal va estretament lligada a l'estructura morfològica (vg. § V.2).

En el terreny analític, l'estudi dels segments velar i palatal gira al voltant de dos eixos: *a)* la justificació de la distribució d'aquests segments a partir de patrons o paradigmes morfològics (vg. § IV.2.3.2 i § IV.3.3.2) i *b)* la justificació de la variació que es detecta entre verbs i entre varietats pel que fa al nombre de formes implicades en aquesta distribució a partir de l'establiment d'una jerarquia de relacions implicatives entre les formes que componen el patró morfològic pertinent (vg. § IV.2.3.3 i § IV.3.3.3). El desenvolupament d'aquests dos punts proporciona noves eines per avançar en el coneixement del grau d'independència i de pertinença morfològica d'aquests segments i de la seva funció en el sistema verbal català. La constatació de les semblances i les diferències que hi ha entre català, italià i occità en aquests aspectes ens ofereix arguments a favor o en contra de les propostes que es recullen en aquesta tesi. En aquests apartats es presenta una anàlisi global en termes paradigmàtics, que recull aspectes de diverses propostes anteriors sobre el caràcter morfològic dels segments analitzats (especialment de Viaplana 1984, 1986, 2005, Pérez Saldanya 1995, Sifre 1992, 1995, 1998, Maiden 2001, 2003a, b); els aspectes fonològics s'analitzen des de la perspectiva de la teoria de l'optimitat (vg. els treballs fundacionals de Prince i Smolensky 1993 i McCarthy i Prince 1993 a, b).

Pel que fa a l'estudi de l'accent en el sistema verbal, es tracta de presentar una proposta d'anàlisi que permeti donar compte de la distribució de l'accent en els diversos temps verbals descrits en el capítol IV. En aquesta anàlisi s'ha de donar compte no només de les regularitats sinó també d'aquells casos que, en estudis precedents, han estat considerats especials pel que fa a la distribució de l'accent, com ara els temps del tema de present, les formes verbals que presenten un segment velar o el futur i el condicional (vg. § V.2). A més, es tracta d'observar si una determinada anàlisi de la distribució de l'accent proporciona nous arguments a favor de l'anàlisi dels segments velar i palatal establerta en el capítol IV. L'anàlisi de l'accent verbal és, doncs, rellevant, perquè implica posar de manifest la dificultat d'establir, en el marc de qualsevol model teòric, els límits entre l'estudi de la fonologia i de la morfologia d'una llengua. En aquest cas, però, s'ha optat també per la teoria de l'optimitat com a marc teòric. A la fi, l'anàlisi formal proposada en aquesta tesi dona compte de la incidència de l'estructura morfològica dels verbs que es proposa en el capítol IV en l'accentuació

verbal i troba en la teoria de l'optimitat el model teòric més adient per analitzar aquest aspecte.

En resum, la recerca duta a terme en el marc d'aquesta tesi contribueix, des de la perspectiva descriptiva, al coneixement dels patrons verbals del català nord-occidental i, en especial, del patró expansiu dels segments velar i palatal; i, des de la perspectiva analítica, a l'estudi de la naturalesa gramatical dels segments velar i palatal, a la determinació de l'estructura morfològica del verb en català i a la influència de l'estructura proposada en l'assignació de l'accent. A més, contribueix a valorar l'adequació de diverses propostes formals pel que fa a l'anàlisi de l'estructura morfològica del verb, d'una banda, i de l'accent, de l'altra, en català. Finalment, però no menys important, l'anàlisi proposada en aquesta tesi es presenta com un marc vàlid per donar compte de la naturalesa i distribució dels segments velar i palatal en totes les varietats o sistemes estudiats alhora; per tant, afavoreix tant l'anàlisi intradialectal com interdialectal. En altres paraules, totes les troballes fetes en l'apartat analític de la tesi han estat propiciades per aquesta pretensió d'aconseguir justificar tant les generalitats que caracteritzen la distribució d'aquests segments en el dialecte nord-occidental com les especificitats que presenten les varietats internes d'aquest dialecte exemplificades en els sistemes que ofereixen cada un dels informants; unes especificitats que no serien reconegudes com a tals si no s'haguessin comparat amb la resta. I aquesta pretensió no tan sols s'intenta acomplir dins l'àmbit lingüístic català, sinó que també intenta abraçar l'anàlisi interlingüística gràcies a la comparació d'aquesta llengua amb l'italià i l'occità.

II LES DADES I LA METODOLOGIA

II.1 Descripció del corpus (COD)

Les dades escollides per desenvolupar aquesta tesi corresponen al català nord-occidental, un dels dialectes del català poc estudiat des del punt de vista analític pel que fa a la flexió verbal.² La convivència, dins d'un mateix territori administratiu, amb el dialecte que ha tingut –i té– més pes en l'elaboració de l'estàndard, en l'escolarització i en els mitjans de comunicació, el català oriental central, provoca una pèrdua progressiva de la multiplicitat de variants formals pròpies del català nord-occidental, sobretot, en l'àmbit de la morfologia verbal. La descripció i l'anàlisi de les variants d'aquest dialecte enriqueixen l'estudi de la variació lingüística tant interdialectal com intradialectal i ofereixen una visió més completa de l'evolució dels canvis morfofonològics en l'àmbit de la morfologia verbal del català.

Les dades amb les quals es treballa en aquesta tesi formen part del Corpus Oral Dialectal (COD). Les dades del COD provenen de les entrevistes que es van dur a terme entre els anys 1994 i 1996 a tres informants de cada capital de comarca de tot el domini lingüístic català. Els informants seleccionats havien de complir les característiques següents: *a)* haver nascut, com els seus pares, en la població en qüestió; *b)* tenir entre 30 i 45 anys i *c)* pertànyer a una classe social mitjana. De la mateixa manera, s'intentava aconseguir informants que no haguessin viscut en altres indrets durant un temps relativament llarg i que no tinguessin una formació acadèmica superior. L'objectiu del primer criteri era aconseguir que els informants fossin representatius del parlar de la localitat en qüestió; per això, no havien d'haver estat en contacte –en la mesura que fos possible– amb parlars d'altres poblacions. Pel que fa al segon criteri, la franja d'edat que es tenia en compte assegurava que els informants no haguessin estat escolaritzats en català i que, per tant, no haguessin rebut la influència de l'estàndard. Finalment, l'últim criteri servia per delimitar d'alguna manera el conjunt d'informants i, així, evitar que s'haguessin de tenir en compte variables com ara la de classe social.

El COD és, doncs, un corpus que s'allunya de les mostres utilitzades, per exemple, en treballs desenvolupats en l'àmbit de la sociolingüística, perquè no té en

² Els treballs de tipus descriptiu que segueixen les pautes de la dialectologia tradicional són abundants, per exemple, Coll (1991), Sistac (1993, 1998), Navarro (1996) i Cubells (2001). L'elevat grau de variació formal interna que presenta aquest dialecte també ha servit de base empírica per a alguns estudis teòrics: Wheeler (1993), Massanell (1995, 2001, 2003, 2004), Creus (1997, 2001), Perea (2003) i Viaplana (2005).

compte variables socials ni de sexe o d'edat, ni treballa amb una mostra estadísticament representativa de la societat. Alhora, però, s'allunya dels corpus amb els quals treballa la dialectologia tradicional, perquè els informants són d'una franja d'edat mitjana i viuen en nuclis urbans més o menys grans. Les enquestes no es van dur a terme a poblacions aïllades sinó a les capitals de comarca, perquè es pretenia recollir mostres de la llengua en el seu estadi actual, a partir de la premissa que és en aquestes localitats on els canvis i la variació lingüística tenen més presència i on la llengua es mostra en el seu estat més viu i constantment canviant.³

Les dades que es recullen corresponen a informants reals, cadascun dels quals representa un sistema lingüístic independent, amb variacions respecte d'altres parlants de la mateixa població. Per aquesta raó, es parteix de les dades de cada un dels informants i no de les dades de cada població. Dels tres informants per població de què es disposa, són pocs els casos en què dos informants comparteixen totes les dades i encara més estranys els casos en què els tres informants coincideixen plenament (aquesta qüestió és especialment important pel que fa a l'estudi dels segments velar i palatal, més que no pas pel que fa a l'estudi de l'accent, en la distribució del qual pràcticament no es detecta variació). Si en una determinada població disposéssim de dos informants coincidents i escollíssim com a representatiu el sistema d'aquests dos informants, es perdrien les dades del tercer informant. En altres paraules, s'obviaria la variació interna en detriment d'una descripció detallada i acurada de les dades. Per aquestes raons, s'ha optat per partir de les dades de cada un dels informants independentment de la població a la qual pertanyen. D'aquesta manera, es pot apreciar com els diversos patrons de distribució s'estenen com un *continuum* per totes les poblacions enquestades sense tenir gaire en compte els seus límits territorials.

La llista de poblacions representatives del català nord-occidental en les quals es van dur a terme aquestes entrevistes és la següent: (per ordre alfabètic) Amposta, Andorra, Balaguer, Benavarri, Cervera, el Pont de Suert, Falset, Fraga, Gandesa, la Seu d'Urgell, les Borges Blanques, Lleida, Mollerussa, Móra d'Ebre, Sort, Tamarit de la Llitera, Tàrrega, Tortosa, Tremp i Vall-de-roures.⁴ D'aquestes vint poblacions, n'hi ha quatre que pertanyen a l'àrea administrativa d'Aragó (Benavarri, Fraga, Tamarit de la Llitera i Vall-de-roures), una a Andorra (Andorra la Vella) i la resta, a Catalunya.

³ Per a una descripció més detallada del COD, vegeu Lloret i Perea (2002), Clua i Lloret (2006), Clua *et al.* (2006) o visiteu la pàgina web següent: <<http://www.ub.edu/lincat/>>.

⁴ Hi ha quatre de les vint poblacions que compten amb quatre informants en lloc de tres. Aquestes poblacions són: Andorra, Cervera, Fraga i Móra d'Ebre.

II.2 Metodologia

II.2.1 Sistematització de les dades

Les entrevistes que es van dur a terme a cada capital de comarca constaven de dues parts: la producció d'un text oral de tema lliure i la resposta a un qüestionari. Aquest qüestionari estava organitzat en diverses seccions: morfologia verbal regular, aspectes fonètics, clítics pronominals, articles, possessius, pronoms personals forts, demostratius i locatius. Les dades que es van obtenir a partir del qüestionari estan recollides en vuit bases de dades diferents (© Microsoft Access), cadascuna de les quals té una estructura adaptada al seu contingut. Aquestes bases de dades han estat recentment publicades en el CD-ROM *Corpus Oral Dialectal (COD)*, editat per Joaquim Viaplana, Maria-Rosa Lloret, Maria-Pilar Perea i Esteve Clua (vg. Viaplana *et al.* 2007). La informació que es recull a continuació ha estat extreta d'aquest CD-ROM.

La base de dades de verbs està constituïda pels cinc verbs següents: *cantar* (I), *perdre* (IIa), *beure* (IIb), *sentir* (IIIa) i *servir* (IIIb). Aquesta classificació, que subdivideix els verbs de la segona i tercera classe verbal en funció de l'absència o la presència d'un segment velar o palatal, respectivament, entre l'arrel i els morfs de flexió, es basa principalment en la proposta de Viaplana (1984, 1986).⁵ En principi, aquests verbs són els que conjuguen tots els informants; ara bé, si un informant tenia dificultats a l'hora de conjuguar-ne algun, aquest se substituïa per un altre del mateix model (per exemple, *patir* per *servir*; vg. també la nota 39 del capítol IV). Les dades recollides són el resultat de la selecció i la sistematització de les respostes dels informants quan l'entrevistador els demanava que conjuguessin aquests cinc verbs a partir de la compleció d'oracions com ara les de (1).

- (1) (*cantar*) “cada dia jo ____ una cançó, tu ____, ell ____, nosaltres ____, vosaltres ____, ells ____”;
- (*beure*) “ahir a la nit jo ____ un got d'aigua, tu ____, ell ____,” etc.;
- (*servir*) “si tingués temps jo ____ l'esmorzar, tu ____, ell ____,” etc.

La base de dades dels verbs consta de 19 caselles. Les tres primeres especifiquen el dialecte, la localitat i el codi de l'informant. A les quatre següents s'indica la conjugació

⁵ Per a altres estudis que han seguit aquesta línia d'anàlisi, vegeu § IV.2.1.

(classe verbal, a partir d'ara), la forma de l'infinitiu com a referència del verb, el temps i la persona de la forma verbal que es transcriu en la casella FONÈTICA. A més, per tal de facilitar la cerca de les dades, s'inclou la forma ortogràfica corresponent a l'estàndard central. A (2) se'n presenta un exemple.

(2) La base de dades de verbs del COD

Dialecte	Localitat	Infor	Co	Verb	Temps	Perso	Ortografia
Central	Banyoles	CBF	1	cantar	Condicional	1	cantaria
Central	Banyoles	CBF	1	cantar	Condicional	2	cantaries
Central	Banyoles	CBF	1	cantar	Condicional	3	cantaria
Central	Banyoles	CBF	1	cantar	Condicional	4	cantaríem
Central	Banyoles	CBF	1	cantar	Condicional	5	cantaríeu
Central	Banyoles	CBF	1	cantar	Condicional	6	cantarien

La forma transcrita a la casella FONÈTICA se segmenta en les caselles següents: ARREL, EP (epèntesi immediatament posterior a l'arrel), EXT⁶ (extensió), TEMA (vocal temàtica), MODE (marca d'infinitiu, gerundi o participi), MT (mode / temps), EP2 (epèntesi posterior als morfs de mode i mode / temps) i NP⁷ (nombre / persona). A (3) s'inclou un fragment de la base de dades amb exemples de cadascuna d'aquestes caselles.

(3) La segmentació morfològica a la base de dades de verbs del COD

Fonètica	Arrel	Ep	Ext	Tema	Mode	MT	Ep2	NP
kəntəríə	kənt			ə		ríə		
pərðərém	pərð	ə				ré		m
bəyént	bə		ɣ	é	nt			
bəwrə	bəw				r		ə	
sénten	sént						e	n
serβíʃko	serβ		íʃk			o		

⁶ A la base de dades apareix la casella EXTENSÍO perquè es parteix de l'estructura morfològica del verb proposada per Viaplana (1984, 1986).

⁷ Els números de l'1 al 3 indiquen primera, segona i tercera persona singular respectivament i els números del 4 al 6 indiquen primera, segona i tercera persona plural respectivament.

A la base de dades dels verbs hi ha dues caselles addicionals: OBSERVACIONS i ALTERNATIVES. A la primera s'hi poden incloure comentaris addicionals, com ara algun aspecte fonètic o fonològic destacable, les apreciacions dels informants en relació amb l'ús (factors generacionals, socials o geogràfics) i comentaris referents als dubtes i dificultats que ha tingut l'informant a l'hora de conjugar una forma. A la casella ALTERNATIVES s'hi transcriuen les formes alternatives que l'informant proposa.

II.2.2 Comparació amb el corpus d'Alcover i Moll

Com s'ha dit al capítol I, l'apartat de descripció de la distribució dels segments velar i palatal en la morfologia verbal del català nord-occidental recull també un estudi comparatiu entre les dades del corpus COD i les del corpus d'Alcover i Moll (vg. § IV.2.2.2 i § IV.3.2.2). Per dur a terme aquesta comparació, s'ha consultat la versió del corpus d'Alcover i Moll en suport magnètic editada per Perea (2001), la qual reuneix, de manera completada i reordenada, els materials de *La flexió verbal en els dialectes catalans*, obra que es publicà, incompleta, entre el 1929 i el 1932. Perea completa les dades d'Alcover i Moll a partir de dotze quaderns de camp, els quals apleguen les dades obtingudes en les eixides filològiques que Alcover va dur a terme entre els anys 1906 i 1929 per completar el seu projecte *Estudi especial de la conjugació*. La comparació entre tots dos corpus permet conèixer la naturalesa dels canvis que fan referència a la presència i la distribució del segment velar en la morfologia verbal del català nord-occidental i que han tingut lloc durant pràcticament tot el segle XX.

La distància en el temps, però, no és l'únic aspecte que diferencia aquests dos corpus. El corpus d'Alcover i Moll és molt més complet pel que fa al nombre de verbs enquestats: s'hi recull la conjugació de 67 verbs. Desafortunadament, no hi ha cap localitat corresponent al català nord-occidental en la qual es reculli la conjugació del verb *servir*. Per dur a terme la comparació entre els dos corpus, cal cercar un altre verb del qüestionari d'Alcover que formi part del grup de verbs tradicionalment anomenats incoatius i que comparteixi les característiques fonològiques de *servir*. Els únics verbs de la classe III de la llista d'Alcover que tenen una arrel acabada en coda complexa del tipus *r* + oclusiva, com *servir* (/serb/ en els dialectes estudiats), són *partir* i *repartir*, però del segon només es recullen les persones 4 i 5 del present d'indicatiu a Andorra.

Per tant, la comparació s'ha de dur a terme prenent com a referència la conjugació de *partir*, en el corpus d'Alcover i Moll, i la de *servir*, en el COD.

Les poblacions enquestades corresponents al català nord-occidental tampoc no són sempre les mateixes. En el corpus d'Alcover i Moll se'n recullen 34 i al COD, 20; però només n'hi ha 14 que apareguin a tots dos corpus. A (4) es recull una taula comparativa de les localitats corresponents al català nord-occidental en les quals es van dur a terme enquestes en tots dos corpus. El fet que en el corpus Alcover i Moll no s'hagi consultat una determinada localitat que sí que apareix en el COD es marca amb '--'.

(4) Localitats corresponents al català nord-occidental

<i>Alcover i Moll</i>	<i>COD</i>
--	Amposta
Andorra	Andorra
Balaguer	Balaguer
Benavarri	Benavarri
Cervera	Cervera
El Pont de Suert	El Pont de Suert
Falset	Falset
Fraga	Fraga
Gandesa	Gandesa
La Seu d'Urgell	La Seu d'Urgell
--	Les Borges Blanques
Lleida	Lleida
--	Mollerussa
--	Móra d'Ebre
Sort	Sort
Tamarit de la Llitera	Tamarit de la Llitera
--	Tàrrega
Tortosa	Tortosa
Tremp	Tremp
--	Vall-de-roures

I.3 L'annex

Les dades que es descriuen en aquesta tesi es presenten als capítols IV i V de manera sistematitzada, és a dir, mitjançant quadres i taules que recullen els comportaments més generals. En la descripció, però, es parteix de la premissa que cada informant representa un sistema lingüístic independent que s'ha de tenir en compte. No es pretén establir quina és la forma majoritària de cada població perquè creiem que, si ho féssim, obviariem la variació interna en detriment d'una descripció detallada i acurada de les dades (vg. § II.1).

La totalitat de les respostes dels informants de cada població es recullen en l'annex final, que és la base per desenvolupar el capítol IV. En l'annex, la conjugació dels cinc verbs enquestats es presenta en taules en les quals l'eix vertical és ocupat per cada un dels informants (identificats amb un número) i l'eix horitzontal, per cada temps verbal. Les respostes corresponents a cada un dels verbs enquestats es presenten en pàgines diferents. En aquestes taules, però, només es dona constància dels temps verbals en els quals es detecta la presència dels segments velar i palatal en alguna ocasió, atès que només són aquestes les formes que es tenen en compte en la nostra tesi. Per a més detall, es pot consultar la versió publicada del corpus COD (vg. Viaplana *et al.* 2007).

III MARC TEÒRIC

III.1 Hipòtesis de partida

En aquesta tesi s'estudien aspectes relacionats amb el component morfològic i el component fonològic de la llengua. En els aspectes morfològics, se segueix bàsicament l'enfocament morfèmic clàssic (*Item and Arrangement*), però també es tindran en compte alguns aspectes de la morfologia paradigmàtica (*Word and Paradigm*) per poder explicar l'organització de les formes verbals en patrons paradigmàtics que afecten la distribució dels morfs.

Els aspectes fonològics s'analitzen des de la perspectiva de la teoria de l'optimitat (TO; vg. els treballs fundacionals de Prince i Smolensky 1993 i de McCarthy i Prince 1993 a, b), la qual, actualment, gaudeix de molta vitalitat en els estudis sobre el component fonològic de la llengua tant en l'àmbit català (vg. Wheeler 2005 i les referències allí citades) com en el d'altres llengües (vg., per exemple, els treballs accessibles en línia a l'adreça <<http://roa.rutgers.edu>>). Les virtuts d'aquest model pel que fa a la superació dels problemes que plantejava la fonologia generativa clàssica (Chomsky i Halle 1968), com ara el del caràcter estipulatiu de les regles i la seva ordenació arbitrària, i la capacitat explicativa d'aquest model per donar compte d'aspectes relacionats amb la variació lingüística, han convertit la teoria de l'optimitat en un dels models que té més adeptes en els estudis actuals sobre fonologia. (Per a una valoració succinta, en català, dels avantatges i inconvenients d'aquest model enfront dels anteriors en el marc de la fonologia generativa, vg., entre d'altres, Jiménez i Lloret 2004.) En el cas d'aquesta tesi, ens ha semblat també especialment adequat recórrer a aquest model perquè en els darrers anys hi ha hagut diverses propostes amb la voluntat d'integrar en el component fonològic no tan sols l'anàlisi de les formes aïllades resultants dels processos morfològics (que s'incorporen al component fonològic en termes, clàssics, morfèmics) sinó també l'avaluació de paradigmes sencers, per intentar explicar les possibles influències fonològiques existents entre formes relacionades morfològicament. Amb tot, el mecanisme que permet crear els paradigmes no es discuteix amb profunditat en cap treball TO i pocs d'ells es preocupen d'explicar on s'originen aquests paradigmes, un retret seriós que han fet diversos autors (vg., entre d'altres, Downing *et al.* 2005, Lloret 2006, 2007 i Jiménez 2007). Així les coses, aquesta tesi vol fer una aportació clara en aquest camp: els paradigmes s'organitzen en

el component morfològic, o bé per distribució lèxica en termes de patrons morfològics (relacionats amb la distribució dels segments velar i palatal en els casos de flexió verbal que s'analitzen) o bé per les característiques morfosintàctiques de les formes (en el cas de la flexió verbal: present d'indicatiu, present de subjuntiu, futur, etc.). Aquests paradigmes o patrons, creats en el component morfològic, són els que poden entrar en joc en l'avaluació fonològica, encara que no tots ells necessàriament, com es veurà, han de tenir conseqüències fonològiques en una determinada llengua.

Una altra qüestió important de tipus conceptual que plantegen les aproximacions TO paradigmàtiques fa referència a la manera en què el procés d'avaluació accedeix a la informació simultània de les formes aïllades, per una banda, i dels paradigmes, per l'altra. Aquest treball no té per objectiu dissertar sobre aquesta qüestió i, per tant, es deixa per a una altra ocasió.

Els apartats següents es dediquen a presentar, en línies generals, els conceptes bàsics que són clau en aquesta tesi a l'hora de desenvolupar els capítols de descripció i d'anàlisi dels segments velar i palatal, d'una banda, i de la distribució de l'accent, de l'altra. L'apartat III.2 es dedica al component morfològic i l'apartat III.3, al fonològic.⁸

III.2 El component morfològic

III.2.1 Perspectiva morfèmica

Tal com s'ha avançat, en aquesta tesi se segueix bàsicament l'enfocament morfèmic clàssic (*Item and Arrangement*), això és, els mots estan formats per unitats mínimes gramaticals (els *morfemes*) que apareixen en un ordre determinat. La definició clàssica dels morfemes com a unitats més petites portadores de significat de les quals es componen els mots es deu al treball dels estructuralistes americans (vg. Bloomfield 1933, Harris 1942, Hockett 1947, entre d'altres). Ara bé, de la mateixa manera que els *fonemes* poden tenir més d'una expressió o representació fonètica segons el context en què ocorren, la qual cosa es tradueix en termes d'*al·lofonia*, els estructuralistes van observar que els morfemes també poden tenir més d'una representació fònica, o *al·lomorfs*, en què s'agrupen els *morfs* (fruit de la segmentació per recurrència fònica i

⁸ Aquest capítol és merament introductori i només s'hi recullen conceptes generals. Els treballs que estudien de manera específica cada un dels aspectes que s'analitzen en aquesta tesi es revisen en els apartats introductoris de cada un dels capítols corresponents (vg. § IV.2.1, § IV.3.1 i § V.2).

semàntica) que es troben en posició no contrastiva. En aquest marc, doncs, els morfemes són considerats segments fònics significatius recurrents mínims i els al·lomorfs són fruit de l'agrupació dels morfemes en tant que exponents d'un mateix morfema. Aquesta definició és vàlida per a molts casos, però no recull el conjunt de possibilitats que trobem en les llengües, com ara és el cas dels (al·lo)morfemes buits o dels (al·lo)morfemes zero. Les limitacions al concepte clàssic de *morfema* com a conjunt d'alternants amb significat idèntic i distribució no contrastiva han estat motiu de molts treballs (vg., entre d'altres, Matthews 1972, Anderson 1992 i, en la bibliografia en català, Sifre 1998: 24-33, Viaplana 2000: 192-193). Per evitar aquests problemes, en l'actualitat la majoria d'autors defineixen *morfema* com a unitat mínima de l'anàlisi gramatical, com un conjunt de propietats gramaticals i no només de significat (aquesta definició de morfema ha estat adoptada, per exemple, per Viaplana 1984, 1986, 2000, 2006 i també per Mascaró 1986, 2002, Pérez Saldanya *et al.* 2004).

En l'àmbit de la morfologia morfològica, l'estructura morfològica d'una llengua és determinada pels morfemes que la configuren i també per l'organització dels morfemes que els representen. L'ordre d'ocurrència dels morfemes s'estableix, en part, a partir de l'ordenació dels processos morfològics i, en part, per l'establiment de la posició exacta que ocupen els morfemes que representen els morfemes en el mot. En aquesta tesi, es pressuposa, en línia amb els treballs clàssics sobre el verb en català (vg., per exemple, Viaplana 1984, 1986, Mascaró 1986 i Roca-Pons 1986), que hi ha regles morfològiques creadores d'estructura, encara que, de fet, el tema estudiat, això és el caràcter morfològic i la distribució dels segments velar i palatal en la flexió verbal, seria compatible amb altres mecanismes proposats en la bibliografia per a l'ordenació de morfemes (vg., per exemple, l'anàlisi d'Oltra Massuet 1999 en el marc de la morfologia distribuïda).

En aquesta tesi es parteix de l'examen de la representació fonètica de les formes verbals estudiades. A efectes pràctics, per evitar els problemes clàssics que suscita la relació no sempre biunívoca entre forma i significat, en els capítols següents s'ha optat per fer servir el terme *morf* en lloc del de *morfema*. No tots els morfemes de què consta un mot tenen el mateix caràcter gramatical. L'element lèxic bàsic comú a tots els membres d'una sèrie derivativa s'anomena *arrel* (en anglès, *root*). Els altres elements adjuntats a l'arrel s'anomenen *afixos*. L'element lèxic corresponent a la part que queda un cop

eliminats els afixos de flexió s'anomena *radical* (en anglès, *stem*).⁹ Així, l'adjectiu *socials*, es pot descompondre de la manera següent: [[[*soci*]_A + [*al*]]_R + [*s*]_{Flex}]_{Mot}. Aquest mot conté una arrel, *soci-*, que es diferencia de la resta de components del mot o afixos; un sufix de flexió, *-s*, que és el morf de plural; i un radical, *social-*, que és el resultat d'eliminar el morf de flexió de la resta de components del mot. En aquest cas el radical és polimòrfic, perquè consta d'una arrel i d'un afix derivatiu, *-al*.¹⁰ A § III.2.3 es presenta, de manera esquemàtica, quina és la segmentació morfològica de les formes verbals que es pren com a punt de partida per a l'anàlisi, i es torna a recollir a § V.4.1. La pertinença i independència morfològica d'algunes de les unitats que componen aquestes formes verbals (els segments velar i palatal) s'analitza, prèviament al capítol IV.

III.2.2 El paper dels paradigmes en la morfologia flexiva

El paper dels paradigmes en la morfologia verbal d'una llengua flexiva com el català sembla inqüestionable. Malgrat això, els models generatius basats en la perspectiva morfològica no recullen aquest aspecte. Sí que ho fan, en canvi, els que es basen en el mot, els models coneguts com a 'paraula i paradigma' (*Word and Paradigm*) (vg., per exemple, l'*Extended Word and Paradigm Model* d'Anderson 1982 o l'*A-Morphous Morphology* d'Anderson 1992); però en aquests models els morfs, com a unitats d'anàlisi, queden bandejats.

Per contra, en el marc teòric de la morfologia natural (vg., entre d'altres, Dressler *et al.* 1987, Wurzel 1989), els paradigmes sempre han tingut un paper destacat. Aquest model sorgeix a partir dels treballs que s'emmarquen en la teoria de la fonologia natural (Stampe 1969, 1979). Parteix dels conceptes funcionals i de la teoria del

⁹ Alguns autors utilitzen els termes *arrel* i *radical* en sentit invers (vg. Lloret i Viaplana 1992, Lloret 1998). En aquesta tesi s'ha optat per seguir l'ús que en fa d'aquests termes la *Gramàtica del català contemporani* (vg. Mascaró 2002: 467).

¹⁰ No s'entra a discutir la qüestió del concepte de *lexema*, àmpliament debatut a Anderson (1976) i a Aronoff (1994), a partir del treball de Matthews (1972). Com comenta Lloret (1998: 558), encara que s'accepti la definició de *lexema* com a la part no flexionada d'un mot (tal com fa Aronoff 1994), "el debat continua, però, quan es parla de la forma que el *lexema* pren en el nivell fonològic". Així, per a alguns autors la vocal final dels noms associada tradicionalment a gènere i la vocal temàtica dels verbs formen part del *lexema* (vg. Scalise 1984 i per al català Cabré 1994); mentre que per a d'altres no (vg. Mascaró 1986, Viaplana 1984, 1986, 2000, 2005). En aquesta tesi, a efectes pràctics, el concepte de *lexema* s'associa al d'arrel, tal com en general fan els autors que tracten aspectes de morfologia flexiva en termes morfològics i tenint en compte que no es discuteixen ni s'inclouen aspectes de la derivació.

marcatge de l'Escola de Praga (Trubetzkoy 1931). En la teoria del marcatge, allò més marcat s'oposa a allò menys marcat, que és, en morfologia natural, allò més natural i més freqüent. Des del punt de vista de la morfologia natural, les llengües prefereixen els fenòmens morfològics que són més naturals que els altres. A més, aquesta teoria defensa que els paradigmes flexius estan determinats per quatre principis de naturalitat; els dos primers depenen del sistema de cada llengua i els dos segons són independents d'aquest sistema (vg. (1)).

- (1) Principis de naturalitat
 - a. *Congruència del sistema.* Afavoreix els paradigmes organitzats d'una manera uniforme i sistemàtica d'acord amb els paràmetres morfològics de la llengua.
 - b. *Estabilitat de les classes flexives.* Afavoreix les classes flexives motivades independentment i els paradigmes organitzats a partir de sistemes implicatius generals (el fet, per exemple, que una propietat morfològica d'un determinat element reaparegui en uns altres elements de la mateixa classe).
 - c. *Uniformitat i transparència.* Afavoreix els paradigmes sense variants al·lomòrfiques (uniformitat) i sense ambigüitats ni fusions (transparència).
 - d. *Iconicitat estructural.* Afavoreix els paradigmes en els quals els elements marcats formalment s'identifiquen amb els marcats morfosintàcticament (la primera persona és més marcada que la tercera i molt sovint aquella presenta desinència i aquesta no).

(adaptat de Pérez Saldanya 1995: 280)

Aquest model s'aplica sovint a estudis de tipus diacrònic, perquè resol de manera satisfactòria l'anàlisi de fenòmens que es mantenen al marge de la regularitat morfològica i que la gramàtica històrica tradicional engloba en el calaix de sastre de l'*analogia*. A més, la morfologia natural posa en contacte la lingüística amb la psicologia, atès que intenta donar compte –a través dels principis de (1) o de la teoria del marcatge– dels problemes psicolingüístics amb què topa tant el parlant com l'oient d'una llengua. Per al subjecte parlant, per exemple, la dificultat més important és la de

la sinonímia o l'al·lomorfisme: haver de triar entre més d'una forma a l'hora d'expressar un determinat concepte. Per al subjecte oient, en canvi, la dificultat més gran és la de l'ambigüitat: haver de desxifrar a quina categoria gramatical s'associa un determinat morf d'una forma verbal de qualsevol llengua flexiva. Des del punt de vista de la morfologia natural, els canvis que els sistemes morfològics experimenten al llarg dels anys es regeixen pels principis de (1) i poden justificar-se a partir d'aquests condicionaments de tipus psicolingüístic.

Més enllà d'aquests aspectes, en la morfologia natural la descripció dels paradigmes flexius té un paper cabdal. Es tracta no només de posar de manifest la importància del paradigma d'un mot qualsevol en l'estudi de la seva flexió, sinó d'intentar justificar-ne l'estructura interna. En els treballs desenvolupats en aquest marc teòric s'analitza la distribució de determinats morfs verbals en termes de les *relacions implicatives* que s'estableixen entre les diverses formes verbals del paradigma. En català destaquen els treballs de Wheeler (1992, 1993), Pérez Saldanya (1995) i Sifre (1998), en els quals s'analitzen amb deteniment els segments velar i palatal que s'estudien en el capítol IV d'aquesta tesi. (Per a una revisió més detallada dels conceptes que presenten aquests autors, vg. § IV.2.3.3.1.)

III.2.3 Estat de la qüestió

Com s'ha dit, en aquesta tesi s'ha optat per fer servir una morfologia de base morfèmica. En les formes verbals, l'arrel conté el significat lèxic del mot. Els afixos flexius, unitats purament gramaticals, contenen, indiscutiblement, les propietats morfosintàctiques verbals. Les categories morfosintàctiques pertinents per al català són les següents: el temps, el mode, l'aspecte, la persona i el nombre. En català, però, diverses categories apareixen sovint fusionades en un sol morf. Per aquesta raó, es proposa –com fan la majoria d'estudis precedents– de tenir en compte les categories morfosintàctiques de *mode / temps* i de *nombre / persona*, per a les formes personals, i de *mode*, per a les formes no personals.¹¹ Entre unes i altres apareixen unes altres unitats gramaticals, les marques de conjugació o classe verbal, associades amb la part lèxica del

¹¹ L'aspecte dóna compte del caràcter perfectiu o imperfectiu de l'acció verbal. En català, com en altres llengües, aquesta categoria verbal no és representada per cap morf concret, sinó que està supeditada a la categoria de temps verbal. Hi ha autors (per exemple, Sifre 1998: 362) que utilitzen el terme TAM (Temps / Mode / Aspecte) per referir-se a la categoria que aquí es presenta com a mode / temps.

verb segons alguns autors i amb la part flexiva del verb segons d'altres.¹² Viaplana (2006) proposa de diferenciar les marques de conjugació de les que pròpiament expressen propietats morfosintàctiques (amb els termes *unitats gramaticals específiques* per a les primeres i *unitats gramaticals generals* per a les segones), pel caràcter morfològic de les marques de conjugació; és a dir, perquè, d'una banda, formen part de la representació lèxica de l'arrel perquè són idiosincràtiques de cada verb i, de l'altra, determinen la concurrència específica dels morfs de flexió que expressen les categories morfosintàctiques. Per justificar-ho, l'autor posa de manifest que la tria d'un determinat morf d'una categoria gramatical, com ara el temps, varia en funció de la classe a la qual pertany el verb que s'analitza i, per tant, depèn de la vocal temàtica. Per exemple, la unitat gramatical de 'pretèrit imperfet' i 'indicatiu' pot ser representada pels dos morfs següents: [βa] i [a]. Ara bé, la tria d'un o de l'altre depèn de la classe verbal a la qual pertany el verb: el primer, si és de la classe verbal I, o el segon, si és de qualsevol altra classe verbal. En aquest sentit, les unitats que es descriuen i s'analitzen més atentament al llarg d'aquest estudi (això és, els segments velar i palatal) també són unitats gramaticals específiques. A continuació es presenta l'esquema de la segmentació morfològica que es pren com a punt de partida per a l'anàlisi en aquesta tesi:

Formes verbals personals:

Arrel + segment velar/palatal + vocal temàtica + mode/temps + nombre/persona

Formes verbals no personals:

Arrel + segment velar/palatal + vocal temàtica + mode

Una de les conclusions que es destaquen a § IV.5 consisteix a afirmar que, en la línia dels treballs de Viaplana (1984, 1986, 2005), els segments velar i palatal, paral·lelament a la vocal temàtica, són morfs independents de l'arrel i de la flexió. A § V.4.1 es va un pas més enllà d'aquesta anàlisi i s'afirma que l'arrel, la vocal temàtica i els segments velar i palatal conformen una altra unitat activa en la gramàtica que rep el nom de *radical* i que es distingeix dels components de la flexió.

¹² Vg. nota 10. El conjunt de morfs de flexió d'un mot s'identifica, sovint, amb el terme *desinència* (vegeu Viaplana 2000: 221). En canvi, es reserva el terme *terminació* per al grup format per la vocal temàtica i els morfs de flexió (Fabra 1956: 41), tot i que –com apunta Mascaró (1986: 106)– aquest grup només té un ús pràctic normatiu.

En aquesta tesi, però, també es tenen en compte les aportacions de la morfologia natural en l'àmbit paradigmàtic que fan referència a la descripció de l'estructura interna dels paradigmes, entesos aquests com una xarxa de relacions implicatives entre formes verbals que regeixen la distribució de determinats morfs, com ara els segments velar i palatal que apareixen entre l'arrel i els morfs de flexió de determinats verbs. A diferència d'altres estudis, però, s'intentarà d'incardinar l'organització paradigmàtica en una morfologia de base morfèmica (vg. § IV.2.3 i § IV.3.3).

Finalment, com s'ha comentat a § I.2, aquesta tesi pretén establir un marc vàlid per donar compte de la variació tant intradialectal com interdialectal. Si no s'hagués partit d'aquesta pretensió, l'anàlisi proposada, com es veurà més endavant (vg. § IV.2.4 i § IV.5), hauria arribat a conclusions i formalitzacions diferents en més d'una ocasió.

III.3 El component fonològic i l'accent

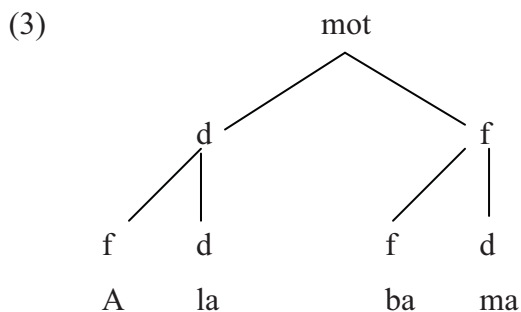
A l'inici del capítol que dedica a l'accent, Fox (2002: 114) resumeix, en poques línies, la problemàtica que acompanya l'estudi d'aquest tret prosòdic: "*Accent* has proved to be one of the most controversial of the prosodic features, generating a considerable amount of theoretical debate. There has been –and continues to be– disagreement about the phonetic nature of the phenomenon, its phonological role, and the appropriate mode of its description, as well as its relationship to morphological and syntactic features in specific languages."

En aquesta tesi no es pretén desenvolupar un estudi sobre la dificultat d'establir un correlat fonètic de l'accent (per a una revisió d'aquesta qüestió, vg. Fox 2002: 120-127), sinó que es tracta d'analitzar la naturalesa fonològica d'aquest tret i, més concretament, de justificar-ne la distribució en l'àmbit de la morfologia verbal del català. En aquest sentit, la lingüística catalana no ha estat una excepció en la discussió general sobre l'accent i sempre s'ha debatut entre dues propostes d'anàlisi: *a)* la que considera que és un element prosòdic que forma part de les representacions lèxiques dels morfemes (vg., entre d'altres, Mascaró 1983) i *b)* la que considera que aquest tret

és plenament predictable a partir d'unes regles fonològiques específiques (vg., per exemple, Wheeler 1979).¹³

A més d'aquestes dues propostes d'anàlisi aplicades al cas del català, l'estudi de l'accent comporta sempre una dificultat addicional: la de la seva representació.¹⁴ Pel que fa a aquesta qüestió, ha estat cabdal el paper de la teoria mètrica (Lieberman 1975, Lieberman i Prince 1977, Halle i Vergnaud 1978), els principis de la qual són seguits per molts dels estudis fundacionals sobre l'accent en català (vg. Wheeler 1987, Serra 1993, entre d'altres) i en espanyol (vg. Harris 1983, Roca 1988, entre d'altres).

Un dels aspectes centrals de la teoria mètrica, que es desenvolupa en el marc de la fonologia no lineal, és la idea de captar la naturalesa jeràrquica de l'accent en una representació determinada: l'*arbre mètric* o *prosòdic* (*metrical tree*). Aquest arbre s'organitza en tres nivells: *a*) el de la *sil·laba* (*syllable*), en el qual hi ha representades totes les síl·labes del mot identificades com a fortes (f) o dèbils (d); *b*) el del *peu* (*foot*), en el qual les síl·labes del nivell anterior s'organitzen en peus binaris etiquetats com a iàmics (d f) o com a trocaics (f d), segons la llengua, i *c*) el del *mot* (*word*). Vegeu-ne un exemple a (3).

(adaptat de Kager 1995: 368)

L'arbre mètric proporciona una representació de l'accent en termes de la relació que s'estableix entre un node dèbil i un de fort. La teoria mètrica, però, proposa un altre tipus de representació de l'accent per donar compte de l'estructura rítmica que imposa, en una seqüència determinada, l'alternança de síl·labes dèbils i fortes. Es tracta de la

¹³ A § III.2.2 s'ha posat de manifest la decisió d'evitar el concepte de morfema. Els estudis que segueixen la proposta de *a*), però, fan servir aquest terme per fer referència al fet que no només les arrels sinó també els sufixos derivacionals i alguns sufixos propis de la flexió verbal poden ser lèxicament accentuats.

¹⁴ Els estudis precedents sobre l'accent en català es revisen amb deteniment a § V.2. En aquest apartat es tracta de presentar els diversos marcs teòrics en els quals es desenvolupen cadascun d'aquests estudis.

xarxa mètrica o *accentual* (*metrical grid*). En la seqüència de columnes de *grid marks* (*), o *marques de la xarxa*, l'alçada d'aquestes marques dóna compte dels diversos nivells de prominència, mentre que la distància horitzontal entre elles representa l'estructura rítmica, en paraules de Serra (1993: 421), les *grid marks* equivalen a “[...] els *beats* o síl·labes que poden ser accentuades en el discurs [...]”. Vegeu-ne un exemple a (4).

(4) *

 * *

 * * * *

 Alabama

(extret de Kager 1995: 369)

En aquest context apareix el concepte d'*extrametricitat* (Lieberman i Prince 1977), que desenvolupa Hayes (1981). Des d'aquest punt de vista, els elements que són marcats com a extramètrics (a efectes pràctics, indicats per mitjà dels parèntesis angulars) no són analitzats pel sistema de regles de la teoria mètrica. L'extrametricitat, que es reserva als elements perifèrics (*Peripherality Condition*, vg. Hayes 1981) ha estat aplicada, per exemple, als casos dels mots esdrúixols en català (vg. § V.2). Els mots com ara *brúixola* tenen una última síl·laba extramètrica (*brúixo<la>*) que, com a tal, no compta a l'hora d'assignar peus. D'aquesta manera, els esdrúixols es poden continuar analitzant com la majoria dels mots catalans, és a dir, com a troqueus moraic. Aquesta altra unitat prosòdica, la *mora* (μ), està relacionada amb la constatació que hi ha llengües que són sensibles al pes sil·làbic. Per exemple, en català la majoria de mots acabats en vocal són plans (com ara *casa*, *mico*, *patata* o *dimoni*), mentre la majoria dels mots que acaben en consonant són aguts (com ara *pernil*, *colom*, *estatut* o *canemàs*). Sembla, doncs, que, almenys pel que fa als elements nominals, el català és una llengua sensible al pes sil·làbic, perquè l'accent tendeix a ocórrer en les síl·labes pesades, les que tenen dues mores.¹⁵

¹⁵ Cada síl·laba té, com a mínim, una mora, que es correspon amb la vocal que fa de *nucli*. En té dues si és una síl·laba travada, és a dir, si té *coda*.

La teoria mètrica, però, evoluciona i Halle i Vergnaud (1987) presenten una variant de la xarxa mètrica com a representació de l'accent. En aquest cas les *grid marks* s'organitzen en grups binaris. En aquesta versió de la xarxa s'estableixen diversos nivells presentats jeràrquicament (nivells 0-1-2, etc.). En el nivell 0 es representen els constituents que poden ser accentuables, ja siguin síl·labes o mores; en el nivell 1 es representen els nuclis de cada un dels constituents del nivell 0 i al nivell 2 es representen els nuclis dels constituents del nivell 1 i així, successivament (vg. (5)). (Per a una revisió detallada i crítica dels diversos models que es desenvolupen en el marc de la teoria mètrica, vg. Kager 1995.)

(5)		*	line 2
	(*	*	*) line 1
	(**)	(**)	(**) line 0
	Apa	lachi	cola

(extret de Kager 1995: 391)

La teoria de l'optimitat (vg. Prince i Smolensky 1993, McCarthy i Prince 1993a, b) apareix en un context en el qual molts lingüistes posen de manifest que algunes de les limitacions de la fonologia generativa clàssica no havien estat superades pels models posteriors com ara la fonologia no lineal (autosegmental, prosòdica i mètrica). Les objeccions se centraven, sobretot, en el fet que, malgrat la inclusió de les condicions, o principis, de bona formació proposades pel model no lineal –precedents clars de les *restriccions* TO–, continuaven havent-se de postular regles molt específiques, que sovint s'ordenaven sense cap motivació externa i que durant la derivació podien generar formes intermèdies abstractes i inexistents, sense plausibilitat psicològica, per tant. La fonologia (generativa) natural (vg. Stampe 1969, 1979), de caire funcional, va introduir alguns canvis en aquest sentit en postular l'existència d'un conjunt de principis naturals –un altre precedent clar del concepte de *restricció* utilitzat per la TO– que afavorien uns determinats tipus de canvis en les llengües del món. (Per a aquestes qüestions, vg., entre d'altres, Jiménez i Lloret 2004 i Pons 2007: 11-18.)

En la teoria de l'optimitat, les llengües disposen de jerarquies de restriccions que avaluen els diversos candidats que es generen a partir d'una forma donada qualsevol (un *input*), per escollir-ne un d'òptim, que és el candidat que transgredeix el menor nombre

de restriccions.¹⁶ Aquestes restriccions, a diferència del sistema de regles que proposaven els models generatius anteriors, són de caràcter universal i són transgredibles. Les llengües es diferencien les unes de les altres –i els dialectes que les formen– per l’ordenació jeràrquica que fan de les restriccions. Aquesta ordenació jeràrquica funciona de la manera següent: les restriccions situades més a l’esquerra (o més amunt) en la jerarquia són més determinants, a l’hora d’avaluar els candidats, que no les que estan situades per sota d’aquestes.

Les restriccions que entren en conflicte són de dos tipus: *a)* de marcatge i *b)* de fidelitat. Les restriccions de marcatge eviten les estructures superficials que no segueixen els condicionaments universals de tipus articulatori, acústic i perceptual, encara que això tingui com a resultat una estructura que no preservi totes les propietats de la forma d’entrada. Les restriccions de fidelitat, en canvi, afavoreixen el manteniment de la identitat entre les formes d’entrada i les formes superficials. Per a una descripció detallada del model i del seu funcionament, vegeu, entre d’altres, Prince i Smolensky (1993), McCarthy i Prince (1993a, b), Kager (1999) i McCarthy (2002). En aquest treball se segueix la versió de la teoria de l’optimitat basada en la teoria de la correspondència, impulsada per McCarthy i Prince (1995, 1999), que és el fonament de la majoria de treballs TO actuals (aquest és, per exemple, el model adoptat a Wheeler 2005). La novetat més important d’aquesta perspectiva respecte de la teoria de la contenció pròpia dels primers treballs TO (vg. Prince i Smolensky 1993) afecta les relacions de fidelitat, que ara s’estableixen per parelles input (S_1) - output (S_2) que es troben en relació de correspondència. McCarthy i Prince (1995: 262) defineixen de la manera següent aquestes relacions de correspondència:

- (6) “Given two strings S_1 and S_2 , correspondence is a relation \mathfrak{R} from the elements of S_1 to those of S_2 . Elements $\alpha \in S_1$ and $\beta \in S_2$ are referred to as correspondents of one another when $\alpha \mathfrak{R} \beta$.”

En el cas de l’accent, les restriccions de marcatge que permeten determinar la posició de l’accent són del tipus “HEAD(PROSODICWORD): Each phonological word must have a unique head and therefore exactly one accent” (McCarthy 2002: 78), que estableix que

¹⁶ La teoria de l’optimitat consta de tres components bàsics: LEX(ICON), que conté totes les representacions lèxiques dels morfemes; GEN(ERATOR), que té la funció de generar formes superficials possibles –o candidats– per a cada entrada lèxica, i AVAL(UATOR), que té per funció avaluar els candidats generats i seleccionar-ne l’òptim d’acord amb una jerarquia de restriccions.

cada paraula fonològica ha de tenir un sol cap i, per tant, un sol accent, o “*LAPSE: Assign one violation mark for each pair of adjacent unstressed syllables” (McCarthy 2003: 106), que estableix que no poden haver-hi síl·labes àtones adjacents. Aquestes restriccions de marcatge interactuen, a la vegada, amb restriccions de fidelitat del tipus “FAITHFULNESS TO PROSODIC HEADS: Prosodic heads in the input are realized as such in the output” (vg. Beckam 1998, Alderete 1999, Kager 2000), que vetlla perquè els caps prosòdics de les formes d’entrada es mantinguin com a tals a les formes de sortida. Així, posem per cas, en una llengua organitzada en troqueus, a partir d’un input de tres síl·labes amb el cap prosòdic fixat a l’esquerra –subratllat en els inputs de (7)-(9) per claredat expositiva–, l’ordenació de les restriccions FAITHFULNESS TO PROSODIC HEADS i HEAD(PROSODICWORD) per damunt de la restricció *LAPSE (vg. (7)) resultaria en la tria de la forma amb un accent únic a la primera síl·laba (7a); l’ordenació de *LAPSE i FAITHFULNESS TO PROSODIC HEADS per damunt de HEAD(PROSODICWORD) (vg. (8)) resultaria en la selecció de la forma amb dos accents (8b), i l’ordenació de *LAPSE i HEAD(PROSODICWORD) per damunt de FAITHFULNESS TO PROSODIC HEADS (vg. (9)) resultaria en la tria de la forma amb un accent a la penúltima síl·laba (9c).

(7) FAITHFULNESS TO PROSODIC HEADS, HEAD(PROSODICWORD) » *LAPSE

<u>σ</u> σ σ	FAITHFULNESS TO PROSODIC HEADS	HEAD (PROSODICWORD)	*LAPSE
☞ a. ('σ σ) σ			*
b. ('σ σ) 'σ		*!	
c. σ ('σ σ)	*!		

(8) *LAPSE, FAITHFULNESS TO PROSODIC HEADS » HEAD(PROSODICWORD)

<u>σ</u> σ σ	*LAPSE	FAITHFULNESS TO PROSODIC HEADS	HEAD (PROSODICWORD)
a. ('σ σ) σ	*!		
☞ b. ('σ σ) 'σ			*
c. σ ('σ σ)		*!	

(9) *LAPSE, HEAD(PROSODICWORD) » FAITHFULNESS TO PROSODIC HEADS

$\underline{\sigma} \sigma \sigma$	*LAPSE	HEAD (PROSODICWORD)	FAITHFULNESS TO PROSODIC HEADS
a. ($\sigma \sigma$) σ	*!		
b. ($\sigma \sigma$) σ		*!	
☞ c. σ ($\sigma \sigma$)			*

Quant al formalisme utilitzat en teoria de l'optimitat, cal advertir que en els quadres de restriccions –o tableaux– la casella superior de la columna de l'esquerra conté l'input i les caselles de sota d'aquesta primera columna, els outputs –o candidats–, superficials, possibles.¹⁷ Les altres caselles de la fila superior contenen les restriccions. En les jerarquies, el símbol «» indica que la restricció que apareix a l'esquerra del símbol està ordenada per sobre de la que apareix a la dreta, la qual cosa s'expressa en el tableau amb una línia contínua entre les columnes corresponents a les restriccions implicades. Si, per contra, les restriccions no estan ordenades entre elles, a la jerarquia apareix una coma entre elles i al tableau, una línia discontinua. En els tableaux, els asteriscs indiquen que una restricció és violada, transgredida pel candidat avaluat. Quan la violació és fatal (això és, quan determina l'eliminació d'un candidat), s'indica afegint el signe «!» a la dreta de l'asterisc, i les caselles següents s'ombregen per deixar clar, gràficament, que aquell candidat ha quedat descartat. El símbol «☞» marca el candidat guanyador o òptim.

Com ja s'ha anunciat en els apartats anteriors (vg. § III.1), l'anàlisi de la distribució de l'accent en el sistema verbal del català que es duu a terme al capítol V d'aquesta tesi es desenvolupa en el marc d'aquest model, la teoria de l'optimitat.

¹⁷ Al llarg de la tesi s'utilitza el terme *tableau* (i *tableaux*) per als quadres de restriccions, d'acord amb la pràctica habitual de la bibliografia TO, tant en català com en altres llengües.

IV LA FLEXIÓ VERBAL. ELS SEGMENTS VELAR I PALATAL

IV.1 Presentació

Aquest capítol se centra en l'estudi dels segments que sovint han rebut el nom d'*extensions de l'arrel* (vg. § IV.2.1). Aquestes extensions són dues: una de naturalesa velar, que en català estàndard només apareix a la classe verbal que té com a model *beure*, i una de naturalesa palatal, que en català estàndard només apareix a la classe verbal que té com a model *servir* (a efectes pràctics es fan servir els termes *segment velar* i *segment palatal* respectivament, per tal d'evitar confusions amb altres anàlisis). L'apartat IV.2 es dedica a l'estudi del segment velar i l'apartat IV.3, al del segment palatal. En tots dos casos es presenta una descripció detallada de la distribució d'aquests elements a partir de les dades del COD en comparació amb les del corpus d'Alcover i Moll (1929-1932), per observar si hi ha hagut canvis rellevants, i se'n desenvolupa l'anàlisi pertinent en els termes que s'ha anunciat a § I.2 i § III.2.3. Finalment, a l'apartat IV.4 es comparen les dades del català amb les de dues altres llengües romàniques, l'occità i l'italià, en les quals també és destacable la presència d'aquest tipus de segments.¹⁸

IV.2. Verbs amb segment velar

IV.2.1 Precedents

La problemàtica que s'ha anunciat en parlar del segment velar sorgeix, sobretot, quan s'estudien les dades des d'un punt de vista estrictament sincrònic i quan s'analitzen dades de dialectes que no es corresponen amb les del central. Abans de centrar-nos en aquest punt, però, creiem que és convenient fer un repàs de les diverses anàlisis d'aquest segment que s'han proposat tant des del punt de vista sincrònic com des del punt de vista diacrònic.

Des d'un punt de vista diacrònic els estudis de gramàtica històrica afirmen que la velar té un origen etimològic en les formes derivades dels perfectius llatins de verbs que presentaven un perfet en -UI (VALERE, HABERE, VOLERE, etc.). La *wau* d'aquesta terminació, passant per un estadi intermedi *-g^w-*, va donar lloc a *g*. Segons Coromines

¹⁸ Alguns dels resultats previs obtinguts amb relació a aquest tema han estat presentats en congressos (vg. Querol 2005a) i en algun cas, a més, publicats (vg. Querol 2006, en premsa).

(1971: 324), es tracta d'una "alteració de la wau". Entre els segles XIII i XV el segment velar, que marcava les formes perfectives d'aquesta classe de verbs, es va generalitzar en formes clarament imperfectives com la primera persona del singular del present d'indicatiu. Aquesta generalització es va veure afavorida per la pèrdua d'iconicitat d'un sistema de perfet en què les perífrasis HABEO / SUM + participi prenien cada vegada més importància.

La velar també té un origen etimològic al present de subjuntiu i la primera persona del singular del present d'indicatiu de verbs que en llatí presentaven una arrel acabada en *-g* en algunes formes del present (DICERE: *dico, dicas*; PLANGERE, *plango, plangam*, etc.). Ara bé, aquesta velar també apareix a la primera persona del present d'indicatiu de verbs com ara *creure (crec)*, *moldre (molc)*, *prendre (prenc)* o *vendre (venc)*. Es tracta de verbs que presenten més d'una variant del radical: una acabada en velar en certes formes i una altra acabada en una altra consonant en unes altres. En aquests casos, però, l'origen de la velar no és etimològic sinó analògic. Des d'aquest punt de vista, els verbs que presentaven una velar no etimològica a la primera persona del singular del present d'indicatiu ho feien per analogia amb la primera persona del singular del present d'indicatiu de verbs amb velar etimològica, com ara *dir* o *dur*. La presència de la velar en aquells casos tenia la funció de resoldre l'homonímia que presentaven aquests verbs en català medieval entre la primera i la tercera persona del singular d'aquest temps verbal:

CREDO > *creu* > *crec*

MOLIT > *mol*

CREDIT > *creu*

PRENDO > *pren* > *prenc*

MOLO > *mol* > *molc*

PRENDIT > *pren*

La velar que apareix en el present de subjuntiu de verbs com ara *ser (sigui)*, *estar (estigui)* i en les formes dialectals dels verbs *córrer (córrega)* i *obrir (òbriga)* s'ha explicat no només com a resultat d'un procés analògic amb les formes de perfet velaritzades, sinó també com a mitjà per resoldre els problemes morfofonològics de les formes medievals del present de subjuntiu, en les quals la velar permetia eliminar el hiat que formaven el sufix de subjuntiu *-a* i la *-i* del radical que el precedia: *sigā < sia < *SIAM*, *estigā < estia < *STIA*. Per a una revisió més detallada de les anàlisis d'aquests i

d'altres exemples des del punt de vista de la gramàtica històrica i de la morfologia natural, vegeu Pérez Saldanya (1995, 1998).

Des d'un punt de vista sincrònic, però, la naturalesa del segment velar s'ha d'establir a partir de la distribució actual, sense tenir en compte qüestions etimològiques. En aquesta tesi (vg. § III) aquest segment s'analitza com un component més de la forma verbal en qüestió i s'ha d'esbrinar si té un paper pertinent dins l'estructura morfològica de les formes verbals o si no en té cap. Això comporta fer-se preguntes com ara les següents: Es tracta d'un element de naturalesa morfològica? Si és així, de quin tipus de morf es tracta? La seva distribució (en la qual es detecta un grau de variació elevat segons el verb i el dialecte) es pot justificar fonològicament o morfològicament o és, en canvi, totalment *ad hoc*?

En els treballs en els quals s'ha intentat resoldre aquestes qüestions destaquen, bàsicament, dues propostes d'anàlisi. D'una banda, hi ha partidaris d'analitzar el segment velar com a part d'una variant de l'arrel sense cap grau d'independència morfològica. En aquest grup s'inclouen, entre d'altres, els treballs de Roca-Pons (1986), Mascaró (1983, 1986) i Wheeler (2002). D'una altra banda, hi ha partidaris d'analitzar-lo com un segment morfològicament independent i pertinent (vg. Malkiel 1974). Per al català, l'anàlisi més destacada en aquesta línia és la proposada a Viaplana (1984, 1986 i en treballs posteriors d'aquest autor) i adoptada a Clua (1998), Creus (2001), Lloret i Viaplana (1998) i Perea (1997, 1999, 2002).¹⁹

El primer grup de lingüistes observen que hi ha un bon nombre de verbs de la classe verbal II que presenten una arrel bàsica, que apareix en la majoria de formes verbals i que generalment acaba en una síl·laba travada, i una d'alternativa, que apareix en determinades formes verbals (participi, primera persona del singular del present d'indicatiu, present i imperfet de subjuntiu, imperatiu), que va seguida d'un segment velar *-eg / -gu / -c*. Es tracta de verbs com ara *córrer* (*corr-o, corr-ia vs. corr-eg-ut*), *prendre* (*pren-s, pren-ia vs. prenc, pren-gu-i, pren-gu-és*), etc.²⁰ Partint d'un punt de vista segons el qual la irregularitat verbal consisteix en l'alternança de variants de l'arrel, aquests autors analitzen el segment velar en qüestió com a integrant d'una de les variants de l'arrel d'alguns verbs irregulars.

¹⁹ Hi ha dues altres propostes que no han tingut tanta acceptació en treballs posteriors sobre aquest tema, però que també es tindran en compte més endavant (vg. § IV.2.3.2.1). DeCesaris (1988) l'analitza com un morf buit i Hualde (1992), com una epètesi morfològicament condicionada.

²⁰ En aquest apartat es revisen les anàlisis prèvies sobre el segment velar, sense aprofundir en les dades ni en la seva representació fonètica i/o fonològica. Per aquesta raó, es parteix de la forma ortogràfica i no de la fonètica, de la mateixa manera que es fa en els treballs citats.

Un dels arguments a favor d'aquesta anàlisi (vg. Mascaró 1986) és el fet que el segment velar no es troba en distribució complementària amb la vocal temàtica, a diferència del que passa amb el segment palatal, considerat increment temàtic exponent del morfema de conjugació juntament amb la vocal temàtica a Mascaró (1986: 109-110). Per exemple, a *beguem* el segment velar [ɣ] apareix precedint la vocal temàtica [é]. En canvi, les formes del verb *sentir* en les quals apareix la vocal temàtica no presenten mai el segment palatal: trobem formes com ara *servim* i, en canvi, no trobem formes com ara **servixim*. Aquest tipus d'exemples han servit per afirmar que el segment velar no té la mateixa naturalesa morfològica que el segment palatal i la vocal temàtica. Com comenta Wheeler (2002: 651), però, aquesta anàlisi també té algun desavantatge. En primer lloc, no té en compte que hi ha un grup de verbs en els quals el segment velar s'afegeix a una arrel sempre invariable que acaba en *-l* o *-n* (per exemple, el verb *prendre*). En segon lloc, si es parteix del concepte tradicional d'irregularitat verbal, la majoria dels verbs de la segona classe verbal s'han d'analitzar com a irregulars, perquè presenten més d'una variant de l'arrel.²¹

El segon grup de lingüistes, encapçalats pels treballs de Viaplana (1984, 1986) a partir de les dades del valencià estàndard i del català central, observen que hi ha una sèrie de verbs de la classe verbal II que segueixen el model de *beure* i que només es diferencien de la resta de verbs de la mateixa classe verbal pel fet de presentar un segment velar entre l'arrel i els morfs de flexió en unes determinades formes verbals. Segons Viaplana, això és exactament el que passa a la classe verbal III, que, tradicionalment, s'ha dividit en dos grups: el dels verbs purs i el dels verbs incoatius, segons si segueixen el model de *sentir* o *servir* respectivament. El grup de verbs tradicionalment anomenats incoatius només es diferencia del grup de verbs purs pel fet de presentar un segment *-eix* / *-esc*. A partir d'aquest paral·lelisme, Viaplana proposa tractar el segment velar i el segment palatal com a morfs del mateix tipus, que anomena *extensions* de l'arrel. Es tracta d'elements morfològicament independents i pertinents que són “[...] exponents formals d'un determinat comportament verbal que queda recollit en termes de la peculiaritat morfològica ‘subclasse verbal’.” (Viaplana 1986:

²¹ Segons Perea (2002: 619), basant-se en les dades de la versió informatitzada del DIEC, els verbs que segueixen el model de *beure* i que, per tant, presenten un segment velar en determinades formes de la seva conjugació són 55, mentre que els verbs que segueixen el model de *témer* (verb que tradicionalment ha estat considerat un dels models de la classe verbal II, vg. Fabra 1956, Badia 1994 i la proposta de l'IEC 1992) són 33. Segons el concepte de regularitat verbal tradicional, i si s'analitza el segment velar com a part de l'arrel, a la classe verbal II hi hauria més verbs irregulars que regulars.

395.) Així, les classes verbals II i III queden subdividides en dues subclasses cada una (vg. (1)).

(1)	classe II	{	II, -extensió	model: <i>perdre</i>
			II, +extensió	model: <i>beure</i>
	classe III	{	III, -extensió	model: <i>sentir</i>
			III, +extensió	model: <i>servir</i>

(adaptat de Viaplana 1986)

Des del punt de vista de Viaplana, la presència o l'absència de l'extensió velar (en termes d'aquest autor) en una determinada forma permet conèixer la subclasse verbal a la qual pertany el verb en qüestió i preveure'n el comportament en altres formes verbals. L'avantatge principal d'aquesta anàlisi és que soluciona els problemes que la proposta anterior generava. En primer lloc, els verbs que presenten una arrel invariable acabada en *-l* o *-n* s'analitzen com a verbs amb una única arrel que presenten una extensió velar en determinades formes verbals. En segon lloc, des del moment en què es considera que el segment velar no forma part de l'arrel sinó que és un element morfològicament independent, desapareixen les variants d'arrel irregulars acabades en velar. Per tant, molts dels verbs que –segons el concepte tradicional de regularitat verbal– es consideraven irregulars, s'han d'analitzar ara com a regulars. Ara bé, com comenta Wheeler (2002: 651), encara que el segment velar s'analitzi com un morf independent i regular, aquesta proposta no s'estalvia el fet que hi hagi més d'una variant de l'arrel en alguns dels verbs que el presenten. Per exemple, el verb *beure*: /bɛ/ i /bɛb/ (i també /bew/ en algunes interpretacions) (per a una anàlisi de la distribució de l'accent en aquestes i altres formes verbals, vg. § V.4). Segons Viaplana (2005: 197), però, aquesta alternança en l'arrel no té res a veure amb la irregularitat verbal, atès que l'arrel forma part de l'entrada lèxica del verb corresponent i, com a tal, és un dels aspectes idiosincràtics d'aquest, els quals es mantenen al marge del domini de la predictibilitat. (Per a una revisió del concepte de regularitat verbal, vg., també, Viaplana 1996 i Perea 1997.)

A partir d'aquí, hi ha diversos treballs que segueixen la proposta de Viaplana. Creus (1997) la presenta adaptada a les dades del parlar de Bell-lloc d'Urgell i Clua (1998) ho fa amb dades del valencià, que van ser recollides seguint els mateixos criteris del COD. Segons les dades de Clua en el sistema verbal del valencià el segment velar s'estén també a les subclasses verbals que Viaplana analitza com a [II, -extensió] ([pérk]) i [III, -extensió] ([sénka]). Clua conclou que en valencià col·loquial la divisió de la segona classe verbal en dues subclasses verbals pràcticament ha desaparegut, perquè l'única variació que existeix és en relació amb el participi ([beyút] / [perðút]). Pel que fa a l'aparició del segment velar a la subclasse [III, -extensió], l'autor afirma que es pot tractar d'un procés d'adopció d'aquest element encara no completat. Tot i això, manté l'anàlisi del segment velar com un element morfològicament pertinent i independent. En el cas de la classe verbal II, considera que el segment velar és un morf exponent de la classe verbal II, excepte en el cas de la primera persona del singular del present d'indicatiu, en el qual prefereix analitzar-lo com a morf de *nombre / persona*.²²

Més recentment, hi ha hagut aplicacions de l'anàlisi de Viaplana a dades d'altres dialectes (vg. Perea 2003 i Viaplana 2005). En tots aquests casos es manté la hipòtesi segons la qual el segment velar és un element morfològicament independent i pertinent exponent de la unitat gramatical 'subclasse lèxica'. També en tots els casos es fa evident l'elevat grau d'expansió d'aquest segment, tant interparadigmàticament com intraparamatgicament, en tots els dialectes del català. L'anàlisi definitiva és, però, diferent en cada cas.

Perea (2003) treballa amb el corpus d'Alcover i Moll (vg. § II.2.2). En aquestes dades la presència d'aquest segment es detecta a: *a)* el paradigma del verb *cantar* (amb formes com [kántiya] o [kantiyés]) en algunes localitats del nord-occidental, del mallorquí i de l'eivissenc i *b)* el paradigma dels verbs de la tercera classe verbal en algunes localitats del valencià (amb formes com [dórmio] o [dorým]). A partir de la constatació de l'elevat grau de variació pel que fa a la presència d'aquest segment segons la varietat, el verb i la forma verbal en qüestió, l'autora conclou que aquest element, tot i mantenir-se estructuralment en la casella morfològica d'extensió (seguint la proposta de Viaplana 1984, 1986), pot relacionar-se indirectament amb nombre /

²² Clua (1998) analitza la velar que apareix en els verbs de la tercera classe verbal ([sénka], [servíska]) com a morf diferent de l'extensió palatal [is], a diferència de l'anàlisi de Viaplana, segons la qual la velar que apareix en els verbs de tipus *servir* forma part de l'extensió palatal pròpia d'aquests verbs *-isc/-esc-* (a les dades de Viaplana el verb *sentir* no presenta formes com ara [sénka]).

persona o mode / temps en certs dialectes. Per exemple, en català nord-occidental l'analitza com a marcador del subjuntiu enfront de l'indicatiu: [parfím] vs. [partiyém] (Perea 2003: 409). De fet, l'anàlisi del segment velar com a marcador, per bé que indirectament, de determinades categories morfosintàctiques ja s'havia desenvolupat en estudis anteriors sobre el canvi lingüístic que se situen en el marc teòric de la morfologia natural (vg. § III.2.2) i que en català tenen el seu màxim exponent en els treballs de Wheeler (1992, 1993) i de Pérez Saldanya (1995, 1998).²³

Les raons que Perea (2003: 415) atribueix a l'expansió tant interparadigmàtica com intraparamigmàtica del segment velar, entenent per paradigma el conjunt de formes conjugades d'un verb, són les següents: *a)* una tendència analògica; *b)* el principi de marcatge, segons el qual hi ha determinades categories morfosintàctiques marcades (com ara el subjuntiu enfront de l'indicatiu) que tendeixen a presentar algun element que en faciliti la identificació; *c)* l'elusió del sincretisme, entre, per exemple, formes del present de subjuntiu i formes del present d'indicatiu i *d)* l'acció del canvi lingüístic, justificat per la recerca de l'estabilitat, la transparència i la iconicitat en els sistemes flexius. Aquestes raons es corresponen amb alguns dels principis de la morfologia natural que permeten explicar l'origen analògic de les velars no etimològiques d'algunes formes verbals (vg. § III.2.2). Aquest punt de vista, però, no contradiu una anàlisi com la de Viaplana segons la qual "la consonant velar es comporta com una extensió o un interfix que caracteritza formalment una classe de verbs i s'utilitza en determinats contextos morfosintàctics marcats" (Pérez Saldanya 1995: 301).

Viaplana (2005) analitza dades del COD de diversos dialectes. A diferència del català estàndard, en el qual la presència del segment velar només es recull a *beure*, l'autor detecta aquest element en la conjugació de *perdre*, *sentir* i *servir* en altres varietats.²⁴ La variació que observa entre totes aquestes varietats dialectals fa que estableixi trets que especifiquin –en l'entrada lèxica– cada un dels verbs per a cada una de les varietats. Els trets que presenta són: [velar], [velaritzat] i [palatal], de caràcter bivalent (a la pràctica, precedits del signe + o -). Segons aquesta anàlisi, "the feature [+velar] / [-velar] distinguishes velar verbs from non-velar verbs –i.e. verbs such as *beure*, with the whole distribution of the velar segment, from the rest of verbs. The

²³ Els treballs de Wheeler (1992, 1993) i Pérez Saldanya (1995, 1998) s'analitzen amb més deteniment a l'apartat IV.2.3.1.

²⁴ En el cas de l'alguerès, la presència del segment velar també es detecta a la classe I, en verbs que segueixen el model de *canviar* (aquesta peculiaritat ja havia estat reconeguda a Lloret i Viaplana 1998, a partir de les dades de Rovira 1993).

feature [+velarized] / [-velarized] distinguishes non-velar verbs, with velar forms, from non-velar verbs without velar forms. Finally, the feature [+palatal] / [-palatal] distinguishes verbs with palatal extension from the rest of verbs” (Viaplana 2005: 206).

Els trets [+velar] i [+velaritzat], doncs, serveixen per donar compte de dos tipus de verbs. D’una banda, el tret [+velar] identifica els verbs estàndard velars (*standard velar verbs*), és a dir, els verbs que en català estàndard presenten la distribució del segment velar característica de *beure*: a la persona 1 del present d’indicatiu, al present i l’imperfet de subjuntiu, a les persones 3, 4 i 6 de l’imperatiu i al participi. D’una altra banda, el tret [+velaritzat] identifica els verbs que en català estàndard no presenten el segment velar (com ara *perdre*, *sentir*, *servir* o *cantar*), però que, en canvi, sí que el poden presentar altres varietats. En aquests casos Viaplana (2005: 201) afirma que “when the velar segment occurs in the paradigm of verbs other than that of standard velar verbs, this segment occurs within the distributional frame in which it appears in velar verbs. In most of the cases, it covers just a part of its typical distribution.”

L’autor estableix una nova classificació dels verbs catalans. A les entrades lèxiques d’aquests verbs l’arrel va acompanyada d’un seguit de trets que identifiquen el verb en qüestió amb una de les tres classes verbals ([+I], [+II] o [+III]) i li assignen un determinat segment, velar o palatal, amb una distribució determinada ([±velar], [±velarized] i [±palatal]) (vg. (2)). El tret [+V] identifica el mot amb la categoria gramatical a la qual pertany: *verb*. Com s’ha comentat en el paràgraf anterior, els verbs especificats amb el tret [+velar] presentaran el segment velar a les mateixes formes en què ho fa el verb *beure* en estàndard, mentre que els verbs especificats amb el tret [+velaritzat] ho faran només en algunes d’aquestes formes o en altres de diferents.

(2)

a. <i>cantar</i>	[+V, +I, -palatal, -velarized]
b. <i>canviar</i> (Alguerese)	[+V, +I, -palatal, +velarized]
c. <i>odiar</i> (Alguerese)	[+V, +I, +palatal, -velarized]
d. <i>perdre</i> (Standard)	[+V, +II, -velarized]
e. <i>perdre</i> (North-western)	[+V, +II, +velarized]
f. <i>beure</i>	[+V, +II, +velar]
g. <i>sentir</i> (Standard)	[+V, +III, -palatal, -velarized]
h. <i>sentir</i> (North-western, Balearic)	[+V, +III, -palatal, +velarized]
i. <i>servir</i> (Standard)	[+V, +III, +palatal, -velarized]
j. <i>servir</i> (North-western, Balearic)	[+V, +III, +palatal, +velarized]

(extret de Viaplana 2005: 207)

Viaplana (2005) es proposa presentar una anàlisi que doni compte de la variació interdialectal que afecta la distribució del segment velar, un aspecte que no quedava recollit en els seus treballs anteriors, els quals es fixaven en una única varietat (vg. Viaplana 1984, 1986). Aquest és un dels grans avenços del treball. A continuació, es comenten dos altres aspectes de la proposta de Viaplana (2005) amb més deteniment.

En primer lloc, l'autor presenta els trets [\pm velar], [\pm velaritzat] i [\pm palatal] com a trets independents els uns dels altres, que tenen la funció d'associar els verbs catalans a una subclasse verbal determinada. A la pràctica, però, el tret [\pm velaritzat] no té el mateix estatus que [\pm velar] i [\pm palatal], atès que només els *non-velar verbs* (o verbs especificats amb el tret [-velar]) poden estar especificats amb el tret [\pm velaritzat]. Així doncs, si [\pm velaritzat] depèn del tret [-velar], no es pot equiparar a [\pm velar] ni a [\pm palatal], que són plenament independents l'un de l'altre. La manca d'independència del tret [\pm velaritzat] explica per què no totes les combinacions de trets són possibles. Per exemple, a (2) s'observa la manca de classes de verbs especificades amb els trets [+velar, +velaritzat] i d'altres especificades exclusivament amb el tret [+velaritzat] o

[-velaritzat]. En canvi, sí que es detecta una classe verbal especificada exclusivament amb el tret [+velar] (vg. (2f)).²⁵ La subordinació del tret [±velaritzat] també es comprova en el fet que mentre els trets [±velar] i [±palatal] es redueixen, exclusivament, a les classes verbals [+II] i [+III] respectivament, el tret [±velaritzat] es detecta en totes dues classes verbals.²⁶ Finalment, destaca la manca d'un tret [±palatalitzat], la qual cosa es deu a la inexistència del segment palatal en altres classes verbals que no siguin la classe [+III].

En segon lloc, ja s'ha comentat que els verbs especificats amb el tret [+velar] presenten la distribució del segment velar característica de *beure*; en termes de Viaplana, “[...] the whole distribution of the velar segment [...]”, és a dir, presenten el segment velar a: la persona 1 del present d'indicatiu, el present i l'imperfet de subjuntiu, el participi i les persones 3, 4 i 6 de l'imperatiu. En canvi, els verbs especificats amb el tret [-velaritzat] presenten variacions d'aquesta distribució, en funció del verb i en funció de la varietat. Per exemple, en parlar del català nord-occidental, l'autor estableix tres zones: a) la zona nord, en la qual el segment velar es detecta al present i a l'imperfet de subjuntiu i a les persones 3-6 de l'imperatiu dels verbs *sentir*, *servir* i –ocasionalment– *perdre*; b) la zona sud, en la qual aquest segment es detecta als tres verbs anteriors amb la mateixa distribució i c) la zona central, en la qual el segment velar es detecta a l'imperfet de subjuntiu de *servir* i, en menor grau, al de *sentir*. A la zona central, doncs, el verb *servir* només presenta el segment velar en un únic temps, a diferència del que passa a la zona nord. Contradictòriament, però, en tots dos casos el verb està especificat de la mateixa manera: amb el tret [+velaritzat]. Així doncs, a diferència del tret [-velar], que implica una distribució fixa del segment velar, el tret [+velaritzat] s'assigna a verbs que poden presentar el segment velar en un nombre de formes diferent.²⁷

²⁵ A parer nostre, també se n'hauria de detectar una altra d'especificada, exclusivament, amb el tret [-velar], que correspondria al verb *perdre* en la varietat estàndard, perquè l'existència d'una classe verbal especificada com a [+velar] implica que n'hi hagi una altra especificada com a [-velar]. A la seva proposta, però, Viaplana especifica aquesta classe verbal amb el tret [-velaritzat] (vg. (2d)), que, com s'ha dit abans, implica [-velar].

²⁶ El fet que els trets [±velar] i [±palatal] només es puguin associar a les classes verbals [+II] i [+III] respectivament explica per què no es recull cap cas en el qual es combinin tots dos trets.

²⁷ Prenent com a referència el nombre de formes verbals en què *beure* presenta el segment velar (17 de 44), s'observa que, en català nord-occidental, el verb *perdre* el presenta a 15 formes (totes les de *beure* excepte la persona 1 del present d'indicatiu i el participi), i els verbs *sentir* i *servir* ho fan a 14 formes (les de l'imperfet i el present de subjuntiu i les persones 4 i 5 de l'imperatiu). En altres varietats, com ara l'alguerès, el verb *canviar* (de la classe I) presenta el segment velar a 18 de les 44 formes.

En resum, en aquest apartat s'han resseguit les diverses anàlisis del segment velar que s'han proposat, sobretot, des del punt de vista sincrònic. En destaquen dues línies d'anàlisi bàsiques: *a)* la més tradicional, que considera que el segment velar és part d'una de les variants irregulars de l'arrel d'alguns verbs i *b)* la que considera que és un morf independent de l'arrel i dels morfs de flexió i que té la funció morfològica de ser l'exponent de subclasses verbals.

L'anàlisi que es presenta en aquesta tesi segueix la línia dels treballs del grup *b*. El segment velar s'analitza, doncs, com un morf independent de l'arrel i dels morfs de flexió que té la funció de ser l'exponent de subclasses verbals. Més concretament, se segueix l'anàlisi de Viaplana (2005) en termes generals. La presència o l'absència del segment velar en un verb i en una varietat concrets s'associa a uns trets determinats que s'assignen mitjançant un procés lèxic. Com proposa Viaplana, doncs, les entrades lèxiques dels verbs són especificades per dos tipus de trets: *a)* els que associen el verb en qüestió a una classe verbal ([I], [II] o [III]), la qual cosa en determina el comportament flexiu, i *b)* els que associen el verb a una subclasse verbal determinada que es caracteritza per la presència o l'absència d'un segment velar o palatal ([±velar] i [±palatal]). Pel que fa als primers, en aquesta tesi se segueix la formalització de trets de tots els treballs anteriors a Viaplana (2005), que també comparteixen Clua (1998) i els diversos treballs de Perea citats anteriorment; és a dir, aquella que, per raons de simplicitat expositiva, estableix que els trets que designen la classe verbal són no marcats ni com a positius ni com a negatius. Pel que fa als segons, se segueix la terminologia de Viaplana (2005), que estableix la subclasse de verbs de, per exemple, la segona conjugació que presenten el segment velar com a [II, +velar] i no com a [II, +extensió] (l'última és la terminologia que el mateix autor havia fet servir en tots els treballs anteriors).

A diferència de Viaplana (2005), però, en aquesta tesi es proposa que els trets responsables d'aquest últim comportament són, només, [±velar] i [±palatal]. En aquest cas, els trets es presenten com a binaris, de la mateixa manera que es fa en tots els estudis anteriors consultats, per remarcar la diferència entre les subclasses verbals que hi pot haver dins cada una de les classes verbals. Així, en català estàndard s'estableix que la classe verbal II se subdivideix en [II, -velar], exemplificada en *perdre*, i [II, +velar] exemplificada en *beure*. Per raons de simplicitat expositiva, però, en els llistats d'entrades lèxiques dels verbs estudiats que es recullen en aquest capítol en diversos

moments (vg. (34), (58), (67), (102), (107) i (127)) només s'hi inclouen aquelles entrades marcades amb el tret [+velar] o [+palatal], atès que són aquests verbs els que s'han establert com a tema d'estudi d'aquesta tesi. Se suposa, doncs, que aquests trets són binaris però en les caracteritzacions corresponents no s'afegeixen les entrades marcades com a [-velar] o [-palatal], perquè aquesta informació és redundant. L'exemple més clar que es pot observar en aquestes llistes és l'absència d'aquests trets en l'entrada lèxica del verb *cantar*, atès que, segons les dades consultades, a pràcticament la totalitat dels sistemes consultats el verb és [-velar] i [-palatal].

La variació que es detecta entre verbs i entre varietats diferents pel que fa a les formes implicades en la distribució del segment velar no es marca mitjançant el tret [±velaritzat] –que, com ja s'ha comentat, presenta algun inconvenient– sinó d'una altra manera, a partir de d'un mecanisme que es troba en el component gramatical: la jerarquia de relacions implicatives entre les formes verbals que componen un determinat patró morfològic. Es considera que l'assignació del tret [+velar] a l'entrada lèxica d'un verb qualsevol implica la presència del segment velar en un determinat grup de formes verbals o patró morfològic. Els patrons morfològics que regeixen la distribució dels segments velar i palatal són comuns a les diverses varietats del català nord-occidental que s'analitzen. Ara bé, això no impedeix que es detecti un grau elevat de variació segons el verb i segons la varietat. Aquesta variació es justifica a partir de determinades jerarquies que estableixen certes relacions implicatives entre les formes verbals que componen el patró morfològic corresponent i de determinats trets lèxics que estableixen especificitats en la distribució del segment velar respecte de les jerarquies establertes. Les jerarquies donen compte, per exemple, del fet que en una varietat un verb qualsevol presenti el segment velar només a l'imperfet de subjuntiu i que, en canvi, en una altra varietat ho faci també al present de subjuntiu i a l'imperatiu. Les jerarquies de relacions implicatives també donen compte del fet que verbs diferents que comparteixen la presència del segment velar no coincideixin en les formes en les quals aquest segment es detecta. La incorporació en aquesta tesi d'un tractament de la distribució del segment velar en termes de patrons morfològics i de jerarquies de relacions implicatives es deu als treballs de Pérez Saldanya (1995) i Sifre (1998), per al català, i de Maiden (2001, 2003a, b) per a altres llengües romàniques (per a una revisió d'aquests treballs, vg. § IV.2.3.2.1 i § IV.2.3.3.1). D'aquesta manera, no només s'analitzen, com a plenament regulars, els verbs que presenten el segment velar (com ja es proposava a Viaplana 1984, 1986) sinó que també s'analitza com a regular la distribució d'aquest segment en

els diversos verbs i varietats que s'estudien. En aquesta tesi, doncs, es pretén demostrar que la distribució d'aquest element no és del tot arbitrària sinó que es regeix per la combinació de determinats patrons morfològics i de les jerarquies de relacions implicatives corresponents. La formalització d'aquesta anàlisi es presenta detalladament a § IV.2.3.

Els apartats que es presenten a continuació s'organitzen de la manera següent. La descripció de les dades es duu a terme a § IV.2.2 i l'anàlisi corresponent, a § IV.2.3. La descripció se centra en les dades del català nord-occidental que es recullen en el corpus COD, per bé que es comparen amb les del corpus d'Alcover i Moll. L'anàlisi s'organitza al voltant de dos eixos a partir de l'establiment de: *a*) el patró morfològic que regeix la distribució del segment velar (vg. § IV.2.3.2) i *b*) la jerarquia de relacions implicatives que dona compte de la variació que es detecta entre verbs i entre varietats diferents (vg. § IV.2.3.3).

IV.2.2 Distribució

IV.2.2.1 Les dades del COD

En aquest apartat es duu a terme la descripció dels diversos patrons de distribució del segment velar en català nord-occidental que s'han establert a partir de les dades del COD.²⁸ A diferència dels estudis anteriors, en aquesta tesi no només es presenten les tendències més generals, sinó que es revisen les respostes de cada un dels 64 informants enquestats. D'aquesta manera, es dona compte de la riquesa de variació interna que caracteritza el català nord-occidental pel que fa a la distribució del segment velar en les diverses formes verbals i en verbs diferents. Només des de l'observació d'allò que és particular, propi de la llengua de cada parlant, es pot establir allò que és general en un dialecte determinat.

A § IV.2.2.1.1 s'estableixen els diversos patrons de distribució del segment velar, els quals s'han organitzat en quatre blocs segons el grau de presència del segment velar en els cinc verbs que componen l'enquesta: *cantar*, *perdre*, *beure*, *sentir* i *servir*. Ara bé, com ja s'ha comentat en altres apartats, l'expansió d'aquest segment varia molt

²⁸ En aquest apartat el terme "patró" es fa servir com a sinònim de "model" o de "sistema". A § IV.2.3.2 s'estableix quin és el patró morfològic general responsable de la distribució del segment velar a partir de les dades de què es disposa. Vegeu allí l'origen del terme i l'ús que se'n fa en aquesta tesi.

segons l'informant. Per aquesta raó, i tot i que es pretén que els patrons siguin com més generals millor, sovint és necessari ampliar la informació i donar compte de les variacions que es recullen en alguns informants. Es tracta de presentar una descripció el màxim d'estructurada i sistemàtica possible, però, alhora, el màxim de fidedigna possible; que no deixi de tenir en compte cap dels informants del corpus.²⁹

A § IV.2.2.1.2 es descriu el grau de variació de formes superficials que presenta el segment velar ([k]~[ɣ]~[eɣ]~[iɣ]), de la mateixa manera que es fa en el cas del segment palatal (vg. § IV.3.2.1.2).

IV.2.2.1.1 Patrons de distribució del segment velar

IV.2.2.1.1.1 El bloc A: *beure*

En aquest bloc es recullen els sistemes en els quals el segment velar només apareix quan l'informant conjuga el verb *beure*. En principi, es tracta del patró propi de l'estàndard, però s'hi observen algunes variacions, pel que fa, sobretot, a la presència d'aquest segment a l'imperatiu i al present de subjuntiu. Per facilitar la comparació, a (3) es recull el patró de distribució de l'estàndard i a (4) i (5), els del bloc A. En aquestes taules (i en les que es presenten en els apartats següents) es dóna compte de la distribució del segment velar en relació amb dos aspectes: *a)* els diversos verbs de l'enquesta (eix vertical) i *b)* els diversos temps verbals del paradigma d'aquests verbs (eix horitzontal). Ara bé, el segment velar no sempre apareix en tot un temps verbal, sinó que, en algunes ocasions, ho fa només en unes persones determinades. En aquests casos, la forma verbal va precedida d'un número de l'1 al 6 que n'indica la persona i el número corresponent.

²⁹ En aquesta tesi el número de referència dels informants de cada una de les localitats enquestades només es recull als apartats de descripció de la distribució del segment velar i del segment palatal. Per alleugerir l'explicació s'estableixen diversos blocs que inclouen tots els informants que comparteixen una determinada distribució d'aquests elements (vg. § IV.2.2.1.1 i § IV.3.2.1.1 respectivament). D'aquesta manera, l'anàlisi dels segments velar i palatal es pot presentar en termes el màxim de generals possible. Amb tot, a l'apartat dedicat a les conclusions generals del capítol (vg. § IV.5) es recull la relació entre cada un dels informants enquestats i el bloc de distribució al qual pertany.

(3) Patró de distribució del segment velar en estàndard³⁰

	present indicatiu	present subjuntiu	imperfet subjuntiu	imperatiu	participi
<i>cantar</i>					
<i>perdre</i>					
<i>beure</i>	1 <i>bec</i>	totes les persones, p.ex. <i>begui</i>	totes les persones, p.ex. <i>begués</i>	3 <i>begui</i> 4 <i>beguem</i> 6 <i>beguin</i>	<i>begut</i>
<i>sentir</i>					
<i>servir</i>					

Segons les dades de Viaplana (1986), el català central també es caracteritza per aquest patró amb una única diferència: a l'imperatiu, totes les persones, tret de la 2, presenten el segment velar ([béyi], [bəyéim], [bəyéw] i [béyin]).

A continuació es presenten els patrons de distribució del bloc A, que són els més pròxims al de l'estàndard. Aquests dos patrons només es diferencien pel grau de presència del segment velar a l'imperatiu. Mentre el primer només té formes amb velar a les persones 3 i 6 (patró de distribució A.1), el segon en té a tot el temps excepte a la persona 2 (patró de distribució A.2).³¹

³⁰ En aquest quadre es recullen les dades de l'estàndard. Per aquesta raó, es presenta només la forma ortogràfica sense recollir les diferències fonètiques que es detecten entre les diverses varietats dialectals. Això no passa en la resta de quadres, destinats a recollir la descripció d'un sistema verbal concret, el del català nord-occidental.

³¹ Els patrons de distribució que es recullen en aquestes taules només fan referència a la distribució del segment velar. Per tant, no s'hi tenen en compte altres diferències que es constaten entre informants, l'estudi de les quals ens allunyaria dels objectius d'aquest treball. Aquestes diferències, que es poden observar a l'annex, poden ser de tipus divers, per exemple: *a*) variacions pel que fa a l'obertura de la vocal tònica de l'arrel ([bék] vs. [bék]) i *b*) variacions pel que fa als morfems de mode / temps (p.ex. [béyin] vs. [béyen]).

(4) Patró de distribució A.1

	present indicatiu	present subjuntiu	imperfet subjuntiu	imperatiu	participi
<i>cantar</i>					
<i>perdre</i>					
<i>beure</i>	1 [bék]	totes les persones, p.ex. [béyi]	totes les persones, p.ex. [beyés]	3 [béyi] 6 [béyin]	[beyút]
<i>sentir</i>					
<i>servir</i>					

Aquest patró es correspon amb les dades dels nou informants següents: 14, 15 i 16 de Cervera; 27 de Fraga; 43, 45 i 46 de Móra d'Ebre i 54 i 55 de Tàrraga. Les variacions sobre aquest patró que presenten alguns informants es recullen a continuació:

- a) *Variacions al present i l'imperfet de subjuntiu.* L'informant 17, de Cervera, segueix el patró A.1 excepte en dues ocasions: no presenta segment velar a la persona 5 del present de subjuntiu ni a les persones 2, 3 i 4 de l'imperfet de subjuntiu. El fet que la resta d'informants de Cervera segueixin el patró A.1 i que no hi hagi cap altre informant que comparteixi el sistema de l'informant 17 ens fa pensar que es tracta d'una variació poc regular.
- b) *Variacions al present de subjuntiu.* Els informants 21 i 23, de Falset, en el present de subjuntiu, presenten formes amb segment velar només a les persones 1, 2, 3 i 6. Aquest tipus de variació és més regular i no és exclusiva d'aquest patró sinó que reapareix, per exemple, en dos informants que segueixen el patró A.2.

(5) Patró de distribució A.2

	present indicatiu	present subjuntiu	imperfet subjuntiu	imperatiu	participi
<i>cantar</i>					
<i>perdre</i>					
<i>beure</i>	1 [bék]	totes les persones, p.ex. [béyi]	totes les persones, p.ex. [beyés]	3 [béyi] 4 [beyém] 5 [beyéw] 6 [béyin]	[beyút]
<i>sentir</i>					
<i>servir</i>					

Aquest patró es correspon amb les dades dels set informants següents: 7 d'Andorra, 12 de Benavarri; 24, 25 i 26 de Fraga; 35 i 36 de les Borges Blanques. Com en el cas anterior, es detecten variacions en algun informant:

- a) *Variacions a l'imperfet de subjuntiu.* L'informant 34, de les Borges Blanques, no presenta formes amb velar a tot aquest temps, sinó que ho fa només a les persones 1, 2, 3 i 4. Aquest cas, però, tampoc és regular; només es detecta en aquest informant.
- b) *Variacions a l'imperatiu.* L'informant 37, de Lleida, presenta formes amb velar només a les persones 3, 4 i 6, la qual cosa l'identifica amb el patró de l'estàndard recollit a (3).
- c) *Variacions al present d'indicatiu i al gerundi.* Aquest cas afecta quatre informants: 4 i 6 d'Andorra i 32 i 33 de la Seu d'Urgell i es caracteritza per la presència de la velar al gerundi i a les persones 4 i 5 del present d'indicatiu. La presència de la velar al gerundi es recull també en les dades d'informants que segueixen altres patrons; en canvi, la que fa referència a les persones 4 i 5 del present d'indicatiu només es recull en aquests informants i a 50 i 52 de Tamarit de la Llitera.
- d) *Variacions al present de subjuntiu.* Aquesta variació coincideix amb la variació b) del patró A.1. La recullen els informants 6, d'Andorra, i 38,

de Lleida i es caracteritza per reduir la presència de la velar al present de subjuntiu a les persones 1, 2, 3 i 6.

IV.2.2.1.1.2 El bloc B: *beure* i algunes formes de *sentir*, *servir* o *perdre*

En aquest bloc es recullen els sistemes en què el segment velar no només es detecta en el verb *beure*, sinó també en els verbs *sentir*, *servir* o *perdre*. En aquests sistemes la distribució de la velar en el verb *beure* segueix els patrons del bloc A, mentre que la seva presència en els altres verbs es redueix, només, a algunes formes del subjuntiu. Els casos més freqüents són aquells en què la velar es recull a *beure* i *sentir* i/o *servir*. En aquests casos la variació és, però, considerable, perquè, mentre tots els informants coincideixen a presentar el segment velar a *beure*, hi ha constància de sistemes amb el segment velar també a l'imperfet de subjuntiu de *sentir*, d'altres que el presenten a l'imperfet de subjuntiu de *servir* i d'altres que ho fan a tots dos temps verbals (vg. (6)-(7)). En canvi, només hi ha tres informants que presentin formes amb velar només a *beure* i *perdre* i que no ho facin a *sentir* ni a *servir* (vg. (8)).³²

(6) Patró de distribució B.1

	present indicatiu	present subjuntiu	imperfet subjuntiu	imperatiu	participi
<i>cantar</i>					
<i>perdre</i>					
<i>beure</i>	A.2	A.2	A.2	A.2	A.2
<i>sentir</i>			totes les persones, p.ex. [sentiγés]		
<i>servir</i>			totes les persones, p.ex. [serβiγés]		

³² A les cel·les que fan referència al verb *beure* només es deixa constància del tipus de patró que segueixen els informants per simplificar la presentació.

En aquest cas s'ha emmarcat amb doble línia, i una línia discontinua que les separa, les cel·les corresponents a l'imperfet de subjuntiu de *sentir* i *servir* perquè hi ha diverses opcions:

- a) Informants que presenten formes amb velar a l'imperfet de subjuntiu de *sentir* (22 de Falset i 39 de Lleida).
- b) Informants que en presenten a l'imperfet de subjuntiu de *servir* (31 de la Seu d'Urgell, 40 i 41 de Mollerussa i 44 de Móra d'Ebre).
- c) Informants que en presenten tant a l'imperfet de subjuntiu de *sentir* com al de *servir* (5 d'Andorra, 10 de Balaguer i 42 de Mollerussa).

(7) Patró de distribució B.2

	present indicatiu	present subjuntiu	imperfet subjuntiu	imperatiu	participi
<i>cantar</i>					
<i>perdre</i>					
<i>beure</i>	A.2	A.2	A.2	A.2	A.2
<i>sentir</i>		4 [sentiyéw] 5 [sentiyéw]	totes les persones, p.ex. [sentiyéw]		
<i>servir</i>		4 [serβiyém] 5 [serβiyéw]	totes les persones, p.ex. [serβiyéw]		

En aquest cas el marc amb doble línia també indica que hi ha varietat d'opcions:

- a) Un informant presenta formes amb velar a les persones 4 i 5 del present de subjuntiu de *servir* (11 de Benavarri).
- b) Un informant presenta formes amb velar a les persones 4 i 5 del present de subjuntiu i a l'imperfet de subjuntiu de *servir* (13 de Benavarri).
- c) Un informant presenta formes amb velar a l'imperfet de subjuntiu i a les persones 4 i 5 del present de subjuntiu tant de *sentir* com de *servir* (9 de Balaguer).

(8) Patró de distribució B.3

	present indicatiu	present subjuntiu	imperfet subjuntiu	imperatiu	participi
<i>cantar</i>					
<i>perdre</i>			totes les persones, p.ex. [perýés]		
<i>beure</i>	A.2	A.2	A.2	A.2	A.2
<i>sentir</i>					
<i>servir</i>					

Aquest és el patró que segueixen els dos informants següents: 53 de Tàrraga i 61 de Tremp. Es tracta de l'únic patró en què les formes amb velar només apareixen al verb *beure* i al verb *perdre* i, de fet, és un patró a mig camí entre els anteriors i els del bloc C, en els quals el segment velar apareix tant a *beure* com a *perdre*, *sentir* i *servir*. De fet, els blocs B i C no estan perfectament delimitats. Allò que els distingeix i que permet establir a quin bloc pertany un determinat patró és, en definitiva, el menor o major grau de presència del segment velar en els verbs *perdre*, *sentir* i *servir*. Aquest criteri, però, no sempre és fàcil d'aplicar, perquè hi ha casos en què un determinat sistema es pot associar a més d'un patró. Els sistemes dels informants 48, de Sort, i 59 i 60, de Tremp, en són un exemple. En el cas de l'informant de Sort, la presència del segment velar es redueix als verbs *beure*, *sentir* i *servir*, la qual cosa el relacionaria amb el patró B.2. Ara bé, en aquell cas la distribució de la velar a *sentir* i *servir* es limita a les persones 4 i 5 del present de subjuntiu i a l'imperfet de subjuntiu i, en canvi, aquest informant conjuga formes amb velar també a l'imperatiu de tots dos verbs, la qual cosa també el relacionaria amb algun patró del bloc C. L'informant 59, de Tremp, presenta formes amb velar a l'imperfet de subjuntiu de *sentir* i de *servir*, la qual cosa el relacionaria amb el patró B.1, però també en presenta a les persones 3 i 6 de l'imperatiu i al present i a l'imperfet de subjuntiu de *perdre*, la qual cosa el posa en contacte amb els patrons de distribució del bloc C. L'informant 60, finalment, conjuga formes amb velar al present i l'imperfet de subjuntiu de *sentir* i *servir* i, a més, a l'imperfet de subjuntiu del verb *perdre*; la qual cosa el relacionaria tant amb el patró B.2 com amb el patró B.3.

IV.2.2.1.1.3 El bloc C: *beure, perdre, sentir i servir*

En aquest bloc es recullen els sistemes en què el segment velar apareix, amb un grau de presència més o menys equivalent, als verbs *beure, perdre, sentir i servir*. Aquests sistemes es diferencien dels del bloc B en dos aspectes: *a)* el segment velar apareix, a les dades de tots els informants, a tots quatre verbs alhora, i *b)* el nombre de formes amb segment velar en la classe verbal del verb *perdre* augmenta progressivament (vg. (9)-(13)).

(9) Patró de distribució C.1

	present indicatiu	present subjuntiu	imperfet subjuntiu	imperatiu	participi
<i>cantar</i>					
<i>perdre</i>			totes les persones, p.ex. [perðiyésa]		
<i>beure</i>	A.1 / A.2	A.1 / A.2	A.1 / A.2	A.1 / A.2	A.1 / A.2
<i>sentir</i>			totes les persones, p.ex. [sentiýésa]	3 [séntiya] 4 [sentiýém] 5 [sentiýéw] 6 [séntiyen]	
<i>servir</i>			totes les persones, p.ex. [serβiyésa]		

Els dos informants que segueixen aquest patró, 8 de Balaguer i 19 del Pont de Suert, no comparteixen la distribució del segment velar al verb *beure*. Mentre el primer segueix el patró A.1, amb formes amb velar a les persones 3 i 6 de l'imperatiu, el segon segueix el patró A.2, amb formes amb velar a totes les persones de l'imperatiu excepte la 2. Aquesta diferència, però, reocorre en els altres patrons d'aquest bloc, que es caracteritzen per una inestabilitat i una variació interna més elevades que les dels patrons dels altres blocs. A (9) també s'ha emmarcat amb doble línia la cel·la

corresponent a l'imperatiu del verb *sentir*, la qual cosa indica que hi ha variació. En aquest cas, mentre el primer informant només presenta formes amb velar a les persones 4 i 5 d'aquest temps, el segon ho fa a totes les persones tret de la 2.

Hi ha un tercer informant, 49 de Sort, que es caracteritza per un sistema de distribució del segment velar paral·lel al de C.1. La variació més destacable que caracteritza el seu sistema és la presència de formes amb velar a totes les persones del present de subjuntiu tant del verb *perdre* com del verb *sentir*, aspecte que comparteix amb els patrons que es presenten a continuació. Alhora, però, es diferencia d'aquests últims patrons per la manca de formes amb velar a l'imperatiu de *perdre* i de *servir*, la qual cosa el relacionaria també amb el sistema d'algun informant del patró B.2. Es tracta, per tant, d'un altre dels exemples que són difícils de classificar, perquè comparteixen característiques amb més d'un patró alhora.

(10) Patró de distribució C.2

	present indicatiu	present subjuntiu	imperfet subjuntiu	imperatiu	participi
<i>cantar</i>					
<i>perdre</i>			totes les persones, p.ex. [perðiyésa]	3 [pérðiyè] 5 [perðiyéw] 6 [pérðeyen]	
<i>beure</i>	A.2	A.2	A.2	A.2	A.2
<i>sentir</i>		totes les persones, p.ex. [séntiya]	totes les persones, p.ex. [sentiyésa]	3 [séntiya] 4 [sentiyéw] 5 [sentiyéw] 6 [séntiyen]	
<i>servir</i>		4 [serβiyém] 5 [serβiyéw]	totes les persones, p.ex. [serβiyésa]	4 [serβiyém] 5 [serβiyéw]	

Aquest patró és propi dels informants 56 de Tortosa i 47 de Sort i es caracteritza per un augment general de les formes amb velar; sobretot, en el present de subjuntiu i l'imperatiu de *sentir* i *servir* en relació amb els patrons anteriors. Pel que fa a aquest

últim verb, destaca el fet que la presència de la velar només es detecti en les persones 4 i 5 tant del present de subjuntiu com de l'imperatiu i no a la resta de persones d'aquests temps. Aquest aspecte, que ja s'ha detectat en alguns informants que segueixen el patró B.2, és motiu d'anàlisi a l'apartat IV.3.3.4. L'única variació que es detecta en les dades dels dos informants és l'absència, en el primer, o la presència, en el segon, de formes amb velar a l'imperatiu de *perdre*.

(11) Patró de distribució C.3

	present indicatiu	present subjuntiu	imperfet subjuntiu	imperatiu	participi
<i>cantar</i>					
<i>perdre</i>		totes les persones, p.ex. [pérðiyè]	totes les persones, p.ex. [perðiyésa]	3 [pérðiyè] 4 [perðiyém] 5 [perðiyéw] 6 [pérðiyen]	
<i>beure</i>	A.1 / A.2	A.1 / A.2	A.1 / A.2	A.1 / A.2	A.1 / A.2
<i>sentir</i>		totes les persones, p.ex. [séntiya]	totes les persones, p.ex. [sentiýesa]	3 [séntiya] 6 [séntiyen]	
<i>servir</i>		4 [serβiyém] 5 [serβiyéw]	totes les persones, p.ex. [serβiyésa]	4 [serβiyém] 5 [serβiyéw]	

Aquest patró es correspon amb les dades dels quatre informants següents: 20 del Pont de Suert, 28 i 29 de Gandesa i 57 de Tortosa. Com en el cas anterior, s'hi detecta qualsevol dels dos patrons de distribució del bloc A: l'informant 20 presenta el patró A.2, els dos informants de Gandesa presenten el patró A.1 i l'informant 57 presenta formes amb velar a les persones 3, 4 i 6 de l'imperatiu de *beure*, de tal manera que se situa entre tots dos patrons. Independentment d'això, el patró C.3 es caracteritza per la presència de formes amb velar al present de subjuntiu del verb *perdre*. L'única variació

que es detecta fa referència a l'imperatiu d'aquest verb. Mentre els informants 57 i 20 presenten formes amb velar a totes les persones d'aquest temps verbal excepte a la 2, els informants 28 i 29 només ho fan a les persones 3 i 6. Aquest tipus de variació és la que reocorre entre el patró A.1 i el patró A.2 en el verb *beure* i, d'altra banda, la variació a l'imperatiu de *perdre* ja s'ha detectat en el patró C.2. L'informant 57, a més, en el present de subjuntiu de *perdre* només presenta formes amb velar a les persones 1, 2, 3 i 6.

Hi ha tres informants més, 2 d'Amposta, 30 de Gandesa i 58 de Tortosa, que segueixen aquest patró excepte en dos casos molt especials. 30 es caracteritza per la manca de formes amb velar al verb *perdre*, la qual cosa el relacionaria, també, amb el patró B.2. Tenint en compte que la resta d'informants de Gandesa segueixen el patró C.3 i que no hi ha cap altre informant que comparteixi aquestes dades, es considera que es tracta d'un cas poc regular. Els altres dos informants, 2 i 58, comparteixen un aspecte que els fa únics en relació amb la resta d'informants del corpus. Es tracta dels únics informants que presenten formes amb segment velar a totes les persones del present de subjuntiu del verb *servir* (la resta d'informants només en presenten a les persones 4 i 5). Es tracta de formes com ara les següents: [serβíʃiye] o [serβíʃkiye].

Els dos últims patrons d'aquest bloc són els únics que es corresponen amb les dades de dues poblacions concretes: Vall-de-roures (patró C.4) i Tamarit de la Llitera (patró C.5). Cada un d'aquests patrons es caracteritza pel fet de ser els únics patrons que presenten el segment velar en unes determinades formes. En el cas del patró C.4, es tracta de la persona 1 del present d'indicatiu no només de *beure*, sinó també de *perdre* i *sentir*. En el cas del patró C.5, els informants conjuguen amb segment velar la persona 1 del present d'indicatiu de *perdre* i les persones 4 i 5 d'aquest mateix temps verbal en els verbs *beure*, *perdre*, *sentir* i *servir*. Vegem-ho a continuació.

(12) Patró de distribució C.4

	present indicatiu	present subjuntiu	imperfet subjuntiu	imperatiu	participi
<i>cantar</i>					
<i>perdre</i>	1 [pérðeyo]o	totes les persones, p.ex. [pérðiya]	totes les persones, p.ex. [perðiyéra]	3 [pérðiye] 6 [pérðiyen]	
<i>beure</i>	A.1	A.1	A.1	A.1	A.1
<i>sentir</i>	1 [séntiyo]	totes les persones, p.ex. [séntiya]	totes les persones, p.ex. [sentiyéra]	3 [séntiye] 6 [séntiyen]	
<i>servir</i>					

Aquest és el patró de distribució característic dels tres informants de Vall-de-roures: 62, 63 i 64. A més de la presència del segment velar a la persona 1 del present d'indicatiu de *perdre* i *sentir*, aquest patró també es caracteritza per l'absència total de formes amb velar en la classe verbal del verb *servir*. L'única variació regular que es detecta és la que afecta el present de subjuntiu del verb *perdre*: l'informant 63 no conjuga amb segment velar la persona 4 d'aquest temps i l'informant 64 no ho fa ni a la persona 4 ni a la 5. A més, l'informant 63 tampoc no presenta formes amb velar a les persones 4 i 5 del present de subjuntiu de *sentir*.

(13) Patró de distribució C.5

	present indicatiu	present subjuntiu	imperfet subjuntiu	imperatiu	part.	gerundi
<i>cantar</i>						
<i>perdre</i>	1 [pérk] 4 [peryé[m] 5 [peryéw]	totes les persones, p.ex. [pérya]	totes les persones, p.ex. [peryésa]	3 [pérye] 4 [peryé[m] 5 [peryéw] 6 [péryen]		[peryé[n]
<i>beure</i>	1 [bék] 4 [beyém] 5 [beyéw]	A.1	A.1	A.1	A.1	[beyén]
<i>sentir</i>	4 [sentiyé[m] 5 [sentiyéw]	totes les persones, p.ex. [séntiya]	totes les persones, p.ex. [sentiyésa]	4 [sentiyé[m] 5 [sentiyéw]		
<i>servir</i>	4 [serβiyém] 5 [serβiyéw]	4 [serβiyém] 5 [serβiyéw]	totes les persones, p.ex. [serβiyésa]	4 [serβiyém] 5 [serβiyéw]		

Aquest és el patró característic dels informants de Tamarit de la Llitera: 50, 51 i 52. En destaca, com ja s'ha comentat, la presència del segment velar a les persones 4 i 5 del present d'indicatiu dels verbs *beure*, *perdre*, *sentir* i *servir*. A més, també en destaca la presència al gerundi de *beure* i *perdre* que, pel que fa al verb *beure*, només s'havia constatat en alguns informants del patró A.1. L'informant 51 també presenta formes amb velar al gerundi de *sentir* i *servir*.

IV.2.2.1.1.4 El bloc D: *cantar, beure, perdre, sentir i servir*

En aquest bloc es presenta l'únic sistema en el qual les formes amb segment velar apareixen a tots cinc verbs alhora. Hi ha tres informants que el segueixen: 1 i 3 d'Amposta i 18 del Pont de Suert.

(14) Patró de distribució D

	present indicatiu	present subjuntiu	imperfet subjuntiu	imperatiu	participi
<i>cantar</i>		totes les persones excepte la 4 i la 5, p.ex. [kántiye]		6 [kántiye]	
<i>perdre</i>		totes les persones, p.ex. [pérðiya]	totes les persones, p.ex. [perðiyés]	3 [pérðiyè] 6 [pérðiyen]	
<i>beure</i>	A.1	A.1	A.1	A.1	A.1
<i>sentir</i>		totes les persones, p.ex. [séntiya]	totes les persones, p.ex. [sentiyés]	3 [séntiye] 6 [séntiyen]	
<i>servir</i>		4 [serβiyése] 5 [serβiyésew]	totes les persones, p.ex. [serβiyés]		

En aquest cas la variació es detecta a l'imperatiu de *cantar* i de *perdre*. Pel que fa al primer, mentre els informants 1 i 18 només presenten formes amb velar a la persona 6 d'aquest temps, l'informant 3 també ho fa a la persona 3, la qual cosa és força regular en tots els patrons que s'han comentat. Pel que fa a l'imperatiu de *perdre*, cada informant té una distribució diferent: l'informant núm. 1 presenta formes amb velar

només a les persones 3 i 6; el núm. 3 ho fa a les persones 4, 5 i 6 i el núm. 18 ho fa a les persones 3, 4, 5 i 6.³³

IV.2.2.1.2 Variació del segment velar

La revisió de les dades de les taules de l'apartat anterior permet observar quin és el grau de variació del segment velar. Aquest element presenta quatre formes superficials diferents: [k]~[ɣ]~[eɣ]~[iɣ]. Les tres primeres formes són exponents d'una sola forma fonològica, que varia com a resultat de l'actuació de diversos fenòmens fonològics regulars. En primer lloc, la forma [k] respon a un comportament comú en diverses llengües (com ara el català o l'alemany), que consisteix a no permetre, o no llicenciar, consonants obstruents sonores en la posició de coda sil·làbica excepte per motius assimilatoris (vegeu-ne un exemple en morfologia nominal a (15)). (Vg., entre d'altres, Bonet i Lloret: § 4.3, per a una anàlisi generativa anterior a la teoria de l'optimitat, a partir d'ara, pre-TO, i Wheeler 2005: § 5, per a una anàlisi en el marc de la teoria de l'optimitat.)

(15)	<i>cap</i>	/kab/	[káɸ]	(vg. <i>cabut</i>)
	<i>cec</i>	/seg/	[séɸ]	(vg. <i>cega</i>)

En segon lloc, la forma [ɣ] respon al fet que les consonants oclusives sonores (/g/, en el nostre cas) estan en distribució complementària amb les aproximants corresponents, atès que aquestes últimes apareixen en posició d'obertura sil·làbica i darrere de segments continus (vegeu-ne un exemple a (16)). (Vg., entre d'altres, Bonet i Lloret: § 5.5, per a una anàlisi generativa pre-TO, i Wheeler 2005: § 10.1, per a una anàlisi en el marc de la TO.)

(16)	<i>cabell</i>	/kabeɸ/	[kaβéɸ]
	<i>cega</i>	/segə/	[séɣə]

³³ Aquest últim informant presenta una forma amb velar a la persona 4 de l'imperatiu de *servir*.

En el cas del sistema verbal la forma [k] apareix sistemàticament a la persona 1 del present d'indicatiu del verb *beure* ([bék]); vegeu les taules (3) i (4) d'aquest capítol. La segona, [ɣ], ho fa a la resta de formes d'aquest mateix verb que presenten el segment velar; per exemple, al present i a l'imperfet de subjuntiu ([béɣi], [beyés]); vegeu les mateixes taules citades més amunt.

La tercera forma, [eɣ], es recull en molt poques de les respostes que els informants enquestats donen, la qual cosa fa que a les taules que es recullen a l'apartat anterior no hi apareguin. Amb tot, les respostes dels informants en les quals es recull aquest segment es poden consultar a l'annex i també s'analitzaran al capítol V (vg. § V.4.2.4, taula (84)). A (17) se'n presenten alguns exemples.

(17)	<i>pèrdego</i>	[pérðeɣo]	(informant núm. 63, persona 1 PI, <i>perdre</i>)
	<i>pèrdega</i>	[pérðeɣa]	(informant núm. 18, persona 1 PS, <i>perdre</i>)

A (17) l'element vocàlic que acompanya el segment velar s'analitza com una epèntesi, és a dir, com una vocal de suport necessària en seqüències consonàntiques de difícil sil·labificació. (Per a una anàlisi de l'epèntesi vocàlica en termes generatius pre-TO, vg. Bonet i Lloret: § 3.5, i per a una anàlisi en termes de la TO, Wheeler 2005: § 8, entre d'altres.)

En resum, fins ara, les tres formes que presenta el segment velar ([k]~[ɣ]~[eɣ]) són variants superficials del segment velar /g/. Tanmateix, això no passa en el cas de l'última forma, [iɣ], que es recull gairebé sempre que apareix el segment velar en els verbs *cantar*, *perdre*, *sentir* i *servir* (vg. (18) i la majoria de taules de l'apartat anterior).

(18)	<i>pèrdigo</i>	[pérðiɣo]	(informant núm. 62, 1 PI, <i>perdre</i>)
	<i>càntiga</i>	[kántiɣa]	(informant núm. 1, 1 PS, <i>cantar</i>)

El context fonològic que requereix l'aparició de la vocal [i] immediatament davant del segment velar és el mateix que es troba en les formes que presenten el segment [eɣ]. Es pot analitzar, doncs, aquesta vocal [i] com una epèntesi, de la mateixa manera que es feia en parlar de la vocal [e]? La resposta és negativa, per les raons que es presenten a continuació.

L'epèntesi vocàlica regular en català és [e] o [ə] o [a] (segons el dialecte) i no pas [i]. És cert que el català presenta casos d'aparició de vocals altres que [e] o [ə] o [a] que es poden arribar a justificar epentèticament, però, com es raona a continuació, les explicacions ofertes per a aquests casos no serveixen per al cas de [i] al segment velar [iʏ]. Així, l'alguerès presenta casos d'inserció de [i], però aquesta vocal s'afegeix només entre mots i per motius contextuals diferents als que fan afegir [a] en els mots aïllats en aquesta varietat (vg. (19)). (Per a una descripció acurada d'aquest fenomen, vg. Loporcaro 1997 i Lloret 2002; per a una anàlisi TO, vg. Lloret i Jiménez 2005, 2008.) En alguerès, per tant, la tria de la vocal epentètica es relaciona amb el lloc en què apareix (en el mot o entre mots) i no amb la tria alternativa de vocal en un mateix context, com en els casos d'aparició de la vocal [i] a [iʏ] que estudiem aquí.

(19)	<i>espina</i>	/spína/	[aspína]
	<i>cent voltes</i>	/sént ## vóltaz/	[sènt i vóltaz]

(extret de Lloret i Jiménez 2005: 1)

També la vocal àtona [o] o [u] (segons el dialecte) que apareix entre el radical i el morf de plural de determinats noms masculins (*gos*, *gossos*) s'ha analitzat en alguna ocasió com una epèntesi, en aquest cas morfofonològicament condicionada, això és, com una epèntesi que només apareix en un determinat context morfològic (masculins plurals) quan es presenten problemes de sil·labificació, com ara el contacte de sibilants (vg. Lloret i Viaplana 1992, 1998). Ara bé, en els casos de [i] a [iʏ], [i] no es pot associar, ni indirectament, a cap altra categoria gramatical relacionada amb el verb, com ara la vocal temàtica, perquè formes amb [iʏ] apareixen en verbs de les tres conjugacions: *càntiga*, *pèrdiga*, *séntiga*, etc.; a més, l'epèntesi que majoritàriament presenten les formes verbals és, altra vegada, la regular en la varietat estudiada: [e] (vg. (20)).

(20)	<i>alegre</i>	/alegr/	[aléyre]
	<i>serveixes</i> (2 PI, <i>servir</i>)	/serb + eʃ + z /	[serβéjʃes]

Per tant, si consideréssim epentètica la vocal [i] de [iɣ] (justificable per qüestions de sil·labificació) hauria d'anar lèxicament assignada, de manera *ad hoc*, en cada una de les formes verbals en què apareix.

També cal advertir, encara que sigui complementàriament, que si es revisa la justificació diacrònica de l'expansió del segment velar que s'ha presentat a § IV.2.1, es comprova que en formes com *sapiguem* o *sapigueu* (per analogia amb els quals es podria justificar la presència de la velar a les formes *càntiga*, *pèrdiga*, *séntiga*, etc.) aquesta [i] és etimològica. Justament en aquests casos, la presència de la velar s'explicava no només per analogia amb les formes de perfet que presentaven aquest segment, sinó també per evitar el hiat que formaven el morf de subjuntiu i l'última vocal del radical en les formes medievals d'aquests verbs (*sapi*]_{REM}, *sapi*]_{REU}).

En definitiva, el segment [iɣ] no es pot explicar de la mateixa manera que el segment [eɣ] i, per això, en aquesta tesi s'ha optat per analitzar-lo com una variant fonològica del segment velar (/ig/) que apareix en un determinat context fònic, això és, quan l'addició de la variant /g/ crea problemes de sil·labificació. La distribució dels dos al·lomorfs, doncs, no és arbitrària sinó que és determinada per qüestions fonològiques. Viaplana (2005: 201) també la justifica en aquests termes: “When verbal roots happen to finish with a consonant or with a consonant cluster –*sentir: sent; perdre: perd; servir: serv*– the velar segment usually occurs as /ig/”. Anteriorment, Perea (2002: 605) ja havia afirmat que “La presència del segment *igu* /ig/, i no pas *gu* /g/, sembla justificada formalment per la incapacitat del segon element d'incorporar-se a l'arrel sense modificar-la (**cant-gu-em, *cant-gu-és, *perd-gu-em, *perd-gu-és*, etc.)”.

A (21) es presenta un resum amb la distribució de cada una de les dues variants fonològiques del segment velar, /g/ i /ig/, i a (22) es fa el mateix per al verb *perdre*, que presenta variació segons l'informant.

(21) Distribució de les variants fonològiques del segment velar

	/g/	/ig/
<i>beure</i>	sempre	
<i>cantar</i>		sempre
<i>sentir</i>		sempre
<i>servir</i>		sempre

(22) Distribució de les variants fonològiques del segment velar a *perdre*

- a) informants amb /ig/ a totes les formes
- b) informants que alternen /g/~ig/
- c) informants amb /g/ a totes les formes

En resum, mentre les classes verbals I i III presenten sempre la forma /ig/, a la classe verbal II hi ha variació. D'una banda, *beure* presenta sempre la forma /g/ i, d'una altra banda, *perdre* presenta variacions segons l'informant. La justificació de la tria de /ig/ en lloc de /g/ es duu a terme a § IV.2.3.1 en termes de la teoria de l'optimitat.

IV.2.2.1.3 Remarques

En els apartats anteriors s'han presentat els diversos patrons de distribució del segment velar que s'estableixen a partir de les dades del català nord-occidental que formen part del COD. Aquests patrons s'organitzen en quatre blocs (A, B, C i D) segons si el segment velar apareix només en la conjugació del verb *beure* (bloc A), en la dels verbs *beure*, *perdre*, *sentir* i *servir* (blocs B i C) o en la de tots els verbs enquestats, fins i tot en el de *cantar* (bloc D). A (23) es recull la relació entre cada un d'aquests blocs i el nombre d'informants que els representen.

(23) Relació blocs / nombre d'informants

	Nombre d'informants
Bloc A	26
Bloc B	17
Bloc C	18
Bloc D	3
Total	64

A partir de (23) s'observa que el bloc en el qual es recull un nombre més elevat d'informants és el bloc A, que representa els patrons de distribució més pròxims al de l'estàndard (vg. § IV.2.2.1.1). Ara bé, el nombre d'informants que es recull a la resta de blocs supera considerablement el nombre d'informants del bloc A: 38 vs. 26. Els blocs B, C i D tenen en comú el fet de recollir patrons de distribució en els quals la presència del segment velar no només es redueix a la conjugació del verb *beure* sinó que també caracteritza la de la resta de verbs. En altres paraules, més de la meitat dels informants enquestats conjuguen pràcticament tots els verbs amb formes amb segment velar entre l'arrel i els morfems de flexió (en el cas de *cantar* només ho fan tres informants). A més, la distribució d'aquest segment és pràcticament la mateixa que en el cas del verb *beure*. Pel que fa a *perdre*, *sentir* i *servir*, el present i l'imperfet de subjuntiu i l'imperatiu són també els temps verbals en els quals és més general observar la presència del segment velar, deixant el present d'indicatiu i el gerundi per a casos excepcionals. L'únic temps verbal de *perdre*, *sentir* i *servir* en el qual no es detecta mai el segment velar, en comparació amb el verb *beure*, és el participi.

A partir d'aquestes observacions es confirma el resultat al qual havien arribat Perea (2003) i Viaplana (2005). La presència del segment velar en català nord-occidental no es redueix al verb *beure*, com sí que passa en català central i en la varietat estàndard, sinó que també es detecta a la resta de verbs enquestats.

A § IV.2.2.1.2 s'ha descrit la distribució de cada una de les formes superficials que pren el segment velar i s'han establert dues formes fonològiques bàsiques: /g/ i /ig/. L'anàlisi de la tria de cada una d'aquestes formes en termes de la teoria de l'optimitat es reprèn a § IV.2.3.1.

IV.2.2.2 Les dades del corpus d'Alcover i Moll

En aquest apartat es tracta de desenvolupar la comparació entre les dades del COD, descrites a § IV.2.2.1, i les del corpus d'Alcover i Moll (1929-1932) (per a una descripció de les característiques generals de cada un d'aquests corpus, vg. § II.1 i § II.2.2, respectivament).³⁴ Aquesta comparació es duu a terme de la manera següent. Primerament, es presenten les dades de les localitats corresponents al català nord-occidental del corpus d'Alcover i Moll (només es tenen en compte les localitats que comparteix amb el corpus COD). Aquestes dades es classifiquen segons el patró de distribució del segment velar que segueixen en cada cas, prenent com a punt de partida els patrons que s'han establert per a les dades del COD a § IV.2.2.1. Finalment, es recull un quadre comparatiu (vg.(24)) en el qual es poden observar les semblances i diferències entre les dades que recullen els dos corpus.

En el corpus d'Alcover i Moll, tres de les catorze localitats que comparteix amb el corpus COD segueixen un patró de distribució pràcticament exacte als que es recullen en el bloc A. Aquestes localitats són: Cervera, Falset i Fraga. Es caracteritzen per una presència del segment velar restringida a unes formes determinades de la conjugació del verb *beure*: l'imperfet i el present de subjuntiu, el participi i la persona 1 del present d'indicatiu. Entre aquestes tres poblacions hi ha variació pel que fa a la presència de la velar a l'imperatiu. El segment velar només es recull a les persones 4 i 5 i a la localitat de Cervera. A partir de les dades del COD, s'havia establert una diferència entre el patró A.1, que presenta formes amb velar a les persones 3 i 6 de l'imperatiu, i el patró A.2, que ho fa a totes les persones d'aquest temps excepte a la 2. En el corpus d'Alcover i Moll, però, la presència de la velar en aquest temps verbal es redueix a les persones 4 i 5. No sembla, però, que aquesta diferència entre els dos corpus sigui del tot rellevant, atès que l'imperatiu és el temps verbal on es detecta un grau més elevat d'inestabilitat pel que fa a la presència del segment velar. Dins d'aquest bloc també s'ha d'incloure una altra població: Benavarri. En aquest cas el patró de distribució del segment velar es pot incloure en el bloc A, perquè només es detecta a la conjugació de *beure*. Tot i això,

³⁴ S'han consultat les dades de la versió completada i reordenada dels materials del corpus d'Alcover i Moll que Perea (2001) presenta a *La flexió verbal en els dialectes catalans d'A. M. Alcover i F. de B. Moll: les dades i els mapes*. Aquesta nova edició amplia el nombre de verbs enquestats de 67 fins a 117, així com també el nombre de localitats enquestades, de cent quaranta-nou a cent setanta.

es diferencia de les altres tres poblacions perquè també presenta el segment velar a les persones 4 i 5 del present d'indicatiu i de l'imperatiu, i al gerundi.

En el bloc B es recullen els sistemes en els quals el segment velar no només es detecta a la conjugació del verb *beure*, sinó també en algunes formes (poques) de *perdre*, *sentir* i *servir* (en el corpus d'Alcover i Moll es revisa la conjugació de *partir* en lloc de la de *servir*; vegeu-ne la justificació a § II.2.2). En el corpus d'Alcover i Moll hi ha cinc localitats els sistemes de les quals es poden incloure en aquest bloc: Balaguer, el Pont de Suert, la Seu d'Urgell, Sort i Trepç. Els sistemes de Balaguer i el Pont de Suert són exactes al del patró B.2. Aquest patró es caracteritza per la presència de la velar a *beure* (a les mateixes formes que els patrons del bloc A) i a les persones 4 i 5 del present de subjuntiu i/o a l'imperfet de subjuntiu de *sentir* i/o de *servir*. En el cas de les dades d'Alcover i Moll, la presència del segment velar destaca en tots els casos possibles, és a dir, a les persones 4 i 5 del present de subjuntiu i a l'imperfet de subjuntiu tant de *sentir* com de *partir*. Pel que fa al present de subjuntiu de *sentir*, però, la velar apareix a totes les persones, a diferència del que passa a les dades del COD, segons les quals la velar només apareix a les persones 4 i 5 d'aquest temps verbal. El sistema de la Seu d'Urgell també coincideix amb el patró B.2, atès que presenta formes amb velar a *beure* i a les persones 4 i 5 del present de subjuntiu i a l'imperfet de subjuntiu de *partir*, de la mateixa manera que en el COD ho fa l'informant 13 de Benavarri. L'única diferència és la presència de la velar a la persona 1 del present d'indicatiu de *sentir* a la Seu d'Urgell, comportament que no recorre en cap altra població.

Els sistemes de Sort i Trepç es poden associar amb el patró B.3, en el qual es detecta el segment velar a l'imperfet de subjuntiu de *perdre*. Ara bé, a les dades d'Alcover i Moll de Sort també es detecta el segment velar al present de subjuntiu de *perdre* i a l'imperfet de subjuntiu i a les persones 4 i 5 del present de subjuntiu de *partir*, la qual cosa el relaciona també amb els patrons del bloc C, en el qual destaca la presència del segment velar a *perdre*, *sentir* i *servir* alhora. Aquest comportament, però, ja s'ha constatat a § IV.2.2.1.1.2, en l'anàlisi de l'informant 48 de Sort, per la qual cosa no sembla que sigui una diferència rellevant entre els dos corpus. Un fet semblant ocorre en el cas de Trepç, en el qual destaca la presència de la velar a l'imperfet de subjuntiu de *perdre* i a l'imperfet i al present de subjuntiu de *sentir* i de *partir*. Aquest comportament també el relaciona amb els patrons del bloc C, però en aquest bloc la presència del segment velar a l'imperatiu dels tres verbs és general. Altra vegada, les

dades d'Alcover i Moll coincideixen amb les del COD, en les quals hi ha dos informants d'aquesta localitat, 59 i 60, que presenten patrons que tant es podrien incloure en el bloc B com en el bloc C.

En el bloc C es recullen els sistemes en els quals el segment velar apareix, amb un grau de presència més o menys equivalent, als verbs *beure*, *perdre*, *sentir* i *servir*. Hi ha quatre localitats del corpus d'Alcover i Moll que es poden incloure en aquest bloc: Gandesa, Lleida, Tamarit de la Llitera i Tortosa. Excepte Tamarit, aquestes localitats són difícil d'associar a un determinat patró de distribució, atès que totes elles comparteixen característiques amb els patrons C.1, C.2 i C.3. Amb el primer comparteixen la manca de formes amb velar a l'imperatiu de *perdre*, *sentir* i *partir*. Amb el segon comparteixen la presència del segment velar a l'imperfet de subjuntiu de tots tres verbs i al present de subjuntiu de *sentir* i *partir* (en aquest últim només a les persones 4 i 5). I amb el tercer comparteixen la presència del segment velar al present de subjuntiu de *perdre*. El sistema de Tamarit de la Llitera, en canvi, coincideix amb el del patró C.5, de la mateixa manera que passa en el corpus COD. Es tracta d'un patró exclusiu d'aquesta localitat, que es caracteritza, sobretot, per la presència del segment velar a les persones 4 i 5 del present d'indicatiu de *perdre*, *beure*, *sentir* i *servir*.

Segons les dades d'Alcover i Moll la presència del segment velar destaca a l'imperfet i al present de subjuntiu de *cantar* al Pont de Suert i a l'imperfet de subjuntiu d'aquest verb, a Tortosa, la qual cosa relacionaria aquests sistemes amb els del bloc D, que es caracteritza per la presència del segment velar a tots cinc verbs alhora. La raó per la qual s'ha optat per associar aquestes localitats a altres patrons és que la distribució del segment velar que presenten aquestes localitats en la conjugació de *perdre*, *sentir* i *servir* no és la pròpia del bloc D. Per exemple, al Pont de Suert aquest segment no es recull en cap forma de la conjugació de *perdre*, la qual cosa no coincideix amb la distribució que caracteritza el bloc D; a Tortosa, en canvi, aquest segment no apareix a l'imperatiu de *cantar*, *perdre*, *beure* o *sentir*, ni a l'imperfet de subjuntiu de *sentir*, ni a les persones 4 i 5 del present de subjuntiu de *partir*, la qual cosa és característica dels sistemes del bloc D (vg. § IV.2.2.1.1.4). El cas de Tortosa ja s'ha tingut en compte com un dels sistemes de difícil classificació a partir de les dades d'Alcover i Moll, tot i que –en termes generals– es pot associar al bloc C. El cas del Pont de Suert és més estrany, perquè, si es té en compte l'evolució de les dades d'un corpus a l'altre, d'una banda augmenten les formes amb velar a *perdre*, *sentir* i *servir*, i d'una altra, desapareixen les formes amb velar a *cantar* (en el corpus COD només un informant manté alguna forma

amb velar en aquest verb). En aquests casos més dubtosos seria convenient que en futurs estudis s'ampliés el nombre d'informants enquestats per confirmar quin d'aquests comportaments és el més general actualment. Pel que fa als informants que en el COD s'inclouen al bloc D, cal tenir en compte que la majoria corresponen a la localitat d'Amposta i que aquesta no és tinguda en compte en el corpus d'Alcover i Moll.

El sistema de la localitat d'Andorra també és difícil de classificar a partir de les dades del corpus d'Alcover i Moll. D'una banda, hi destaca la presència del segment velar a gran part de les formes verbals de *partir*: el present d'indicatiu, el present i l'imperfet de subjuntiu i les persones 4 i 5 de l'imperatiu, la qual cosa el relacionaria amb els patrons del bloc C. D'una altra banda, pel que fa a la resta de verbs, la velar només apareix a la conjugació de *beure*, amb la mateixa distribució que en la resta de localitats, i a *perdre*, només a les persones 2, 3 i 6 del present de subjuntiu, la qual cosa el relacionaria amb els patrons del bloc A. L'existència de la dificultat de classificar certs sistemes, però, ja s'ha constatat a § IV.2.2.1, en la descripció de les dades del COD.

(24) Comparació entre els corpus d'Alcover i Moll i del COD³⁵

	Corpus d'Alcover i Moll	Corpus COD
Amposta	--	D (2) / C.3 (1)
Andorra	A / C (difícil classificació)	A (3) / B.1 (1)
Balaguer	B.2	B.1 (1) / B.2 (1) / C. 1 (1)
Benavarri	A	A (1) / B.2 (2)
Cervera	A	A (tots)
el Pont de Suert	B.2 (+cantar)	C.1 (1) / C. 3 (1) / D (1)
Falset	A	A (2) / B.1 (1)
Fraga	A	A (tots)
Gandesa	C (difícil classificació)	C.3 (tots)
la Seu d'Urgell	B.2	A.2 (2) / B.1 (1)
les Borges Blanques	--	A (tots)
Lleida	C (difícil classificació)	A (2) / B.1 (1)
Mollerussa	--	B.1
Móra d'Ebre	--	A (3) / B.1 (1)
Sort	B.3	B.3 (1) / C.1 (1) / C.2 (1)
Tamarit de la Llitera	C.5	C.5
Tàrrega	--	A (2) / B.3 (1)
Tortosa	C (difícil classificació)	C.2 (1) / C.3 (2)
Tremp	B.3	B.3 (tots)
Vall-de-roures	--	C.4

A partir de l'observació de (24), es poden establir quatre grans tendències pel que fa a l'evolució que ha experimentat la distribució del segment velar en les diverses poblacions enquestades:

- a) *Manteniment total.* Hi ha quatre de les catorze localitats compartides pels dos corpus que han mantingut exactament el mateix patró de distribució

³⁵ En aquesta taula es recullen els patrons que s'han associat a cada una de les localitats (A, B.1, B.2, B.3, C.1, etc.). Pel que fa a la columna relativa a les dades del COD, al costat del patró corresponent i entre parèntesis s'ha afegit el número d'informants d'aquella localitat que segueixen un patró determinat. El símbol '--' indica que la població corresponent no va ser enquestada en el corpus d'Alcover i Moll.

del segment velar. Es tracta de: Cervera, Fraga, Tamarit de la Llitera i Tremp.

- b) *Manteniment gairebé total.* Hi ha quatre localitats més que en tots dos corpus presenten un o més d'un patró de distribució associat al mateix bloc. Es tracta de: Balaguer, que s'associa al patró B.2 en el corpus d'Alcover i Moll i en el COD varia entre els patrons B.1, B.2 i C.1, però amb una clara predominança dels patrons del bloc B; Falset, que s'associa al bloc A en el corpus d'Alcover i Moll i en el COD varia entre el bloc A i el patró B.1, però amb una clara predominança pel primer; Gandesa, que en el corpus d'Alcover i Moll s'associa al bloc C sense poder especificar-ne cap patró concret i en el COD es decanta pel patró C.3 i Tortosa, que presenta un comportament paral·lel al de Gandesa.
- c) *Augment del nombre de formes amb segment velar.* Hi ha tres localitats que en el corpus COD s'associen a patrons de distribució que es caracteritzen per un nombre de formes amb velar més elevat que no el del patró al qual s'associen en el corpus d'Alcover i Moll. Es tracta de: Benavarri, on actualment domina el patró B.1 enfront de l'A; el Pont de Suert, on actualment dominen els patrons del bloc C enfront del B.2, i Sort, que presenta un comportament paral·lel al del Pont de Suert.
- d) *Reducció del nombre de formes amb segment velar.* Hi ha tres localitats que es caracteritzen per un comportament oposat al de les localitats del grup c). Es tracta de: la Seu d'Urgell, Lleida i Andorra. A les dades del COD de la Seu d'Urgell domina el bloc A enfront dels patrons B.2 i B.1, que la caracteritzen en les dades del corpus d'Alcover i Moll. A Lleida i Andorra es passa d'una presència important dels patrons del bloc C a principis del segle XX a una predominança dels patrons del bloc A a finals d'aquest segle. Són les dues localitats que han experimentat un canvi més gran en la distribució del segment velar. Aquestes poblacions no s'han mogut entre els patrons del bloc B i els patrons del bloc C, que, en definitiva, només es diferencien pel menor o major grau de presència del segment velar en la conjugació dels verbs *beure*, *perdre*, *sentir* i *servir* (aquest és el canvi més general que afecta les poblacions de c). Lleida i Andorra, en canvi, han passat de presentar formes amb velar a tots quatre verbs, a mantenir-ne, només, en la conjugació del verb *beure*.

En altres paraules, aquestes localitats han adoptat el patró de distribució del segment velar propi de l'estàndard en detriment d'un comportament, el dels patrons del bloc C, relativament allunyat d'aquesta varietat. Aquesta excepcionalitat, probablement, es pot associar al caràcter de capital cultural, econòmic i social que han anat adquirint les dues poblacions durant el segle XX. En el cas d'Andorra, perquè ha esdevingut la capital d'un estat independent i en el de Lleida, perquè ha esdevingut la capital de les terres de Ponent, irradiant, des del punt de vista lingüístic, el model estàndard que segueixen gran part de les localitats corresponents al dialecte nord-occidental. (Per a una revisió d'estudis que se centren en els canvis provocats per irradiació de ciutats, vegeu Labov 1994.)

En resum, tot i la distància en el temps, les dades que recullen els dos corpus no són gaire diferents. Pràcticament el 50% de les poblacions compartides presenten, en el COD, un comportament paral·lel, i sovint exacte, del que presenten en el corpus d'Alcover i Moll. Pel que fa a la resta de localitats, es detecten dues tendències oposades. Tres d'aquestes poblacions experimenten un augment de formes amb segment velar, que es tradueix en la predominança dels patrons del bloc C en el corpus COD. Unes altres tres, es decanten pels patrons del bloc A, corresponent a l'estàndard, en detriment d'una predominança dels patrons del bloc C, que era destacable en el corpus d'Alcover i Moll. En aquest últim cas, el comportament de ciutats com Andorra i Lleida s'ha associat a causes generalment extralingüístiques, l'estudi de les quals defuig dels límits d'aquest treball. Cal tenir en compte que la comparació entre els dos corpus ha posat de manifest que, en alguna ocasió (com ara el cas del Pont de Suert) és difícil assignar un patró determinat a una localitat. En futurs estudis seria convenient ampliar el nombre d'informants enquestats perquè es pogués confirmar amb més seguretat quin és, actualment, el patró més general en aquests casos.

IV.2.3 Anàlisi

Després d'haver desenvolupat la descripció de la distribució del segment velar en la conjugació dels diversos verbs enquestats en el COD i en el corpus d'Alcover i Moll, l'objectiu d'aquest apartat és aprofundir en l'anàlisi d'aquesta descripció. A § IV.2.1 s'ha pressuposat que el segment velar és un morf independent i pertinent la funció del qual és la de ser exponent de subclasses verbals. En aquest apartat es tracta de justificar la distribució del segment velar en els verbs lèxicament especificats amb el tret [+velar] a partir de patrons o paradigmes morfològics (vg. § IV.2.3.2). A continuació, es proposa donar compte de la variació que es detecta entre verbs i entre varietats pel que fa al nombre de formes implicades en la distribució d'aquest segment a partir de l'establiment d'una jerarquia de relacions implicatives entre les formes que componen el patró morfològic pertinent (vg. § IV.2.3.3). Finalment, es comprova l'abast de l'anàlisi proposada a partir de la consulta de la distribució del segment velar en la conjugació d'un nombre més elevat de verbs de les classes II i III, els quals es recullen en el corpus d'Alcover i Moll (vg. § IV.2.3.4). Abans d'entrar en aquesta anàlisi, però, s'ha considerat convenient afegir un apartat inicial en el qual s'especifiqui com es justifica la tria entre les dues formes bàsiques del segment velar (/g/~ig/). Aquest primer apartat es desenvolupa en el marc de la teoria de l'optimitat (de la mateixa manera que la part analítica del capítol V). A la majoria de taules que es presenten en aquest capítol els diversos temps verbals són citats mitjançant abreviatures, que són les següents: PI (present d'indicatiu), PS (present de subjuntiu), IS (imperfet de subjuntiu), IMP (imperatiu), PRT (participi) i GER (gerundi).

IV.2.3.1 Variació del segment velar

A § IV.2.2.1.2 s'ha descrit el grau de variació que caracteritza la distribució del segment velar i se n'han establert dues formes bàsiques: /g/ i /ig/, a partir dels quals es poden explicar les quatre formes superficials que presenta aquest element ([k]~[ɣ]~[eɣ], per a la primera, i [iɣ], per a la segona). L'objectiu d'aquest apartat és justificar la distribució d'aquestes dues formes bàsiques.

També s'ha esmentat que la presència de /ig/ es relaciona directament amb el fet que les arrels dels verbs als quals s'adjunta acabin en coda complexa; vegeu-ho a (25).³⁶

- (25) *pèrdigo* [pérð]_A+ [iɥ] + [o]_F (informant núm. 62, 1 PI, *perdre*)
càntiga [kánt]_A+ [iɥ] + [o]_F (informant núm. 1, 1 PS, *cantar*)

Es tracta, doncs, d'un cas de tria de formes bàsiques condicionada fonològicament. Algunes de les primeres referències d'aquesta qüestió en teoria de l'optimitat es deuen, entre d'altres, a Rubach i Booij (2001). En aquest treball s'analitza el fenomen conegut com a *iotation*, a partir de les dades del polonès. Aquest fenomen descriu les alternances que es recullen a (26). A (27) se'n presenta un exemple.³⁷

- (26) Iotation: s z t d → ʃ ʒ ts dz AND st zd → ʃtʃ ʒdʒ
(extret de Rubach i Booij 2001: 32)

- (27) a. pis + a + tɕ 'to write', pis + a + ɫ (past participle, masc.), pis + a + ɫ + a (fem.)
b. piʃ + ɔ̃ 'they write', piʃ + ɔ̃nts 'writing', pis + eʃ 'you write'
(extret de Rubach i Booij 2001: 38)

Segons (26), les alveolars fricatives esdevenen postalveolars. En canvi, les oclusives dentals esdevenen alveolars africades sempre que no vagin precedides per una fricativa. En aquest cas, esdevenen postalveolars africades.

El verb [pis]_R a]_V tɕ]_{Inf}, 'escriure' en polonès és un "derived verb" (Rubach i Booij 2001: 30), en contrast amb els "simplex verbs" com ara [paɕ]_V tɕ]_{Inf}, 'graze'.³⁸

³⁶ En aquest capítol no s'aprofundeix en els aspectes relacionats amb la distribució de l'accent en les formes superficials estudiades i, per aquesta raó, no s'afegeix aquí cap comentari en relació amb el fet que l'arrel sigui tònica i la resta de morfs siguin àtons. Vegeu l'anàlisi d'aquest i d'altres aspectes relacionats amb la distribució de l'accent verbal al capítol V.

³⁷ "Historically, iotation occurred before *j* and was thus different from coronal palatalization that occurred before front vowels. Synchronically, *j*, the trigger of iotation, is never found in surface representations because it fused with the consonant that it palatalized" (Rubach i Booij 2001: 38). Per a una justificació de per què *j* no és tinguda en compte en la forma subjacent, vegeu la pàgina 39 i següents del mateix article.

³⁸ Rubach i Booij (2001) fan servir els termes *root* (R) i *verb* (V) en el sentit que en aquesta tesi es fan servir els termes *arrel* (A) i *radical verbal* (R). A les taules que es prenen directament d'aquest treball, (29) i (30) es manté la terminologia d'aquests autors, mentre que en el text principal se segueix la utilitzada en aquesta tesi.

Els primers són verbs derivats de noms, adjectius o arrels que són inespecificades pel que fa a la categoria gramatical. Aquest és el cas del verb $pis]_R a]_V t\zeta]_{Inf}$. “The verb stem (...) is *pis* + *a*, where *pis* is the root and *-a* is the verbalizing suffix. The root *pis* is unspecified for morphological category because it does not occur independently, It is found, however, in all kind of formations, for example, *dhug* + *o* + *pis* ‘ball pen’.” (Rubach i Booij 2001: 39).

A (27) s’observa que el radical del verb ‘escriure’ té dues formes superficials: $[[pis]_A + a]_R$ i $[pi\zeta]_R$. A la primera de les dues, l’arrel apareix acompanyada del sufix derivatiu $[a]$. Segons Rubach i Booij (2001), aquestes formes superficials corresponen a dues formes subjacents del radical verbal ($/pis + a/$ i $/pi\zeta/$). La primera té una estructura superficial transparent, mentre que la segona és un “(...) reflex of iotation as a historical process and its structure is partially arbitrary from a synchronic point of view,” (Rubach i Booij 2001: 41). Efectivament, aquesta aparent arbitrarietat de la segona forma subjacent del radical es deu al fet que en el mateix context fonològic hi ha casos en què hi ha palatalització, com ara $[pi\zeta + \tilde{o}]$ ‘ells escriuen’, i casos en què no n’hi ha, com ara $[pis + e\zeta]$ ‘tu escrius’.

L’anàlisi d’aquests autors demostra que la distribució d’aquestes dues formes subjacents del radical verbal no és arbitrària, sinó que és predictable a partir de l’ordenació de determinades restriccions prosòdiques. A (29) s’analitza la forma $pis + a + t + a$ (‘participi passat femení’) i a (30), la forma $pi\zeta + o$ (‘ells escriuen’). Tots dos exemples són extrets de Rubach i Booij (2001: 41-42). Les restriccions de marcatge i de fidelitat que es fan servir en aquestes taules es recullen a (28).

- (28) MAX_{Seg} : Do not delete segments.
 $ONSET$: Syllables must have onsets.
 $*COMPLEX_{Onset}$: Syllables may not have complex onsets.

(extret de Rubach i Booij 2001: 34)

$$(29) \left. \begin{array}{l} \text{pis}]_R + \text{a}]_V \\ \text{pi}]\}_V \end{array} \right\} + \text{t}]_{PP+} \text{a}]_{fem}$$

	MAX _{Seg}	*COMPLEX _{Onset}
☞ a. pi.s]R a.]V .t]PP+ a.]fem		
b. pi.]V .t]PP+ a.]fem		*!
c. pi.s]R.]V .t]PP+ a.]fem	*!	*

$$(30) \left. \begin{array}{l} \text{pis}]_R + \text{a}]_V \\ \text{pi}]\}_V \end{array} \right\} + \text{õ}]_{3PL}$$

	ONSET	MAX _{Seg}
☞ a. pi.]V õ]3PL		
b. pi.s]R a.]V õ]3PL	*!	
c. pi.s]R.]V õ]3PL		*!

A (29) els candidats (b) i (c) són descartats. L'últim, perquè transgredeix la restricció MAX_{Seg}, atès que el sufix derivatiu *-a* no apareix a la forma superficial, i el primer, perquè (i també ho fa el candidat (c)) presenta una estructura sil·làbica amb una obertura complexa a la segona síl·laba, la qual cosa fa que transgredeixi *COMPLEX_{Onset}. El candidat (a) és, doncs, el candidat òptim. A (30), en canvi, el candidat òptim no és el que presenta la forma [pis + a] del radical verbal, sinó el que presenta la forma [pi]}; és a dir, el candidat (a). A (30) el candidat (c) transgredeix la restricció MAX_{Seg}, ja estudiada a la taula anterior i el candidat (b) transgredeix ONSET, perquè la tercera síl·laba no presenta obertura.

En resum, Rubach i Booij presenten una justificació de la distribució de les dues formes subjacents del radical del verb 'escriure' en polonès a partir d'un sistema de tria condicionada fonològicament. El fet que una determinada forma verbal presenti una forma o l'altra es deu a una determinada ordenació de la jerarquia de restriccions de fidelitat (MAX_{Seg}) i de marcatge (ONSET, *COMPLEX_{Onset}) pertinents.

En aquest apartat es tracta de justificar la distribució de les dues formes bàsiques del segment velar, /g/ i /ig/, en els mateixos termes que els proposats per Rubach i Booij

(2001). Bonet *et al.* (2007) proposen una anàlisi paral·lela de l'alternança de formes que caracteritza el gènere en català (entre d'altres casos estudiats) i en aquesta tesi se'n segueix el formalisme: bàsicament, s'utilitzen les claus per enclore diferents variants fonològiques d'un morf, i la coma entre elles indica que no es troben lèxicament prioritzades entre elles sinó que durant l'avaluació l'efecte de la jerarquia de restriccions en triarà una o altra. Així doncs, es pressuposa que la tria que fan els informants a l'hora de conjugar amb segment velar els verbs *cantar*, *sentir* i *servir* (i en la majoria de casos de *perdre*) a favor de la forma /ig/ en lloc de /g/ és condicionada fonològicament i que es pot predir a partir d'una determinada ordenació en la jerarquia de certes restriccions. Les restriccions pertinents en el cas de la selecció de {g, ig} es presenten a (31a) i l'ordenació en la jerarquia a (31b) (en el capítol V es justifica àmpliament l'ús de les restriccions seleccionades i el seu ordre en la jerarquia global resultant); el tableau de (31c) il·lustra la tria d'al·lomorfs en un cas concret.³⁹

(31) a. NO-CODACOMPLEXA_{Interior} (*VCC_{INTERIOR}):

“Una coda interna no pot llicenciar dos segments” (Jiménez 1999: 202).

MAX(IMALITAT):

“Els elements de l'input han de tenir un corresponent a l'output” (vg. McCarthy i Prince 1995: 370).

(Vg. MAX_{Seg} presentada a (28).)

*LAPSE:

“Assigna una marca * per cada parella de síl·labes àtones adjacents” (vg. McCarthy 2003: 106).

b. *VCC_{INTERIOR}, MAX » *LAPSE

³⁹ Vegeu nota 36.

- c. *sentigués*: *sentir*, pretèrit imperfet de subjuntiu 1 (varietats dels blocs B, C i D; vg. § IV.2.2.1)

/sent + {g , ig} + e + s/	*VVC _{Interior}	MAX	*LAPSE
a. sent.gés	*!		
☞ b. sen.ti.yés			*
c. seŋ.gés		*!	

A (31c) s'observa que el candidat òptim, el candidat (b), no transgredeix la restricció *VCC_{Interior}, perquè tria la forma /ig/ en lloc de /g/. El candidat (a) tria la variant /g/, la qual cosa provoca que les dues consonants finals de l'arrel verbal formin una coda complexa interna i, per tant, transgredeixen, fatalment, la restricció *VCC_{Interior}. En el tableau també s'ha tingut en compte el candidat (c), que transgredeix la restricció general de fidelitat MAX (que vetlla pel manteniment del material subjacent), atès que la complexitat d'una coda interna com ara la que presenta [sent.gés] es podria haver resolt amb una simplificació del grup consonàntic. Aquest tipus de candidats, però, no s'han detectat en les dades del català nord-occidental del COD, per la qual cosa la restricció MAX apareix ordenada abans de *LAPSE; en canvi, sí que hi ha constància d'aquest tipus d'elisions en valencià (vg. Clua 1998: § 2.5.5.9).⁴⁰ Si en aquesta tesi haguéssim recollit algun cas tipus [sent.gés] o [seŋ.gés], en què tot i ser predictable la tria de la forma /ig/ en lloc de /g/ la forma que apareix sistemàticament a l'output és /g/, s'hauria hagut d'establir una regla d'assignació del material fonològic del segment velar diferent per a cada varietat o sistema (això és, simplement /g/ en algunes varietats i {g , ig} en altres). Al final d'aquest apartat, però, es recull la formalització pertinent proposada en aquesta tesi.

El cas del verb *perdre* és, però, més complicat. La seva arrel acaba amb la mateixa estructura fonològica que les arrels de *cantar*, *sentir* i *servir*, és a dir, acaba en coda complexa. Segons la taula de (31c), doncs, els candidats òptims serien, també en el cas de *perdre*, aquells que triessin la forma /ig/ en lloc de /g/. Això és el que passa en 4 informants: els núm. 1 d'Amposta, 28 i 29 de Gandesa i 57 de Tortosa. Aquests informants presenten formes com ara *perdiguessa* (*perdre*, 1 IS). Ara bé, d'una banda,

⁴⁰ Per a una justificació de l'ús de la restricció NO-CODACOMPLEXA_{Interna} en lloc de la restricció més general, NO-CODACOMPLEXA (vg. Kager 1999: 97), vegeu § V.4.2.2.

hi ha 9 informants més, que trien /g/ en lloc de /ig/, amb formes com *pergués* (*perdre*, 1 IS), que són paral·leles a les del candidat (c) de la taula (31). Aquests informants són: tots els de Tamarit de la Llitera (núm. 50, 51 i 52) i tots els de Tremp (núm. 59, 60 i 61) i els informants núm. 3 d'Amposta, 49 de Sort i 58 de Tortosa. Vegeu-ne un exemple a (32).

(32) <i>perdre</i> , IS (informant núm. 3, Amposta)	
[perɣés]	[perɣésem]
[perɣéses]	[perɣésew]
[perɣés]	[perɣésen]

D'una altra banda, hi ha cinc informants més que en el cas del verb *perdre* presenten formes amb les dues variants fonològiques del segment velar independentment del context fonològic en què aparegui (vegeu-ne un exemple a (33)). En canvi, aquests mateixos informants, sempre que conjuguen els verbs *cantar*, *sentir* i *servir* amb el segment velar, ho fan amb la variant /ig/. En altres paraules, en el mateix context (darrere d'arrels acabades en coda complexa) aquests cinc informants presenten qualsevol de les dues formes bàsiques del segment velar. Ara bé, sempre que opten per la forma /g/, la forma superficial final transgredeix MAX (vg. (31)).

(33) <i>perdre</i> , (informant núm. 62, Vall-de-roures)	
PS	IS
[pérðiya]	[perɣéra]
[pérðiyés]	[perɣéres]
[pérðiyɛ]	[perɣére]
[perðiyám]	[perɣérem]
[perðiyáw]	[perɣérew]
[pérðiyen]	[perɣéren]

En resum, com ja s'ha avançat a § IV.2.1, les entrades lèxiques dels verbs són especificades per tres tipus de trets: *a)* els que associen el verb en qüestió a una classe verbal ([I], [II] o [III]), la qual cosa en determina el comportament flexiu; *b)* els que

associen el verb a una subclasse verbal determinada, que es caracteritza per la presència o l'absència d'un segment velar o palatal ([±velar] i [±palatal]); i c) els que especifiquen idiosincràsies respecte dels segments velar i palatal, els quals s'analitzen amb deteniment a § IV.2.3.3 i § IV.3.3.3. Pel que fa al tret [+velar], aquest s'interpreta a partir de la regla d'assignació de material fonològic que es presenta a continuació. (El context d'aplicació d'aquesta regla es definirà a § IV.2.3.3.2.)

Regla d'assignació de material fonològic del segment velar

si [+velar] → {g , ig}

A partir d'aquesta regla, es pot donar compte de la majoria de casos observats en les dades recollides. Si es revisa (21) a § IV.2.2.1.2, s'observa que totes les varietats estudiades coincideixen a presentar la forma /g/ en el verb *beure* i la forma /ig/ en els verbs *cantar*, *sentir* i *servir*. D'aquests casos, en dóna compte la regla d'assignació de material fonològic citada més amunt, atès que el fet que una forma aparegui en un verb i l'altra en uns altres és predictable fonològicament com s'ha establert en aquest mateix apartat a partir de la jerarquia de restriccions que es presenta a (31b). Ara bé, també és cert que el cas del verb *perdre* és especial i a (22) s'estableix que hi ha: a) informants amb /ig/ a totes les formes, b) informants que alternen /g/~ig/ i c) informants amb /g/ a totes les formes. Els sistemes dels informants del grup a) són justificables de la mateixa manera que s'ha fet amb la distribució de /ig/ en els verbs *cantar*, *sentir* i *servir*; en altres paraules, és predictable des d'un punt de vista fonològic. Els sistemes dels informants dels grups b) i c), en canvi, no són analitzables de la mateixa manera que els anteriors.

Per donar compte d'aquests casos, hi ha dues opcions. Una consisteix a establir una regla d'assignació del material fonològic per al segment velar diferent per a cada sistema o varietat, i l'altra consisteix a marcar a l'entrada lèxica tota aquella informació necessària per donar compte de l'especificitat d'aquests casos. La primera opció es desenvoluparia de la manera següent:

Regla d'assignació de material fonològic del segment velar general

si [+velar] → {g , ig}

En definitiva, segons l'opció escollida en aquesta tesi, el comportament general es recull amb la *Regla d'assignació de material fonològic del segment velar general*: si [+velar] → {g, ig}; i l'especificitat d'alguns sistemes es recull a l'entrada lèxica. Dels 14 informants o sistemes que es consideren específics o excepcionals respecte de la regla anterior, els núm. 62, 63 i 64 componen tots ells el bloc C.4 de distribució del segment velar. L'entrada lèxica del verb *perdre* en aquest bloc ha d'anar acompanyada, doncs, de les marques que es recullen a (34a), en la qual s'especifica que /g/ apareix a l'imperfet de subjuntiu i que /ig/ ho fa al present de subjuntiu. Els informants núm. 50 i 52 componen tots ells el bloc C.5. L'entrada lèxica del verb *perdre* en aquest bloc ha d'especificar que la variant fonològica del segment velar que presenta és /g/ en lloc de /ig/ (vg. (34b)). (La interpretació de trets lèxics relatius a la distribució general dels segments velar i palatal, com ara "PI (1)" i "GER" a (34), es presenta detalladament a § IV.2.3.3 i § IV.3.3.3.)

- (34) a. Especificació de l'entrada lèxica de *perdre* per al bloc C.4
perdre [II, +velar (/g/ IS) (/ig/ PS), PI (1)]
- b. Especificació de l'entrada lèxica de *perdre* per al bloc C.5
perdre [II, +velar (/g/), GER]

IV.2.3.2 Patrons morfològics verbals

IV.2.3.2.1 Precedents

La distribució del segment velar en la conjugació dels verbs enquestats posa de manifest l'existència de grups o xarxes de formes verbals que comparteixen, les unes amb les altres, la presència d'aquest element entre l'arrel i els morfs de flexió (per a una revisió del concepte de *xarxa* en el marc de la morfologia cognitiva, vg. Pérez Saldanya i Vallès 2005). La relació entre les formes que componen aquest grup és tan estreta que, com es comprova a § IV.2.3.2.2, la presència del segment velar en una d'elles implica la presència d'aquest element en una altra. Aquestes xarxes o grups de formes, en aquest cas verbals, que mantenen una determinada relació les unes amb les altres han rebut,

tradicionalment, el nom de *paradigmes*. En aquesta tesi, però, també són anomenats *patrons morfològics* o *paradigmàtics*. L'ús que n'han fet els lingüistes tant en l'àmbit de l'estudi de la morfologia com en el de la fonologia ha estat, però, divers. Vegem-ho a continuació.

Els neogramàtics europeus (s. XIX), dedicats a la investigació històrica, es preocuparen per la identificació de les diverses forces implicades en els canvis que afecten les formes superficials de les paraules. Hom els deu el concepte d'*analogia*, entès com la pressió de determinades formes sobre unes altres, que provoca que les últimes es desviïn de l'evolució fonètica que, altrament, seria regular i, per tant, predictable. Els neogramàtics entenien l'evolució del canvi lingüístic com a resultat del conflicte entre dues forces: la força de les lleis fonètiques, fisiològicament motivada, i la força de l'analogia, psicològicament motivada. El concepte d'analogia, però, no va ser àmpliament acceptat. Els crítics l'interpretaren com un recurs que el lingüista feia servir per no haver de donar compte de tots aquells casos que eren excepcions o contraexemples de les lleis fonètiques que es proposaven (vg. Curtius 1885). En un intent d'establir, de manera restrictiva, quines eren les relacions entre paraules a partir de les quals es podia utilitzar aquest recurs, Paul (1880) presentà una distinció entre els *material groups*, o 'grups materials', i els *formal groups*, o 'grups formals'. Els primers incloïen paraules que tenien en comú un significat determinat, com per exemple *{mother, mothers}*, *motherly*, *mothering*, i els segons incloïen paraules que compartien determinades propietats morfològiques, com ara *{walks, sings, writes, does, ...}*. A més d'establir la naturalesa dels grups de mots, es va posar de manifest la necessitat de determinar la direcció del canvi. En altres paraules, calia saber quina era la forma que exercia pressió sobre les altres formes del grup. Generalment, es va establir que les formes amb una freqüència d'ús més elevada eren les que feien aquesta funció.

En el marc de la fonologia generativa (vg. Chomsky i Halle 1968), la relació entre *outputs* o formes superficials només es podia justificar a partir de l'ordenació de regles i del cicle, perquè l'única relació que es tenia en compte era de tipus derivacional, entre un *input* o forma subjacent i un *output*. A (35) s'observa, per exemple, que, en alemany, la vocal del radical de la forma més simple s'allarga, a l'estadi de la llengua (b), per uniformitat amb la vocal llarga del radical de la forma derivada.

- (35) a. *Rad* [rat] 'roda'
Rades [ra:dəs] 'roda' (genitiu singular)
- b. *Rad* [ra:t]
Rades [ra:dəs]

(extret de Dowling *et al.* 2005: 6)

King (1969) proposa una anàlisi d'aquestes dades en el marc de la fonologia generativa. Hi ha dues regles que hi intervenen: a) *Vowel Lengthening* (VL), 'allargament de vocals', que actua davant de segments [-sonant, +sonor] i b) *Final Devoicing* (FD), 'ensordiment final'. A (36) s'observa que en un primer estadi de la derivació la regla d'ensordiment final precedeix la d'allargament de vocals i, consegüentment, aquesta resta bloquejada, mentre que en un segon nivell les regles es reordenen de manera oposada i, consegüentment, la regla d'allargament de vocals s'aplica a la forma /rad/ abans que hi actuï la regla d'ensordiment final.

(36)	Estadi I		Estadi II	
	/rad/	/rad + əs/	/rad/	/rad + əs/
1. (FD)	rat	___	1. (VL)	ra:d ra:d + əs
2. (VL)	___	ra:d + əs	2. (FD)	ra:t ___
	[rat]	[ra:dəs]	ra:t	[ra:dəs]

(adaptat de Downing *et al.* 2005: 7)

En el marc de la morfologia natural (vg. § III.2.1) el concepte de paradigma va estretament lligat al de relacions implicatives (concepte que s'analitza a § IV.2.3.3), perquè són aquestes les que regeixen l'estructura interna dels paradigmes. Dressler *et al.* (1987: 77) descriuen aquest vincle de la manera següent: "The inflectional paradigms are actually held together by implications. There are –apart from highly suppletive cases– no inflectional paradigms which are not structured on the basis of implicative patterns valid beyond the single word. These implicative patterns connect the inflectional forms of a paradigm. Thus they can be compared with conditions/

constraints of phonological structure determining the phonological structure of segments, morphemes and words.” Sifre (1998: 221), parafrasejant Bochner (1993: § 4.1), defineix els paradigmes flexius com un “grup de mots relacionats, especialment més de dos, cap dels quals no és clarament bàsic per als altres”. El que caracteritza aquesta proposta –segons l’autor– és que, pel que fa a la descripció d’aquests paradigmes, no hi ha cap *forma guia* a partir de la qual es construeixin la resta de formes.

En teoria de l’optimitat (vg. § III.3) i, en especial, en el marc de la teoria de la correspondència, s’ha subratllat, en els darrers anys, la necessitat de tenir en compte les relacions d’influència que poden condicionar la forma fonètica superficial dels diversos elements que integren un paradigma. Aquestes relacions s’han definit de manera diferent segons el model que les proposa: *a)* són simètriques –i, per tant, sense formes guia– en els models de la *Metrical Consistency* ‘consistència mètrica’ (vg. Burzio 1994), de la *Uniform Exponence* ‘exponència uniforme’ (vg. Kenstowicz 1996, 2002) i en el model dels *Optimal Paradigms* ‘paradigmes òptims’ que McCarthy proposa per a les formes de flexió (vg. McCarthy 2005) i *b)* són asimètriques –i, per tant, hi ha formes guia– en el model de la *Transderivational Correspondence Theory* ‘teoria de la correspondència transderivacional’ (vg. Benua 1997). Així doncs, en els model simètrics els components del paradigma poden influir de la mateixa manera els uns sobre els altres i, en canvi, en els models asimètrics, les formes més simples són les que exerceixen una influència sobre les formes derivades o més complexes.

McCarthy defineix el paradigma flexiu com el conjunt de paraules que es basen en un mateix lexema. L’autor assumeix que els paradigmes són plans; és a dir, que consisteixen en una llista no prioritzada de membres. Ara bé, també accepta la possibilitat d’analitzar els paradigmes amb una determinada estructura interna. Per exemple, en el cas dels noms llatins, McCarthy admet que aquests “might decompose into separate subparadigms for singular and plural: <<*pater, patris, ...*>_{sg.}, <*patre:s, patrum, ...*>_{pl.}>, (...).” (McCarthy 2005: 173, nota 2).

En general, en tots aquests models, els paradigmes s’han fet servir com un recurs per explicar tant els casos d’inhibició o d’infraaplicació de la fonologia regular com els casos de sobreaplicació de la fonologia regular. En el marc de la teoria de la correspondència transderivacional els paradigmes s’han utilitzat per donar compte, entre d’altres, dels casos de truncament en alguns dialectes de l’anglès americà (vg. Benua 1997a). Per exemple, de $L[\text{æ}]r\text{ry}$, s’obté $L[\text{æ}]r$, encara que aquest output transgredeixi la

restricció de marcatge *æ̀r]σ, que evita la seqüència tautosil·làbica [æ̀r]. En contextos en els quals no hi ha pressió intraparamètrica d'una base com ara L[æ̀r]ry, aquesta restricció és difícilment transgredible. En el marc dels paradigmes òptims (vg. McCarthy 2005), per exemple, hi ha treballs que donen compte del comportament especial que caracteritza les primeres persones del singular del present d'indicatiu de la morfologia verbal algueresa i balear. L'excepcionalitat dels dialectes insulars és “[...] haver mantingut aquestes formes verbals sense afegir una vocal de suport en els casos en què el grup consonàntic final resulta malformat des del punt de vista de l'estructura sil·làbica: *celebr, logr, sufr, entr.*” (Lloret 2004: 233). Segons aquesta anàlisi –que també segueix Wheeler (2005: § 8.6)–, aquests radicals mantenen la forma original sense afegir cap vocal de suport (amb infraaplicació de l'epèntesi, per tant) per UNIFORMITAT PARAMÈTRICA; en altres paraules, perquè la resta de formes del paradigma (*entr+es, entr+a, entr+em, entr+eu, entr+en*) presenten un radical superficial *entr* constant.⁴¹ En la jerarquia de restriccions que donen compte d'aquests exemples, UNIFORMITAT PARAMÈTRICA està per damunt del PRINCIPI DE SEQÜENCIACIÓ DE SONICITAT (PSS) i, per aquesta raó, és més important que es preservi la primera encara que es transgredeixi la segona. PSS està basada en la reformulació de la *Llei del Contacte Sil·làbic*, segons la qual la sonicitat de dos segments heterosil·làbica adjacents ha de ser igual o descendent (vg. Clements 1990, que es basa en els treballs de Murray i Vennemann 1983 i Vennemann 1988).⁴²

La crítica general que han rebut aquests estudis ha estat fins i tot acceptada pels mateixos lingüistes que els elaboren (vg. Downing *et al.* 2005, Rebrus i Törkenczy 2005; Lloret 2006, 2007; Jiménez 2007). Es tracta de posar de manifest que aquests treballs, focalitzats en l'anàlisi de casos que defugen els principis fonològics regulars, fan servir un recurs de naturalesa estrictament morfològica (els paradigmes) sense respondre les qüestions següents: *a)* de quina manera la fonologia accedeix al

⁴¹ En aquest marc, les formes contrastades paramètricament són les corresponents a l'output i, per tant, la vocal de suport final no present a l'input ha de quedar adscrita prosòdicament o bé al radical o bé a la terminació (per a la definició del mot *terminació*, en contrast amb el mot *desinència*, vg. § III.2.3, nota 12). Segons Lloret (2004: 248), l'adscripció d'aquesta vocal superficial es faria al radical i no a la terminació per evitar l'alternança de formes superficials en els afixos de flexió, la qual és altament costosa per a la morfologia perquè altera el model de flexió interparamètric (vg., en la mateixa línia, les observacions de Viaplana 1995 quant a la irregularitat verbal i de Burzio 2000).

⁴² Per a una aplicació d'aquest concepte a la sil·labificació del català, vg. Jiménez (1999) i Wheeler (2005); i per a una aplicació als contactes consonàntics del balear, vg. Pons (2007). A § V.4.2 es duu a terme una anàlisi de la distribució de l'accent en el sistema verbal del català nord-occidental en termes d'uniformitat paramètrica. Ohannesian (2004) també presenta una anàlisi paramètrica TO per al verb en castellà.

component morfològic? i b) com es defineix l'espai (els paradigmes) en el qual han de tenir lloc aquestes relacions de correspondència? Aquesta mancança es tradueix, a efectes pràctics, en la manca d'unanimitat a l'hora d'aplicar el concepte de paradigma. En general, s'accepta que, en morfologia verbal, el paradigma d'un verb és el conjunt de formes conjugades. Ara bé, la majoria d'estudis apliquen aquest concepte al conjunt de formes que componen només un determinat temps verbal. Per exemple, Lloret (2003: 286) analitza, en termes de paradigmes òptims, la manca d'inserció d'una vocal epentètica a la persona 1 del present d'indicatiu en alguerès i balear (i també de les persones 2 i 3 del mateix temps verbal en verbs de les classes II i III en algunes varietats del balear) i ho fa prenent com a *paradigma* el conjunt de radicals de tots els components d'aquest temps verbal. En canvi, a Lloret (2004: 249) anomena, de manera explícita, *subparadigma* aquest mateix conjunt de formes. Hi ha hagut, però, algun intent de resoldre aquestes qüestions. Bat-El (2005), per exemple, presenta un estudi del paradigma d'imperatiu de l'hebreu en el qual parteix d'una descripció dels paradigmes verbals hebraics des d'un punt de vista estrictament morfològic basada en la proposta de van Marle (1985).

Maiden (2001, 2003a, b) se centra en l'estudi dels segments velar i palatal, sobretot en italià, però sense deixar de tenir en compte altres llengües romàniques com ara el català, l'espanyol, l'occità o el portuguès.⁴³ Aquests treballs són un precedent clau en l'estudi de la distribució de cada una de les formes bàsiques de determinats segments en termes de patrons morfològics o paradigmàtics. Segons l'autor, aquests patrons no només són compartits per les diverses llengües romàniques sinó que, des del punt de vista diacrònic, tenen un paper clau en l'evolució dels diversos canvis morfològics que van tenir lloc en el pas del llatí a aquestes llengües.

La proposta de Maiden recupera la idea del morf buit entès com un morf que no té contingut semàntic ni morfosintàctic (per al català, vg. DeCesaris 1986). L'autor pren com a punt de partida el concepte de *morphome* 'morfoma' proposat per Aronoff (1994), entès com un element buit de contingut semàntic i morfosintàctic que es caracteritza per una distribució regular en els paradigmes; una distribució, però, que –des d'un punt de vista sincrònic– no respon ni a condicionaments morfològics ni a condicionaments fonològics. Aquesta distribució es justifica a partir de *morphomic*

⁴³ Les dades que presenta Maiden són extretes dels estudis següents: per al català, Alcover i Moll (1929-1932); per a l'occità, Anglade (1921); per a l'italià, Rohlfs (1968). La comparació de les dades del català amb les d'altres llengües romàniques es desenvolupa a l'apartat IV.4 d'aquesta tesi.

patterns ‘patrons morfològics’ (vg. Maiden 2003a) o *paradigmatic patterns* ‘patrons paradigmàtics’ (vg. Maiden 2003b) com ara els que es recullen a (37) i (38).

(37) **The N-pattern** = [pres. [1, 2, 3]] + [pl. [3]] vs. [*the rest*]

Exemple: present d’indicatiu (verbs en francès medieval)

<i>lef</i>	<i>leves</i>	<i>leve</i>	<i>lavons</i>	<i>lavez</i>	<i>levent</i>
<i>crief</i>	<i>crieves</i>	<i>crieve</i>	<i>crevons</i>	<i>crevez</i>	<i>crevent</i>
<i>peis</i>	<i>peises</i>	<i>peise</i>	<i>pesons</i>	<i>pesez</i>	<i>peisent</i>

(adaptat de Maiden 2003a)

(38) **The L-pattern** = [pres. [indicative [sg. [1]]] + [subjunctive]] (and its Italo-Romance subvariety U-pattern = [pres. [indicative [sg. [1]] pl. [3]] + [subjunctive]])

Exemple: despalatalització (portuguès)

PI	<i>tenho</i>	<i>tens</i>	<i>tem</i>	<i>temos</i>	<i>tendes</i>	<i>tèm</i>
PS	<i>tenha</i>	<i>tenha</i>	<i>tenha</i>	<i>tenhamos</i>	<i>tenhais</i>	<i>tenham</i>

(adaptat de Maiden 2003b: 45)

A § IV.2.3.2.2 s’aplica el concepte de patrons morfològics o paradigmàtics –que parteix, entre d’altres, dels treballs de Maiden– per donar compte de la distribució del segment velar en els diversos verbs enquestats. Com ja s’ha comentat en més d’una ocasió, però, per a l’anàlisi d’aquest segment se segueix la proposta de Viaplana (2005), que el presenta com un morf independent que té la funció de ser exponent de determinades subclasses verbals. Dels treballs de Maiden, doncs, se n’aprofita allò que fa referència a la justificació de la distribució d’aquest tipus de segments en termes de patrons morfològics o paradigmàtics.

IV.2.3.2.2 La distribució del segment velar en termes de patrons morfològics

A partir de la descripció de les dades referents al català nord-occidental, s'estableix la taula de (39), en la qual es recullen les especificacions de cada un dels verbs enquestats (files) per a cada una de les varietats o sistemes recollits a § IV.2.2 (columnes). En aquesta taula no es tenen en compte les especificacions que fan referència al tret [±palatal], perquè la distribució d'aquest segment s'estudia a § IV.3.

(39)

		A. 1	A. 2	B.1	B. 2	B. 3	C.1	C. 2	C. 3	C.4	C. 5	D
<i>cantar</i>	[I, +velar]											•
	[I, -velar]	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	
<i>beure</i>	[II, +velar]	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
	[II, -velar]											
<i>perdre</i>	[II, +velar]					•	•	•	•	•	•	•
	[II, -velar]	•	•	•	•							
<i>sentir</i>	[III, +velar]			•	•		•	•	•	•	•	•
	[III, -velar]	•	•			•						
<i>servir</i>	[III, +velar]			•	•		•	•	•		•	•
	[III, -velar]	•	•			•				•		

La nomenclatura utilitzada en la resta de taules d'aquest capítol per citar els noms dels temps verbals és la mateixa que s'ha establert a la introducció de § IV.2.3. Si és necessari fer referència a alguna persona en concret, es fa servir el mateix sistema que en els quadres de l'apartat IV.2.2.1: s'afegeix, entre parèntesis, el número corresponent. Si s'ha de fer referència a més d'una persona es fan servir dos símbols: *a)* la coma, que equival a la conjunció copulativa *i* (4, 5 = 4 i 5) i *b)* el guionet, que inclou tots els números que hi ha entre els dos extrems (3-6 = 3, 4, 5 i 6).

A (39) s'observa que totes les varietats, excepte la del bloc D, tenen especificat el verb *cantar* com a [I, -velar] i que totes tenen especificat el verb *beure* com a [II, +velar]. La majoria de varietats coincideixen a tenir especificats el verb *perdre* com a

[II, +velar] i els verbs *sentir* i *servir* com a [III, +velar]. Les formes verbals en les quals es detecta aquest segment es recullen a (41), (42), (43) i (44) per a cada un dels verbs. A (40) es recullen les formes que presenten el segment velar a *cantar*, encara que només ho faci la varietat D.⁴⁴

- (40) Formes implicades en la distribució del segment velar a *cantar*
PS (1, 2, 3 i 6), IMP (3, 6)
- (41) Formes implicades en la distribució del segment velar a *beure*
PI (1), PS, IS, IMP (3-6), PRT
- (42) Formes implicades en la distribució del segment velar a *perdre*
PI (1, 4 i 5), PS, IS, IMP (3-6), GER
- (43) Formes implicades en la distribució del segment velar a *sentir*
PI (1, 4 i 5), PS, IS, IMP (3-6), GER
- (44) Formes implicades en la distribució del segment velar a *servir*
PS (4, 5), IS, IMP (4, 5)

En aquest apartat només es té en compte la informació de (40), (41), (42) i (43), perquè el cas de *servir* és especial. En la conjugació d'aquest verb la presència d'un altre segment, en aquest cas palatal, entre l'arrel i els morfs de flexió impedeix tractar la distribució del segment velar de manera aïllada. L'anàlisi de la distribució dels dos segments es reprèn a § IV.3, apartat dedicat a l'estudi del segment palatal.

En el cas de *cantar*, *beure*, *perdre* i *sentir* les formes implicades en la distribució del segment verbal són, pràcticament, les mateixes: el present i l'imperfet de subjuntiu, les persones 3, 4, 5 i 6 de l'imperatiu i, en menor grau, les persones 1, 4, i 5 del present d'indicatiu, el participi i el gerundi. En aquesta tesi es proposa que la distribució del segment velar es regeix per un patró morfològic o paradigmàtic determinat. Aquest

⁴⁴ En aquest apartat no es fa referència a l'alternança de formes subjacents que caracteritza el segment velar, atès que es tracta de presentar una anàlisi el més generalitzada possible. A § IV.2.3.1 s'ha establert que aquesta variació, en la majoria de casos, és fonològicament condicionada, per la qual cosa no és necessari especificar de quina forma subjacent es tracta en parlar de les formes verbals implicades en la distribució del segment velar en aquest apartat. Per a més detalls, vegeu l'apartat citat més amunt.

patró es compon d'una sèrie de formes verbals que, si l'entrada del verb en qüestió està especificada amb el tret [+velar], són susceptibles de presentar un segment velar entre l'arrel i els morfs de flexió. Aquest patró es recull a (45).

(45) *Patró morfològic VELAR:*

PI (1, 4, 5)	IMP (3-6)
PS	PRT
IS	GER

L'establiment de patrons paradigmàtics com el de (45) permet donar compte de la distribució de determinats morfs en termes exclusivament morfològics. El fet que les formes verbals que componen el patró de (45) siguin aquestes i no unes altres és una qüestió que no es pot explicar ni des d'un punt de vista fonològic (no es pot justificar en termes de necessitats de sil·labificació, per exemple), ni des de la teoria del marcatge (no es redueix a una sola categoria morfosintàctica, perquè, per exemple, no només apareix al subjuntiu). De fet, la justificació de la presència del segment velar en termes exclusivament morfològics és un dels objectius principals dels treballs de Viaplana. El que diferencia la nostra proposta de la de Viaplana (2005) és que, mentre Viaplana necessita especificar les entrades lèxiques dels verbs que presenten segment velar amb dos trets diferents, [+velar] i [+velaritzat], segons el nombre de formes que el presenten, en aquesta tesi només es considera necessari el tret [+velar]. A més, mentre en aquesta tesi les formes verbals implicades en la distribució del segment velar s'agrupen en un únic patró morfològic *VELAR* (vg. (45)) independentment del verb i de la varietat en els quals es detecta, Viaplana (2005) ha de llistar a l'entrada lèxica de cada verb quines són les formes en les quals apareix el segment velar. La novetat que es presenta en aquesta tesi és la de considerar que el patró morfològic *VELAR* regeix la distribució del segment velar en termes generals i que la variació que es detecta entre verbs diferents i entre varietats diferents es deu a una determinada jerarquia de relacions implicatives que s'estableix entre les formes verbals que componen aquest patró, la qual s'estudia, amb més deteniment, a l'apartat següent.

IV.2.3.3 Relacions implicatives entre formes verbals

IV.2.3.3.1 Precedents

A l'apartat IV.2.2 s'ha constatat que la variació interna en català nord-occidental en relació amb la distribució del segment velar és molt elevada i que sovint no respecta els límits entre poblacions. Tenint en compte aquest aspecte i el fet que es compta amb un corpus reduït (64 informants), cal anar amb compte a l'hora d'establir regularitats. A parer nostre, és agosarat fer afirmacions categòriques a partir d'un corpus d'aquestes característiques i, per aquesta raó, s'opta per parlar només de *tendències* pel que fa a la distribució d'aquest segment; les tendències que es poden establir a partir de l'observació minuciosa de les dades de què es disposa. D'aquesta manera, es deixa camp obert a noves investigacions que incorporin un nombre de dades més elevat i que puguin corroborar o rebatre l'anàlisi que aquí es proposa.

Aquest intent de cercar les tendències que regeixen la distribució de determinats morfemes en el sistema verbal no és, però, del tot innovador. Destaca el treball de Sifre (1998), que estudia els verbs catalans a partir de les dades extretes de manuals de verbs com ara Xuriguera (1972), Valor (1983), Milà (1987) i Lacreu (1995). Recull, doncs, pràcticament la totalitat dels verbs catalans. Les variants formals escollides són les corresponents a "les formes normatives del valencià general" (Sifre 1998: 5), que, al seu entendre, es troben representades millor en la proposta de Lacreu (1995). Sifre parteix del model de la morfologia de la relació lèxica (a partir d'ara, MRL) (vg. Bochner 1993).

Sifre presenta el concepte de *relacions implicatives* o *de localitat* entre els paradigmes, que alhora pren de Wurzel (1989).⁴⁵ Des d'aquest punt de vista, molts comportaments morfològics que la gramàtica tradicional ha considerat irregulars s'expliquen a partir d'aquestes relacions implicatives, l'essència de les quals resumeix de la manera següent: "si en la posició X del paradigma trobem la forma Y, en la posició Z trobarem Y" (Sifre 1998: 267). Aquestes relacions són "[...] fenòmens de relació local en el sentit que estableixen connexions molt fortes entre diferents formes, generalment, poques, dels paradigmes o, de forma més general, entre diferents posicions de l'estructura dels paradigmes. En aquest sentit, les relacions implicatives suposen una mena de pressió interparadigmàtica" (Sifre 1998: 281).

⁴⁵ En aquest cas el concepte de *paradigma* s'aplica al conjunt de formes que componen un determinat temps verbal.

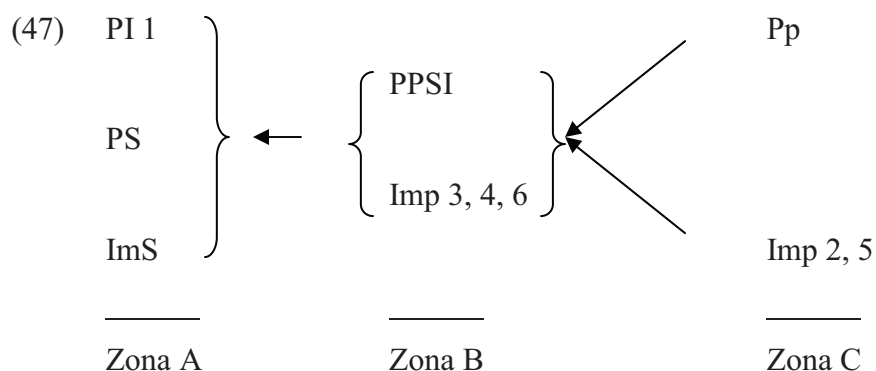
L'autor cita com a exemples evidents, entre d'altres, la relació entre l'arrel de l'infinitiu, del futur i del condicional, i la que hi ha entre la primera persona del singular del present d'indicatiu i el present de subjuntiu (pel que fa a la presència del segment velar en el verb *beure*). També constata que les formes arizotòniques dels temps del tema de present sempre mantenen una relació d'oposició amb les formes rizotòniques en algun aspecte (vg. també Bonet i Lloret 1998: 205). Per exemple, en els verbs de tipus *servir*, les formes rizotòniques presenten un segment palatal entre l'arrel i els morfs de flexió, mentre que les arizotòniques no en presenten cap (vg. (46a)). En altres verbs aquests dos subconjunts de formes també es caracteritzen sovint per l'alternança vocàlica en l'arrel (vg. (46b)). L'autor proposa un esquema de les relacions d'implicació que regeixen la distribució del segment velar i que reproduïm a (47).

(46)

a.	<i>partisc</i>	b.	<i>faig</i>
	<i>parteixes</i>		<i>fas</i>
	<i>parteix</i>		<i>fa</i>
	<i>partim</i>		<i>fem</i>
	<i>partiu</i>		<i>feu</i>
	<i>parteixen</i>		<i>fan</i>

(extret de Sifre 1998: 366)

(extret de Sifre 1998: 371)

(extret de Sifre 1998: 475)

Segons l'autor, en els verbs que presenten el segment velar les relacions que generalment regeixen els paradigmes de la resta de verbs deixen d'actuar perquè s'hi

superposa la seqüència de relacions implicatives de (47).⁴⁶ Aquestes cadenes de relacions d'implicació permeten predir quines formes presentaran el segment velar a partir de la presència d'aquest element en una altra forma determinada. Per exemple, segons (47), si un verb presenta el segment velar a les persones 2 i 5 de l'imperatiu, també ho farà al pretèrit perfet simple (PPSI) i a les persones 3, 4 i 6 de l'imperatiu, a la persona 1 del present d'indicatiu, al present i a l'imperfet de subjuntiu. El verb *perdre*, per exemple, presenta aquesta distribució en valencià normatiu.

Segons (47), a més, es pot donar compte de la variació que té lloc entre verbs diferents, pel que fa a distribució d'aquest element. Per exemple, Sifre constata que els verbs que presenten el segment velar a les formes de la zona C són minoria, mentre que els verbs que ho fan només a les formes de la zona A són la majoria. L'autor, però, reconeix que hi ha casos que no es poden explicar a partir d'aquesta escala. Per exemple, els verbs *saber* i *caber* només presenten el segment velar –de manera opcional– en posició antihiàtica al present de subjuntiu i a l'imperatiu: [sá.pi.ɣa], [sá.pi.a] (vg. altres referències a aquests casos a § IV.2.1 i § IV.2.2.1.2).

Aquesta anàlisi té, des del nostre punt de vista, dos aspectes positius. En primer lloc, esdevé un precedent essencial en l'intent de formalitzar el sistema verbal a partir de patrons paradigmàtics i de justificar la distribució de determinats morfs. En segon lloc, estableix unes bases sòlides per relacionar sincronia i diacronia en l'estudi del sistema verbal, a partir del contacte amb els principis que estableix la morfologia natural. Citant Sifre (1998: 269), “[...] Wurzel (1989: 114), comenta que l'existència de relacions implicatives en els paradigmes fa que la diversitat en la morfologia de les llengües naturals es mantingui dins d'uns límits tolerables. Això significa que les seqüències implicatives fan que els paradigmes siguin més fàcils d'usar i d'aprendre. A més a més (pàgs. 121ss, 132ss i 138ss) argumenta que aquest tipus d'organització proporciona estabilitat a les classes flexives diferents de les dominants o més regulars”. L'estudi de Sifre, però, s'emmarca en un model teòric allunyat del que es proposa en aquesta tesi. En la MRL les formes verbals s'estudien sense tenir en compte la segmentació morfològica, la qual cosa impedeix tractar el segment velar com un morf independent de l'arrel i de la flexió amb un paper determinat en el sistema verbal, que és, en definitiva, un dels punts de partida de la nostra tesi. L'establiment de jerarquies de relacions implicatives entre les formes verbals implicades en la distribució del

⁴⁶ Aquestes seqüències tenen prioritat sobre els condicionaments que plantegen els anivellaments paradigmàtics que regeixen el canvi lingüístic en morfologia verbal.

segment velar és justificada des d'un punt de vista cognitiu, atès que per al parlant d'una llengua és més fàcil d'aprendre una determinada relació del tipus “si X, aleshores Y”, que no aprendre una llista de formes independents les unes de les altres, com proposen els treballs de Viaplana. A més, a § IV.2.3.3.2 es comprova que aquesta jerarquia permet que el sistema doni compte de la variació que es detecta entre verbs i entre varietats diferents que, altrament, hauria de ser marcada lèxicament.

Els estudis de Wheeler (1992, 1993) i de Pérez Saldanya (1995) són un clar precedent de la tesi de Sifre. Es tracta de treballs en els quals es presenta el marc teòric de la morfologia natural aplicat a l'estudi de la morfologia verbal del català. En aquests treballs el segment velar s'analitza com un element morfològicament independent, exponent de determinades categories morfosintàctiques que són marcades respecte d'unes altres (per a una revisió dels principis de la morfologia natural, vg. § III.2.2):⁴⁷ la persona 1 del present d'indicatiu enfront de la 3, el subjuntiu enfront de l'indicatiu, el present de subjuntiu enfront del present d'indicatiu, el pretèrit perfet enfront del present d'indicatiu i el participi i el gerundi enfront de l'infinitiu (vg. Wheeler 1993: 196). Segons Pérez Saldanya (1995: 287), “un dels factors que més afavorí el procés de velarització analògica té a veure amb l'estabilitat de les classes flexives [...] els canvis analògics, a més de simplificar les alternances consonàntiques en el paradigma de cada verb, atorgaven un caràcter més sistemàtic i recursiu a la distribució del segment velar. Aquesta velar, concretament, quedava delimitada mitjançant relacions implicatives, d'acord amb les quals la presència de la velar en la primera persona del present d'indicatiu no sols exigia l'aparició d'aquest segment en el present de subjuntiu sinó també en el sistema de perfet (excepció feta del participi), i, a l'inrevés, la presència en el pretèrit perfet no sols exigia l'aparició en les altres formes originàriament perfectives sinó també en el sistema de present.” Ara bé, Pérez Saldanya no només dóna compte d'aquesta distribució del segment velar sinó també de la que caracteritza altres verbs i que recull en l'escala de (48).

- (48) participi > imperfet de subjuntiu i pretèrit perfet > present de subjuntiu i primera persona del present d'indicatiu
(extret de Pérez Saldanya 1993: 288)

⁴⁷ Com a precedents dels estudis paradigmàtics en el marc de la morfologia natural de Wheeler (1992, 1993), cal esmentar els treballs de Wheeler (1980, 1986), en què ja es fa referència al paper de les relacions paradigmàtiques. Wheeler (1996) aborda la qüestió de l'evolució de les formes de la persona 1 del present d'indicatiu a partir dels principis de la morfologia natural també.

Segons la jerarquia de (48), comparable a la que proposa Sifre i que es recull a (47), si un verb presenta el segment velar en una categoria determinada, també ho farà en les categories més baixes (les situades més a la dreta). D'aquesta manera, es dóna compte de la variació entre verbs; per exemple, verbs que només presenten el segment velar a les formes del present, verbs que també ho fan a l'imperfet de subjuntiu i al pretèrit perfet i verbs que ho fan a totes aquestes formes i al participi. Si es comparen les jerarquies de (47) i (48), s'observa que Sifre (1998) agrupa l'imperfet de subjuntiu amb les formes del present i no amb el pretèrit perfet. D'altra banda, Sifre té en compte les formes de l'imperatiu, a diferència de Pérez Saldanya.

En aquesta tesi s'intenta resoldre la qüestió de la variació a partir d'aquest recurs propi dels treballs que es desenvolupen en el marc de la morfologia natural: l'establiment de jerarquies de relacions implicatives entre formes verbals. L'objectiu de la nostra tesi, però, és incardinar aquesta justificació de la variació en la distribució del segment velar en una morfologia de base morfèmica, la qual no coincideix amb el model que segueixen els treballs de Pérez Saldanya (1993) i Sifre (1998). A l'apartat següent es presenta la jerarquia de relacions implicatives que és pertinent, a partir de les dades del COD, per donar compte de la distribució del segment velar en els diversos verbs enquestats. Els resultats obtinguts es comparen amb els que recullen els estudis anteriorment citats.

IV.2.3.3.2 La distribució del segment velar en termes de relacions implicatives

A partir de les dades que s'han descrit a l'apartat IV.2.2, es pot afirmar que mentre els verbs *perdre*, *sentir* i *servir* comparteixen certes tendències en la distribució del segment velar, el verb *beure* i el verb *cantar* segueixen patrons relativament independents (vg., també, (40)-(43)). El verb *beure* és l'únic en el qual s'han recollit, amb regularitat plena, formes amb velar al participi i a la persona 1 del present d'indicatiu. El verb *cantar*, en canvi, destaca per l'absència de formes amb velar (només 3 dels 64 informants conjuguen alguna forma del present de subjuntiu i de l'imperatiu d'aquest verb amb velar). Pel que fa a la resta de verbs, s'observa que, quan es recullen formes amb el segment velar, aquest sempre apareix a totes les persones de l'imperfet de subjuntiu. Per aquesta raó, aquest temps verbal es pren com a punt de partida de la

jerarquia de relacions implicatives entre formes verbals que regeix la distribució del segment velar. A partir d'aquí, les formes amb velar poden aparèixer tant al present de subjuntiu com a l'imperatiu en la mateixa mesura. Les formes amb velar al present d'indicatiu o al gerundi són, en canvi, molt minoritàries. A les taules de (49), (50), (51) i (52) es recull la relació entre la presència de formes amb velar en els diversos temps verbals (eix vertical) i els vuit patrons de distribució que es recullen en els blocs A, B, C i D (eix horitzontal). Deixant de banda *cantar*, atès que la presència del segment velar en aquest verb es redueix a una única població, les taules fan referència a *beure*, *perdre*, *sentir* i *servir* respectivament.

(49) Les formes amb velar a *beure*⁴⁸

		A.1	A.2	B.1	B.2	B.3	C.1	C.2	C.3	C.4	C.5	D
PI	1	•	•	•	•	•	•	•	•	•		•
	1, 4, 5										•	
PS	1-6	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
	1-3, 6											
IS	1-6	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
IMP	3, 6	•					•		•	•	•	•
	3-6		•	•	•	•	•	•	•			
	4, 5											
	4-6											
	3, 5, 6											
PRT		•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
GER											•	

⁴⁸ La variació que sovint es constata en determinats temps verbals es marca amb un tram de color gris. Per exemple, a (22), en el bloc C.4, les cel·les de l'imperatiu corresponents a les persones (3-6), d'una banda, i (3, 6), de l'altra, es marquen amb gris perquè hi ha informants que presenten formes amb velar a les persones 3-6 i n'hi ha d'altres que només ho fan a les persones 3 i 6.

(50) Les formes amb velar a *perdre*

		A.1	A.2	B.1	B.2	B.3	C.1	C.2	C.3	C.4	C.5	D
PI	1									•		
	1, 4, 5										•	
PS	1-6								•	•	•	•
	1-3, 6									•		
IS	1-6					•	•	•	•	•	•	•
IMP	3, 6								•	•		•
	3-6								•		•	•
	4, 5											
	4-6											•
	3, 5, 6							•				
PRT												
GER											•	

(51) Les formes amb velar a *sentir*

		A.1	A.2	B.1	B.2	B.3	C.1	C.2	C.3	C.4	C.5	D
PI	1									•		
	4, 5										•	
PS	1-6							•	•	•	•	•
	4, 5				•							
	1-3, 6											
IS	1-6			•	•		•	•	•	•	•	•
IMP	3, 6								•	•		•
	3-6						•	•				
	4, 5						•				•	
PRT												
GER												

(52) Les formes amb velar a *servir*

		A.1	A.2	B.1	B.2	B.3	C.1	C.2	C.3	C.4	C.5	D
PI	1											
	4, 5											
	1, 4, 5											
PS	1-6											
	1-3, 6											
	4, 5				•			•	•		•	•
IS	1-6			•	•		•	•	•		•	•
IMP	3, 6											
	3-6											
	4, 5							•	•		•	
PRT												
GER												

Les taules que serveixen per establir la jerarquia de relacions implicatives pertinents són les de (50), (51) i (52), perquè en la taula de (49), referent a *beure*, pràcticament no es detecta variació. A partir de les taules que fan referència a *perdre*, *sentir* i *servir* es corrobora que l'imperfet de subjuntiu és el temps verbal que es caracteritza per una major tendència a presentar formes amb segment velar en qualsevol dels tres verbs. Com ja s'ha dit, el segueixen el present de subjuntiu i l'imperatiu, però en aquest últim es detecta una certa inestabilitat. L'imperatiu és el temps verbal en el qual s'observa el grau més elevat de variació interna. Aquesta variació afecta les persones que presenten o no presenten el segment velar. La velar pot aparèixer a: a) les persones 3 i 6, b) les persones 3, 4, 5 i 6 o c) les persones 4 i 5. Tot i aquesta variació interna, la tendència a presentar formes amb velar és pràcticament la mateixa que la del present de subjuntiu. A (53), (54) i (55) s'estableixen les relacions implicatives entre formes verbals que afecten els verbs enquestats.

(53) Relacions implicatives entre formes verbals (*beure*)

PI (1), IS, PS, PRT, IMP (3, 6) / (3-6) > [PI (4, 5), GER]

(54) Relacions implicatives entre formes verbals (*perdre* i *sentir*)
IS (1-6) > PS (1-6) > IMP (3, 6) / (3-6) > [PI (4, 5) / (1) > GER]

(55) Relacions implicatives entre formes verbals (*servir*)
IS (1, 6) > PS (4, 5) > IMP (4, 5)

En aquestes seqüències les formes verbals s'ordenen d'esquerra a dreta i de major a menor segons la tendència a presentar el segment velar. El símbol '>' indica la relació d'implicació entre formes verbals: $X > Y$ es llegeix "si hi ha formes amb velar a Y, també n'hi ha a X", seguint el procediment que fa servir Sifre (1998) (vg. § IV.2.3.3.1). Per exemple, a partir de (54), s'observa que si *perdre* o *sentir* presenten el segment velar al present de subjuntiu, també ho fan a l'imperfet de subjuntiu, però no a la inversa; perquè hi ha casos, com el del verb *perdre* en el patró C.1 o el del verb *sentir* en el patró B.1, que presenten formes amb velar a l'imperfet de subjuntiu i no al present de subjuntiu. Aquesta relació d'implicació es representa de la manera següent: IS (1-6) > PS (1-6).

Pel que fa a les consideracions generals que afecten totes tres seqüències, cal afegir un altre aspecte. En aquestes taules es pretén recollir les tendències generals que afecten la distribució del segment velar a *beure*, *perdre*, *sentir* i *servir*. El lector pot revisar les dades de les taules de (49), (50), (51) i (52) i veure que hi ha comportaments d'algun patró que no coincideixen amb els que es recullen en aquestes seqüències. Per exemple, en el patró C.2 la presència del segment velar a l'imperatiu de *perdre* no implica la presència d'aquest segment al present de subjuntiu. Aquest patró és propi de dos informants, que comparteixen la presència de la velar a l'imperfet de subjuntiu. Ara bé, mentre l'informant 56 no presenta formes amb velar a cap altre temps verbal, l'informant 47 ho fa a les persones 3, 5 i 6 de l'imperatiu. Es tracta, per tant, d'un cas exclusiu d'un dels 64 informants enquestats. La recollida de casos com aquest, però, no és l'objectiu que es pretén assolir a les jerarquies de (53), (54) i (55), sinó que es tracta de recollir-hi, només, les tendències generals que segueixen el màxim nombre d'informants.

Pel que fa a (53) i (54), el símbol que marca la relació entre IMP (3, 6) i IMP (3-6) és la barra inclinada. Es tracta d'indicar que no és possible –amb les dades de què es disposa– establir una relació jeràrquica entre tots dos, perquè hi ha pràcticament el mateix nombre de patrons que presenten el segment velar a les persones 3 i 6 com els

que ho fan a les persones 3, 4, 5 i 6. L'últim grup de formes verbals està emmarcat entre claudàtors. Això indica que es tracta de formes que presenten el segment velar en molt poques ocasions; són comportaments exclusius de determinats patrons (com el C.4 o el C.5), dels quals només se'n deixa constància.

Pel que fa a (55) la relació jeràrquica que s'estableix entre l'imperfet de subjuntiu, el present de subjuntiu i l'imperatiu és la mateixa que la de (54). En el cas de *servir*, però, les tendències de distribució del segment velar que s'estableixen a (55) són més generals i regulars, perquè no hi ha ni un sol patró en el qual es detecti un mínim grau de variació. Finalment, també destaca l'organització interna del present de subjuntiu i de l'imperatiu. Mentre a *perdre* i *sentir* pràcticament totes les persones d'aquests tres temps verbals són susceptibles de presentar el segment velar, a *servir* només ho són les persones 4 i 5. De fet, aquest verb es caracteritza per la presència d'un altre segment, en aquest cas palatal, entre l'arrel i els morfs de flexió en determinades formes verbals. La distribució d'aquest segment s'estudia a l'apartat IV.3, en el qual s'aprofundeix en l'anàlisi del comportament exclusiu del verb *servir* i en les relacions que es poden establir entre tots dos segments.

A partir de les jerarquies establertes a (53), (54) i (55), se'n pot establir una única de general, que doni compte de la distribució del segment velar en els diversos verbs enquestats i en les diverses varietats i que es recull a (56).

(56) Jerarquia de relacions implicatives responsable de la distribució del segment velar

IS > PS > IMP (3, 6) / (3-6) > PI (1) > PRT > [PI (4, 5) > GER]

La jerarquia de relacions implicatives general és la que arriba fins al participi (PRT). A partir d'aquí, les formes estan emmarcades entre claudàtors, perquè només són pertinents per a una varietat, la de Tamarit de la Llitera o C.5, en la qual s'han recollit formes amb velar a les persones 4 i 5 del present d'indicatiu de *beure*, *perdre* i *sentir* i al gerundi de *beure* i *perdre*. En el cas de *servir* és cert que, segons la jerarquia de (55), al present de subjuntiu i a l'imperatiu les úniques formes que presenten el segment velar són les persones 4 i 5. Aquest aspecte, però, es deixa de banda i es reprèn a l'apartat IV.3.3, en el qual –com ja s'ha comentat– s'analitza la distribució del segment palatal i les possibles relacions entre els dos segments.

La jerarquia de (56) es llegeix de la mateixa manera que les anteriors. Així doncs, si un d'aquests verbs presenta formes amb velar al present de subjuntiu, també ho farà a l'imperfet de subjuntiu (però no a la inversa), i si ho fa a l'imperatiu també ho farà al present i a l'imperfet de subjuntiu (però no a la inversa). Segons aquesta anàlisi, la informació que ha de recollir l'entrada lèxica del verb pel que fa a la distribució del segment velar ja no és tota la llista de formes verbals sinó que només hi ha d'aparèixer la forma *guia*, és a dir, la forma a partir de la qual s'ha de començar a llegir la jerarquia de relacions implicatives. Per exemple, el verb *sentir* a la varietat C.3 només haurà de tenir especificat, a més de [+III, +velar], [IMP (3,6)]. La presència de la velar al present i a l'imperfet de subjuntiu es predirà a partir de la jerarquia de (56) i, de la mateixa manera, se'n predirà l'absència a totes aquelles formes que queden per sota de [IMP (3, 6)]. Les marques que correspondrien a cada una de les varietats enquestades es recullen a (57). En aquesta taula s'ha marcat, amb el símbol '●', la forma que serveix de guia en cada cas i, amb un tramat gris, les formes que estan per damunt seu i que, consegüentment, presentaran el segment velar.

(57) Relació entre formes guia i varietats

		IS	PS	IMP (3, 6) / (3-6)	PI (1)	PRT	PI (4, 5)	GER
A.1	<i>beure</i>					●		
A.2	<i>beure</i>					●		
B.1	<i>beure</i>					●		
	<i>sentir</i>	●						
	<i>servir</i>	●						
B.2	<i>beure</i>					●		
	<i>sentir</i>		●					
	<i>servir</i>		●					
B.3	<i>beure</i>					●		
	<i>perdre</i>	●						
C.1	<i>beure</i>					●		
	<i>perdre</i>	●						
	<i>sentir</i>	●						
	<i>servir</i>	●						

		IS	PS	IMP (3, 6) / (3-6)	PI (1)	PRT	PI (4, 5)	GER
C.2	<i>beure</i>					•		
	<i>perdre</i>	•						
	<i>sentir</i>			•				
	<i>servir</i>			•				
C.3	<i>beure</i>					•		
	<i>perdre</i>			•				
	<i>sentir</i>			•				
	<i>servir</i>			•				
C.4	<i>beure</i>					•		
	<i>perdre</i>				•			
	<i>sentir</i>				•			
	<i>servir</i>							
C.5	<i>beure</i>							•
	<i>perdre</i>							•
	<i>sentir</i>						•	
	<i>servir</i>						•	
D	<i>beure</i>					•		
	<i>perdre</i>			•				
	<i>sentir</i>			•				
	<i>servir</i>		•					

La jerarquia de relacions implicatives de (56), doncs, dóna compte de la variació que es detecta en la distribució del segment velar segons el verb i segons la varietat. Només en el cas de la varietat C.5 es detecta una incongruència: a *perdre*, per exemple, el segment velar es detecta al gerundi però no al participi (com prediu la jerarquia) i a *sentir* i *servir* aquest segment es detecta a les persones 4 i 5 del present d'indicatiu però no a la persona 1 d'aquest mateix temps verbal.

En resum, la variació que es detecta en la distribució del segment velar en els verbs lèxicament marcats amb el tret [+velar] és previsible a partir d'una altra marca en l'entrada lèxica que identifica quina és la forma verbal guia en la jerarquia de relacions implicatives de (56). Aquesta jerarquia dóna compte de les relacions que s'estableixen

–de manera regular en tots els verbs enquestats– entre les formes verbals que componen el patró morfològic velar. A (58b) es recullen totes les marques que especifiquen l'entrada lèxica dels verbs enquestats segons la varietat (en certa manera, és una modificació de la taula de (39)).⁴⁹

La informació que recullen aquestes entrades lèxiques s'interpreta de la manera següent. En primer lloc, els trets [I], [II] i [III] identifiquen el verb en qüestió amb una de les tres classes verbals. En segon lloc, el tret [+velar] identifica aquest verb amb una subclasse verbal, aquella que presenta el segment velar en determinades formes. El tret [+velar] s'interpreta a partir de la Regla d'assignació de contingut fonològic del segment velar que s'ha establert a § IV.2.3.1 i que es reescriu a (58a). Ara és el moment d'afegir-hi el context d'aplicació, que és justament la jerarquia de relacions implicatives establerta a (56). D'aquesta manera, la jerarquia de relacions implicatives, que forma part del component gramatical, dona compte de la distribució del segment velar en català nord-occidental. Així, la regla general que permet interpretar el tret [+velar] també permet preveure en quines formes verbals podrà aparèixer el segment velar. D'aquesta manera, es dona compte de les regularitats que caracteritzen la distribució d'aquest segment en català nord-occidental.

Ara bé, com s'ha comentat en més d'una ocasió, l'interès d'aquesta tesi és presentar un marc vàlid no només per donar compte d'aquestes generalitats, sinó vàlid també per donar compte de l'elevat grau de variació interna que caracteritza aquest dialecte pel que fa a la distribució d'aquest segment. Per aconseguir-ho s'estableix una forma guia per a cada sistema i verb diferents, una forma a partir de la qual s'hagi de llegir la jerarquia o el context d'aplicació de la regla de (58a). El fet que aquesta forma guia s'hagi marcat com el tercer tret que acompanya l'entrada lèxica dels verbs i que no s'hagi inclòs en una regla d'assignació de material fonològic del segment velar diferent per a cada sistema, es deu a les mateixes raons presentades a § IV.2.3.1 en parlar d'aquesta regla. Allà es justificava aquesta opció afirmant que d'aquesta manera es mantenien les regularitats en un sistema de regles (com ara les d'estructura morfològica de les formes verbals) i, en canvi, es podia donar compte de les especificitats de cada varietat o sistema dins el dialecte del català nord-occidental a l'entrada lèxica de cada verb. Evidentment, si la intenció no hagués estat la d'oferir un marc d'anàlisi d'aquestes característiques, i només s'hagués focalitzat l'atenció en una única varietat, l'establi-

⁴⁹ Per a les especificacions lèxiques que requereixen els informants dels blocs C.4 i C.5 en relació amb la tria de cada una de les formes bàsiques del segment velar, vegeu (34).

ment d'una jerarquia de relacions implicatives deixaria de tenir raó de ser i només caldria donar compte del context d'aparició del segment velar en la mateixa regla d'assignació de material fonològic.

(58) a. *Regla d'assignació de material fonològic del segment velar*

si [+velar] → {g , ig} / IS > PS > IMP (3, 6) / (3-6) > PI (1) > PRT > [PI (4, 5) > GER]

b. Resum definitiu de les entrades lèxiques dels verbs enquestats segons el bloc o varietat dins del català nord-occidental

A.1	<i>beure</i> [II, +velar, PRT]	<i>sentir</i> [III,+velar, IMP(3-6)]
A.2	<i>beure</i> [II, +velar, PRT]	<i>servir</i> [III,+velar, IMP(4,5)]
B.1	<i>beure</i> [II, +velar, PRT] <i>sentir</i> [III, +velar, IS] <i>servir</i> [III, +velar, IS]	C.3 <i>beure</i> [II, +velar, PRT] <i>perdre</i> [II,+velar, IMP(3-6)] <i>sentir</i> [III,+velar, IMP(3,6)] <i>servir</i> [III,+velar, IMP(4,5)]
B.2	<i>beure</i> [II, +velar, PRT] <i>sentir</i> [III, +velar, PS] <i>servir</i> [III, +velar, PS]	C.4 <i>beure</i> [II, +velar, PRT] <i>perdre</i> [II, +velar, PI (1)] <i>sentir</i> [III, +velar, PI (1)] <i>servir</i> [III, +velar, PI (1)]
B.3	<i>beure</i> [II, +velar, PRT] <i>perdre</i> [II, +velar, IS]	C.5 <i>beure</i> [II, +velar, GER] <i>perdre</i> [II, +velar, GER] <i>sentir</i> [III, +velar, PI (4,5)] <i>servir</i> [III, +velar, PI (4,5)]
C.1	<i>beure</i> [II, +velar, PRT] <i>perdre</i> [II, +velar, IS] <i>sentir</i> [III, +velar, IS] <i>servir</i> [III, +velar, IS]	D <i>beure</i> [II, +velar, PRT] <i>perdre</i> [II,+velar, IMP(3,6)] <i>sentir</i> [II,+velar, IMP(3,6)] <i>servir</i> [III, +velar, PS]
C.2	<i>beure</i> [II, +velar, PRT] <i>perdre</i> [II, +velar, IS]	

IV.2.3.4 La distribució del segment velar en altres verbs

L'anàlisi proposada en els apartats anteriors es basa en el corpus COD, en el qual només es tenen en compte cinc verbs: *cantar*, *beure*, *perdre*, *sentir* i *servir*. Ara bé, s'ha considerat convenient posar a prova aquesta anàlisi en un nombre de verbs més elevat. Per aconseguir-ho, en els apartats següents es presenta una descripció de les dades del corpus d'Alcover i Moll, les quals –com ja s'ha comprovat a § IV.2.2– no presenten gaires canvis en relació amb les del corpus COD. A § IV.2.3.4.1 es presenta la descripció de la distribució del segment velar a quatre verbs més de la classe II i a set verbs més de la classe III. A § IV.2.3.4.2 se'n presenta una anàlisi en els termes en què s'ha proposat per a les dades del COD.

IV.2.3.4.1 Distribució

Els verbs que es recullen en el corpus d'Alcover i Moll es poden organitzar en grups diferents segons la classe verbal a la qual pertanyen i segons l'estructura fonològica de la seva arrel. A continuació, se'n presenta una llista amb alguns exemples (el verb de cada grup que es tindrà en compte per a la consulta es marca en negreta). La forma de l'arrel s'estableix aquí, per qüestions pràctiques, a partir de la forma superficial de l'infinitiu:

1. Verbs de la classe I (tret de *cantar*, que ja s'ha estudiat a § IV.2.2, no hi ha cap verb que presenti el segment velar):
 1. arrel acabada en vocal: *suar*;
 2. arrel acabada en consonant:
 - a. fricativa: *passejar*;
 - b. lateral: *tallar*;
 - c. nasal: *aplanar*;
 - d. oclusiva: *cavar*;
 - e. bategant: *mirar*;
 - f. grup consonàntic [mbl]: *semblar*;
2. Verbs de la classe II:
 1. arrel acabada en consonant:
 - a. oclusiva: *batre*, ***cabre***, *prometre*, *rebre*, *permetre*, *remetre*;

- b. vibrant: *córrer*;
 - 2. arrel acabada en semivocal: *beure, caure, cloure, complaure, coure, creure, deure, jaure, moure, plaure, ploure, raure, riure, seure, traure*;
 - 3. arrel acabada en grup consonàntic:
 - a. [nd]: *defendre, entendre, fondre, prendre*;
 - b. [ld]: *absoldre, caldre, doldre, moldre*;
- 3. Verbs de la classe III:
 - 1. arrel acabada en vocal: *oir*;
 - 2. arrel acabada en consonant:
 - a. fricativa: *cosir, llegir, fugir, tossir*;
 - b. lateral: *bullir, collir*;
 - c. nasal: *grunyir, munyir*;
 - 3. arrel acabada en grup consonàntic:
 - a. [rt]: *partir, sortir*;
 - b. [rm]: *dormir*;
 - c. [βr]: *obrir*;
 - d. [mpl]: *omplir*.

Hi ha dos tipus de verbs que mereixen un comentari a part. Els verbs de la classe II dels tipus 2 i 3 presenten més d'una variant de l'arrel. Els de tipus 2, com *creure*, tenen una arrel acabada en la semivocal [w], una altra acabada en la semivocal [j] i una altra acabada en vocal. Les dues últimes poden aparèixer combinades amb el segment velar. Els del tipus 3, com *entendre* i *moldre*, presenten una arrel acabada en grup consonàntic que només apareix a l'infinitiu, al futur i al condicional, i una altra acabada en una sola consonant, nasal o lateral, que apareix a la resta de formes verbals, incloses aquelles en les quals es combina amb el segment velar. En els verbs de tipus 3 sembla que la tria d'una determinada arrel és justificada per raons de tipus fonotàctic: la [d] que apareix a l'arrel [móld] de l'infinitiu, el futur i el condicional és un element epentètic que permet "[...] mantenir la bategant com a tal perquè, amb la inserció de [d], la bategant passarà a ser el segon element d'una obertura." (Bonet i Lloret 1998: 91). En canvi, la justificació de l'alternança de variants de l'arrel en els verbs de tipus 2 és més complexa. En futurs estudis seria interessant observar la possibilitat d'analitzar la distribució de les diverses

variants de l'arrel en el conjunt de formes d'un verb determinat i de fer-ho en termes de patrons morfològics, de la mateixa manera que s'analitza la distribució del segment velar o en els termes que s'ha justificat la tria de formes subjacents del segment velar a § IV.2.3.1.

A (59) i (60) es recull la presència del segment velar segons les diverses tipologies d'arrel dels verbs de la classe II i les diverses poblacions. Per raons d'espai, les dades de les quatre primeres localitats es recullen a (59) i les de les quatre restants, a (60). A (61) i (62) se segueix aquest mateix procediment amb les dades dels verbs de la classe III.

(59) Presència del segment velar en els verbs de la classe II⁵⁰

	Balaguer	Cervera	Falset	Fraga
<i>cabre</i>	PI (1) [kápiyo] PS [kápiye] IS [kapiyés] INF [kapiyé] GER [kapiyén] PRT [kapiyút]	-- PS [kápiya] IS [kapiyés] INF [kapiyé] GER [kapiyén] PRT [kapiyút]	-- PS [kápiyi] IS [kapiyés] -- -- PRT [kapiyút]	-- PS [kápiye] IS [kapiyése] -- -- --
<i>córrer</i>	-- IS [koreyése] PRT [koreyút]	-- IS [koreyés] PRT [koreyút]	-- IS [koreyés] PRT [koreyút]	-- IS [koreyése] PRT [koreyút]
<i>entendre</i>	PI (1) [antén] PS [anténye] IS [antenýés] --	PI (1) [antén] PS [antényi] IS [antenýés] IMP (4, 5) [antenýém]	PI (1) [anténk] PS [antényi] IS [antenýés] --	PI (1) [antén] PS [enténye] IS [entenýése] -- PRT [entenýút]
<i>moldre</i>	PI (1) [mólk] PS [mólye] IS [molyés] PRT [molyút]	Aquest verb no es conjuga.	PI (1) [mólk] PS [mólyi] IS [molyés] PRT [molyút]	PI (1) [mólgo] PS [mólge] IS [molyése] PRT [molyút]

⁵⁰ En cada casella es recull el temps verbal en el qual es detecta la presència del segment velar. Si no es constata en totes les formes del paradigma, es recull el número, entre parèntesis, que fa referència a la persona corresponent. També es recull algun exemple. El guionet doble indica que a la localitat corresponent no es recullen formes amb velar en aquella forma determinada. Per exemple, a Cervera el verb *cabre* no presenta el segment velar a la persona 1 del present d'indicatiu.

(60) Presència del segment velar en els verbs de la classe II

	Gandesa	Tamarit	Tortosa	Tremp
<i>cabre</i>	PI (1) [káβiyo] PS [káβiyε] IS [kaβiyése] --	-- -- -- --	PI (1) [káβiyo] PS [káβiya] IS [kapiyésa] --	-- PS [káβiyε] IS [kapiyés] PRT [kapiyút]
<i>córrer</i>	PI (1) [kóreyo] PS [kóryε] IS [koryése] -- -- PRT [koreyút]	PI (1, 4, 5) [kóryo] [koryém] PS [kórya] IS [koryésa] IMP (4) [koryém] -- PRT [koreyút]	PI (1) [kórek] PS [kóriya] IS [koreyésa] -- -- PRT [koreyút]	PI (1) [kórk] PS [kóryε] IS [koryés] -- GER [koreyén] PRT [koreyút]
<i>entendre</i>	PI (1) [enténk] PS [entényε] IS [enteņyése] -- -- --	PI (1, 4, 5) [enténk] [enteņyém] PS [enténya] IS [enteņyésa] IMP (4, 5) [enteņyém] GER [enteņyén] PRT [enteņyút]	PI (1) [anténk] PS [anténya] IS [anteņyésa] -- -- --	PI (1) [antén] PS [antényε] IS [anteņyés] -- -- PRT [enteņyút]
<i>moldre</i>	PI (1) [mólyo] PS [mólyε] IS [molyése] -- -- PRT [molyút]	PI (1, 4, 5) [mólyo] [molyém] PS [mólya] IS [molyésa] IMP (4, 5) [molyém] GER [molyén] PRT [molyút]	PI (1) [mólk] PS [mólya] IS [molyésa] -- -- PRT [molyút]	-- PS [mólyε] IS [molyés] -- -- PRT [molyút]

(61) Presència del segment velar als verbs de la classe III

	Balaguer	Cervera	Falset	Fraga
<i>cosir</i>	PS (4, 5) [kuziyém] IS [kuziyés]	-- --	-- --	-- --
<i>collir</i>	-- PS (4, 5) [kuziyém] IS [kuziyés] IMP (4, 5) [kuziyém]	-- -- -- --	-- -- -- --	PI (1) [kúlyo] PS [kúlye] IS [kuzyéεe] --
<i>grunyir</i>	PS (4, 5) [gruniyém] IS [gruniyés]	Aquest verb no es conjuga.	-- --	-- --
<i>sortir</i>	PS (4, 5) [sortiyém] IS [sortiyés] IMP (4, 5) [sortiyém]	-- -- --	-- -- --	Aquest verb no es conjuga.
<i>dormir</i>	PS (4, 5) [durmiyém] IS [durmiyés]	-- --	-- --	-- IS [dormiyése]
<i>obrir</i>	IS [oβriyés]	--	--	--
<i>omplir</i>	--	--	PI (1) [ómplik]	Aquest verb no es conjuga.

(62) Presència del segment velar als verbs de la classe III

	Gandesa	Tamarit	Tortosa	Tremp
<i>cosir</i>	PI (1) [kúzyo] PS [kúzye] -- -- --	PI (4,5) [koziyé]m -- IS [koziyé]so IMP (4,5) [koziyé]m GER [koziyé]n	-- PS [kúzya] IS [koziyé]sa -- --	-- PS [kúzye] IS [kuziyés] -- --
<i>collir</i>	PI (1) [kúlyo] PS [kúlye] IS [kolýese] -- -- --	PI (4,5) [kuliyém] PS (4,5) [kuliyém] IS [kuliyés]a IMP (4,5) [kuliyém] GER [kulyén] PRT [kulyút]	-- PS [kúlya] IS [koliyés]a -- -- --	-- PS [kúlye] IS [kulyés] -- -- --
<i>grunyir</i>	PI (1) [grúnyio] PS [grúnyie] IS [grunyí]ese --	-- PS (4,5) [grunyí]ém IS [grunyí]ésa IMP (4,5) [grunyí]ém	-- PS [grúnyia] IS [grunyí]ésa --	-- PS [grúnyie] IS [grunyí]és --
<i>sortir</i>	PS [súrtye] IS [sortiyés]e	Aquest verb no es conjuga.	PS [súrtya] IS [sortiyés]a	PS [súrtye] IS [surtiyés]
<i>dormir</i>	PI (1) [dórmiyo] PS [dórmiye] IS [dormiyés]e -- --	PI (4,5) [dormiyém] PS [dórmiya] IS [dormiyés]a IMP (4,5) [dormiyém] GER [dormiyén]	-- PS [dórmiya] IS [dormiyés]a -- --	-- PS [dórmiye] IS [dormiyés] -- --
<i>obrir</i>	PI (1) [óβriyo] PS [óβrye] IS [awβryés]e --	PI (4,5) [ewryém] PS (4,5) [ewryém] IS [ewryés]	PI (1) [óβrik] PS [óβrya] IS [oβryés]a --	PI (1) [óβrik] PS (4,5) [awryém] IS [awryés]

		IMP (4,5) [ewriyéem]		--
	Gandesa	Tamarit	Tortosa	Tremp
<i>omplir</i>	PI (1) [ómpliyo] PS [ómpliyε] IS [ompliyése]	Aquest verb no es conjuga.	PI (1) [ómplik] PS [ómpliya] IS [ompliyésa]	-- PS (4,5) [ompliyém] IS [ompliyés]

IV.2.3.4.2 Anàlisi

A § IV.2.3.2.2 s'ha establert un patró morfològic *VELAR* que dona compte de les formes verbals implicades en la distribució del segment velar en els verbs enquestats en el COD. Aquest patró morfològic es compon de les formes següents: PI (1, 4, 5), PS, IS, IMP (3-6), PRT i GER (vg. (45)). Si s'observen les taules de (59), (60), (61) i (62), es comprova que, segons les dades del corpus d'Alcover i Moll, la distribució del segment velar en els verbs *cabre*, *córrer*, *entendre* i *moldre* (de la classe II), i en els verbs *cosir*, *collir*, *grunyir*, *sortir*, *dormir*, *obrir* i *omplir* (de la classe III) també es justifica a partir del patró morfològic *VELAR*. Les formes implicades en la distribució de la velar en aquests verbs són: PI (1, 4, 5), PS, IS, PRT i GER. Les formes de l'imperatiu no es tenen en compte, atès que en el corpus d'Alcover i Moll són molt poques les localitats en les quals aquest temps verbal és consultat en la seva totalitat (vg. també § IV.2.2.2). A Balaguer i Cervera l'infinitiu del verb *cabre* també presenta el segment velar. Aquest tret, que de ben segur també s'hauria recollit en el COD si s'hagués consultat la conjugació de més verbs, s'hauria d'afegir a la jerarquia de relacions implicatives en última posició (vg. (63) per a una modificació de la jerarquia establerta a (56)).

- (63) Jerarquia de relacions implicatives responsable de la distribució del segment velar

IS > PS > IMP (3, 6) / (3-6) > PI (1) > PRT > [PI (4, 5) > GER > INF]

A § IV.2.3.2.2 s'ha establert que a l'entrada lèxica de cada verb es recullen una sèrie de marques: la primera l'identifica amb una classe verbal determinada ([+I], [+II] o [+III]), la segona l'identifica amb una subclasse verbal determinada ([±velar] o [±palatal]) i la tercera, en cas que el verb sigui marcat com a [+velar], indica quina és la forma guia a partir de la qual s'ha de llegir la jerarquia de relacions implicatives de (56) o (63).⁵¹ A (64) i (65) es marca la forma que serveix de guia segons el verb en cada una de les varietats enquestades en el corpus d'Alcover i Moll (aquesta taula és paral·lela a la de (57)). Per simplificar la lectura de les dades, a (64) es presenten les que fan referència a les quatre primeres localitats i a (65), les que fan referència a les quatre últimes. En aquestes taules no es tenen en compte les dades corresponents a l'imperatiu, per les raons exposades anteriorment. Tampoc no es tenen en compte els verbs que no es conjuguen o que no presenten cap forma amb el segment velar (vg. (59)-(62)).

⁵¹ En més d'una ocasió s'ha comentat que tot el que fa referència a la distribució del segment palatal es recull a § IV.3.

(64) Relació entre formes guia i varietats

		IS	PS	PI (1)	PRT	PI (4, 5)	GER	INF
Balaguer	<i>*cabre</i>							•
	<i>*córrer</i>				•			
	<i>entendre</i>			•				
	<i>modalre</i>				•			
	<i>cosir</i>		•					
	<i>collir</i>		•					
	<i>grunyir</i>		•					
	<i>sortir</i>		•					
	<i>dormir</i>		•					
	<i>obrir</i>	•						
Cervera	<i>*cabre</i>							•
	<i>*córrer</i>				•			
	<i>entendre</i>			•				
Falset	<i>*cabre</i>				•			
	<i>*córrer</i>				•			
	<i>entendre</i>			•				
	<i>modalre</i>				•			
Fraga	<i>cabre</i>				•			
	<i>córrer</i>			•				
	<i>entendre</i>			•				
	<i>modalre</i>				•			
	<i>collir</i>			•				
	<i>dormir</i>	•						

(65) Relació entre formes guia i varietats

		IS	PS	PI (1)	PRT	PI (4, 5)	GER	INF
Gandesa	<i>cabre</i>			•				
	<i>córrer</i>				•			
	<i>entendre</i>			•				
	<i>oldre</i>				•			
	<i>*cosir</i>			•				
	<i>collir</i>			•				
	<i>grunyir</i>			•				
	<i>sortir</i>		•					
	<i>dormir</i>			•				
	<i>obrir</i>			•				
	<i>omplir</i>			•				
Tamarit	<i>córrer</i>					•		
	<i>entendre</i>						•	
	<i>oldre</i>						•	
	<i>*cosir</i>						•	
	<i>collir</i>						•	
	<i>grunyir</i>		•					
	<i>*dormir</i>						•	
	<i>*obrir</i>					•		
Tortosa	<i>cabre</i>			•				
	<i>córrer</i>				•			
	<i>entendre</i>						•	
	<i>oldre</i>						•	
	<i>cosir</i>		•					
	<i>collir</i>		•					
	<i>grunyir</i>		•					
	<i>sortir</i>		•					
	<i>dormir</i>		•					
	<i>obrir</i>			•				

	<i>omplir</i>			•				
Trempe	* <i>cabre</i>				•			
	<i>córrer</i>						•	
	<i>entendre</i>				•			
	* <i>moldre</i>				•			
	<i>cosir</i>		•					
	<i>collir</i>		•					
	<i>grunyir</i>		•					
	<i>sortir</i>		•					
	<i>dormir</i>		•					
	<i>obrir</i>			•				
	<i>omplir</i>		•					

A (64) i (65) es comprova que la distribució del segment velar en altres verbs de la classe II i de la classe III també es pot justificar a partir de l'establiment d'una determinada marca lèxica que identifica quina és la forma guia a partir de la qual s'ha de llegir la jerarquia de relacions implicatives de (63) i, doncs, a partir de la qual és possible predir en quines formes apareixerà el segment velar. De tots els verbs analitzats a (64) i (65), però, s'han marcat amb un asterisc aquells que presenten algun problema en la nostra anàlisi. A Balaguer, el segment velar no es detecta a les persones 4 i 5 del PI de *cabre* i, en canvi, sí que es detecta al GER i a l'INF. A la jerarquia de (63), però, aquestes tres formes es presenten emmarcades entre claudàtors, perquè són poques les varietats en les quals s'hi detecta el segment velar. D'aquesta manera no és possible establir una determinada jerarquia entre aquestes formes pel que fa a la presència del segment velar i que, consegüentment, s'hagi de modificar la jerarquia de (63) en la de (66) substituint el símbol '>' per la barra inclinada.

(66) Jerarquia de relacions implicatives responsable de la distribució del segment velar

IS > PS > IMP (3, 6) / (3-6) > PI (1) > PRT > [PI (4, 5) / GER / INF]

A Balaguer, Cervera i Falset, però, es detecta un altre comportament que no es pot explicar a partir de la jerarquia de (66). Per una banda, en aquestes localitats *córrer* només presenta el segment velar a l'IS i al PRT i no ho fa ni al PS ni al PI (1), com prediu la jerarquia. Per una altra banda, el verb *cabre* a Cervera i Falset no presenta el segment velar a PI (1) i, en canvi, sí que ho fa a pràcticament totes les formes implicades en la jerarquia. Un comportament paral·lel es detecta a Tremp en els verbs *cabre* i *molde*. A Gadesa el verb *cosir* no presenta el segment velar a l'IS tal com seria predictable, atès que sí que ho fa al PS i al PI (1). Finalment, cal comentar el cas de Tamarit. A *cosir* el segment velar no es detecta ni al PS ni a PI (1), perquè aquestes formes no es recullen en el corpus d'Alcover i Moll, la qual cosa, doncs, fa que aquesta diferència no es pugui tenir en compte. A *dormir* i *obrir* el segment velar tampoc no es detecta ni al PRT ni al PI (1), tal com seria previsible, atès que la forma guia és el GER i el PI (4, 5) respectivament. En aquests casos, però, es detecta la presència del segment palatal, la qual cosa –com es comenta amb més deteniment a § IV.3.3.4– pot interferir en la distribució del segment velar. Tot i aquestes excepcions, la distribució del segment velar en la majoria de verbs consultats en el corpus d'Alcover i Moll també es pot justificar en els termes en què s'ha proposat a § IV.2.3.2.2 i § IV.2.3.3.2. En els casos excepcionals s'hauria de llistar les formes implicades en la distribució del segment velar o bé a l'entrada lèxica o bé mitjançant una altra regla d'assignació de morfemes en termes de Viaplana. De fet, aquestes dues opcions ja s'han tingut en compte a § IV.2.3.1 i § IV.2.3.3.2. Allà s'ha justificat la primera d'aquestes dues opcions. A l'apartat següent es compara aquesta proposta amb la de Viaplana (2005).

IV.2.4 Remarques

En els apartats anteriors s'ha dut a terme la descripció i l'anàlisi del segment velar que apareix entre l'arrel i els morfemes de flexió en determinades formes dels verbs *beure*, *perdre*, *sentir* i *servir* (i *cantar*, en menor grau) en català nord-occidental. A § IV.2.2.1.1 la descripció de la distribució d'aquest element s'ha organitzat a partir de l'establiment de diversos patrons organitzats en quatre blocs (A, B, C i D) segons el verb en què apareix aquest segment. En el bloc A es recullen els sistemes en els quals aquest element només es detecta a la conjugació de *beure*, de la mateixa manera que passa en català estàndard (vg. (4) i (5)). En el bloc B es recullen els sistemes en els

quals aquest element es detecta en la conjugació de *beure* i en algunes formes de *perdre* i *sentir* (vg. (6)-(8)). En els sistemes del bloc C es detecta en la conjugació de *beure*, *perdre* i *sentir* a pràcticament les mateixes formes (vg. (9)-(13)) i, finalment, en els sistemes del bloc D es detecta a la conjugació dels cinc verbs enquestats (vg. (14)). S'ha observat que, malgrat que A és el bloc en el qual es recull un nombre més elevat d'informants, més de la meitat dels informants segueixen els sistemes dels blocs B, C i D i, doncs, presenten formes amb segment velar en la conjugació d'altres verbs a part de *beure*. A § IV.2.2.1.2 s'han establert quines són les quatre formes superficials que pren el segment velar ([k]~[ɣ]~[eɣ]~[iɣ]) i s'ha conclòs que aquest element té dues formes subjacents (/g/ i /ig/), la tria de les quals és fonològicament condicionada.

La descripció de les dades s'ha completat amb una comparació amb les dades que es recullen en el corpus d'Alcover i Moll (vg. § IV.2.2.2). S'ha observat que, tot i la distància en el temps, pràcticament la meitat de les poblacions enquestades presenten, en el COD, un comportament paral·lel a aquell que presentaven a principis del segle XX.

L'anàlisi d'aquestes dades parteix de la presumpció que –en la línia dels treballs de Viaplana (1984, 1986, 2005)– el segment velar és un morf independent i pertinent que té la funció de ser l'exponent de subclasses verbals. A § IV.2.1 s'ha establert que les entrades lèxiques dels verbs estan especificades amb uns trets determinats que associen aquests verbs a una de les tres classes verbals ([I], [II] i [III]) i a una subclasse determinada caracteritzada per la presència o per l'absència dels segments velar i palatal ([±velar] i [±palatal]). A continuació es recullen les especificacions lèxiques generals que són pertinents per a cada un dels cinc verbs enquestats en el corpus COD: *cantar* [I]; *beure* [II, +velar]; *perdre* [II, +velar] (per a la majoria de varietats consultades); *sentir* [III, +velar] (per a la majoria de varietats enquestades) i *servir* [III, +velar] (per a la majoria de varietats enquestades) (per a les marques més específiques de cada un dels sistemes recollits, vg. (58) i les taules (128)-(132)). Les marques que fan referència a la presència del segment palatal s'estableixen a § IV.3.

A partir d'aquí, l'anàlisi s'ha encetat amb una proposta, en termes de la teoria de l'optimitat, segons la qual la tria de cada una de les formes bàsiques del segment velar, en la majoria de casos, és fonològicament condicionada. En els casos que no es poden explicar d'aquesta manera, aquesta tria s'ha de marcar lèxicament (vg. § IV.2.3.1).

A continuació, s'ha justificat la distribució del segment velar en els verbs lèxicament especificats amb el tret [+velar] a partir d'un patró o paradigma morfològic

(vg. § IV.2.3.2). El concepte de patrons o paradigmes morfològics entès com a xarxes de formes verbals que comparteixen la presència d'un segment velar entre l'arrel i els morfs de flexió es pren, bàsicament, de Maiden (2001, 2003a, b), el qual considera que aquests patrons –de naturalesa estrictament morfològica– són compartits per les diverses llengües romàniques. A diferència d'aquest autor, com ja s'ha comentat, en la nostra proposta el segment velar no s'analitza com un morf buit sinó com a exponent de subclasses verbals. El patró morfològic responsable de la distribució del segment velar s'ha establert a (45) i es compon de les formes següents: PI (1, 4, 5), PS, IS, PRT, IMP (3-6) i GER.

La justificació de la variació que es detecta entre verbs i entre varietats pel que fa al nombre de formes implicades en la distribució d'aquest segment, s'ha resolt a partir d'un recurs propi d'alguns dels treballs que es desenvolupen en el marc de la morfologia natural (vg. Pérez Saldanya 1995, 1998 i Sifre 1998): l'establiment d'una jerarquia de relacions implicatives entre les formes verbals que componen el patró *VELAR* (vg. § IV.2.3.2). Aquesta jerarquia, la qual es recull en la seva forma definitiva a (66) i que forma part del component morfològic, és el context d'aplicació de la regla d'assignació de material fonològic del segment velar (vg. (58a)). La jerarquia s'ha de començar a llegir a partir de la forma guia i és aquesta forma la que es converteix en la darrera marca que acompanya l'arrel del verb en l'entrada lèxica i que permet predir quines seran les altres formes del patró *VELAR* que presentaran el segment velar.⁵²

A continuació es torna a transcriure la taula de (58), la qual recull totes les marques que especifiquen l'entrada lèxica dels cinc verbs enquestats en el COD, segons la varietat. Els blocs A.1 i A.2 només es diferencien per la presència del segment velar a l'imperatiu. Mentre al bloc A.1 es recull només a les persones 3 i 6, al bloc A.2 es recull a les persones 3, 4, 5 i 6. Aquesta especificitat s'ha de marcar a l'entrada lèxica, perquè la jerarquia de relacions implicatives de (66) només en pot donar compte si la forma guia a partir de la qual s'ha de llegir la jerarquia és la que fa referència a l'imperatiu.

⁵² Això es compleix en tots els verbs enquestats en el COD i en la majoria dels verbs que s'han consultat a § IV.2.3.4 i que formen part del corpus d'Alcover i Moll.

- (67)
- A.1 *beure* [II, +velar, PRT
(IMP 3, 6)]
- A.2 *beure* [II, +velar, PRT
(IMP 3-6)]
- B.1 *beure* [II, +velar, PRT]
sentir [III, +velar, IS]
servir [III, +velar, IS]
- B.2 *beure* [II, +velar, PRT]
sentir [III, +velar, PS]
servir [III, +velar, PS]
- B.3 *beure* [II, +velar, PRT]
perdre [II, +velar, IS]
- C.1 *beure* [II, +velar, PRT]
perdre [II, +velar, IS]
sentir [III, +velar, IS]
servir [III, +velar, IS]
- C.2 *beure* [II, +velar, PRT]
perdre [II, +velar, IS]
sentir [III, +velar, IMP(3-6)]
servir [III, +velar, IMP(4,5)]
- C.3 *beure* [II, +velar, PRT]
perdre [II, +velar, IMP(3-6)]
sentir [III, +velar, IMP(3,6)]
servir [III, +velar, IMP(4,5)]
- C.4 *beure* [II, +velar, PRT]
perdre [II, +velar, PI (1)]
sentir [III, +velar, PI (1)]
servir [III, +velar, PI (1)]
- C.5 *beure* [II, +velar, GER]
perdre [II, +velar, GER]
sentir [III, +velar, PI (4,5)]
servir [III, +velar, PI (4,5)]
- D *beure* [II, +velar, PRT]
perdre [II, +velar, IMP(3,6)]
sentir [II, +velar, IMP(3,6)]
servir [III, +velar, PS]

En aquesta tesi, doncs, s'aprofita un recurs que prové d'estudis emmarcats en el model de la morfologia natural per donar compte de la distribució del segment velar. Ara bé, això es fa en el marc d'una morfologia de base morfèmica (vg. § III.2.3). Cal recordar que aquest recurs només té raó de ser si s'analitzen totes les varietats que conformen el català nord-occidental alhora i es pretén donar compte tant de les generalitats com de les especificitats que presenten. Ja s'ha comprovat a § IV.2.3.1 i § IV.2.3.3.2, que si la intenció hagués estat una altra les conclusions a les quals s'hauria arribat i les formalitzacions que s'haurien establert haurien estat diferents.

La proposta que es presenta en aquesta tesi també es diferencia, en algun aspecte, dels estudis amb els quals comparteix la presumpció que el segment velar és un morf independent i pertinent exponent de subclasses verbals dins les classes verbals II i III. Com ja s'ha comentat en apartats anteriors, aquests estudis parteixen dels treballs de Viaplana (1984, 1986) i són, entre d'altres, Creus (1997), Clua (1998), Perea (1997, 1999, 2003) i Viaplana (2005). En aquests treballs la justificació de la distribució del segment velar es presenta de la manera següent. A Viaplana (1984), basat en dades del valencià, s'estableixen determinades regles d'assignació de les representacions fonològiques dels morfs que són sensibles a la representació sintàctica de la forma verbal (tenen en compte si aquesta pertany al PI o al PS, per exemple) i a la classe verbal a la qual pertany el lexema d'aquesta forma (tenen en compte si pertany –en termes de Viaplana– a [II, +extensió] o [II, -extensió], per exemple). Entre aquestes regles, n'hi ha dues que assignen una determinada representació fonològica als dos morfs extensió, en termes de Viaplana, o als segments velar i palatal, en els nostres termes. En aquest apartat només es fa referència a la regla que afecta el segment velar, la qual es transcriu a (68).

(68)	/g/	si	[II, +EXT] /	{ <table> <tr> <td>PRES. IND.,</td> <td rowspan="2"> { <table> <tr> <td>1</td> </tr> <tr> <td>[2, +PLUR]</td> </tr> </table> </td> </tr> <tr> <td>PRES. IMPER.,</td> <td>-[2, +PLUR]</td> </tr> <tr> <td>PERF. IND.</td> <td></td> </tr> <tr> <td>PRES. SUBJ.</td> <td></td> </tr> <tr> <td>IMP. SUBJ.</td> <td></td> </tr> <tr> <td>GER.</td> <td></td> </tr> <tr> <td>PART.</td> <td></td> </tr> </table>	PRES. IND.,	{ <table> <tr> <td>1</td> </tr> <tr> <td>[2, +PLUR]</td> </tr> </table>	1	[2, +PLUR]	PRES. IMPER.,	-[2, +PLUR]	PERF. IND.		PRES. SUBJ.		IMP. SUBJ.		GER.		PART.	
PRES. IND.,	{ <table> <tr> <td>1</td> </tr> <tr> <td>[2, +PLUR]</td> </tr> </table>	1	[2, +PLUR]																	
1																				
[2, +PLUR]																				
PRES. IMPER.,	-[2, +PLUR]																			
PERF. IND.																				
PRES. SUBJ.																				
IMP. SUBJ.																				
GER.																				
PART.																				

(extret de Viaplana 1984: 416)

Segons (68), si l'entrada lèxica del verb en qüestió està especificada com a [II, +EXT], la forma bàsica /g/ del segment velar apareixerà a les persones 1 i [2, +PLUR] (1, 4 i 5, en els nostres termes) del present d'indicatiu, a totes les persones excepte la [2, -PLUR] (2, en els nostres termes) de l'imperatiu i a totes les persones del perfet d'indicatiu, del present i de l'imperfet de subjuntiu, al gerundi i al participi. Així doncs, des d'aquest punt de vista, si a l'entrada lèxica es detecta l'especificació corresponent a la subclasse [II, +EXT], la regla d'assignació de representació fonològica de (68) distribueix /g/ a totes les formes verbals llistades. A l'entrada només es recullen aquells elements que no són predictibles a través de regles: “[...] la representació fonològica o bàsica del lexema –corresponent al morf de tipus “arrel”– i la classe formal a la qual pertany el verb en qüestió.” (Viaplana 1984: 420). A Viaplana (1986), basat en dades del català central, també se segueix aquest mateix sistema de “regles d'assignació de segments morfològics” (Viaplana 1986: 399).

Finalment, a Viaplana (2005) –com ja s'ha comentat a § IV.2.1– l'autor detecta una grau de variació destacable entre dialectes pel que fa a la distribució del segment velar. L'assignació del tret [+velar] o del tret [+velaritzat] a l'entrada lèxica del verb en qüestió indica, respectivament, si aquest verb presentarà una distribució del segment velar com la dels verbs estàndard velars, que tenen com a model *beure*, o si en presentarà una altra. Tot i que l'autor no especifica com dóna compte de la distribució del segment velar en cada un dels verbs consultats, hom presumeix que ho faria de la mateixa manera que a Viaplana (1984, 1986). Així doncs, hom suposa que la distribució

del segment velar en els verbs lèxicament especificats amb el tret [+velar] s'assignaria a partir de la regla de (68), atès que aquests verbs comparteixen distribució amb el verb *beure*. La distribució del segment velar en els verbs lèxicament marcats amb el tret [+velaritzat] (segons Viaplana) s'assignaria de la mateixa manera.⁵³ Segons les dades del català nord-occidental que Viaplana recull, el segment velar no apareix sempre a les mateixes formes sinó que aquestes varien de nombre segons el verb i segons la varietat. Hom suposa que cada varietat ha de tenir especificada una regla d'assignació de /g/ diferent encara que es tracti del mateix verb. Vegem-ho a (69) i (70) per a cada una de les varietats del català nord-occidental que l'autor descriu.

- (69) Varietats nord i sud del català nord-occidental
/ig/	si [+velaritzat] /	{	PRES. SUBJ.
IMP. SUBJ.
IMP. -[2, +PLUR] |
|------|--------------------|---|---|

La regla de (69) dóna compte de la distribució del segment velar a *perdre* i *sentir*, segons les dades de Viaplana (2005). La presència del segment velar en la conjugació de *perdre* només es detecta ocasionalment. La distribució del segment velar a *servir* presenta les mateixes característiques que s'han comentat a § IV.2.3.2.2: en el present de subjuntiu i l'imperatiu aquest element només es detecta a les persones 4 i 5.

- (70) Varietats centrals del català nord-occidental
/ig/	si [+velaritzat] /	IMP. SUBJ.

A les varietats centrals del català nord-occidental només els verbs *sentir* i *servir* estan marcats amb el tret [+velaritzat] i només presenten el segment velar a l'imperfet de subjuntiu.

En la nostra tesi, però, el grau de variació que s'ha detectat dins de cada una de les tres varietats del català nord-occidental que Viaplana estableix és molt més elevat. A la taula de (57) es pot comprovar que el nombre de formes que presenten el segment velar varia, sobretot, en els verbs *perdre*, *sentir* i *servir*, segons la varietat. Si se seguís una anàlisi com la de Viaplana, aquesta variació s'hauria de traduir en una variació de

⁵³ Els verbs que en català nord-occidental presenten aquest tret, segons les dades de Viaplana (2005), són: *perdre*, *sentir* i *servir* (vg. (2) a § IV.2.1).

regles d'assignació de /ig/, segons la varietat. Vegem-ho a (71), (72) i (73). En aquestes taules, però, es fa servir la terminologia que s'ha emprat en aquesta tesi. Per aquesta raó, apareix el tret [+velar] en lloc de [+velaritzat]; la manera de citar les formes verbals és la mateixa que s'ha seguit a § IV.2.3.

(71) Regles d'assignació del segment velar per al verb *perdre* (anàlisi en termes de Viaplana)

Varietats B.3, C.1 i C.2:

/ig/ si [+velar] / IS

Varietats C.3 i D:

/ig/ si [+velar] / $\left\{ \begin{array}{l} \text{IS} \\ \text{PS} \\ \text{IMP (3-6)} \end{array} \right.$

Varietat C.4:

/ig/ si [+velar] / $\left\{ \begin{array}{ll} \text{IS} & \text{IMP (3-6)} \\ \text{PS} & \text{PI (1)} \end{array} \right.$

Varietat C.5:

/ig/ si [+velar] / $\left\{ \begin{array}{ll} \text{IS} & \text{PRT} \\ \text{PS} & \text{PI (4, 5)} \\ \text{IMP (3-6)} & \text{GER} \\ \text{PI (1)} & \end{array} \right.$

(72) Regles d'assignació del segment velar per al verb *sentir* (anàlisi en termes de Viaplana)

Varietats B.1 i C.1:

/ig/ si [+velar] / IS

Varietat B.2:

/ig/ si [+velar] / $\left[\begin{array}{l} \text{IS} \\ \text{PS} \end{array} \right.$

Varietats C.2, C.3 i D:

/ig/ si [+velar] / $\left[\begin{array}{l} \text{IS} \quad \text{IMP (3-6)} \\ \text{PS} \end{array} \right.$

Varietat C.4:

/ig/ si [+velar] / $\left[\begin{array}{l} \text{IS} \quad \text{IMP (3-6)} \\ \text{PS} \quad \text{PI (1)} \end{array} \right.$

Varietat C.5:

/ig/ si [+velar] / $\left[\begin{array}{l} \text{IS} \quad \text{PI (1)} \\ \text{PS} \quad \text{PRT} \\ \text{IMP (3-6)} \quad \text{PI (4, 5)} \end{array} \right.$

(73) Regles d'assignació del segment velar per al verb *servir* (anàlisi en termes de Viaplana)

Varietats B.1 i C.1:

/ig/ si [+velar] / IS

Varietats B.2 i D:

/ig/ si [+velar] / $\left[\begin{array}{l} \text{IS} \\ \text{PS} \end{array} \right.$

Varietat C.2 i C.3:

/ig/ si [+velar] / $\left[\begin{array}{l} \text{IS} \quad \text{IMP (3-6)} \\ \text{PS} \end{array} \right.$

Varietat C.5:

/ig/ si [+velar] / $\left[\begin{array}{ll} \text{IS} & \text{PI (1)} \\ \text{PS} & \text{PRT} \\ \text{IMP (3-6)} & \text{PI (4, 5)} \end{array} \right.$

Les formulacions de (71), (72) i (73) demostren que la quantitat d'informació que ha de contenir cada una de les regles d'assignació del segment velar que són pertinents per a cada una de les varietats enquestades és molt elevada i, consegüentment, suposa un cost massa alt que no afavoreix l'aprenentatge d'aquest comportament morfològic, des d'un punt de vista cognitiu (vg. Pérez Saldanya 1995, 1998). Aquest aspecte també limita les possibilitats d'èxit del model a l'hora de justificar el funcionament del sistema morfològic. Per aquestes raons, hom creu que la proposta presentada en aquesta tesi és més adequada. Aquí es proposa que l'única marca que necessàriament s'ha d'afegir a l'entrada lèxica del verb en qüestió és la forma guia a partir de la qual s'ha de llegir la jerarquia de relacions implicatives de (66), que és el context d'aplicació de la regla d'assignació de material fonològic del segment velar de (58a). D'aquesta manera, el nombre de formes que es recullen en el context de les regles de (71), (72) i (73) es pot reduir a una de sola: la forma guia (vg. (57)). A més, en aquesta tesi la tria de cada una de les formes subjacents del segment velar és predictable en la majoria de casos, atès que es relaciona amb un context fonològic determinat. D'aquesta manera, només és necessària l'especificació lèxica de la variant escollida en un nombre limitat d'informants (vg. § IV.2.3.1). No obstant això, com s'ha remarcat en altres ocasions, si

només s'hagués tingut en compte una única varietat (sense variació interna) la proposta en termes de l'anàlisi proposada a Viaplana (1984, 1986) hauria estat la més adient.

IV.3 Verbs amb segment palatal

IV.3.1 Precedents

L'anàlisi del segment palatal que apareix entre l'arrel i els morfs de flexió dels verbs que segueixen el model de *servir* no ha provocat tanta controvèrsia entre els lingüistes. Tot i això, atès que sovint aquest segment ha estat analitzat de manera paral·lela al segment velar (vg. Viaplana 1984, 1986, entre d'altres), es considera convenient dedicar un apartat d'aquesta tesi al seu estudi.

Des d'un punt de vista diacrònic, el segment palatal té un origen etimològic: “en llatí, l'infix verbal *-sc-* /*-sk-*/ tenia un comportament altament regular i transparent. Era semànticament transparent perquè, en general, aportava un valor lèxic concret al significat del radical verbal. Aquest valor, relacionat amb la modalitat de l'acció, normalment ha estat caracteritzat com a incoatiu o inceptiu, això és, com a marcador de l'inici d'un esdeveniment o estat.” (Pérez Saldanya 1998: 98).⁵⁴ Aquest *infix* –en termes nostres, *segment palatal*– només apareixia en el tema de present, el valor aspectual del qual no entrava en contradicció amb el valor lèxic de l'infix.

El segment palatal s'afegia a tres tipus de radicals diferents, de tal manera que es podia establir la classificació següent: *a)* incoatius de radical, que s'afegien als radicals d'alguns verbs que formaven part del vocabulari llatí més antic, per exemple, *CRĒSCERE* ‘créixer’; *b)* incoatius deverbals, és a dir, la presència d'aquest segment donava lloc a verbs com ara *CALĒSCERE* ‘escalfar-se’ a partir de *CALĒRE* ‘estar calent’ i *c)* incoatius de adjectivals, és a dir, a partir de verbs de adjectivals de la segona classe verbal es formaven verbs incoatius; per exemple, *ALBESCĒRE* ‘tornar-se blanc’ es va formar a partir de *ALBĒRE* ‘estar blanc’, que al seu torn s'havia format a partir de l'adjectiu *ALBUS* ‘blanc’.⁵⁵

⁵⁴ L'estudi del valor lèxic que aportava aquest segment ha estat motiu de discussió. Aquest aspecte, però, no s'analitza en aquesta tesi. Per a una revisió d'aquesta qüestió, vegeu, entre d'altres, Blaylock (1975) i Kobayashi (1988).

⁵⁵ Aquesta classificació es pren de Pérez Saldanya (1998). L'autor fa servir el terme *radical* en el sentit en què en aquesta tesi es fa servir el terme *arrel* (vg. § III.2.1, nota 10).

En català i en la resta de llengües romàniques excepte l'espanyol i el portuguès el grup de verbs del tipus *a* han mantingut pràcticament les mateixes característiques que tenien en llatí. Es tracta dels verbs *créixer*, *néixer* (o *nàixer*), *conèixer*, *parèixer*, *merèixer* i *péixer* (o *pàixer*) que han mantingut l'accent en el radical i no l'han desplaçat cap a la flexió. Aquests verbs s'han mantingut en la tercera classe verbal i el segment palatal ha estat interpretat com a part del radical. La distribució d'aquest element en aquests verbs va sobrepassar els límits de les formes imperfectives ja en llatí tardà. Pérez Saldanya (1998) associa aquesta expansió analògica a causes com ara la pèrdua de transparència d'aquest segment, la tendència a l'anivellament de les classes flexives i la identificació progressiva d'aquest segment amb el radical. Sembla que aquesta expansió s'inicià en el verb *néixer* i que va ser a partir d'aquest que es van generalitzar les formes amb segment palatal en el tema de perfet d'altres verbs (vg. (74)).

(74) Expansió del segment palatal en el verb *créixer*

a. Sistema de present:

CRĒSCERE > *créixer*

CRĒSCŌ > *cresc*

CRĒSCAM > *cresca*

b. Sistema de perfet:

*CRĒVUIT > *crec*

*CRĒVUISSEM > *cregués*

*CRĒVUERAM > *cregra* > *creguera*

(adaptat de Pérez Saldanya 1998: 103)

Els verbs del tipus *b* i *c* (vg. CALESCĒRE i ALBESCĒRE en paràgrafs anteriors) han tingut evolucions diferents en les diverses llengües romàniques. En català aquests verbs s'han desplaçat a la quarta classe verbal ([III, +extensió], en termes de Viaplana 1984, 1986 i [III, +palatal] en els nostres termes) amb una distribució del segment palatal en els diversos temps verbals força homogènia. En general, es recull al present d'indicatiu i de subjuntiu amb l'excepció de les persones 4 i 5 de tots dos temps. (Per a una revisió de les diferents propostes que s'han presentat en relació amb les causes que van afavorir el canvi de classe verbal, vg. Maurer 1951 i Lausberg 1962.)

Des d'un punt de vista sincrònic, a excepció de Roca-Pons (1986), que analitza el segment palatal com a part de l'arrel d'un grup de verbs irregulars de la classe verbal III, la majoria de lingüistes consideren que es tracta d'un element morfològicament independent. Les diferències, però, sorgeixen a l'hora d'establir-ne la naturalesa. D'una banda, Mascaró (1986) –basant-se en les dades del català central estàndard– l'analitza com un *increment temàtic*, paral·lel a la vocal temàtica, perquè el segment palatal es troba en distribució complementària amb aquesta vocal: “pel que fa a IIIa, la situació és la mateixa que a IIIb, però allà on a IIIb no apareix la vocal temàtica, apareix a IIIa l'increment *é* [...], que per tant no varia de conjugació a conjugació, i menys de temps a temps i de persona a persona. És, com la vocal temàtica, un morfema de conjugació” (Mascaró 1986: 110). L'autor segueix Fabra (1956) per a l'establiment dels models de cada classe verbal: *unir*, per a IIIa i *bullir*, per a IIIb.

D'una altra banda, Viaplana (1984, 1986) –basant-se en les dades del valencià estàndard i del català central– l'analitza com el mateix tipus d'element que el segment velar que s'estudia a § IV.2. Segons aquesta línia d'anàlisi –que segueixen els estudis de Perea (1997), Creus (2001), Clua (1998) i Lloret i Viaplana (1998), tots ells de base dialectal– tant el segment velar que apareix en alguns verbs de la classe verbal II com el segment palatal que apareix en alguns verbs de la classe verbal III són exponents de la mateixa categoria gramatical: ‘subclasse verbal’. Des d'aquest punt de vista, el segment palatal s'analitza com a exponent de la subclasse verbal III [+extensió] (*servir*), de la mateixa manera que el segment velar s'analitza com a exponent de la subclasse verbal II [+extensió] (*beure*), per oposició a les subclasses verbals III [-extensió] (*sentir*) i II [-extensió] (*perdre*) respectivament (vg. § IV.2.1). “L'aparició de qualsevol d'aquests segments en una forma verbal determinada permet de preveure quin serà el comportament verbal en el cas d'altres formes” (Viaplana 1986: 395). En aquests estudis els segments velar i palatal i les vocals temàtiques no són analitzats exactament de la mateixa manera: mentre les primeres són exponents de la categoria gramatical ‘subclasse verbal’, les segones ho són de la categoria ‘classe verbal’.

En estudis anteriors s'ha constatat que la majoria de verbs de la classe III segueixen el model de *servir* i, doncs, presenten el segment palatal. Perea (2002: 621), a més, afirma que “la distribució de l'increment, actualment sense cap tipus de connotació semàntica de tipus incoatiu, és totalment sistemàtica”.

En aquest capítol es tracta d'estudiar si l'anàlisi que s'ha proposat per al segment velar és també vàlida per al segment palatal. S'ha d'establir, doncs, quin és el patró

morfològic *PALATAL* responsable de la distribució d'aquest segment i quina és la jerarquia de relacions implicatives que dona compte de la variació que es detecta entre informants, en cas que se'n detecti.

Els apartats que es presenten a continuació s'organitzen de la manera següent. La descripció de les dades es duu a terme a § IV.3.2 i l'anàlisi corresponent, a § IV.3.3. La descripció se centra en les dades del català nord-occidental que es recullen en el corpus COD, per bé que es comparen amb les del corpus d'Alcover i Moll. L'anàlisi s'organitza al voltant de dos eixos a partir de l'establiment de: *a)* el patró morfològic que regeix la distribució del segment palatal (vg. § IV.3.3.2) i *b)* la jerarquia de relacions implicatives que dona compte de la variació que es detecta entre verbs i entre varietats diferents (vg. § IV.3.3.3).

IV.3.2 Distribució

IV.3.2.1 Les dades del COD

A § IV.2.2 la variació que caracteritza la distribució del segment velar en els verbs *cantar*, *beure*, *perdre*, *sentir* i *servir* s'ha descrit a partir d'onze patrons de distribució que es presentaven en quatre blocs diferents (A, B, C i D). En el bloc A es recollien els sistemes en els quals el segment velar només apareixia en el verb *beure*, en el bloc B es recollien els sistemes en els quals el segment velar apareixia a *beure* i en algunes formes de *perdre*, *sentir* i *servir*, al bloc C es recollien els sistemes en els quals el segment velar apareixia a pràcticament les mateixes formes de *beure*, *perdre*, *sentir* i *servir* i al bloc D es recollien els sistemes en els quals el segment velar apareixia als cinc verbs enquestats.

Pel que fa a la distribució del segment palatal, a § IV.3.2.1.1 s'estableixen dos blocs diferents, segons si aquest segment apareix en el verb *servir* (bloc A) o també en el verb *sentir* (bloc B). El grau de variació que presenta el segment palatal ([ís]~[íʃ]~[ísk]~[íʃk]~[éjʃ]) es descriu a § IV.3.2.1.2, de la mateixa manera que s'ha fet en parlar del segment velar.

IV.3.2.1.1 Patrons de distribució del segment palatal

En els apartats anteriors s'ha comentat que la distribució del segment palatal és molt més sistemàtica que la del segment velar. La majoria d'informants enquestats presenten el patró del bloc A, que recull els sistemes en els quals la presència del segment palatal només es detecta en el verb *servir*. La resta d'informants s'engloben en el bloc B, que recull els sistemes en els quals aquest segment apareix no només a *servir* sinó també a *sentir*.

IV.3.2.1.1.1 El bloc A: verb *servir*

Segons el patró de distribució A, la presència del segment palatal es redueix a les persones 2, 3 i 6 de l'imperatiu, i a les persones 1, 2, 3 i 6 del present d'indicatiu i de subjuntiu del verb *servir*. Segueixen aquest patró cinquanta-vuit dels seixanta-quatre informants enquestats. D'aquests cinquanta-vuit informants, n'hi ha cinquanta-un que corresponen a tots els informants de les localitats següents: Amposta, Andorra, Balaguer, Cervera, el Pont de Suert, Falset, Gandesa, la Seu d'Urgell, les Borges Blanques, Lleida, Mollerussa, Móra d'Ebre, Tàrrega, Tortosa, Tremp i Vall-de-roures. També s'engloben en aquest grup els cinc informants següents: 13, de Benavarri; 47 i 48, de Sort i 50 i 52, de Tamarit de la Llitera.

(75) Patró de distribució A⁵⁶

	present indicatiu	present subjuntiu	imperfet subjuntiu	imperatiu	participi
<i>cantar</i>					
<i>perdre</i>					
<i>beure</i>					
<i>sentir</i>					
<i>servir</i>	1, 2, 3 i 6	1, 2, 3 i 6		2, 3 i 6	

⁵⁶ En aquestes taules, a diferència de les que fan referència al segment velar, només es recullen les persones en les quals apareix el segment palatal, sense especificar quina és la forma superficial de què es tracta. D'aquest aspecte, se'n dona compte a les taules que es recullen a l'apartat IV.3.2.1.2.

D'aquests cinquanta-vuit informants, n'hi ha dos en els quals es detecta una petita variació d'aquest patró, que consisteix a presentar el segment palatal també a l'imperfet de subjuntiu de *servir*. Es tracta dels informants 11 i 12, de Benavarri.⁵⁷

IV.3.2.1.1.2 El bloc B: verbs *servir* i *sentir*

En aquest bloc es recullen els patrons en els quals la presència del segment palatal es detecta tant en el verb *servir* com en el verb *sentir*. El patró B.1 (vg. (76)) és seguit per dos informants: 49, de Sort, i 51, de Tamarit de la Llitera. En aquest cas la distribució del segment palatal a *servir* és la mateixa que la del bloc A. En el verb *sentir*, en canvi, la presència d'aquest element es redueix a les persones 2, 3 i 6 de l'imperatiu

(76) Patró de distribució B.1

	present indicatiu	present subjuntiu	imperfet subjuntiu	imperatiu	participi
<i>cantar</i>					
<i>perdre</i>					
<i>beure</i>					
<i>sentir</i>				2, 3 i 6	
<i>servir</i>	1, 2, 3 i 6	1, 2, 3 i 6		2, 3 i 6	

El patró B.2 (vg. (77)) és seguit per 4 informants, tots els que corresponen a la localitat de Fraga: 24, 25, 26 i 27. En aquest cas el segment palatal també es detecta a l'imperfet de subjuntiu del verb *servir*. La presència d'aquest element en el paradigma de *sentir* és molt més àmplia que en el patró B.1: és pràcticament la mateixa que la del verb *servir*.

⁵⁷ Aquesta informació no és del tot exacta, perquè la presència del segment palatal a l'imperfet de subjuntiu no afecta el verb *servir* sinó el verb *patir*. En les respostes d'aquests dos informants no es va recollir cap forma amb segment palatal en el paradigma de *servir*, perquè produïen formes com ara [sírβe], per a la persona 2 de l'imperatiu, o [sírβo], per a la persona 1 del present d'indicatiu. Per comprovar que aquestes solucions no fossin majoritàries, l'enquestador els va demanar que conjuguessin el paradigma de *patir*, un verb que sovint també s'ha considerat el model d'aquesta classe verbal (vg. Badia i Margarit 1994). Efectivament, en aquest verb sí que s'hi van recollir formes amb el segment palatal.

Es detecta, però, un cert grau de variació al present de subjuntiu i a l'imperatiu. Pel que fa al present de subjuntiu, mentre els informants 25 i 27 només presenten formes amb segment palatal a la persona 6, l'informant 26 ho fa a les persones 1, 2, 3 i 6 i l'informant 24 a totes les persones d'aquest temps verbal. Pel que fa a l'imperatiu, mentre els informants 24 i 25 en presenten a totes les persones d'aquest temps, l'informant 26 només ho fa a les persones 2, 3 i 6 (que és el patró regular en el cas de *servir*) i l'informant 27, només a les persones 2 i 3.

(77) Patró de distribució B.2

	present indicatiu	present subjuntiu	imperfet subjuntiu	imperatiu	participi
<i>cantar</i>					
<i>perdre</i>					
<i>beure</i>					
<i>sentir</i>	1, 2, 3 i 6	variació	totes les persones	variació	
<i>servir</i>	1, 2, 3 i 6	1, 2, 3 i 6	totes les persones	2, 3 i 6	

IV.3.2.1.2 Variació del segment palatal

IV.3.2.1.2.1 El bloc A

El bloc A, que compta amb la majoria d'informants enquestats, presenta un grau elevat de variació pel que fa a les formes superficials del segment palatal. Tot i això, es poden establir tres tendències generals en la seva distribució: hi ha un grup de vint-i-sis informants que sempre presenten la forma [éjʃ] (vg. (78)), un grup de cinc informants que sempre presenten la forma [íʃ] (vg. (79)) i un grup de dinou informants que presenten variació entre les formes [ís]~[íʃ] i [ísk]~[íʃk] (vg. (80)). (També hi ha un grup de vuit informants que presenten variació entre les formes [éjʃ] i [íʃ].)

(78) Patró amb el segment [éjʃ] arreu

	present indicatiu	present subjuntiu	imperfet subjuntiu	imperatiu	participi
<i>cantar</i>					
<i>perdre</i>					
<i>beure</i>					
<i>sentir</i>					
<i>servir</i>	1 [serβéjʃo] 2 [serβéjʃes] 3 [serβéjʃ] 6 [serβéjʃen]	1 [serβéjʃi] 2 [serβéjʃis] 3 [serβéjʃi] 6 [serβéjʃin]		2 [serβéjʃ] 3 [serβéjʃi] 6 [serβéjʃin]	

El patró de (78) correspon als setze informants d'Andorra, Falset, la Seu d'Urgell, Lleida i Tàrraga. També el segueixen els deu informants següents: 14, 15 i 16, de Cervera; 19, del Pont de Suert; 34 i 36, de les Borges Blanques; 41 i 42, de Mollerussa; 57, de Tortosa i 61, de Tremp.⁵⁸

(79) Patró amb el segment [íʃ] arreu

	present indicatiu	present subjuntiu	imperfet subjuntiu	imperatiu	participi
<i>cantar</i>					
<i>perdre</i>					
<i>beure</i>					
<i>sentir</i>					
<i>servir</i>	1 [serβíʃo] 2 [serβíʃes] 3 [serβíʃ] 6 [serβíʃen]	1 [serβíʃi] 2 [serβíʃis] 3 [serβíʃi] 6 [serβíʃin]		2 [serβíʃ] 3 [serβíʃi] 6 [serβíʃin]	

⁵⁸ Només en el cas de l'informant 4, d'Andorra, es detecta la forma [éjʃ].

El patró de (79) correspon a cinc informants: tots els de Balaguer (8, 9 i 10) i els informants 2, d'Amposta i 46, de Móra d'Ebre.⁵⁹ Com ja s'ha comentat, hi ha vuit informants més que es caracteritzen per una vacil·lació entre formes amb el segment [éjʃ] i formes amb el segment [íʃ]. Es tracta dels informants 17, de Cervera; 35, de les Borges Blanques; 40, de Mollerussa; 43, 44 i 45, de Móra d'Ebre i 59 i 60, de Tremp.

(80) Patrons amb variació

	present indicatiu	present subjuntiu	imperfet subjuntiu	imperatiu
<i>cantar</i>				
<i>perdre</i>				
<i>beure</i>				
<i>sentir</i>				
<i>servir</i>	1 [serβíʃo]~[serβíʃo] / [serβíʃko]~[serβíʃko] 2 [serβíʃes]~[serβíʃes] 3 [serβíʃ]~[serβíʃ] 6 [serβíʃen]~[serβíʃen]	1 [serβíska] 2 [serβískes] 3 [serβíske] 6 [serβísken]		2 [serβís]~[serβíʃ] 3 [serβíske] 6 [serβísken]

A la taula de (80) es recullen els patrons que segueixen dinou informants i que es diferencien per la forma que pren el segment palatal al present d'indicatiu i a la persona 2 de l'imperatiu, [íʃ] o [ís]. La forma que aquest segment pren al present de subjuntiu o a les persones 3 i 6 de l'imperatiu és, però, sempre la mateixa: [ísk]. Els informants que presenten la forma [ís] són els següents: 18, del Pont de Suert; 47 i 48, de Sort i 56, de Tortosa. A més d'aquests informants, cal anotar el comportament de l'informant 20, del Pont de Suert, que presenta el segment [éjʃ] a les persones 3 i 6 de l'imperatiu, i l'informant 58, de Tortosa, que presenta el segment [íʃk] a les persones 3 i 6 de l'impe-

⁵⁹ L'informant 2 d'Amposta és l'únic en el qual es recull la combinació del segment palatal i el segment velar que s'ha analitzat a l'apartat IV.2. Les formes resultants són les següents: [serβíʃiye], [serβíʃiyeŋ] a les persones 3 i 6 de l'imperatiu i [serβíʃiye], [serβíʃiyes], [serβíʃiye] i [serβíʃiyeŋ] en el present de subjuntiu.

ratiu i al present de subjuntiu. Els informants que presenten la forma [íj] són els següents: 1 i 3, d'Amposta.

Hi ha nou informants més que segueixen aquest patró però amb alguna variació pel que fa als presents d'indicatiu i de subjuntiu. Els informants 13, de Benavarri; 28, 29 i 30, de Gandesa; 50 i 52, de Tamarit de la Llitera i 62, de Vall-de-roures, presenten el segment [íj]k o [ísk] a la persona 1 del present d'indicatiu. Els informants 63 i 64, de Vall-de-roures, presenten la forma [íj]k a les persones 1, 2, 3 i 6 del present de subjuntiu (en contrast amb la forma [ísk], que és la que presenten la resta d'informants en aquest temps verbal).

A aquest grup s'han d'afegir els dos informants de Benavarri, 11 i 12, que presenten el segment [íj]k a la persona 1 del present d'indicatiu i el segment , [ís] o [íj] a l'imperfet de subjuntiu.

IV.3.2.1.2.2 El bloc B

Els dos informants que segueixen el patró B.1 presenten la distribució de formes del segment palatal que es descriu a (80) pel que fa al verb *servir*. Pel que fa a l'imperatiu de *sentir*, en canvi, hi ha variació. L'informant 49, de Sort, presenta el segment [íj] a la persona 2 d'aquest temps verbal i [ís] a la 3, mentre que l'informant 51 segueix la distribució pròpia del verb *servir* en aquest temps: [ís] a la persona 2 i [ísk] a les persones 3 i 6.

Els informants que segueixen el patró B.2 segueixen la distribució que es descriu a (80). També hi destaca, però, la presència del segment [ísk] a l'imperfet de subjuntiu i, de manera generalitzada, a la persona 1 del present d'indicatiu (vg. (81)). Pel que fa al verb *sentir*, el segment palatal hi apareix en les mateixes formes en què ho fa en el verb *servir*. La variació es detecta pel que fa al present de subjuntiu i a l'imperatiu. En relació amb el primer, mentre els informants 25 i 27 no presenten cap forma amb segment palatal en aquest temps verbal, els informants 24 i 26 ho fan en alguna ocasió (24 ho fa a tot el temps i 26, només a les persones 1, 2, 3 i 6). En relació amb el segon, mentre en els informants 26 i 27 les formes amb segment palatal es redueixen a les

persones 2, 3 i 6 d'aquest temps, en els informants 24 i 25 també es recullen a les persones 4 i 5: [sentiském], [sentiskéw].

(81) Patrons amb variació (informants que segueixen la distribució del bloc B.2)

	present indicatiu	present subjuntiu	imperfet subjuntiu	imperatiu
<i>cantar</i>				
<i>perdre</i>				
<i>beure</i>				
<i>sentir</i>	1 [sentísko] 2 [sentíses] 3 [sentís] 6 [sentísen]	1 [sentíska] 2 [sentískes] 3 [sentíske] 6 [sentísken]	1 [sentískése] 2 [sentískeses] 3 [sentískése] 4 [sentískésem] 5 [sentískésew] 6 [sentískésen]	2 [sentís] 3 [sentíske] 6 [sentísken]
<i>servir</i>	1 [serβísko] 2 [serβíses] 3 [serβís] 6 [serβísen]	1 [serβíska] 2 [serβískes] 3 [serβíske] 6 [serβísken]	1 [serβískése] 2 [serβískeses] 3 [serβískése] 4 [serβískésem] 5 [serβískésew] 6 [serβískésen]	2 [serβís] 3 [serβíske] 6 [serβísken]

IV.3.2.1.3 Remarques

En els apartats anteriors s'han descrit els diversos patrons de distribució del segment palatal que s'estableixen a partir de les dades del COD. A diferència de la distribució del segment velar –que es caracteritza per un elevat grau de variació segons el verb i segons l'informant–, la distribució del segment palatal és molt sistemàtica. La majoria d'informants, cinquanta-vuit de seixanta-quatre, segueixen el patró del bloc A, segons el

qual, aquest segment només apareix en el verb *servir* i, concretament, a les persones 1, 2, 3 i 6 dels presents d'indicatiu i de subjuntiu i a les persones 2, 3 i 6 de l'imperatiu. La resta d'informants segueixen els patrons del bloc B, segons els quals, el segment palatal no només apareix a *servir* sinó també a *sentir*. Les diferències pel que fa al grau de presència d'aquest segment en el paradigma de *sentir* justifiquen la distinció entre el patró B.1 i el patró B.2. A (82) es recull la relació entre el nombre d'informants que segueix cada un d'aquests patrons.

(82) Relació blocs / nombre d'informants

	Nombre d'informants
Bloc A	58
Bloc B. Patró B.1	2
Bloc B. Patró B.2	4
Total	64

A partir de la descripció establerta, s'observa que en la majoria d'informants la presència del segment palatal es redueix a les formes del verb *servir*. A més, la majoria de casos en què aquest element es recull en el verb *sentir* corresponen a informants d'una localitat concreta, Fraga, a diferència del que passa amb el segment velar, del qual s'han establert patrons de distribució diversos que no sempre respecten els límits entre poblacions (vg. § IV.2.2.1.1).

De la revisió de la variació que caracteritza aquest segment en destaquen els aspectes següents. Dels seixanta-quatre informants, n'hi ha trenta-un en els quals el segment palatal pren una única forma: [éjʃ], en la majoria de casos (vint-i-sis informants), i [íʃ], en la resta (cinc informants). A més d'aquests informants, n'hi ha vuit que presenten variació entre aquestes dues formes. La resta dels informants, vint-i-cinc, comparteixen un certa tendència en la distribució de formes del segment palatal, amb independència del fet que uns pertanyin al bloc A i uns altres al bloc B. Tots aquests informants presenten les formes [ís]~[íʃ] a la persona 2 de l'imperatiu i a les persones 2, 3 i 6 del present d'indicatiu. Tots aquests informants també presenten la forma [ísk] (per bé que en alguna ocasió també apareix la forma [íʃk]) a les persones 3 i 6 de l'imperatiu i a les persones 1, 2, 3 i 6 del present de subjuntiu. Pel que fa al present

d'indicatiu, hi ha una certa variació. D'una banda, deu dels informants del bloc A i tots els que segueixen el patró B.1 presenten les formes [ís]~[íʃ] a les persones 1, 2, 3 i 6. D'una altra banda, els informants que segueixen el patró B.2 i set informants del bloc A presenten aquestes mateixes formes a les persones 2, 3 i 6 i la forma [ísk] o [íʃk] a la persona 1 d'aquest temps verbal. Finalment, només els informants del bloc B presenten el segment palatal a l'imperfet de subjuntiu de *servir*; sempre, però, ho fan sota la forma [ísk]. (Vegeu-ne un esquema a (83).)

(83) Relació variació de formes / nombre d'informants

	Nombre d'informants
[éjʃ] arreu <i>servir</i>	26 (bloc A)
[íʃ] arreu <i>servir</i>	5 (bloc A)
[éjʃ]~[íʃ] <i>servir</i>	8 (bloc A)
[ís]~[íʃ] 2 IMP; 2,3, 6 PI [ís]~[íʃ] / [ísk]~[íʃk] 1 PI [ísk] 3, 6 IMP; 1-3, 6 PS <i>servir</i>	17 (bloc A) + 2 ⁶⁰
segueixen el patró de la cel·la anterior pel que fa a <i>servir</i>	2 (bloc B, patró B.1)
[ís]~[íʃ] 2, 3 i 6 IMP <i>sentir</i>	
[ís] 2 IMP; 2,3, 6 PI [ísk] 3, 6 IMP; PS; 1PI [ísk] IS; (4, 5 IMP; PS) <i>servir i sentir</i>	4 (bloc B, patró B.2)
TOTAL	64

De les cinc formes superficials que presenta el segment palatal ([éjʃ], [ís], [íʃ], [ísk] i [íʃk]), [éjʃ] deriva de la forma fonològica /eʃ/ mitjançant l'actuació del fenomen general

⁶⁰ Aquests dos informants són 11 i 12, de Benavarri, que segueixen el patró de (73) i, a més, presenten la forma [íʃ] a l'imperfet de subjuntiu.

típic del català occidental anomenat tradicionalment “segregació de iod” (vg. Pradilla 2002: 309-310), que s’analitza en el marc generatiu com un cas d’escissió fonològica que afecta la fricativa palatal (vg., per exemple, l’anàlisi autosegmental proposada a Palmada 1994). L’al·lomorfa superficial no es pot simplificar més, perquè cap de les formes pot derivar d’una de les altres mitjançant l’actuació de fenòmens fonològics regulars. A més, a diferència del que s’ha proposat en parlar del segment velar, la distribució de les cinc formes bàsiques del segment palatal (/eʃ/, /is/, /iʃ/, /isk/ i /iʃk/) no és fonològicament condicionada.⁶¹ Hi ha, però, dos sistemes que es decanten per una única forma del segment palatal i tots formen part del bloc A. En aquests casos, es disposa de dues regles d’assignació de material fonològic del segment palatal diferent. A continuació es recullen aquestes tres regles acompanyades del context d’aplicació, que és, altra vegada i com es comprova a § IV.3.3.3, la jerarquia de relacions implicatives corresponent.

Regla d’assignació de material fonològic del segment palatal per a la majoria d’informants del bloc A (vg.(83))

si [+palatal] → /eʃ/ / IMP (2, 3, 6) > PI (1-3, 6) / PS (1-3, 6) > [IS (1-6)]

Regla d’assignació de material fonològic del segment palatal per a la resta d’informants del bloc A (vg.(83))

si [+palatal] → /iʃ/ / IMP (2, 3, 6) > PI (1-3, 6) / PS (1-3, 6) > [IS (1-6)]

La resta d’informants del corpus, presenten una distribució de les variants del segment palatal que no és regular. En aquests casos, com els de (34) s’opta per incorporar la informació necessària a l’entrada lèxica del verb en qüestió.

⁶¹ La informació relativa a la distribució de l’accent s’analitza al capítol V.

IV.3.2.2 Les dades del corpus d'Alcover i Moll

En aquest apartat es tracta de desenvolupar la comparació entre les dades del COD, descrites a § IV.3.2.1, i les del corpus d'Alcover i Moll (1929-1932), de la mateixa manera que s'ha fet a § IV.2.2.2 amb les dades del segment velar. Aquesta comparació es duu a terme de la manera següent. A continuació, es presenten les dades de les localitats corresponents al català nord-occidental del corpus d'Alcover i Moll (només es tenen en compte les localitats que comparteix amb el corpus COD) i es classifiquen segons el patró de distribució del segment palatal que segueixen en cada cas, prenent com a punt de partida els patrons que s'han establert per a les dades del COD. Finalment, es recull un quadre comparatiu (vg. (84)) en el qual es poden observar les semblances i diferències entre les dades que recullen els dos corpus.

Pel que fa al COD, s'ha constatat que la majoria d'informants segueixen el patró del bloc A, segons el qual el segment palatal només apareix a la conjugació de *servir* i a les persones 1, 2, 3 i 6 dels presents d'indicatiu i de subjuntiu i a les persones 2, 3 i 6 de l'imperatiu. Pel que fa al corpus d'Alcover i Moll, la majoria de localitats enquestades també segueixen aquest patró. Concretament, només les localitats de Fraga, Gandesa i Tamarit de la Llitera presenten patrons del bloc B. En el cas de Fraga el segment palatal també es recull a l'imperfet de subjuntiu de *partir*, la qual cosa coincideix amb el comportament que es detecta en el COD.⁶² En el corpus d'Alcover i Moll, en canvi, no es detecta el segment palatal en la conjugació de *sentir*. En el cas de Gandesa el segment palatal també es recull, com a Fraga, a l'imperfet de subjuntiu de *partir*. En el corpus d'Alcover i Moll, doncs, aquestes dues localitats s'associen al patró B.2 pel que fa a la presència del segment palatal a l'imperfet de subjuntiu de *partir*. Ara bé, no coincideixen amb aquest patró pel que fa a l'absència d'aquest element a *sentir*. Finalment, Tamarit de la Llitera és l'única localitat del corpus d'Alcover i Moll en la qual destaca la presència del segment palatal a *sentir*. En aquest cas, i a diferència del que es detecta al corpus COD, aquest comportament s'associa al patró B.1 i no al B.2, perquè la presència del segment palatal a *sentir* es redueix a un únic temps verbal: el

⁶² Cal tenir present que en el corpus d'Alcover i Moll el verb *servir* no es demana en cap de les poblacions corresponents al dialecte nord-occidental. Per aquesta raó, s'ha consultat la conjugació del verb *partir*, de característiques semblants. (Per a una justificació d'aquesta decisió, vg. § II.2.2) També cal recordar que en la comparació entre els dos corpus no es pot tenir en compte l'imperatiu, atès que en el corpus d'Alcover i Moll no sempre es recull complet. En general, només n'apareix la persona 2.

present de subjuntiu. En el COD el temps verbal implicat en el patró B.1 és, però, l'imperatiu i no el present de subjuntiu.

(84) Comparació entre els corpus d'Alcover i Moll i del COD⁶³

	Corpus d'Alcover i Moll	Corpus COD
Amposta	--	A
Andorra	A	A
Balaguer	A	A
Benavarri	A	A
Cervera	A	A
el Pont de Suert	A	A
Falset	A	A
Fraga	B (difícil classificació)	B.2
Gandesa	B (difícil classificació)	A
la Seu d'Urgell	A	A
les Borges Blanques	--	A
Lleida	A	A
Mollerussa	--	A
Móra d'Ebre	--	A
Sort	A	A (2) / B.1 (1)
Tamarit de la Llitera	B.1	A (2) / B.1 (1)
Tàrrega	--	A
Tortosa	A	A
Tremp	A	A
Vall-de-roures	--	A

A partir de l'observació de (84), es comprova que, com ja s'ha comentat en més d'una ocasió, la distribució del segment palatal és molt més estable i regular que la del

⁶³ En aquesta taula es recullen els patrons que s'han associat a cada una de les localitats (A, B.1, B.2). Pel que fa a la columna relativa al corpus COD, al costat del patró corresponent i entre parèntesis s'ha afegit el número d'informants d'aquella localitat que segueixen un patró determinat. El símbol '--' indica que la població corresponent no va ser enquestada en el corpus d'Alcover i Moll.

segment velar. Es poden establir dues grans tendències pel que fa a l'evolució que ha experimentat la distribució del segment palatal en les diverses poblacions enquestades:

- a) *Manteniment total.* Aquest és el comportament majoritari. Onze de les catorze localitats compartides pels dos corpus han mantingut exactament el mateix patró de distribució del segment palatal. Totes aquestes poblacions segueixen el patró de distribució A. El cas de Sort no és destacable, perquè la majoria d'informants que es recullen en el COD coincideixen amb el comportament que es detecta al corpus d'Alcover i Moll.
- b) *Augment del nombre de formes amb segment palatal.* La localitat de Fraga s'associa als patrons del bloc B en tots dos corpus. Tot i això, en el COD –a diferència del corpus d'Alcover i Moll– la presència d'aquest segment també es detecta als presents d'indicatiu i de subjuntiu i a l'imperatiu de *sentir*.
- c) *Reducció del nombre de formes amb segment palatal.* En el corpus d'Alcover i Moll la localitat de Gandesa presenta el segment palatal a l'imperfet de subjuntiu de *partir* i la localitat de Tamarit de la Llitera ho fa al present de subjuntiu de *sentir*. En el COD, en canvi, aquestes dues poblacions s'associen, majoritàriament, al bloc A.

En resum, tot i la distància en el temps, les dades que recullen els dos corpus són gairebé exactes a pràcticament el 100 % de les poblacions compartides. Pel que fa a la resta de localitats, es detecten dues tendències oposades. D'una banda, Fraga experimenta un augment de formes amb segment palatal, que es tradueix en una predominança del patró B.2 en el corpus COD. D'una altra banda, Gandesa i Tamarit de la Llitera es decanten pel patró del bloc A en el corpus COD. La distribució del segment palatal al llarg dels anys és, doncs, molt més estable que la del segment velar.

IV.3.3 Anàlisi

Després d'haver desenvolupat la descripció de la distribució del segment palatal en els verbs enquestats en el COD i en el corpus d'Alcover i Moll, l'objectiu d'aquest apartat és aprofundir en l'anàlisi d'aquesta descripció seguint les línies de la proposta presentada per al segment velar a § IV.2.3. A § IV.3.3.1 es revisen els estudis precedents que han servit de punt de partida per a desenvolupar aquesta anàlisi. A § IV.3.3.2 es tracta de justificar la distribució del segment palatal en els verbs lèxicament especificats amb el tret [+palatal] a partir de patrons o paradigmes morfològics. A diferència del que s'ha observat en el cas del segment velar, però, la variació que es detecta en la distribució del segment palatal és mínima. L'apartat IV.3.3.3 es dedica a analitzar si, per a l'estudi d'aquest element, és pertinent, o no ho és, establir una determinada jerarquia de relacions implicatives pel que fa al nombre de formes implicades en la seva distribució. Finalment, a l'apartat IV.3.3.4 s'estudia si l'anàlisi proposada és també vàlida per a aquelles varietats en les quals els dos segments, velar i palatal, es combinen en les formes del verb *servir*.

Pel que fa a l'anàlisi de la tria de les formes bàsiques del segment palatal, a § IV.3.2.1.2 s'ha proposat que, atès que es tracta d'una tria no condicionada fonològicament (a diferència del que passa amb el segment velar), la informació específica en relació amb aquesta qüestió aparegui llistada a l'entrada lèxica del verb *servir*. En aquest apartat, però, no es posa èmfasi en aquest aspecte perquè s'ha prioritzat l'anàlisi de la distribució del segment palatal en termes de patrons morfològics i de jerarquies de relacions implicatives independentment de la forma superficial sota la qual aparegui. A més, el nombre d'informants que presenten un grau de variació més elevat representen, només, el 26% del total dels informants enquestats. Per a una anàlisi en aquests termes, vegeu § IV.2.3.1 i, més concretament, la informació recollida a (34).

IV.3.3.1 Precedents

En aquest apartat només es fa referència als treballs que són pertinents per a l'estudi del segment palatal. Per a una introducció general als conceptes de patró morfològic i de jerarquia de relacions implicatives, vegeu § IV.2.3.2.1 i § IV.2.3.3.1 respectivament.

Sifre (1998), a partir de les formes normatives del valencià general, estableix que l'índex de regularitat i de presència en la classe III dels verbs amb el segment palatal és molt elevat. Segons l'autor, aquesta varietat es caracteritza per un patró general de distribució d'aquest element (vg. (85)) que coincideix amb el patró de (80) excepte en el fet que la persona 1 del present d'indicatiu presenta sempre el segment [ísk]. A (80), que fa referència a una varietat del català nord-occidental recollida en el COD, en aquesta persona es recull una certa variació entre localitats que presenten el segment [ísk] o [iʃk] i localitats que presenten el segment [iʃ] o [ís].

(85) Patró de distribució del segment palatal en valencià normatiu

	<i>PI</i>		<i>PS</i>		<i>Imp</i>
a.	Xísk	b.	Xíska	c.	Xíʃ
	Xíʃes		Xískes		Xíska
	Xíʃ		Xím		Xíw
	Xím		Xíw		Xísken
	Xíw		Xísken		
	Xíʃen				

(extret de Sifre 1998: 464)

Segons l'autor, “[...] el manteniment de la duplicitat formal en l'extensió incoativa permet constatar l'existència, entre les formes rizotòniques, de dues relacions de localitat almenys: una s'estableix entre la 1a persona del present d'indicatiu i el present de subjuntiu, i s'estén encara cap a les persones 3a i 6a de l'imperatiu; l'altra s'estableix entre les persones 2a, 3a i 6a del present d'indicatiu i la 2a persona de l'imperatiu” (Sifre 1998: 465). L'autor considera que hi ha dues causes contràries a l'anivellament d'aquestes formes verbals, és a dir, contràries al fet que totes les formes del paradigma comparteixin la mateixa forma superficial del segment palatal: *a)* els problemes de delimitació de les classes conjugacionals que aquest anivellament provocaria i *b)* el fet

que les relacions de localitat són més fortes que la tendència a l'anivellament.⁶⁴ A (85) s'observa una altra relació de localitat: la que s'estableix entre les persones 4 i 5 dels tres temps, que són sincrètiques

Tal com s'ha comentat anteriorment (vg. § IV.2.3.2.1), els estudis de Maiden (2001, 2003a, b) enceten una nova línia d'anàlisi dels segments velar i palatal com a *morphemes*; és a dir, com a elements morfològicament independents que presenten una distribució plenament regular que –des d'un punt de vista sincrònic– no està condicionada ni fonològicament ni morfosintàcticament i que es justifica a partir d'uns patrons morfològics (en els nostres termes, patrons morfològics o paradigmàtics) comuns a totes les llengües romàniques.

En termes de Maiden, però, el patró morfològic que correspon a la distribució del segment palatal és l'*N-pattern* (vg. (37)), que engloba les persones 1, 2, 3 i 6 del tema de present, d'una banda, i les persones 4 i 5, de l'altra. Maiden justifica aquest patró a partir de les dades de l'italià (vg. (86)). Segons l'autor, aquest patró no només afecta la distribució d'aquests segments sinó que també té un paper clau en altres fenòmens com ara l'alternança d'obertura vocàlica en les arrels dels verbs de les diverses llengües romàniques (vg. (87)) o els casos de supleció com el del verb *anar* (vg. (88)). Segons Maiden (2003b: 43), aquestes dades demostren que “[...] the N-pattern really is a generalization made by speakers over an arbitrary set of paradigmatic cells, and into which any kind of otherwise ‘unanchored’ erratic paradigmatic alternation can in principle be channelled”. L'*N-pattern*, doncs, és una agrupació arbitrària de diverses cel·les del sistema verbal que regeix la distribució de determinades variants que, en termes de regularitat interparadigmàtica i intraparamatgicàtica, no seria justificable.

⁶⁴ Pel que fa a la primera d'aquestes dues causes, Sifre apunta que l'anivellament d'aquestes formes provocaria que s'introduís la vocal /é/ a les persones 4 i 5 (amb formes com ara [iském] i [iskéw]), la qual cosa és estranya en un paradigma amb futurs i condicionals en *-iré* i *-iria*.

(86) Distribució del segment palatal en italià

PI	PS
<i>percepisco</i>	<i>percepisca</i>
<i>percepisci</i>	<i>percepisca</i>
<i>percepisce</i>	<i>percepisca</i>
<i>percepriamo</i>	<i>percepriamo</i>
<i>percepitate</i>	<i>percepitate</i>
<i>percepiscono</i>	<i>percepiscano</i>

(extret de Maiden 2003a: 1)

(87) Present d'indicatiu de diversos verbs en diverses llengües romàniques

Romanès

<i>mor</i> <i>mori</i> <i>moare</i>	<i>murim</i>	<i>muriuți</i>	<i>mor</i>
-------------------------------------	--------------	----------------	------------

Italià

<i>devo</i> <i>devi</i> <i>deve</i>	<i>dobbiamo</i>	<i>dovete</i>	<i>devono</i>
-------------------------------------	-----------------	---------------	---------------

Francès (medieval)

<i>peis</i> <i>peises</i> <i>peise</i>	<i>pesons</i>	<i>pesez</i>	<i>peisent</i>
--	---------------	--------------	----------------

(adaptat de Maiden 2003b: 37)

(88) Present d'indicatiu del verb *anar* en diverses llengües romàniques

Francès

<i>vais</i> <i>vas</i> <i>va</i>	<i>allons</i>	<i>allez</i>	<i>vont</i>
----------------------------------	---------------	--------------	-------------

Italià

<i>vado</i> <i>vas</i> <i>va</i>	<i>andiamo</i>	<i>andate</i>	<i>vanno</i>
----------------------------------	----------------	---------------	--------------

Occità

<i>vau</i> <i>vas</i> <i>va</i>	<i>anam</i>	<i>anatz</i>	<i>van</i>
---------------------------------	-------------	--------------	------------

Català

<i>vaig</i> <i>vas</i> <i>va</i>	<i>anem</i>	<i>aneu</i>	<i>van</i>
----------------------------------	-------------	-------------	------------

(adaptat de Maiden 2003b: 39)

Maiden observa que en català, en francès i en italià hi ha un altre patró que coexisteix amb l'*N-pattern* i que es caracteritza per la presència del segment palatal a totes les formes del present de subjuntiu, a diferència del present d'indicatiu, en el qual només es detecta a les persones 1, 2, 3 i 6. Aquesta distribució del segment palatal correspon a les dades de Calaceit en el corpus d'Alcover i Moll, una localitat que no s'ha tingut en compte en el COD, atès que no és capital de comarca. Per aquesta raó, no es pren en consideració en l'anàlisi general que aquí es proposa. Aquesta distribució es recull a (89) amb dades de l'occità antic.

(89) Distribució del segment palatal en occità antic

PI	PS
<i>florisc</i>	<i>florisca</i>
<i>floris</i>	<i>floriscas</i>
<i>floris</i>	<i>florisca</i>
<i>florem</i>	<i>floriscam</i>
<i>floretz</i>	<i>floriscatz</i>
<i>florissen</i>	<i>floriscan</i>

(extret de Maiden 2003b: 44)

L'autor analitza el sistema de (89) com una amalgama de dos patrons. Mentre l'*N-pattern* es manté en el present d'indicatiu, el segment palatal de la persona 1 d'aquest temps es generalitza a totes les formes del present de subjuntiu. De fet, aquest comportament ja s'ha presentat a § IV.2.3.2.1 sota el nom d'*L-pattern* (vg. (38)); citem el terme que aquest mateix autor li assigna a Maiden (2003a).

Després d'haver revisat aquests precedents, a § IV.3.3.2 i a § IV.3.3.3 s'estudia la possibilitat d'analitzar la distribució del segment palatal de manera paral·lela a com s'ha fet en parlar del segment velar.

IV.3.3.2 La distribució del segment palatal en termes de patrons morfològics

A partir de la descripció de les dades referents al català nord-occidental, s'estableix la taula de (90) (paral·lela a la de (39)), en la qual es recullen les especificacions pertinents de cada un dels verbs enquestats per a cada una de les varietats o sistemes recollits a (75), (76) i (77) en relació amb la distribució del segment palatal (vg. § IV.3.2).

(90)

		A	B.1	B.2
<i>cantar</i>	[I, +palatal]			
	[I, -palatal]	•	•	•
<i>beure</i>	[II, +palatal]			
	[II, -palatal]	•	•	•
<i>perdre</i>	[II, +palatal]			
	[II, -palatal]	•	•	•
<i>sentir</i>	[III, +palatal]		•	•
	[III, -palatal]	•		
<i>servir</i>	[III, +palatal]	•	•	•
	[III, -palatal]			

A (90) s'observa que, segons les dades del COD, totes les varietats consultades coincideixen en la manca de formes amb segment palatal a *cantar*, *beure* i *perdre* i en la presència de formes amb aquest element a *servir*. Només les varietats del bloc B presenten formes amb segment palatal a *sentir*. En aquest cas, doncs, només es detecta una certa variació en la distribució d'aquest element entre els verbs *sentir* i *servir*. Vegem-ho a (91) i (92) respectivament. Les llistes de formes verbals implicades en la distribució del segment palatal s'han establert a partir de la consulta de (75), (76) i (77).

(91) Formes implicades en la distribució del segment palatal a *sentir*⁶⁵

PI (1-3 i 6), PS (1-3 i 6), IMP (2-6), IS

(92) Formes implicades en la distribució del segment palatal a *servir*

PI (1-3 i 6), PS (1-3 i 6), ,IMP (2, 3, 6), IS

⁶⁵ La nomenclatura utilitzada és la mateixa que a (40)-(44): PI (present d'indicatiu), PS (present de subjuntiu), IS (imperfet de subjuntiu), IMP (imperatiu), PRT (participi) i GER (gerundi). Si és necessari fer referència a alguna persona en concret, es fa servir el mateix sistema que en els quadres de l'apartat IV.2.2.1: s'afegeix, entre parèntesis, el número corresponent. Si s'ha de fer referència a més d'una persona es fan servir dos símbols: *a)* la coma, que equival a la conjunció copulativa *i* (4, 5 = 4 i 5) i *b)* el guionet, que inclou tots els números que hi ha entre els dos extrems (3-6 = 3, 4, 5 i 6).

Les formes implicades en la distribució del segment palatal són les mateixes a *sentir* i a *servir*. L'única diferència afecta l'imperatiu: en el cas de *sentir*, el segment palatal es detecta a totes les persones d'aquest temps i en el cas de *servir*, només és detectat a les persones 2, 3 i 6. Aquesta manca de variació afavoreix encara més l'anàlisi que es proposa en aquesta tesi, segons la qual la distribució del segment palatal, de la mateixa manera que la del segment velar, es regeix per un únic patró morfològic o paradigmàtic, que es recull a (93) i és paral·lel al patró morfològic *VELAR* de (45).

(93) *Patró morfològic PALATAL:*

PI (1-3, 6)

IS

PS (1-3, 6)

IMP (2-6)

El patró de (93) s'ha justificat de diverses maneres en altres estudis. Aquest patró ha cridat l'atenció dels lingüistes per l'absència regular del segment palatal a les persones 4 i 5 del PI i del PS. Sovint ha estat analitzat com un patró morfològic fonològicament condicionat. Zamboni (1983) –a partir de dades de l'italià com les que es recullen a (94)– analitza els segments palatals com a inherentment accentuats, de manera que no poden aparèixer concatenativament amb altres morfs que també ho siguin. Des d'aquest punt de vista, per tant, els segments *-isk-* / *-esk-* no apareixen a les persones 4 i 5 dels temps verbals del tema de present perquè entren en contacte amb la vocal temàtica, que és accentuada. En canvi, Maiden considera que no és cert que la distribució del segment palatal depengui de l'assignació de l'accent, sinó que aquests dos aspectes depenen del mateix tipus de distribució paradigmàtica, l'*N-pattern*.

- (94) a. PI
<i>perce</i>	<i>pis</i>	<i>co</i>
<i>perce</i>	<i>pis</i>	<i>ci</i>
<i>perce</i>	<i>pis</i>	<i>ce</i>
<i>perce</i>	<i>pia</i>	<i>mo</i>
<i>perce</i>	<i>pi</i>	<i>te</i>
<i>perce</i>	<i>pis</i>	<i>cono</i>
- b. PI
<i>perce</i>	<i>pis</i>	<i>co</i>	
<i>perce</i>	<i>pis</i>	<i>ci</i>	
<i>perce</i>	<i>pis</i>	<i>ce</i>	
<i>perce</i>	<i>pis</i>	<i>cia</i>	<i>mo</i>
<i>perce</i>	<i>pis</i>	<i>ci</i>	<i>te</i>
<i>perce</i>	<i>pis</i>	<i>co</i>	<i>no</i>

Hi ha altres estudis que proposen que la motivació del patró de distribució del segment *-isk-/-esk-* és la d'evitar que hi hagi variació, pel que fa al segment que presenta l'accent, en el paradigma (vg., entre d'altres, Meyer-Lübke 1895, Rohlfs 1968, Carstairs 1988). Des d'aquest punt de vista, la funció del segment palatal és la d'estendre l'accent columnar a tot el paradigma per minimitzar la variació intraparadigmàtica. En altres paraules, es tracta d'anivellar les formes del paradigma de manera que totes tinguin l'accent en la mateixa posició. Per exemple, a (94a) es comprova que al present d'indicatiu del verb *percepire* en italià l'accent és columnar: totes les formes tenen l'accent en la mateixa síl·laba, la tercera començant per l'esquerra. En canvi, a (94b) es comprova que si totes les formes del paradigma, incloses les persones 4 i 5, presentessin el segment palatal, l'accent ja no seria columnar, perquè en aquestes dues persones recauria sobre la vocal temàtica (que també és inherentment accentuada, segons aquests estudis) i no sobre el segment palatal, atès que hi ha un condicionament general segons el qual l'accent que es manté és sempre el de més a la dreta. A (94) les síl·labes accentuades s'han emmarcat en un rectangle. En aquests casos Maiden respon que hi ha evidències en totes les llengües romàniques de verbs que alternen la posició de l'accent en el tema de present. Per exemple, una anàlisi que consideri que la funció de la distribució del segment palatal és la de mantenir l'accent columnar és vàlida per a l'italià, però no ho és per al català, en el qual tots els verbs –independentment del fet

que presentin o no presentin el segment palatal– tenen una alternança de formes ríotòniques i formes aríotòniques en els temps del tema de present (vg. (95)).

(95)

<i>sen</i>	<i>to</i>
<i>sents</i>	
<i>sent</i>	
<i>sen</i>	<i>tim</i>
<i>sen</i>	<i>tiu</i>
<i>sen</i>	<i>ten</i>

En aquesta tesi, en canvi, l'establiment de patrons paradigmàtics com el de (93) permet donar compte de la distribució del segment palatal en termes exclusivament morfològics com s'ha fet en el cas del segment velar.

IV.3.3.3 La distribució del segment palatal en termes de relacions implicatives

A (96) s'observa que tots els blocs establerts a § IV.3.2.1 comparteixen un patró segons el qual el segment palatal sempre apareix a les persones 2, 3 i 6 de l'imperatiu i a les persones 1, 2, 3 i 6 dels presents d'indicatiu i de subjuntiu. El segment palatal apareix en totes aquestes formes alhora, és a dir, no es detecta cap cas en el qual, per exemple, aquest segment aparegui només al present de subjuntiu i no a la resta, ni a la inversa. L'únic cas en el qual es pot establir una jerarquia de relacions implicatives és el que fa referència a l'imperfet de subjuntiu de *servir*. Efectivament, la presència d'aquest segment en aquest temps verbal només es detecta a sis dels seixanta-quatre informants (els dos que corresponen al patró B.1 i els quatre que corresponen al patró B.2). Per tant, la posició que ha d'ocupar l'imperfet de subjuntiu en la jerarquia de relacions implicatives entre formes verbals és la més inferior (vg. (97)).

(96) Les formes amb el segment palatal a *servir*⁶⁶

			A	B.1	B.2
<i>servir</i>	PI	1-3, 6	•	•	•
		4, 5			
	PS	1-3, 6	•	•	•
		4, 5			
	IS	1-6		•	•
	IMP	2, 3, 6	•	•	•
		4, 5			
	PAR				
	GER				

(97) Relacions implicatives entre formes verbals (*servir*)

IMP (2, 3, 6) / PI (1-3, 6) / PS (1-3, 6) > [IS (1-6)]

A (97) la barra inclinada s'utilitza per indicar que no és possible establir cap mena de relació jeràrquica entre les formes de l'imperatiu i les dels presents d'indicatiu i de subjuntiu que presenten el segment palatal. Els claudàtors indiquen que la freqüència d'aparició d'aquest element a l'imperfet de subjuntiu és tan mínima que no es pot considerar general; altrament, s'ha d'analitzar com un comportament exclusiu d'uns informants determinats.

La presència del segment palatal en la conjugació de *servir*, que només es detecta a sis dels informants enquestats, permet establir una relació jeràrquica entre les formes que el presenten. En els dos informants corresponents al patró B.1 aquest segment es recull, només, a les persones 2, 3 i 6 de l'imperatiu (vg. (98)). En canvi, els quatre informants corresponents al patró B.2 el presenten en aquestes formes i també a les persones 1, 2, 3 i 6 dels presents d'indicatiu i de subjuntiu. Per tant, l'única relació que es pot establir és la que col·loca les persones 2, 3 i 6 de l'imperatiu per damunt de la resta (vg. (99)).

⁶⁶ En aquestes taules es fa servir la mateixa nomenclatura que a les de § IV.2.3.3.2: es presenta la relació entre les formes verbals en les quals es recull el segment palatal (eix vertical) i els diversos patrons de distribució (eix horitzontal).

(98) Les formes amb el segment palatal a *sentir*⁶⁷

			A	B.1	B.2
<i>sentir</i>	PI	1-3, 6			•
		4, 5			
	PS	1-3, 6			•
		4, 5			•
	IS	1-6			•
	IMP	2, 3, 6		•	•
		4, 5			
	PAR				
	GER				

(99) Relacions implicatives entre formes verbals (*sentir*)

IMP (2, 3, 6) > PI (1-3, 6) / PS (1-3, 6) > [IS (1-6)]

Si es comparen les jerarquies establertes a (97) i (99), es pot establir que la jerarquia de relacions implicatives general responsable de la distribució del segment palatal és la de (99), atès que és la que incorpora l'especificitat de les varietats del bloc B i alhora dóna compte de la distribució del segment palatal més general, la de les varietats del bloc A. A (100) es reescriu la jerarquia definitiva.

(100) Jerarquia de relacions implicatives responsable de la distribució del segment palatal

IMP (2, 3, 6) > PI (1-3, 6) / PS (1-3, 6) > [IS (1-6)]

Aquesta jerarquia, que és el context d'aplicació de les regles d'assignació de material fonològic del segment palatal, es llegeix de la mateixa manera que la de (66), que fa

⁶⁷ Com en el cas de les taules de (31) a (34), el tram de color gris indica que en aquest temps verbal hi ha variació pel que fa a la presència del segment palatal. Per exemple, a Fraga s'observa que hi ha un informant que el presenta a totes les persones d'aquest temps, un altre que només ho fa a les persones 1, 2, 3 i 6 i els dos restants que només ho fan a la persona 6.

referència a la distribució del segment velar. Així doncs, si un dels verbs presenta formes amb palatal a l'imperfet de subjuntiu, també ho farà als presents d'indicatiu i de subjuntiu i a l'imperatiu (però no a la inversa). Segons aquesta anàlisi, la informació que ha de recollir l'entrada lèxica del verb pel que fa a la distribució del segment palatal ja no és tota la llista de formes verbals en les quals es detecta aquest element sinó que només hi ha d'aparèixer la forma *guia*, és a dir, la forma a partir de la qual s'ha de començar a llegir la jerarquia de relacions implicatives. Per exemple, el verb *servir* a les varietats del bloc B només haurà de tenir especificat, a més de [III, +palatal], [IS (1-6)]. La presència del segment palatal al present i a l'imperfet de subjuntiu i a l'imperatiu es predirà a partir de la jerarquia de (100). Les marques que corresponen a cada una de les varietats enquestades es recullen a (101). En aquesta taula s'ha marcat, amb el símbol '●', la forma que serveix de guia en cada cas i, amb un tramat gris, les formes que estan per damunt seu i que, consegüentment, presentaran el segment palatal.

(101) Relació entre formes guia i varietats⁶⁸

		IMP (2, 3, 6)	PI (1-3, 6)	PS (1-3, 6)	IS
A	<i>servir</i>			●	
B.1	<i>sentir</i>	●			
	<i>servir</i>				●
B.2	<i>sentir</i>				●
	<i>servir</i>				●

En resum, la variació que es detecta en la distribució del segment palatal en els verbs lèxicament marcats amb el tret [+palatal] és predictable a partir d'una altra marca en l'entrada lèxica que identifica quina és la forma verbal guia en la jerarquia de relacions implicatives de (100). Aquesta jerarquia dóna compte de les relacions que s'estableixen, de manera regular en els verbs enquestats, entre les formes verbals que componen el patró morfològic palatal. A (102) es recullen totes les marques que especifiquen l'entrada lèxica dels verbs enquestats segons la varietat (per a una referència a

⁶⁸ La línia que separa les cel·les de PI i del PS és discontinua per donar compte del fet que no hi ha cap relació jeràrquica entre elles, perquè –segons les dades consultades–, tots els informants que presenten formes amb segment palatal al PS ho fan també al PI i a la inversa.

l'especificació lèxica de la forma que pren el segment palatal, vegeu les regles d'assignació corresponents a § IV.3.2.1.3).

(102)

- A. *servir* [III, +palatal, PS (1-3, 6)]
- B.1 *sentir* [III, +palatal, IMP (2, 3, 6)]
servir [III, +palatal, IS]
- B.2 *sentir* [III, +palatal, IS]
servir [III, +palatal, IS]

IV.3.3.4 Combinació dels segments velar i palatal a *servir*

A § IV.3.3.2 i a § IV.3.3.3 s'ha establert una anàlisi de la distribució del segment palatal paral·lela a la que s'ha establert a § IV.2.3 per al segment velar. En tots dos casos s'han establert patrons morfològics generals que, en combinació amb dues determinades jerarquies de relacions implicatives, justifiquen aquestes distribucions. Ara bé, en algunes de les localitats enquestades s'han trobat sistemes en els quals algunes formes de *servir* presenten tant el segment velar com el palatal. A § IV.2.3 s'ha posat de manifest el fet que el segment velar que es detecta en aquest verb només apareix a les persones 4 i 5 del present de subjuntiu i de l'imperatiu. En canvi, la resta de verbs tendeixen a presentar aquest segment a totes les persones d'aquests temps verbals (vg. (55), en oposició a (53) i (54)). En aquell apartat ja s'ha apuntat la possibilitat que aquesta especificitat de *servir* sigui deguda al fet que aquest verb es caracteritza per una distribució regular, tant des d'un punt de vista diacrònic com sincrònic, d'un altre segment de naturalesa palatal. A (103) i (104) es presenten dos dels sistemes que es recullen en el COD, en els quals destaca la combinació d'aquests dos segments.

(103) Informant núm. 31 (la Seu d'Urgell). *Servir*

Imperatiu	2	serβéjʃ
	3	serβéjʃi
	4	serβim
	5	serβiw
	6	serβéjʃin
present indicatiu	1	serβéjʃo
	2	serβéjʃes
	3	serβéjʃ
	4	serβim
	5	serβiw
	6	serβéjʃen

present subjuntiu	1	serβéjʃi
	2	serβéjʃis
	3	serβéjʃi
	4	serβim
	5	serβiw
	6	serβéjʃin
imperfet subjuntiu	1	serβiyési
	2	serβiyésis
	3	serβiyés
	4	serβiyésim
	5	serβiyésiw
	6	serβiyésin

(104) Informant núm. 56 (Tortosa). *Servir*

imperatiu	2	serβís
	3	serβíske
	4	serβím
	5	serβíw
	6	serβísken
present indicatiu	1	serβíso
	2	serβíses
	3	serβís
	4	serβím
	5	serβíw
	6	serβísen

present subjuntiu	1	serβíske
	2	serβískes
	3	serβíske
	4	serβiyésem
	5	serβiyésew
	6	serβísken
imperfet subjuntiu	1	serβiyés
	2	serβiyéses
	3	serβiyés
	4	serβiyésem
	5	serβiyésew
	6	serβiyésen

Segons les taules de (67) i de (103), l'especificació que hauria d'acompanyar l'entrada lèxica de *servir* per a l'informant 31 hauria de ser la de (105):

- (105) Especificació de l'entrada lèxica de *servir* per a l'informant núm. 31
servir [III, +velar, IS; +palatal, PS (1-3, 6)]

Aquesta entrada lèxica s'hauria de llegir de la manera següent. (Per evitar la repetició innecessària d'informació, en aquest apartat no es torna a al·ludir a la forma fonològica que pren cada un d'aquests segments ni es detallen les regles d'assignació de material fonològic corresponents; vg. § IV.2.3.1 i § IV.3.2.1.3.) El verb *servir*, de la classe III, presenta el segment velar només a l'imperfet de subjuntiu, atès que no hi ha cap altra forma que estigui per damunt seu en la jerarquia de relacions implicatives responsable de la distribució del segment velar (vg. (66)). A més, també presenta el segment palatal a les persones 1, 2, 3 i 6 del present de subjuntiu i, consegüentment –segons la jerarquia de relacions implicatives responsable de la distribució del segment palatal (vg. (100))–, també ho fa a les persones 1, 2, 3 i 6 del present d'indicatiu i a les persones 2, 3 i 6 de l'imperatiu. En aquest cas no hi ha cap interferència entre les formes que, segons la informació recollida a l'entrada lèxica, han de presentar el segment velar i les que han de presentar el segment palatal. Això és exactament el que passa en la majoria dels casos. Tot i això, en un 28% dels informants enquestats s'ha detectat un comportament especial, que ja s'ha comentat en apartats anteriors.⁶⁹ Vegem-ho a continuació.

Segons les taules de (67) i de (102), l'especificació que hauria d'acompanyar l'entrada lèxica de *servir* per a l'informant 56 hauria de ser la de (106):

- (106) Especificació de l'entrada lèxica de *servir* per a l'informant núm. 56
servir [III, +velar, IMP (3-6) / (3,6); +palatal, PS (1-3, 6)]

Aquesta entrada lèxica s'hauria de llegir de la manera següent. El verb *servir*, de la classe III, presenta el segment velar a l'imperatiu i, consegüentment, al present de subjuntiu i a l'imperfet de subjuntiu. A més, també presenta el segment palatal a les persones 1, 2, 3 i 6 del present de subjuntiu i, en conseqüència, també ho fa a les persones 1, 2, 3 i 6 del present d'indicatiu i a les persones 2, 3 i 6 de l'imperatiu.

⁶⁹ Aquests informants són els número 1, 2, 3, 9, 11, 13, 18, 20, 28, 29, 30, 47, 49, 50, 52, 56, 57 i 58.

Aquesta informació resulta contradictòria, pel que fa a les persones 3 i 6 de l'imperatiu i a les persones 1, 2, 3 i 6 del present de subjuntiu. Segons l'entrada lèxica, aquestes formes haurien de presentar tant el segment velar com el palatal. En canvi, el segment velar només es recull a les persones 4 i 5 del present de subjuntiu. A la resta, només apareix el segment palatal. En aquesta tesi es proposa que, en aquests casos excepcionals, hi ha una dependència de la distribució del segment palatal per part de la distribució del segment velar. Aquesta relació queda justificada a partir de les constatacions següents: *a)* la distribució del segment palatal és molt més regular i estable que la del segment velar i *b)* l'expansió del segment velar s'ha analitzat, des d'un punt de vista diacrònic, com a resultat d'un procés analògic (a diferència del segment palatal, que –tret del pas del llatí al català– no ha sofert canvis de distribució destacables). El fet que els dos segments siguin incompatibles en la mateixa forma verbal, en altres paraules, que la cel·la del paradigma ocupada pel segment palatal no pugui ser ocupada pel segment velar alhora, aporta encara nous arguments a favor de l'anàlisi que es proposa en aquesta tesi, segons la qual tots dos elements són de la mateixa naturalesa: segments morfològicament independents i pertinents exponents de subclasses verbals determinades. En altres paraules, si la casella morfològica 'subclasse verbal' ja està ocupada pel segment palatal, el segment velar no hi pot aparèixer. Es tracta d'un cas paral·lel al de la casella 'vocal temàtica' o 'classe verbal': en la conjugació del verb cantar, per exemple, hi ha formes com les del present d'indicatiu que presenten [é], com ara *cantem*, i formes com les de l'imperfet d'indicatiu que presenten [á], com ara *cantava*. No es detecta cap forma, però, en la qual convisquin les dues vocals: **cantaem*.⁷⁰

IV.3.4 Remarques

En els apartats anteriors s'ha dut a terme la descripció i l'anàlisi del segment palatal que apareix entre l'arrel i els morfemes de flexió en determinades formes del verb *servir* (i *sentir*, en menor grau) en català nord-occidental. La descripció de la distribució d'aquest element s'ha organitzat a partir de l'establiment de diversos patrons organitzats en dos blocs (A i B) segons el verb en el qual apareix aquest segment. El bloc A correspon als

⁷⁰ La combinació de tots dos segments en una mateixa forma verbal no és significativa en les dades consultades. Només un dels seixanta-quatre informants presenta aquest sistema (vegeu nota 60).

sistemes en els quals aquest element només es detecta en la conjugació de *servir* (vg. (75)). En el bloc B es recullen els sistemes en els quals aquest element es detecta a la conjugació de *servir* i a *sentir* (vg. (76) i (77)).

A partir d'aquesta constatació, s'ha confirmat allò que ja es presentava a § IV.3.1: segons les dades del català nord-occidental de què es disposa, la distribució del segment palatal és molt més regular i estable que la del segment velar i la seva presència es redueix als verbs del tipus *servir*, majoritàriament. La descripció de les dades s'ha completat amb una comparació amb les dades que es recullen en el corpus d'Alcover i Moll (vg. § IV.3.2.2). S'ha observat que, tot i la distància en el temps, pràcticament totes les poblacions enquestades presenten, en el COD, un comportament paral·lel a aquell que presentaven a principis del segle XX.

Un cop descrita, la distribució del segment palatal en els verbs lèxicament especificats amb el tret [+palatal] (a *servir* sempre i a *sentir* només a les varietats del bloc B) s'ha justificat a partir del patró morfològic *PALATAL*, que es compon de les formes següents: PI (1-3, 6), PS (1-3, 6), IS i IMP (2-6) (vg. (93)). La justificació de la variació que es detecta en la descripció d'aquest segment (mínima en comparació amb la del segment velar) es duu a terme a partir de l'establiment d'una jerarquia de relacions implicatives entre les formes verbals que componen el patró *PALATAL* (vg. § IV.3.3.3), que es recull en la seva forma definitiva a (100).

En resum, la distribució del segment palatal en els verbs lèxicament marcats amb el tret [+palatal] és previsible a partir d'una altra marca que s'afegeix a l'entrada lèxica i que identifica quina és la forma verbal guia en la jerarquia de relacions implicatives. A (107) es torna a transcriure la taula de (102), la qual recull totes les marques que especifiquen l'entrada lèxica dels verbs enquestats en el COD, segons la varietat.

(107)

- A. *servir* [III, +palatal, PS (1-3, 6)]
- B.1 *sentir* [III, +palatal, IMP (2, 3, 6)]
servir [III, +palatal, IS]
- B.2 *sentir* [III, +palatal, IS]
servir [III, +palatal, IS]

A § IV.3.3.4 s'han analitzat els casos en què destaca la combinació dels dos segments, velar i palatal, en algunes formes verbals dels verbs *sentir* i *servir*. S'ha comprovat que en la majoria de casos els patrons morfològics *VELAR* i *PALATAL* combinats amb les jerarquies de relacions implicatives corresponents donen compte de la distribució dels segments velar i palatal en aquests verbs. Només en un 28% dels informants s'ha detectat una distribució d'aquests segments que no es pot justificar a partir de l'anàlisi proposada anteriorment. En aquests casos la predominança del patró *PALATAL* per damunt del *VELAR* s'ha justificat des d'un punt de vista diacrònic.

IV.4 Els segments velar i palatal en altres llengües romàniques

En aquest apartat es comparen les dades del català nord-occidental presentades anteriorment amb les de dues altres llengües romàniques: l'italià i l'occità. L'objectiu d'aquesta comparació és comprovar si, com proposa Maiden (2001, 2003a, b), els patrons morfològics que regeixen la distribució de segments com ara el velar o el palatal són comuns a les diverses llengües romàniques. La verificació d'aquesta hipòtesi donaria més pes a l'anàlisi que es presenta en aquesta tesi, segons la qual: *a*) la distribució dels segments velar i palatal es regeix per un únic patró morfològic (*VELAR* i *PALATAL* respectivament) i *b*) la variació que es detecta entre varietats (i, en aquest cas, entre llengües diferents) es justifica a partir d'una determinada jerarquia de relacions implicatives entre les formes verbals que componen el patró morfològic. L'anàlisi es distribueix en dos subapartats segons si s'analitza el segment velar (§ IV.4.1) o si s'analitza el segment palatal (§ IV.4.2).

IV.4.1 El segment velar en català, italià i occità

Tot i la variació que s'ha detectat en la distribució del segment velar, s'observa una tendència comuna en la distribució d'aquest element: el present i l'imperfet de subjuntiu són els temps verbals en els quals és més general observar-ne la presència, mentre que a la primera persona del present d'indicatiu i al gerundi això només passa en casos excepcionals. L'únic temps verbal de *perdre*, *sentir* i *servir* en el qual no es detecta mai el segment velar, en comparació amb el verb *beure*, és el participi.

En italià i occità la presència d'aquest segment es redueix a un grup de verbs que la gramàtica tradicional considera irregulars i que corresponen a les conjugacions II, majoritàriament, i III (vg. (108) i (109)). Només en occità destaca la presència de la velar, reconeguda per la normativa, a l'imperfet de subjuntiu del verb model de la subclasse incoativa (*florir*).

(108) El segment velar en italià (vg. Maiden 1997, Manella i Pallante 1998)

	present indicatiu	present subjuntiu	imperfet subjuntiu	imperatiu	participi
<i>parlare</i> (I)					
<i>credere</i> (II)					
<i>sentire</i> (IIIa)					
<i>capire</i> (IIIb)					
<i>venire, tenere</i> (irregulars de II i III)	1 <i>vengo</i> 6 <i>vengono</i>	1 <i>venga</i> 2 <i>venga</i> 3 <i>venga</i> 6 <i>vengano</i>		3 <i>venga</i> 6 <i>vengano</i>	

(109) El segment velar en occità (vg. Alibèrt 1976, Poujade 1993, Sauzet i Ubaud 1995)

	present indicatiu	present subjuntiu	imperfet subjuntiu	imperatiu	participi
<i>cantar</i> (I)					
<i>sentir</i> (IIa)					
<i>florir</i> (IIb)			totes les persones, p.ex. <i>floriguèssi</i>		
<i>batre</i> (III)					
<i>beure</i> (irregulars de III)		totes les persones, p.ex. <i>bega</i>	totes les persones, p.ex. <i>beguèssi</i>	4 <i>begam</i>	<i>begut</i>

A la taula de (110) es recullen, esquemàticament, les formes verbals implicades en la distribució del segment velar en cada una de les llengües estudiades. A (111) es torna a transcriure el patró morfològic *VELAR* per observar si les formes implicades en la distribució d'aquest element són les mateixes a les tres llengües romàniques.

(110) Formes verbals implicades en la distribució del segment velar en català, italià i occità

català nord-occidental	<i>beure</i>	1 PI, PS, IS, IMP, PRT
	<i>perdre, sentir, servir</i>	PS, IS, 3-6 IMP
occità	<i>beure</i>	PS, IS, 4 IMP, PRT
	<i>florir</i>	IS
italià	<i>venire, tenere</i>	1, 6 PI
		1-3, 6 PS
		3, 6 IMP

(111) Patró morfològic *VELAR*

PI (1, 4, 5)

IMP (3-6)

PS

PRT

IS

GER

Si es comparen (110) i (111), s'observa que les formes implicades en la distribució del segment velar a les tres llengües romàniques formen part, totes, del patró morfològic *VELAR*. En altres paraules, les formes verbals que poden ser susceptibles de presentar aquest segment són sempre les mateixes, la qual cosa afavoreix l'anàlisi proposada en aquesta tesi. L'única forma que presenta el segment velar en italià i que no ho fa a les altres dues llengües és la persona 6 del present d'indicatiu (*vengono*). A continuació, es comprova si el grau de variació que es detecta entre les tres llengües també es pot predir a partir de la jerarquia de relacions implicatives establerta a (66) i que es torna a transcriure a (112).

(112) Jerarquia de relacions implicatives responsable de la distribució del segment velar en català

IS > PS > IMP (3, 6) / (3-6) > PI (1) > PRT > [PI (4, 5) / GER / INF]

Si es comparen la taula de (110) i la jeraquia de relacions implicatives de (112), s'observa que la distribució del segment velar en occità es pot predir de la mateixa manera que es fa en català amb alguna excepció. En el cas de *florir*, la seva entrada lèxica hauria de ser la següent: [III, +velar, IS]. En el cas de *florir* la forma guia és l'imperfet de subjuntiu, la qual cosa indica que només aquesta forma verbal presentarà el segment velar, atès que és aquesta la forma de més a l'esquerra en la jerarquia de (112). En el cas de *beure*, la forma guia hauria de ser el participi i l'entrada lèxica corresponent hauria de ser la següent: [II, +velar, PRT]. Segons la jerarquia de (112), totes les formes que estan per damunt de PRT també haurien de presentar el segment velar. Això es compleix en tots els casos excepte a la persona 1 del present d'indicatiu i a l'imperatiu, en el qual només la persona 4 presenta el segment velar.

La justificació de la distribució del segment velar en italià a partir de la jerarquia de (112) topa amb algun problema. Segons la taula de (110), les formes verbals implicades són: les persones 1 i 6 del present d'indicatiu, les persones 1, 2, 3 i 6 del present de subjuntiu i les persones 3 i 6 de l'imperatiu. Si la forma guia que aparegués a l'entrada lèxica dels verbs *venire* i *tenere* en italià fos l'imperatiu, segons la jerarquia de (112), totes les persones del present i de l'imperfet de subjuntiu també haurien de presentar el segment velar i aquest no és el cas. A més, la jerarquia de (112) no prediu en cap moment que la persona 6 del present d'indicatiu pugui presentar aquest segment.

En resum, mentre el patró morfològic *VELAR* és comú a les tres llengües romàniques estudiades (amb l'excepció de la persona 6 del present d'indicatiu en italià), la jerarquia de relacions implicatives presentada per al català no permet donar compte de la distribució del segment velar ni en occità ni en italià. Aquesta constatació, però, no contradiu la proposta d'anàlisi presentada en aquesta tesi sinó tot al contrari. Efectivament, aquesta evidència afavoreix una anàlisi segons la qual els patrons morfològics que regeixen la distribució de determinats segments, com ara el velar, són comuns a les diverses llengües estudiades. La variació que es detecta entre cada una de les llengües, però, s'ha de justificar a partir de jerarquies de relacions implicatives pròpies de cada una. En el cas de l'italià i l'occità aquestes jerarquies haurien de ser pròximes a les que es presenten a (113) i (114), respectivament. Amb tot, la idoneïtat d'aquestes jerarquies s'hauria de comprovar a partir d'un nombre de dades més extens que el que s'ha pogut consultar en aquesta tesi. Seria convenient, a més, poder disposar

de corpus paral·lels en les tres llengües romàniques, que seguissin els mateixos criteris. Aquesta tasca, però, defuig dels límits d'aquesta tesi.

- (113) Jerarquia de relacions implicatives responsable de la distribució del segment velar en italià

PS (1-3, 6) > IMP (3, 6) > PI (1, 6)

- (114) Jerarquia de relacions implicatives responsable de la distribució del segment velar en occità

IS > PS > IMP (4) > PRT

IV.4.2 El segment palatal en català, italià i occità

La distribució del segment palatal en català nord-occidental és molt més regular i estable que no la del segment velar. La presència d'aquest element es redueix a la conjugació del verb *servir* en la gran majoria dels informants enquestats. A més, la seva distribució sempre és la mateixa: apareix a les persones 1, 2, 3 i 6 dels presents d'indicatiu i de subjuntiu i les persones 2, 3 i 6 de l'imperatiu. Aquestes formes es recullen en el patró morfològic *PALATAL* (vg. (93)). La variació que es detecta entre varietats es justifica a partir d'una jerarquia de relacions implicatives paral·lela a la presentada per al segment velar (vg. (100)).

En italià i occità la presència d'aquest segment també es redueix a la classe que històricament ha estat anomenada incoativa. A (115), (116) i (117) es presenten les dades que fan referència a la distribució d'aquest segment en aquestes dues llengües.

(115) El segment incoatiu en italià (vg. Maiden 1997, Manella i Pallante 1998)

	present indicatiu	present subjuntiu	imperfet subjuntiu	imperatiu	participi
<i>parlare</i> (I)					
<i>credere</i> (II)					
<i>sentire</i> (IIIa)					
<i>capire</i> (IIIb)	1 <i>capisco</i> 2 <i>capisci</i> 3 <i>capisce</i> 6 <i>capiscono</i>	1 <i>capisca</i> 2 <i>capisca</i> 3 <i>capisca</i> 6 <i>capiscano</i>		2 <i>capisci</i> 3 <i>capisca</i> 6 <i>capiscano</i>	

En el cas de l'occità, afortunadament, el recull de Poujade (1993) ens proporciona una varietat important de dades en relació amb els diversos subdialektes o varietats. A (116) es presenten les dades del provençal i a (117), les que fan referència a les diverses varietats del gascó.

(116) El segment palatal en provençal (Poujade 1993)

	present indicatiu	imperfet indicatiu	present subjuntiu	imperfet subjuntiu	imperatiu
<i>cantar</i> (I)					
<i>sentir</i> (IIa)					
<i>florir</i> (IIb)	totes les persones: <i>florissi</i> <i>florisses</i> <i>florís</i> <i>florissèm</i> <i>florissètz</i> <i>florisson</i>	totes les persones: <i>florissiái</i> <i>florissiás</i> <i>florissíá</i> <i>florissiam</i> <i>florissiatz</i> <i>florissían</i>	totes les persones: <i>florisca</i> <i>floriscas</i> <i>florisca</i> <i>floriscam</i> <i>floriscatz</i> <i>floriscan</i>	segment velar a totes les persones (vg. (48))	2 <i>florís</i> / <i>florissi</i> 4 <i>floriscam</i> 5 <i>florissètz</i>
<i>batre</i> (III)					

(117) El segment palatal en gascó (Poujade 1993)

	present indicatiu	imperfet indicatiu	present subjuntiu	imperfet subjuntiu	imperatiu
<i>sud-occidental</i>	1 <i>-eishi</i> 2 <i>-eishes</i> 3 <i>-eish</i> 6 <i>-eishen</i>		1 <i>-esqui</i> 2 <i>-escas</i> 3 <i>-esca</i> 4 <i>-escam</i> 5 <i>-escatz</i> 6 <i>-escan</i>	1 <i>-issi</i> 2 <i>-isses</i> 3 <i>-isse</i> 4 <i>-íssem</i> 5 <i>-íssetz</i> 6 <i>-issen</i>	2 <i>-eish</i>
<i>nord</i>	1 <i>-issi</i> 2 <i>-isses</i> 3 <i>-ís</i> 4 <i>-issem / -im</i> 5 <i>-issetz / -itz</i> 6 <i>-issen</i>		1 <i>-issi</i> 2 <i>-isses</i> 3 <i>-isse</i> 4 <i>-íssim</i> 5 <i>-íssetz</i> 6 <i>-issen</i>	1 <i>-issi</i> 2 <i>-isses</i> 3 <i>-isse</i> 4 <i>-íssem</i> 5 <i>-íssetz</i> 6 <i>-issen</i>	2 <i>-ís</i>
<i>central</i>	1 <i>-issi</i> 2 <i>-isses</i> 3 <i>-ís</i> 4 <i>-issem / -im</i> 5 <i>-issetz / -itz</i> 6 <i>-issen</i>	1 <i>-issèvi</i> 2 <i>-issèvas</i> 3 <i>-issèva</i> 4 <i>-issèvam</i> 5 <i>-issèvatz</i> 6 <i>-issèvan</i>	1 <i>-isca</i> 2 <i>-iscas</i> 3 <i>-isca</i> 4 <i>-iscam</i> 5 <i>-iscatz</i> 6 <i>-iscan</i>	1 <i>-iscosse</i> 2 <i>-iscosses</i> 3 <i>-iscosse</i> 4 <i>-iscóssem</i> 5 <i>-iscóssetz</i> 6 <i>-iscossen</i>	2 <i>-ís</i> 4 <i>-issem</i> 5 <i>-issetz</i>
<i>pirinenc-oriental general</i>	1 <i>-issi / -ishi</i> 2 <i>-isses / -ishes</i> 3 <i>-ís / -ish</i> 6 <i>-issen / -ishen</i>		1 <i>-issa / -isha</i> 2 <i>-issas / -ishas</i> 3 <i>-íssa / -isha</i> 4 <i>-issiam / -iam</i> 5 <i>-issiatz / -iatz</i> 6 <i>-issan / -ishan</i>	1 <i>-issa</i> 2 <i>-issas</i> 3 <i>-íssa</i> 4 <i>-íssam</i> 5 <i>-íssatz</i> 6 <i>-issan</i>	2 <i>-ís</i>
<i>pirinenc-oriental aranès</i>	1 <i>-isqui</i> 2 <i>-isses</i> 3 <i>-ís</i> 6 <i>-issen</i>		1 <i>-isca</i> 2 <i>-isques</i> 3 <i>-isque</i> 4 <i>-igam</i> 5 <i>-igatz</i> 6 <i>-isquen</i>	1 <i>-issa</i> 2 <i>-isses</i> 3 <i>-ísse</i> 4 <i>-íssem</i> 5 <i>-íssetz</i> 6 <i>-issen</i>	2 <i>-ís</i>

A la taula de (118) es recullen, esquemàticament, les formes verbals implicades en la distribució del segment palatal en cada una de les llengües estudiades. A (119) es torna a transcriure el patró morfològic *PALATAL* per observar si les formes implicades en la distribució d'aquest element són les mateixes a les tres llengües romàniques.

(118) Formes verbals implicades en la distribució del segment palatal en català, italià i occità

català nord-occidental		<i>servir</i>	PI (1-3, 6), PS (1-3, 6), IS, IMP (2-6)
italià		<i>capire</i>	PI (1-3, 6), PS (1-3, 6), IMP (2-6)
occità	<i>provençal</i>	<i>florir</i>	PI, II, PS, IMP (2, 4, 5)
	<i>gascó sud-occidental</i>	<i>florir</i>	PI (1-3, 6), PS, IS, IMP (2)
	<i>gascó central</i>	<i>florir</i>	PI, II, PS, IS, IMP (2, 4, 5)
	<i>gascó nord</i>	<i>florir</i>	PI, PS, IS, IMP (2)
	<i>pirinenc-oriental general</i>	<i>florir</i>	PI (1-3, 6), PS, IS, IMP (2, 6)
	<i>pirinenc-oriental aranès</i>	<i>florir</i>	PI (1-3, 6), PS, IS, IMP (2)

(119) *Patró morfològic PALATAL:*

PI (1-3, 6)

IS

PS (1-3, 6)

IMP (2-6)

Si es comparen (118) i (119) s'observa que les formes implicades en la distribució del segment palatal en català i italià, coincideixen amb aquelles que es recullen en el patró morfològic *PALATAL*. Això no succeeix, però, en el cas de l'occità. En la majoria de varietats d'aquesta llengua el segment palatal no només apareix a totes les persones de l'imperfet d'indicatiu, la qual cosa no es detecta mai en català, sinó que també apareix a

totes les persones dels presents d'indicatiu i de subjuntiu. Les varietats que s'acosten més a la distribució del català i de l'italià són el gascó sud-occidental i les dues varietats pirinenc-orientals. Amb tot, també en aquests casos el present de subjuntiu presenta el segment palatal a totes les seves formes.

A continuació, es comprova si el grau de variació que es detecta entre les tres llengües es pot predir a partir de la jerarquia de relacions implicatives establerta a (100) i que es torna a transcriure a (120).

(120) Jerarquia de relacions implicatives responsable de la distribució del segment palatal

$$\text{IMP (2, 3, 6)} > \text{PI (1-3, 6)} / \text{PS (1-3, 6)} > [\text{IS (1-6)}]$$

Si es compara la taula de (118) i la jerarquia de (120), s'observa que en el cas de l'italià també és vàlida la jerarquia de relacions implicatives establerta per al català: la forma guia que apareixeria a l'entrada lèxica seria el present de subjuntiu, a partir de la qual es prediria que el segment palatal també aparegués a les persones 1, 2, 3 i 6 del present d'indicatiu i a l'imperatiu. En el cas de l'occità, però, la jerarquia de (120) no és vàlida. Les raons són les mateixes que s'han comentat en parlar de la manca d'idoneïtat del patró morfològic *PALATAL* per a l'occità. A l'apartat següent s'estableix una sortida possible a aquest problema de cara a futurs estudis.

IV.4.3 Remarques

L'objectiu de l'apartat IV.4 era comprovar si la proposta d'anàlisi d'aquesta tesi era corroborada a partir de l'observació de les dades d'altres llengües com l'italià o l'occità. Es tractava de comprovar si, com proposa Maiden (2003), els patrons morfològics que regeixen la distribució de determinats segments com el velar o el palatal en l'àmbit verbal són comuns a les diverses llengües romàniques, mentre que la variació que es detecta entre elles és previsible a partir de determinades marques lèxiques derivades de les jerarquies de relacions implicatives pròpies de cada una de les llengües.

L'estudi que s'ha desenvolupat ha confirmat la validesa d'aquesta proposta també en italià i en occità per a l'anàlisi del segment velar. En tots dos casos s'ha

comprovat que el patró morfològic *VELAR* en justifica la distribució i que les jerarquies de relacions implicatives pròpies de cada llengua permeten predir la variació que es detecta entre elles (vg. (113) i (114)). En l'anàlisi del segment palatal, l'observació de les dades de l'italià també dóna suport a aquesta proposta, atès que italià i català no només comparteixen el patró morfològic *PALATAL* sinó també la jerarquia de relacions implicatives responsable de la distribució d'aquest segment (vg. (119) i (120)). A partir de les dades consultades en aquesta tesi, però, no és possible afirmar que la distribució del segment palatal en occità es justifica exactament de la mateixa manera. Tanmateix, aquestes dades sí que permeten afirmar que la distribució del segment palatal en occità és justificable a partir d'un patró morfològic *PALATAL* que no incorpori cap especificitat en relació amb les persones verbals implicades en aquesta distribució. D'aquesta manera, el patró morfològic només fa referència als temps verbals en què es pot detectar el segment en qüestió i tota la informació sobre quines són les persones implicades d'aquests temps verbals s'especifica en la jerarquia de relacions implicatives pròpia de cada llengua. A (121) s'estableix el patró morfològic *PALATAL* comú a les tres llengües i a (122) i (123) s'estableixen les jerarquies responsables de la distribució d'aquest segment en italià i occità respectivament. En el cas de l'occità, la jerarquia esdevé múltiple en una determinada posició, atès que cada una de les varietats presenta una distribució específica del segment palatal.

(121) Patró morfològic *PALATAL*

PI

PS

II

IS

IMP

(122) Jerarquia de relacions implicatives responsable de la distribució del segment palatal en italià

IMP (2) / PS / PI (1-3, 6) > PI (4, 5) > II / IS / IMP (4, 5) / IMP (6)

(123) Jerarquia de relacions implicatives responsable de la distribució del segment palatal en occità

IMP (2) / PS / PI (1-3, 6) $\left\{ \begin{array}{l} > \text{IS (gascó sud-occidental i aranès)} \\ > \text{IS} > \text{IMP (6) (pirinenc-oriental general)} \\ > \text{IS} > \text{PI (4, 5) (gascó central)} \\ > \text{IS} > \text{PI (4, 5)} > \text{IMP (4, 5) (gascó nord)} \\ > \text{PI (4, 5)} > \text{IMP (4, 5) (provençal)} \end{array} \right.$

En resum, les dades consultades de l'italià i l'occità afavoreixen la línia d'anàlisi proposada en aquesta tesi, atès que la seva distribució dels segments velar i palatal es pot justificar en termes de patrons morfològics, que recullen la informació comuna a totes elles, i de jerarquies de relacions implicatives, que són específiques de cada llengua i que permeten predir la variació que es detecta entre elles. Per tant, aquest apartat fa que el marc proposat no tan sols sigui vàlid per a l'estudi de la variació interna dins una llengua o un dialecte d'aquesta, sinó que també sigui vàlid per a l'estudi de la variació interlingüística. A més, l'estudi d'aquest apartat dóna suport a una altra de les hipòtesis que s'han pres com a punt de partida d'aquesta tesi, segons la qual els segments velar i palatal es poden analitzar de la mateixa manera i, consegüentment, es poden considerar elements de la mateixa naturalesa morfològica.

IV.5 Síntesi final

En aquest capítol s'ha dut a terme la descripció i l'anàlisi del segment velar i del segment palatal que apareixen entre l'arrel i els morfs de flexió d'alguns verbs en català nord-occidental a partir de les dades del COD i s'ha defensat una segmentació morfològica de les formes verbals com la que ha proposat Viaplana en diversos treballs (vg. Viaplana 1984, 1986, 2005):

Formes verbals personals:

Arrel + segment velar/palatal + vocal temàtica + mode/temps + nombre/persona

Formes verbals no personals:

Arrel + segment velar/palatal + vocal temàtica + mode

Les observacions que han destacat més en els apartats de descripció de les dades (vg. § IV.2.2, per al segment velar, i § IV.3.2, per al segment palatal) són les següents. D'una banda, el segment velar es caracteritza per una presència remarcable en la conjugació dels cinc verbs estudiats (a *cantar*, però, aquesta presència és molt excepcional). Pràcticament el 50% de les poblacions enquestades mantenen el mateix patró de distribució del segment velar que presentaven a principis del segle XX en el corpus d'Alcover i Moll. D'altra banda, el segment palatal es caracteritza per una presència que es limita a la conjugació del verb *servir* (la seva presència a *sentir* es redueix a una població). La seva distribució, a més, és més estable i regular que la del segment velar: majoritàriament, només es detecta a quatre temps verbals de *servir*. Pràcticament el 100% de les poblacions enquestades mantenen el mateix patró de distribució del segment palatal que presentaven a principis del segle XX en el corpus d'Alcover i Moll.

L'apartat dedicat al segment velar (vg. § IV.2.1) s'ha encetat a partir del plantejament de les qüestions següents (que alhora són vàlides per a l'estudi del segment palatal). Aquest segment és de naturalesa morfològica? Si és així, de quin tipus de morf es tracta? La seva distribució es pot justificar fonològicament o morfològica-ment o és, en canvi, totalment *ad hoc*? Per donar resposta a aquestes preguntes, en els apartats d'anàlisi

del segment velar (vg. § IV.2.3) i del segment palatal (§ IV.3.3) es parteix d'una hipòtesi segons la qual aquests dos elements són morfs independents de l'arrel i dels morfs de flexió que tenen la funció de ser exponents de subclasses verbals. Més concretament, se segueix l'anàlisi de Viaplana (2005). La presència o l'absència d'aquests segments en un verb i en una varietat concrets s'associa a uns trets determinats que s'assignen mitjançant un procés lèxic. Com proposa Viaplana, doncs, les entrades lèxiques dels verbs són especificades per dos tipus de trets: *a)* els que associen el verb en qüestió a una classe verbal ([I], [II] o [III]), la qual cosa en determina el comportament flexiu, i *b)* els que associen el verb a una subclasse verbal determinada que es caracteritza per la presència o l'absència d'un segment velar o palatal.

A diferència de Viaplana (2005), però, en aquesta tesi es proposa que els trets responsables d'aquest últim comportament són, només, [\pm velar] i [\pm palatal]. Es considera que l'assignació del tret [+velar] o [+palatal] a l'entrada lèxica d'un verb qualsevol implica la presència del segment velar i del segment palatal, respectivament, en un determinat grup de formes verbals o patró morfològic. A (123) i (124) es reescriuen els patrons morfològics *VELAR* i *PALATAL*.

(123) *Patró morfològic VELAR:*

PI (1, 4, 5)	IMP (3-6)
PS	PRT
IS	GER

(124) *Patró morfològic PALATAL*

PI (1-3, 6)	IS
PS (1-3, 6)	IMP (2,6)

L'alternança de dues formes subjacents detectada en el cas del segment velar s'ha justificat des d'un punt de vista fonològic en la majoria de casos (vg. § IV.2.3.1). La interpretació del tret [+velar] es duu a terme a través d'una regla d'assignació de material fonològic (vg. (58a)). Amb tot, hi ha un nombre limitat d'informants que presenten una distribució de les dues formes bàsiques del segment velar que no és predictable en aquests mateixos termes. En aquest cas, de la mateixa manera que passa amb les variants del segment palatal, s'ha optat per introduir la informació necessària a l'entrada lèxica (vegeu-ne alguns exemples a (34)). Per justificar aquesta opció s'ha posat de manifest la intenció general de la tesi de recollir tant els aspectes més generals de la distribució del segment velar mitjançant regles d'assignació fonològica, d'una banda, i jerarquies de relacions implicatives, de l'altra, com de recollir els aspectes més específics de la variació a les entrades lèxiques. També s'ha remarcat que si l'anàlisi només hagués posat èmfasi en un únic sistema sense variació interna l'opció escollida hauria estat una altra.

Els patrons morfològics que regeixen la distribució dels segments velar i palatal són comuns a les diverses varietats del català nord-occidental que s'analitzen. Ara bé, això no impedeix que es detecti un grau elevat de variació (sobretot, en el cas del segment velar) segons el verb i segons la varietat. Aquesta variació es justifica a partir de determinades jerarquies que estableixen certes relacions implicatives entre les formes verbals que componen el patró morfològic corresponent i que són, de fet, el context d'aplicació de les regles d'assignació de material fonològic que permeten interpretar [+velar] i [+palatal]. Aquestes jerarquies donen compte, per exemple, del fet que en una varietat un verb qualsevol presenti el segment velar només a l'imperfet de subjuntiu i que, en canvi, en una altra varietat ho faci també al present de subjuntiu i a l'imperatiu. Les jerarquies de relacions implicatives també donen compte del fet que verbs diferents que comparteixen la presència del segment velar no coincideixin en les formes en les quals aquest segment es detecta. D'aquesta manera, no només s'analitzen, com a plenament regulars, els verbs que presenten el segment velar (com ja es proposava a Viaplana 1984, 1986) sinó que també s'analitza com a regular la distribució d'aquest segment en els diversos verbs i varietats que s'estudien. S'ha demostrat que la distribució d'aquests elements no és *ad hoc* sinó que es regeix per la combinació de determinats patrons morfològics i de les jerarquies de relacions implicatives corresponents, és a dir, per mecanismes de naturalesa estrictament morfològica. A (125)

i (126) es reescriuen les jerarquies de relacions implicatives responsables de la distribució dels segments velar i palatal respectivament.

(125) Jerarquia de relacions implicatives responsable de la distribució del segment velar

$$IS > PS > IMP (3, 6) / (3-6) > PI (1) > PRT > [PI (4, 5) / GER / INF]$$

(126) Jerarquia de relacions implicatives responsable de la distribució del segment palatal

$$IMP (2, 3, 6) > PI (1-3, 6) / PS (1-3, 6) > [IS (1-6)]$$

A les jerarquies de (125) i (126) les relacions implicatives s'estableixen d'esquerra a dreta, de manera que la presència del segment velar o palatal en una determinada forma de l'escala comporta que en les formes que estan situades per damunt seu (o més a l'esquerra) també es reculli aquest element. Aquesta determinada forma es considera la forma *guia* a partir de la qual s'ha de començar a llegir la jerarquia. Aquesta forma es converteix en la darrera marca que acompanya l'arrel del verb a l'entrada lèxica i que permet predir quines seran les altres formes dels patrons *VELAR* i *PALATAL* que presentaran el segment velar o el segment palatal respectivament. A (127) es recull la taula definitiva amb les especificacions lèxiques que són necessàries per predir la distribució d'aquests dos segments. De fet, aquesta taula és el resultat de comparar les taules de (67) i (102), en les quals es recollien les marques pertinents per a l'estudi del segment velar i del segment palatal respectivament. A (127) es recull la informació que s'ha de tenir en compte per a la majoria de sistemes (o informants) analitzats. Aquests sistemes s'han distribuït en onze blocs seguint la descripció que s'ha dut a terme en parlar del segment velar, perquè, mentre es diferencien pel que fa a la distribució del segment velar, comparteixen una mateixa distribució del segment palatal ($PS (1-3, 6) < PI (1-3, 6) < IMP (2-6)$). Per aquesta raó, l'entrada lèxica que fa referència al verb *servir* és exactament la mateixa a tots els sistemes, a diferència del que passa amb l'entrada lèxica de la resta de verbs.

S'ha considerat convenient que en aquest apartat es reculli una relació dels informants enquestats i el bloc de distribució del segment velar al qual s'associen. La

informació necessària per a la distribució del segment palatal s'afegeix a continuació. D'aquesta manera, es pot trobar fàcilment quina és la distribució exacta dels dos elements estudiats en cada un dels informants enquestats. A (127) es recull, a l'esquerra, la relació de blocs de distribució del segment velar i, a continuació, les especificacions lèxiques necessàries per a cada un dels cinc verbs enquestats. A la dreta es recullen els informants (especificats mitjançant un número aleatori, com s'ha comentat al capítol II que s'associen a cada bloc de distribució. Els informants que apareixen entre parèntesis presenten alguna especificitat de la qual ja s'ha parlat en la descripció de les dades (vg. § IV.2.2.1).

(127)

A.1	<i>beure</i> [II, +velar, PRT, (IMP 3, 6)]	14-16, 43, 45, 46, 54, 55 (17, 21, 23)
	<i>servir</i> [III, +palatal, PS (1-3, 6)]	
A.2	<i>beure</i> [II, +velar, PRT, (IMP 3-6)]	7, 12, 35, 36 (32-34, 37, 4, 6, 38)
	<i>servir</i> [III, +palatal, PS (1-3, 6)]	
B.1	<i>beure</i> [II, +velar, PRT]	22, 39, 31, 40, 41, 42, 44, 5, 10
	<i>sentir</i> [III, +velar, IS]	
	<i>servir</i> [III, +velar, IS]	
	[III, +palatal, PS (1-3, 6)]	
B.2	<i>beure</i> [II, +velar, PRT]	11, 13, 9
	<i>sentir</i> [III, +velar, PS]	
	<i>servir</i> [III, +velar, PS]	
	[III, +palatal, PS (1-3, 6)]	
B.3	<i>beure</i> [II, +velar, PRT]	53, 61 (48, 59, 60)
	<i>perdre</i> [II, +velar, IS]	
	<i>servir</i> [III, +palatal, PS (1-3, 6)]	
C.1	<i>beure</i> [II, +velar, PRT]	8, 19
	<i>perdre</i> [II, +velar, IS]	

	<i>sentir</i> [III, +velar, IS]	
	<i>servir</i> [III, +velar, IS]	
	[III, +palatal, PS (1-3, 6)]	
C.2	<i>beure</i> [II, +velar, PRT]	56, 47
	<i>perdre</i> [II, +velar, IS]	
	<i>sentir</i> [III,+velar, IMP(3-6)]	
	<i>servir</i> [III,+velar, IMP(4,5)]	
	[III, +palatal, PS (1-3, 6)]	
C.3	<i>beure</i> [II, +velar, PRT]	20, 28, 29, 57 (2, 30, 58)
	<i>perdre</i> [II,+velar, IMP(3-6)]	
	<i>sentir</i> [III,+velar, IMP(3,6)]	
	<i>servir</i> [III,+velar, IMP(4,5)]	
	[III, +palatal, PS (1-3, 6)]	
C.4	<i>beure</i> [II, +velar, PRT]	62-64
	<i>perdre</i> [II, +velar, PI (1)]	
	<i>sentir</i> [III, +velar, PI (1)]	
	<i>servir</i> [III, +velar, PI (1)]	
	[III, +palatal, PS (1-3, 6)]	
C.5	<i>beure</i> [II, +velar, GER]	50, 52
	<i>perdre</i> [II, +velar, GER]	
	<i>sentir</i> [III, +velar, PI (4,5)]	
	<i>servir</i> [III, +velar, PI (4,5)]	
	[III, +palatal, PS (1-3, 6)]	
D	<i>beure</i> [II, +velar, PRT]	1, 3, 18
	<i>perdre</i> [II,+velar, IMP(3,6)]	
	<i>sentir</i> [II,+velar, IMP(3,6)]	
	<i>servir</i> [III, +velar, PS]	
	[III, +palatal, PS (1-3, 6)]	

A (127) s'observa que els patrons B.1, B.2, els del bloc C i D recullen tots dos segments en la distribució del verb *servir*. Aquesta qüestió s'ha analitzat a § IV.3.3.4. S'ha comprovat que en la majoria de casos els patrons morfològics *VELAR* i *PALATAL* combinats amb les jerarquies de relacions implicatives corresponents donen compte de la distribució dels segments velar i palatal en aquests verbs. Només en un 28% dels informants s'ha detectat una distribució d'aquests segments que no es pot justificar a partir de l'anàlisi proposada anteriorment. En aquests casos la predominança del patró *PALATAL* per damunt del *VELAR* s'ha justificat des d'un punt de vista diacrònic.

A part dels sistemes que es recullen a (127), hi ha vint informants més que presenten alguna especificitat. Els catorze primers són els informants que presentaven una distribució no regular de les dues formes bàsiques del segment velar en la conjugació de *perdre*. Els sis següents es caracteritzen per presentar el segment palatal no només en el verb *servir* sinó també en el verb *sentir*. Les seves entrades lèxiques són exclusives i, per aquesta raó se'n recull algun exemple de (128) a (132), de la mateixa manera que s'ha fet a § IV.3.3.4 en parlar dels casos de combinació dels segments velar i palatal en la conjugació de *servir*.

(128) Especificació de les entrades lèxiques per als informants núm. 24, 25 i 26
beure [II, +velar, PRT, (IMP 3-6)] (correspon al bloc A.2)

sentir [III, +palatal, IS]

servir [III, +palatal, IS]

(129) Especificació de les entrades lèxiques per a l'informant núm. 27

beure [II, +velar, PRT, (IMP 3, 6)] (correspon al bloc A.1)

sentir [III, +palatal, IS]

servir [III, +palatal, IS]

(130) Especificació de les entrades lèxiques per a l'informant núm. 49

beure [II, +velar, PRT]

perdre [II, +velar (/g/), IS]

sentir [III, +velar, IS]

[III, +palatal, IMP (2, 3, 6)]

servir [III, +velar, IS]

[III, +palatal, IS]

(131) Especificació de les entrades lèxiques per a l'informant núm. 51

beure [II, +velar, GER]

perdre [II, +velar (/g/), GER]

sentir [III, +velar, PI (4,5)]

[III, +palatal, IMP (2, 3, 6)]

servir [III, +velar, PI (4,5)]

[III, +palatal, IS]

(132) Especificació de les entrades lèxiques per als informants núm. 62, 63 i 64

beure [II, +velar, PRT]

(correspon al bloc C.4)

perdre [II, +velar (/g/ IS) (/ig/ PS), PI (1)]

sentir [III, +velar, PI (1)]

servir [III, +velar, PI (1)]

[III, +palatal, PS (1-3, 6)]

Les dades del COD, doncs, afavoreixen una anàlisi dels segments velar i palatal com a elements de la mateixa naturalesa morfològica, la distribució dels quals és predictable a partir d'un sistema en el qual es combina l'especificació lèxica i l'establiment de patrons morfològics i de jerarquies de relacions implicatives entre formes verbals. A § IV.4 s'han comparat les dades del català nord-occidental amb les de dues altres llengües romàniques: l'italià i l'occità. Finalment, l'estudi de la distribució dels segments velar i palatal en aquestes dues llengües també afavoreix l'anàlisi proposada en aquesta tesi, segons la qual la distribució d'aquests elements es regeix per patrons morfològics comuns a les diverses llengües (més o menys específics segons el que s'ha comentat en relació amb la distribució del segment palatal en occità), mentre que la variació que es detecta entre elles és predictable a partir de les jerarquies de relacions implicatives pròpies de cada una de les llengües (vg. § IV.4.3). Es conclou, doncs, que tots dos elements (el velar i el palatal) es poden analitzar de la mateixa manera en italià i en occità (a partir de patrons morfològics i de jerarquies de relacions implicatives), la qual cosa també afavoreix, sens dubte, una anàlisi dels dos elements com a segments de la mateixa naturalesa morfològica.

V LA DISTRIBUCIÓ DE L'ACCENT EN EL SISTEMA VERBAL CATALÀ

V.1 Presentació

Aquest capítol se centra en la descripció i l'anàlisi del sistema accentual en la morfologia verbal del català nord-occidental. El seu desenvolupament segueix pràcticament les mateixes pautes que les del capítol anterior. Primerament, es duu a terme una revisió dels diversos treballs que han analitzat la qüestió de l'accent en català, posant èmfasi, sobretot, en aquells que han estudiat l'accent en el sistema verbal (vg. § V.2). A continuació, es presenta la descripció de la distribució d'aquest tret prosòdic en el sistema verbal català a partir de les dades del COD (vg. § V.3) i, finalment, se'n proposa una anàlisi en el marc de la teoria de l'optimitat (vg. § V.4).

Tots aquests apartats, però, tenen un altre objectiu de fons. Es tracta de tenir en compte la possibilitat que l'estudi de la distribució de l'accent en el sistema verbal català aportí arguments a favor de l'anàlisi proposada en el capítol IV. En altres paraules, es pretén observar si una determinada anàlisi de la distribució de l'accent ens proporciona nous arguments a favor d'una anàlisi segons la qual els segments velar i palatal que apareixen en determinades formes verbals en català són morfs independents de l'arrel i dels sufixos de flexió (vg. § IV.2 i § IV.3).⁷¹

V.2 Precedents

A l'apartat III.3 ja s'ha comentat que en la lingüística catalana hi ha exponents de les dues línies bàsiques d'anàlisi de l'accent: *a)* la que considera que es tracta d'un tret prosòdic predictable a partir d'unes regles fonològiques determinades i *b)* la que considera que, per contra, es tracta d'un element prosòdic que forma part de la representació fonològica dels morfs que hi ha al lèxic.⁷²

Wheeler (1979) presenta un sistema d'assignació de l'accent basat en dues regles: la *Major Stress Rule* (MSR) i la *Minor Stress Rule* (MinorSR). La MSR (vg. (1)) assigna l'accent a la darrera vocal no final, que pot anar seguida dels sufixos pertinents

⁷¹ Alguns dels resultats previs obtinguts amb relació a aquest aspecte han estat presentats a Querol (2005b).

⁷² A § III.2.1 s'ha establert que, a efectes pràctics, en aquesta tesi es fa servir el terme *morf* en lloc del terme *morfema*. A l'hora de fer referència a altres treballs, s'especifica, en cada cas, quin és el terme que fan servir cada un dels autors i amb quin sentit el fan servir. Això mateix passa amb els termes *radical* i *arrel*, que en aquesta tesi s'utilitzen de la mateixa manera que es fa a la *Gramàtica del català contemporani*, és a dir, radical és el resultat d'eliminar els morfemes de flexió.

(per exemple, el morf de plural [s], en la flexió nominal, o el de 3a persona del plural [n], en la flexió verbal). Aquesta regla, per tant, explica els casos generals de mots aguts que acaben en consonant (p. ex., *colom* i *manem*) i de mots plans que acaben en vocal (p. ex., *casa* i *mana*). També explica casos de mots plans que acaben en *-s* o *-n* suffixals, com a *cases* i *manes*, *manen*. (Per a una revisió de les lleis de l'accent en funció de la quantitat sil·làbica, vg. també Ferrís 1984.)

(1) *Major Stress Rule*

$$[+syll] \rightarrow [+stress] / [_C_0 ([+segm]) < (\left[\begin{array}{c} +syll \\ +hi \end{array} \right] +V) > (+ \left[\begin{array}{c} -vocal \\ +coron \\ -distr \end{array} \right]) \#]] <N,A>$$

(extret de Wheeler 1979: 40)

Els parèntesis angulars (<N, A>) serveixen per donar compte de casos de noms i adjectius esdrúixols que presenten una arrel acabada en *-i* o *-u* (p. ex., *carícia*, *fèrria*, *necessària*, *pèrdia* vs. formes verbals planes com ara *acarícia*).

La *Minor Stress Rule*, en canvi, assigna l'accent una síl·laba abans del que ho faria la MSR (vg. (2)). Serveix per donar compte, doncs, dels casos que no segueixen la MSR (p. ex., *pàncrees*, *hipòtesis*, *càrrega*, *àrabs*). Wheeler proposa de marcar aquests ítems amb un diacrític ([+E]) al lexicó, que evita que la MSR hi actuï; són redundantment marcats com a [-Major Stress Rule]. També han d'anar marcats [+E] algunes formes de temps verbals (II i IS: *pintàveu*, *vivíem*, *pintéssim*) i algunes formes verbals específiques (*càpiga*, *sàpiga*). Wheeler assigna [+E] a aquests casos per regla específica.

(2) *Minor Stress Rule*

$$[+syll] \rightarrow [+stress] / [_C_0 \left[\begin{array}{c} +syll \\ +E \end{array} \right] [+segm] ([+segm]) + (+C) \#]]$$

(extret de Wheeler 1979: 42)

Així doncs, Wheeler necessita dues marques, [+E] i [-E] (els verbs són tots marcats com a [-E]) per donar compte de la distribució de l'accent. Wheeler (1979: 41) afirma que aquesta distinció no és vàcua sinó activa, perquè així pot diferenciar *càrrega* (N), que és

marcat lèxicament com a [+E], de *carrega* (V), al qual assigna el diacrític [-E] a través d'una regla específica: [X]_V → [-E].

Aquesta anàlisi, però, no està exempta de crítiques. Un dels primers problemes d'aquesta proposta que Mascaró (1983: 32 i *ss.*) posa de manifest és la necessitat de marcar lèxicament cada ítem amb els trets [+E] o [-E] (diacrítics exclusius del procés d'assignació de l'accent) per saber quina de les dues regles d'assignació de l'accent s'hi ha d'aplicar.

Mascaró (1983) comenta diversos casos d'accentuació no predictibles per cap de les dues regles proposades. Presenta el cas de mots polisil·làbics acabats en vocal tònica com ara *carrer* [kəré] o *sencer* [sənsé], que –segons qualsevol de les dues regles proposades per Wheeler– haurien de portar l'accent a la penúltima vocal.⁷³ En aquests casos Wheeler proposa una forma subjacent amb /r/ final, la qual cosa permetria donar compte de l'accentuació d'aquests mots en termes de les regles proposades. Mascaró, però, apunta que hi ha altres casos en els quals no hi ha cap evidència d'una forma subjacent acabada en consonant (vg. (3)).

(3) [kəré] (cf. [kəɾəró]) vs. [busté], [ʃimpənzé], etc.

(adaptat de Mascaró 1983: 32-33)

Mascaró també recull el cas del futur i del condicional en els quals l'accent ocorre sempre en els morfemes de flexió (“desinència”, en els termes de Mascaró; vg. nota 12 a § III.2.3) independentment del fet que acabi en consonant o en vocal: *canta*[ré], *canta*[rás], *canta*[rá], *canta*[rém], *canta*[réw], *canta*[rán] i *canta*[ríə], *canta*[ríəs], *canta*[ríə], *canta*[ríəm], *canta*[ríəw], *canta*[ríən]. En aquests casos Wheeler proposa de tractar el futur i el condicional com a temps compostos formats per l'infinitiu més la forma flexionada de l'auxiliar, prenent com a exemple l'anàlisi de Harris (1969) per a l'espanyol. Mascaró, però, considera que aquesta anàlisi només és justificable des d'un punt de vista històric.

Després de tenir en compte aquestes i altres qüestions, Mascaró (1983: 39) conclou que, almenys per al català, “[...] l'accent, en comptes d'ésser un tret afegit durant la derivació, és, com d'altres trets segmentals, part de la representació subjacent

⁷³ La transcripció d'aquests mots es fa en català oriental central, de la mateixa manera que fa l'autor.

dels morfemes.” I afegeix: “Això no vol dir que no hi hagi generalitzacions que la gramàtica ha de recollir, ni que l’accent superficial es marqui directament al lèxic. Primerament, les condicions de bona formació de representacions subjacents el restringiran a una de les tres últimes síl·labes del mot i deixaran les altres sense accent.”

Partint, doncs, de la premissa que l’accent és un tret més de la representació fonològica dels morfs –“morfemes” en termes de Mascaró–, les diverses situacions que hom pot trobar s’expliquen de la manera següent. En mots amb un únic morf accentuat l’accent recau sobre aquest morf. En mots amb més d’un morf accentuat l’accent recau sobre el morf accentuat de més a la dreta. Per donar compte d’aquesta generalització, segons Mascaró, és necessari aplicar una *Regla de desaccentuació* (vg. (4)), que s’encarrega d’esborrar tots els accents subjacents del mot excepte el de l’últim segment accentuat, que serà el que romandrà en la representació superficial.

(4) Regla de desaccentuació

$$V \rightarrow [-acc] / \#\# X ___ Y [+acc] Q \#\#$$

(extret de Mascaró 1983: 40)

En mots amb sufixos del tipus *-ic*, l’assignació d’accent no es pot explicar només amb les generalitzacions anteriors. En aquests casos l’accent recau sobre la síl·laba precedent del sufix; per això, tradicionalment, aquest tipus de sufixos han rebut el nom de sufixos *preaccentuats*. La solució que proposa Mascaró (1983: 40-41) és la de considerar que el sufix no té accent subjacent, sinó que hi ha una regla específica per a aquest sufix que assigna l’accent a la síl·laba que el precedeix.

En l’anàlisi que proposa Mascaró no és necessari l’ús d’uns diacrítics ([+E], [-E]) que són exclusius del procés d’assignació de l’accent. En el cas de les formes verbals, l’accent recau sempre sobre el radical, si no el segueix cap sufix de flexió accentuat, i sobre el sufix accentuat de més a la dreta, si n’hi ha algun. Els morfs que es consideren accentuats són, a més de l’arrel i els sufixos derivacionals, la vocal temàtica i els morfs de futur i de condicional.⁷⁴ A més, l’autor presenta altres arguments a favor

⁷⁴ Mascaró (1983) fa servir els termes *tema* en el sentit que en aquesta tesi es fa servir el terme *radical* i el terme *radical* en el sentit que en aquesta tesi es fa servir el terme *arrel* (vg. nota 72).

de l'accent subjacent, relacionats amb l'ordre d'aplicació de les regles fonològiques (per a una anàlisi més detallada d'aquest aspecte, vg. Mascaró 1983: 44 i *ss.*).

Les formes verbals del present de subjuntiu i de l'imperatiu dels verbs *cabere* i *saber*, tipus *càpiga* i *sàpiga*, són problemàtiques tant en l'anàlisi de Wheeler com en la de Mascaró. Segons l'anàlisi de Wheeler, la MSR assignaria l'accent a la penúltima síl·laba, amb el resultat de formes com ara **ca[pí]ga*, per la qual cosa l'autor opta per afegir el diacrític [+E] a les persones 1, 2, 3 i 6 d'aquest temps verbal. Segons l'anàlisi de Mascaró, l'accent hauria de recaure sobre l'última síl·laba del radical, perquè no el segueix cap sufix accentuat. En aquestes formes, però, el límit del radical coincideix amb el límit de l'arrel, segons la terminologia tant de Mascaró com de Wheeler, perquè en aquestes persones no hi ha vocal temàtica (*ca[pí]g*_{A/R} *a*). Això, però, donaria com a resultat les mateixes malformacions que en el cas anterior. Aquest autor argumenta que la irregularitat accentual d'aquestes formes s'associa amb el fet que disposen d'una arrel irregular /*kápig*/, que es diferencia de la regular, /*káb*/, per la presència d'un element velar (Mascaró 1983: 43), la qual cosa, no coincideix amb l'anàlisi presentada a § IV.2.3.

A partir d'aquí, hi ha diversos treballs que consideren vàlida la proposta de Mascaró i presumeixen que l'accent és un tret prosòdic que forma part de la representació fonològica dels morfs que hi ha al lexicó (vg., per exemple, Wheeler 1987, Oliva 1992, Serra 1992 i Bonet i Lloret 1998). Tot i això, destaquen els treballs de Serra (1993, 1996a) com a exponents de l'intent de justificar la distribució de l'accent a partir dels processos d'assignació de determinades estructures en el marc de la teoria mètrica (vg. § III.3). En el primer d'aquests dos treballs Serra presenta un sistema complex de representació de l'accent, basat en el model de les xarxes mètriques o accentuals (*metrical grids*). Com s'ha avançat a § III.3, aquest sistema consisteix en l'agrupació de les síl·labes accentuables o *beats* en peus binaris iàmbics (d f = dèbil fort) en diferents nivells que donen compte de la prominència de l'accent (vg. (5a)). En aquesta anàlisi Serra recupera el concepte d'extrametricitat introduït per Hayes (1982) (vg. (5b)).

(5) a. (*) mot fonològic
 (. *) (. *) peu fonològic
 fa ta li tat
 (extret de Serra 1993: 423)

b. (*) mot fonològic
 (. *) peu fonològic
 re si <du>

(adaptat de Serra 1993: 423)

A Serra (1996a) l'autor revisa els conceptes de peu iàmbic i trocaic i conclou que la unitat que és pertinent en l'anàlisi de l'accent en català és el troqueu moraic (f d = fort dèbil), la qual cosa implica corregir el que afirmava a Serra (1993). De fet, aquesta és l'opció més unànimement acceptada actualment (vg., per exemple, Cabré 1993, Bonet i Lloret 1998: 207, Oliva i Serra 2002: 350) i és confirmada pel procediment tradicional de creació d'hipocorístics: *Toni (Antoni)*, *Fina (Josefina)* (per a una descripció i una anàlisi més detallades d'aquests exemples, vg. Cabré 1993). Des d'aquest punt de vista, els mots plans acabats en vocal poden analitzar-se en termes de peus trocaics, sense haver de fer referència a l'extrametricitat (vg. (6a)). Els mots aguts acabats en consonant també tenen accent previsible pel fet de contenir una darrera síl·laba pesant; això és, amb dues mores (vg. (6b)).

(6) a. *

 *

 * (* *)

 μ μ μ

 re si du

(extret de Serra 1996a: 119)

b. *

 *

 (* *) (* *)

 μ μ μ μ μ

 fa ta li tat

(adaptat de Serra 1996a: 119)

Segons Serra, els mecanismes d'assignació de l'accent actuen sobre la forma fonològica dels morfs (morfemes, en termes de Serra) i no sobre el mot superficial, de manera que en el mot *fuster*, per exemple, l'accent s'assigna abans que tingui lloc la regla fonològica d'elisió de /r/ final corresponent. Aquest supòsit es posa en dubte, però, quan el mateix autor recorda que hi ha regles fonològiques, com la d'elisió de *-r* i *-n*, o la de reducció vocàlica (afegim nosaltres), en les quals la posició de l'accent és requerida pel context d'aplicació de la regla.

La proposta de Serra, a més, arrossega els problemes de la de Wheeler (1979), atès que resol els casos de mots aguts acabats en vocal, tipus *balcó*, *català*, fent al·lusió a una consonant final subjacent (-/n/), que és inexistent en molts altres casos, com ara *cafè*, *vostè* o *ximpanzè*. L'anàlisi dels mots esdrúixols tampoc no afavoreix aquesta proposta, perquè presenta dos tractaments diferents en funció de la posició de l'accent en el radical.⁷⁵ Pel que fa als mots tipus *família*, l'autor considera que l'assignació de l'accent al radical, a partir de l'assignació de troqueus, té com a resultat un patró pla i que l'afegiment del morf de gènere el converteix en esdrúixol: [fə.mí.li.ə]. En relació

⁷⁵ Serra fa servir el terme *radical* de la mateixa manera que es fa servir en aquesta tesi (vg. § III.2.1, nota 2).

amb la pronúncia alternativa d'aquest mot com a pla, és a dir, amb diftong final, Serra comenta el següent (1996a:122): “La formació de diftongs amb la semivocalització de l'última vocal del radical es produeix després del procés de flexió, quan ja s'ha assignat l'accent (vegeu, però, els límits d'aquest procés a Recasens 1991: 157-158). La síl·laba accentuada continua essent la mateixa encara que la seva posició relativa canvia: el mot passa d'esdrúixol a pla, perquè el diftong fa desaparèixer una síl·laba de la dreta.” Pel que fa als mots tipus *pàgina*, en canvi, l'autor considera que l'últim segment del radical és extramètric, per la qual cosa els mecanismes d'assignació de l'accent no el tenen en compte. D'aquesta manera, s'assigna un patró accentual trocaic al radical al qual s'afegeix el morf de femení (vg. (7)).

(7)	*	*	*
	*	(*	*)
	μ	μ	μ
	[fa	mi	li] _{Rad} + a
		*	*
		(*	*)
		μ	μ < μ>
		[pa	gi n] _{Rad} + a

(extrets de Serra 1996a: 122 i 123 respectivament)

A més dels problemes de càrrega de la informació que hi ha al lexicó que genera el tractament de l'extrametricitat (les síl·labes o les mores que són extramètriques han d'anar marcades com a tals al lexicó). De fet, de la seva anàlisi es desprèn que els morfs de flexió no formen part del context en el qual operen els mecanismes d'assignació de l'accent. En el cas del sistema verbal, però, les formes de futur i condicional en són un contraexemple, perquè l'accent hi ocorre, justament, en els morfs de flexió. Tot i que no té en compte aquests casos, Serra (1996a: 129) acaba qüestionant aquest model d'assignació de l'accent: “la presència de mots esdrúixols del tipus *Júpiter* es pot utilitzar com un argument a favor d'abandonar la investigació d'un mecanisme d'assignació regular per al conjunt dels elements lèxics. L'excepcionalitat dels mots esdrúixols es pot interpretar com un reflex especialment clar d'una arbitriietat generalitzada en la distribució dels accents en els mots.”

Els treballs de Serra tenen un clar precedent en els de Harris (1983, 1987). Aquest autor, tot i que examina les dades de l'espanyol, presenta una anàlisi del sistema accentual verbal en termes de la teoria mètrica que és útil a l'hora d'establir correlats amb el sistema verbal català. Harris observa que, per regla general, les formes verbals

síl·laba en general, excepte a les persones 4 i 5, que presenten accent a l'antepenúltima síl·laba), sinó que segueix el patró 4 (amb accent a l'última síl·laba en general, excepte a les persones 4 i 5, que presenten accent a la penúltima síl·laba). En aquest cas l'autor opta per analitzar les formes del futur com a resultat de la unió entre l'infinitiu (*terminár*) i els morfs de mode / temps del futur. En paràgrafs anteriors, però, ja s'ha comentat la manca d'idoneïtat d'una proposta com aquesta. A més, Harris tampoc no reïx en l'anàlisi de les formes amb vocal tònica final del tipus *salió*. Considera que en un pas previ el mecanisme d'assignació de l'accent fa que aquest ocorri a la penúltima síl·laba, seguint el patró 1: *sa.lí.o* i, a continuació, la vocal temàtica es reassocia a la rima de la seva dreta, en la qual ocupa la posició d'obertura (*desil·labificació de la vocal temàtica*).

Roca (1992) posa de manifest tots els problemes que presenta una anàlisi del sistema verbal de l'espanyol en termes de la teoria mètrica i recull una sèrie de reflexions que mereixen una certa atenció pel paper rellevant que confereix als paradigmes verbals a l'hora d'analitzar la distribució de l'accent. Segons l'autor, "an apparent challenge to the stress taxonomy we are reviewing is posed by the distribution of stress in morphological paradigms, where the location of maximum prominence in any one form often appears to be correlated with the position of the form within the paradigm [...] but no systematic discussion of 'paradigmatic stress' has to our knowledge appeared in the literature" (Roca 1992: 276). També comenta la manca d'idoneïtat d'un model que considera que l'assignació de l'accent pren com a context d'aplicació el radical abans que hi actuïn les regles de flexió, perquè contradiu la proposta de Halle i Vergnaud (1987), segons la qual totes les operacions morfològiques han de tenir lloc abans de les fonològiques (una contradicció que també es detecta en l'anàlisi de Serra 1996a). A partir d'aquí, l'autor afirma que l'única opció és establir que la distribució de l'accent verbal, a diferència del no verbal, respon a un sistema purament lèxic. En aquest context considera que la vocal temàtica sempre porta accent lèxic (*canté, cantábamos, cantába*), així com els morfs de mode / temps del futur i del condicional.

Els problemes que genera l'anàlisi del sistema accentual en el marc de la teoria mètrica ha fet que alguns d'aquests autors hagin optat per reanalitzar aquest aspecte en el marc de la teoria de l'optimitat (vg. § III.3). Serra (1996a) el presenta, però l'estudi del sistema accentual en aquest termes és desenvolupat amb més profunditat a Serra (1996b). L'autor presenta una jerarquia de restriccions (vg. (9)) que dóna compte dels

casos regulars, és a dir, dels mots plans que acaben en vocal i dels mots aguts que acaben en consonant (a (11) i (12) se'n recullen els tableaux respectius). Les restriccions que intervenen a la jerarquia de (9) es desenvolupen a (10).

(9) Σ BINARIS » Σ A LA DRETA » PES / ACCENT » TROQUEU » ASSOCIEU _{σ}

(10) Σ BINARIS:

Els peus són binaris: ($\sigma\sigma$) o ($\mu\mu$).

Σ A LA DRETA ($]\Sigma =]_{\text{Mot prosòdic}}$):

El límit dret dels peus ha de coincidir amb el límit dret del mot prosòdic.

PES / ACCENT:

Les síl·labes pesants són prominents en l'estructura mètrica.

TROQUEU:

El ritme és trocaic.

ASSOCIEU _{σ} :

Totes les síl·labes pertanyen a un peu.

(extret de Serra 1996b: 266-268)

(11) Mots plans acabats en vocal

	Σ BINARIS	Σ A LA DRETA	PES / ACCENT	TROQUEU	ASSOCIEU _{σ}
☞ rə (zí ðu)			*		*
rə (zi ðú)			*	*!	*
(rə zi) ðu		*!	*		*
(rə zí) ðu		*!	*	*	*

(adaptat de Serra 1996b: 266)

(12) Mots aguts acabats en consonant

	Σ BINARIS	Σ A LA DRETA	PES / ACCENT	TROQUEU	ASSOCIEU _σ
☞ ə (nə mík)				*	*
ə (nó mik)			*!		*
(é nə) mik		*!	*		*
(ə nó) mik		*!	*	*	*

(adaptat de Serra 1996b: 268)

La jerarquia de (9) dóna compte dels casos regulars, però no dels excepcionals. Una altra vegada Serra arrossega els problemes de qualsevol sistema que intenti donar compte de l'assignació de l'accent per mitjà de regles o de restriccions. Els mots aguts acabats en vocal com ara *català* o *carrer*, els analitza com a mots amb una consonant final subjacent, de la mateixa manera que fa a Serra (1996a). Resten una altra vegada sense explicació, però, els exemples de *café*, *vostè*, *ximpanzè*, etc., en els quals l'atribució d'una consonant subjacent *-n/* (per comparació amb els mots que es comporten com *català*, *catalans*) no té, des del nostre punt de vista, cap mena de fonament. Pel que fa als mots plans acabats en consonant que no pot associar a un sufix preaccentuat, com ara *àrab*, *llapis*, etc., l'autor opta per analitzar l'última mora com a extramètrica, de manera que no intervingui en els mecanismes d'assignació de l'accent.⁷⁶ L'anàlisi dels mots esdrúixols es desenvolupa de la mateixa manera que a Serra (1996a). El morf de gènere dels mots com ara *família* i *pàgina* queda al marge de l'assignació d'estructura mètrica (els problemes que genera aquest punt de vista ja s'han comentat en parlar de Roca 1992). Finalment, l'anàlisi dels mots esdrúixols "autèntics" (Serra 1996b: 282), com ara *Júpiter*, *sífilis*, *hipèrbaton*, etc., es redueix a marcar la posició de l'accent lèxicament.⁷⁷

⁷⁶ En aquest cas, a diferència del sistema que utilitza a Serra (1996a), l'autor separa amb un parèntesi la mora extramètrica de la resta del mot. Es tracta d'un mecanisme que pren de la teoria de les *Simplified Bracketed Grids* (cf. Halle i Idsardi 1992, Idsardi 1992, 1993).

⁷⁷ Anàlisis TO alternatives, basades en la distribució de l'accent en formes nominals i grups clítics del català i que també comenten les limitacions de l'anàlisi de Serra, apareixen a Vallverdú (1997) i Grimalt (2002).

La proposta de Serra (1996b) té, des del nostre punt de vista, un altre problema. El tractament que fa dels morfemes de flexió en els mots de tipus *família* i *pàgina* pot originar contradiccions internes. Segons l'autor (Serra 1996b: 277-280), els processos de flexió queden al marge de l'assignació de l'accent, talment com si es tractessin de segments (moraics o sil·làbics) extramètrics. Per contra, més endavant (Serra 1996b: 298) analitza els morfemes de condicional i de gerundi, com a bimoraics tòpics, a diferència de la resta de morfemes de flexió (que, en general, són monomoraics i àtons) i del morfeme de futur, que és monomoraic i tòpic, la qual cosa fa suposar que els morfemes de flexió, almenys els verbals, sí que són tinguts en compte pels mecanismes d'assignació de l'accent.

Més recentment, Wheeler (2005: § 9) ha presentat una anàlisi alternativa de l'accent en el marc de la teoria de l'optimitat, força diferent de la de Serra (1996b). De la mateixa manera que Roca (1992), Wheeler considera que l'accent verbal és totalment previsible a partir de l'estructura morfològica: “[...] stress falls on the last stressable affix –essentially exponents of tense or aspect categories, or of non-finiteness– or on the last syllable of the stem if there is no stressable affix.” (Wheeler 2005: 277), la qual cosa coincideix amb l'anàlisi de Mascaró (1983). A diferència del que és comunament acceptat, però, Wheeler considera que el patró rítmic bàsic del català és el iambe i no el troqueu.

Pel que fa a les formes no verbals, l'autor considera que les arrels i els afixos derivacionals tenen la posició de l'accent lèxicament marcada (a efectes pràctics, Wheeler subratlla a l'input la vocal que porta l'accent lèxic; cf. (17)).⁷⁸ Presumeix l'existència de determinats afixos preaccentuats, generalment els derivatius que s'encarreguen de la formació d'adjectius, com ara *-i*, *-ic*, *-il*, *-id*, *-im*, *-ul* o *-uple*. Els sufixos de flexió nominal són considerats àtons (*unstressed*), atès que l'accent no hi pot ocórrer mai. Les jerarquies de restriccions pertinents, però, han de donar compte de l'estructura superficial de l'accent. Les restriccions amb les quals treballa Wheeler (2005: § 9.3.1) es recullen a (13)-(16) i l'exemple, a (17).

(13) HEAD(PrWd):

“Each phonological word must have a unique head and therefore exactly one accent” (McCarthy 2002: 78).

⁷⁸ En aquest treball Wheeler fa servir el terme *stem* en el sentit que en aquesta tesi utilitzem el terme arrel, és a dir, sense tenir en compte ni els afixos de flexió ni els de derivació.

- (14) FPH (Faithfulness to prosodic heads):
 “Prosodic heads in the input are realized as such in the output” (Beckam 1998, Alderete 1999, Kager 2000).
- (15) ENDRULE-R:
 “The head foot is not followed by another foot within the prosodic word” (McCarthy 2003: 111).
- (16) *LAPSE:
 “Assign one violation mark for each pair of adjacent unstressed syllables” (McCarthy 2003: 106).
- (17) *italiana* ‘Italian. F. SG.’ [itəliána]: /itəli/ (cf. *Itàlia* ‘Italy’) /+an/ /+a/ (fem.)

/itəli]St + an]Af + a]Inf/	HEAD(PrWd)	FPH	ENDRULE-R	*LAPSE
itáliána (σ'σ) (σ'σ) σ	*!		*	
☞ itəliána (σσ) (σ'σ) σ		*		**
itáliəna (σ'σ) (σσ) σ		*	*!	**
itəliəna (σσ) (σσ) σ	*!	**		*****
itəlíəna (σ)(σ'σ) (σσ)		**!	*	***
itəliəná (σ)(σσ) (σ'σ)		**!		***

(extret de Wheeler 2005: 283)

Pel que fa a les formes verbals, Wheeler afirma que la majoria dels sufixos de mode, temps i aspecte són *auto-stressed* (en el sentit de ‘lèxicament accentuats’), de la mateixa manera que les arrels i la majoria dels afixos derivacionals. Els sufixos que estan formats només per un segment consonàntic (/t/, /n/, /z/, etc.) no atrauen mai l’accent, atès que els manca un segment que pugui exercir de nucli sil·làbic. Quan hi ha més d’un sufix accentuable, l’accent recau sobre el que està situat més a la dreta (com en el cas dels sufixos derivatius, vg. (17)) i si no n’hi ha cap, ho fa sobre l’última síl·laba de l’arrel. En aquests casos són pertinents les restriccions de (18) i (19).

- (18) ALIGNLSUFFIX: ALIGN(DSuffix, L, PrWdHdμ, L):
 “The left edge of a DSuffix is aligned with the head mora of a prosodic word” (Wheeler 2005: 285).
- (19) ALIGNRVSTEM: ALIGN(VStem, R, PrWdHd, R):
 “(...) another alignment constraint that imposes final stress on verb roots” (Wheeler 2005: 285).⁷⁹

Des d’aquest punt de vista, el patró accentual de les formes del tema de present resta sense justificació. D’una banda, les persones 1, 2, 3 i 6 presenten l’accent a l’arrel, (*pórto*, *pórtes*, etc.), mentre les persones 4 i 5 el presenten a la vocal temàtica (en els nostres termes), (*portém*, *portéu*). L’autor afirma que “this irregular stress pattern in the present tense (which Catalan shares with most other Romance languages –see Roca 1999) does not reflect any natural prosodic or morphological tendency. It is a historical legacy from Latin, where the 1PL and 2PL endings were one syllable longer than the rest.” (Wheeler 2005: 286). Segons l’autor, doncs, aquest patró no s’associa a cap comportament estrictament morfològic, sinó que el seu manteniment en les diverses llengües romàniques és una qüestió purament històrica. Les vocals que no reben l’accent a les persones 1, 2, 3 i 6 (les que ara es presenten en negreta a: *porto*, *portes*, *porta*, *porten*) són analitzades paral·lelament als sufixos flexius nominals (que, segons Wheeler, són *unstressed*) i les vocals que reben l’accent a les persones 4 i 5 (*portem*,

⁷⁹ Aquí Wheeler fa servir el terme *root* en el sentit que en aquesta tesi es fa servir el terme *arrel*. A més, com es comprova a (19), Wheeler no fa cap distinció entre *stem* (*radical*, en els nostres termes) i *root* (*arrel*, en els nostres termes).

porteu) són analitzades paral·lelament als sufixos derivatius (que, segons Wheeler, són *auto-stressed*).

L'autor analitza el patró accentual de les formes del subjuntiu tipus *sàpigues*, *càpigues* com a resultat del caràcter preaccentuat dels sufixos de subjuntiu *-i*, *-iga*, *-igue-* (Wheeler 2005: 286). Pel que fa a les formes del tema de present dels verbs incoatius (tipus *servir*), Wheeler comenta que es caracteritzen per la presència d'un segment [éʃ]–[ésk], la funció del qual és la de propiciar l'accent columnar i així evitar l'al·lomorfa de l'arrel que provocaria l'alternança de formes àtones i tòniques (Wheeler 2005: 287).⁸⁰

Un dels inconvenients que presenta la proposta de Wheeler és el fet que la interpretació de l'estructura morfològica de les formes verbals és totalment dependent del sistema que escull per donar compte de la distribució de l'accent. Dels exemples que cita destaquen dos aspectes que no coincideixen amb l'anàlisi de l'estructura morfològica que es presenta al capítol IV d'aquesta tesi. D'una banda, el segment que en aquell capítol (i en la majoria de treballs precedents) s'analitza com a vocal temàtica és presentat en el treball de Wheeler com a integrant dels morfemes de mode / temps. Per exemple, la forma *esperàvem* és segmentada de la manera següent: *esper-* (radical), *-ave-* (mode / temps 'primera conjugació' 'pretèrit imperfect d'indicatiu') i *-m* (primera persona del plural). És evident que –des del punt de vista de l'anàlisi de l'accent verbal que proposa Wheeler– una segmentació morfològica que tingués en compte el caràcter morfològicament independent i pertinent de la vocal temàtica no seria aconsellable, atès que assignaria erròniament l'accent a la darrera síl·laba en formes com **esperavém* (l'accent recau en el sufix accentuable de més a la dreta). D'altra banda, de l'anàlisi que proposa per a les formes *càpiga* i *sàpiga* es desprèn que el segment velar que apareix després de l'arrel no és considerat morfològicament independent sinó que es considera part del sufix de subjuntiu (vg. Wheeler 2005: 286). Aquesta anàlisi no només es diferencia de la proposada al capítol IV d'aquesta tesi, sinó que també es diferencia d'altra que proposa el mateix Wheeler, segons la qual aquest segment forma part d'una de les variants del radical bàsic dels verbs *cabre* i *saber* (vg. Wheeler 2002: 656).

Entre els estudis dedicats a l'espanyol en el marc de la teoria de l'optimitat, destaca la tesi d'Ohannesian (2004), que presenta una anàlisi de la distribució de l'accent en les formes verbals, basada en el model dels paradigmes òptims de McCarthy

⁸⁰ A § IV.3.3.1.1 es deixa constància dels estudis que han relacionat la presència d'aquest segment amb la distribució de l'accent i l'al·lomorfa en l'arrel en llengües com ara l'italià.

(2005) (vg. § IV.2.3.2.1).⁸¹ L'autora, però, proposa un ús dels subparadigmes que no s'adiu amb el que McCarthy (2005) estableix: el model de McCarthy només preveu relacions de correspondència intraparadigmàtiques que afecten el radical (*stem*, en termes de McCarthy) d'un mateix verb, mentre que Ohannesian utilitza, erròniament en el mateix marc, relacions de correspondència interparadigmàtica que afecten els elements de la flexió.

En resum, en aquest apartat s'han revisat els diversos treballs que estudien la qüestió de l'accent en català. Com comenten Oliva i Serra (2002), des del punt de vista de l'adquisició del llenguatge, hi ha arguments tant a favor de la postura lèxica, com ara el fet que els desplaçaments o errors accentuals en el procés d'adquisició tenen poca importància, com en contra d'aquesta postura, com el fet que es detecta una certa intuïció respecte de la posició de l'accent en els mots nous de la llengua. Independentment d'això, l'objectiu principal de qualsevol estudi sobre l'accent ha de ser presentar una proposta en la qual s'analitzin satisfactòriament no només els casos regulars sinó també els irregulars. Els estudis que proposen un determinat mecanisme d'assignació de l'accent reïxen en la justificació dels casos regulars però no ho fan en la dels irregulars. El tractament proposat per a aquests casos generalment implica un elevat grau de complexitat del sistema basat en l'ús continuat de marques lèxiques com ara l'extrametricitat (tant moraica com sil·làbica) o la presència de determinades consonants finals en la representació fonològica dels morfs pertinents. Una possible solució d'aquesta situació seria, a parer nostre, considerar que tots els casos irregulars tenen la posició de l'accent lèxicament marcada. Si s'accepta aquesta premissa, però, què ens impedeix considerar que l'accent és un tret prosòdic present a la forma fonològica que hi ha al lexicó (que, de fet, és l'opció que ha tingut més partidaris en els estudis sobre el català)? Ara bé, si bé és cert que aquests interrogants es deriven de la majoria d'estudis que observen l'accent no verbal, també ho és el fet que fins i tot els estudis que es decanten per la postura lèxica admeten que l'accent verbal és en certa manera predictable, atès que depèn de l'estructura morfològica (vg., entre d'altres, Mascaró 1986 o Wheeler 2005).

Després de revisar aquestes qüestions, en aquesta tesi es prenen com a punt de partida les premisses següents. El català és una llengua amb ritme binari, el patró general del qual no queda del tot clar, perquè tant hi ha arguments a favor del patró

⁸¹ En la nomenclatura de les restriccions que fa servir, en anglès, Ohannesian (2004) utilitza, per error, *Suboptimal Paradigms* per *Optimal Subparadigms*.

iàmbic com arguments a favor del patró trocaic. A més, dels estudis precedents es desprèn que cal relativitzar la importància d'aquesta dicotomia, atès que en més d'un cas la relació entre pes sil·làbic i posició de l'accent és més rellevant que no la preferència per un determinat patró rítmic. La distribució de l'accent en català es regeix per l'anomenada *three-syllable window* ('finestra de les tres síl·labes'), segons la qual l'accent no pot ocórrer mai més a l'esquerra de l'antepenúltima síl·laba.

La descripció i l'anàlisi de la distribució de l'accent se centra, en aquesta tesi, en el sistema verbal. Com ja s'ha comentat a § V.1, l'anàlisi es presenta en el marc de la teoria de l'optimitat i es considera que la distribució de l'accent en el sistema verbal és predictable a partir de l'estructura morfològica de les formes verbals. Des d'aquest punt de vista, no és necessari fer referència a les propietats accentuals de cada tipus de morf. En altres paraules, no és necessari haver de disposar d'una informació de caràcter lèxic que diferenciï els morfs segons si són *auto-stressed*, *stressed* o *unstressed* (en terminologia de Wheeler 2005). El fet que l'accent aparegui en un determinat morf o en un altre dependrà, en gran mesura, de l'estructura morfològica i es podrà predir a partir de l'acció d'una determinada jerarquia de restriccions.

Pel que fa al paper de l'estructura morfològica en l'estudi de la distribució de l'accent, es considera que l'avaluador té en compte els possibles candidats un cop les regles (morfològiques) de formació de mots ja han actuat. En altres paraules, els candidats ja apareixen sota la forma flexionada definitiva. D'aquesta manera, s'eviten els problemes que es deriven de la proposta de Serra (1996a), segons la qual els mecanismes d'assignació de l'accent tenen en compte els morfs per separat. A més, com s'ha comentat a § V.1, es tracta d'observar si l'estudi de la distribució de l'accent en el sistema verbal català aporta arguments a favor de l'anàlisi proposada en el capítol IV en relació amb la segmentació morfològica de les formes verbals; més concretament, pel que fa a la segmentació d'aquelles formes verbals que presenten un element velar o palatal.

V.3 Distribució

En aquest capítol, a diferència del capítol IV, només es tenen en compte les dades del COD, atès que la distribució de l'accent no ha sofert canvis en el període que separa

aquest corpus del d'Alcover i Moll. La descripció s'organitza en diversos apartats segons el verb en qüestió i el temps verbal que s'estudia.

V.3.1 Present d'indicatiu

Els verbs *cantar*, *perdre*, *beure* i *sentir* presenten el mateix patró de distribució de l'accent. Tots els informants coincideixen a presentar l'accent a l'arrel ([kánt] [pérð] [pér] [bé] [béw] [sént] [sén]), a les persones 1, 2, 3 i 6, i a la vocal temàtica, a les persones 4 i 5 (vg. (20)).

(20) Present d'indicatiu de *cantar*, *perdre*, *beure* i *sentir*⁸²

	<i>cantar</i>	<i>perdre</i>	<i>beure</i>	<i>sentir</i>
1	kánto	pérðo	bék	sénto
2	kántes	pérs	béws	séns
3	kánta	pér	béw	sén
4	kantém	perðém	beþém	sentím
5	kantéw	perðéw	beþéw	sentíw
6	kánten	pérðen	béwen	sénten

El patró de distribució de (20) es manté en els casos en què es detecta el segment velar entre l'arrel i els morfoms de flexió. Per saber quins són els informants que conjuguen les persones 1, 4 i 5 amb el segment velar, vg. § IV.2.2.1.1. A (21) i (22), però, se'n presenten dos exemples.⁸³

⁸² Com s'ha esmentat en capítols anteriors, en aquesta tesi no es pretén donar compte d'altres diferències que es detecten entre informants, com ara les que afecten l'obertura de la vocal de l'arrel de *beure*, o les que afecten els morfoms de mode / temps. Per aquesta raó, l'informant al qual corresponen les dades que es presenten en aquesta taula i a les següents ha estat escollit aleatòriament.

⁸³ A les taules següents si l'informant no respon o no acaba de pronunciar de manera clara la forma verbal demanada, s'introdueixen dos guionets a la cel·la corresponent.

(21) Present d'indicatiu de *cantar*, *perdre*, *beure* i *sentir* (informant núm. 50)

	<i>cantar</i>	<i>perdre</i>	<i>beure</i>	<i>sentir</i>
1	kánto	pérk	bék	sínto
2	kántes	pérs	béws	síntes
3	kánta	pér	béw	sínte
4	kantém	perým	beým	sentiým
5	kantéw	peryéw	beyéw	sentiyéw
6	kánten	pérðen	béwen	sínten

(22) Present d'indicatiu de *cantar*, *perdre*, *beure* i *sentir* (informant núm. 62)

	<i>cantar</i>	<i>perdre</i>	<i>beure</i>	<i>sentir</i>
1	kánto	pérðiyó	bék	séntiyó
2	kántes	pérs	béws	--
3	kánta	pér	béw	sén
4	kantém	perðém	beþém	sentím
5	kantéw	perðéw	beþéw	sentíw
6	kánten	pérðen	béwen	sénten

En el cas de *servir* l'accent recau sobre el segment palatal que hi ha entre l'arrel i els morfs de flexió a les persones 1, 2, 3 i 6 i sobre la vocal temàtica a les persones 4 i 5 (vg. (21)). Aquest patró es manté independentment de la forma superficial del segment palatal que es recullí: [éjʃ], [íʃ]~[ís] o [ísk]~[ík]. Per saber quins són els informants que s'associen a cada una de les varietats, vg. § IV.3.2.1.2. A (23) només es recullen dues d'aquestes varietats.

(23) Present d'indicatiu de *servir*

	<i>Varietat 1</i>	<i>Varietat 2</i>
1	serβéjʃo	serβíʃko
2	serβéjʃes	serβíʃes
3	serβéjʃ	serβíʃ
4	serβím serβíw	
5		
6	serβéjʃen	serβíʃen

El fet que en alguns informants, com ara els de Tamarit de la Llitera, es detecti el segment velar a les persones 4 i 5 d'aquest temps, no implica cap canvi en la distribució de l'accent (vg. (24)).

(24) Present d'indicatiu de *servir* (informant núm. 52)

	<i>servir</i>
1	serβísko
2	serβíses
3	serβís
4	serβiyém
5	serβiyéw
6	serβísen

V.3.2 Present de subjuntiu

Aquest temps verbal presenta el mateix patró de distribució de l'accent que el present d'indicatiu. A *cantar*, *perdre*, *beure* i *servir* l'accent recau sobre l'arrel a les persones 1, 2, 3 i 6 ([kánt] [pérð] [bé] [sént]), i sobre la vocal temàtica, a les persones 4 i 5. En

aquest cas la presència del segment velar en determinades varietats tampoc no implica cap canvi en la distribució de l'accent. Vegeu-ne alguns exemples a (25).

(25) Present de subjuntiu de *cantar*, *perdre*, *beure* i *sentir*

	<i>cantar</i>	<i>perdre</i>	<i>beure</i>	<i>sentir</i>
1	kánti / kántiya	pérði / pérðiya	béyi	sénti / séntiya
2	kántes / kántiyes	pérðis / pérðiyes	béyis	séntis / séntiyes
3	kánta / kántiya	pérði / pérðiye	béyi	sénti / séntiye
4	kantém / kantésem	perðém	beβém	sentím / sentiýé(se)m ⁸⁴
5	kantéw / kantésew	perðéw	beβéw	sentíw / sentiýé(se)w
6	kánten / kántiyen	pérðin / pérðiyen	béyin	sénten / séntiyen

En el cas de *servir* es detecta la mateixa situació que en el present d'indicatiu: l'accent recau sobre el segment palatal que hi ha entre l'arrel i els morfs de flexió a les persones 1, 2, 3 i 6 i sobre la vocal temàtica a les persones 4 i 5 (vg. (26)).

(26) Present de subjuntiu de *servir*

	<i>Varietat 1</i>	<i>Varietat 2</i>
1	serβéjfi	serβiska
2	serβéjfis	serβiskes
3	serβéjfi	serβiske
4	serβím	serβiyé(se)m
5	serβíw	serβiyé(se)w
6	serβéjfin	serβisken

El fet que l'informant 24, de Fraga, presenti el segment palatal fins i tot a les persones 4 i 5 d'aquest temps no implica cap canvi en la distribució de l'accent: aquest es manté

⁸⁴ Els parèntesis indiquen que s'han detectat tant varietats amb el segment [se] com varietats sense aquest segment. Aquesta variació tampoc no implica cap canvi en la distribució de l'accent.

sobre la vocal temàtica i no sobre la vocal [i] que acompanya el segment palatal (vg. (27)).

(27) Present de subjuntiu de *servir* (informant núm. 24)

	<i>servir</i>
1	serβiska
2	serβiskes
3	serβiske
4	serβiském
5	serβiskéw
6	serβisken

V.3.3 Imperatiu

En aquest temps verbal la distribució de l'accent és la mateixa que en els dos anteriors. Atès que la persona 2 coincideix amb la persona 3 del present d'indicatiu i que la resta coincideixen amb les persones corresponents al present de subjuntiu, us remetem a les taules de (20), (23), (25) i (26).

V.3.4 Pretèrits imperfets d'indicatiu i de subjuntiu

Els pretèrits imperfets d'indicatiu i de subjuntiu presenten el mateix patró de distribució de l'accent: aquest sempre recau sobre la vocal temàtica. En el cas del pretèrit imperfet d'indicatiu això ocorre independentment del morf de mode / temps que presenti cada un dels verbs ([βa]~[βe], en el cas de *cantar*, i [a]~[e], a la resta) (vg. (28)). En el cas del pretèrit imperfet de subjuntiu el patró de distribució de l'accent es manté independentment que l'informant conjugui aquestes formes amb un segment velar entre l'arrel i els morfs de flexió (vg. (29)).

(28) Pretèrit imperfet d'indicatiu

	<i>cantar</i>	<i>perdre</i>	<i>beure</i>	<i>sentir</i>	<i>servir</i>
1	kantáβa	perðía	beβía	sentía	serβía
2	kantáβes	perðies	beβies	senties	serβies
3	kantáβa	perðía	beβía	sentía	serβía
4	kantáβem	perðiem	beβiem	sentiem	serβiem
5	kantáβew	perðiew	beβiew	sentiew	serβiew
6	kantáβen	perðien	beβien	sentien	serβien

(29) Pretèrit imperfet de subjuntiu

	<i>cantar</i>	<i>perdre</i>	<i>beure</i>	<i>sentir</i>	<i>servir</i>
1	kantés	perðés / perðiyés	beγés	sentís / sentiyés	serβís / serβiyés
2	kantésis	perðésis / perðiyésis	beγésis	sentísis / sentiyésis	serβísis / serβiyésis
3	kantés	perðés / perðiyés	beγés	sentís / sentiyés	serβís / serβiyés
4	kantésim	perðésim / perðiyésim	beγésim	sentísim / sentiyésim	serβésim / serβiyésim
5	kantésiw	perðésiw / perðiyésiw	beγésiw	sentísiw / sentiyésiw	serβésiw / serβiyésiw
6	kantésin	perðésin / perðiyésin	beγésin	sentísin / sentiyésin	serβésin / serβiyésin

V.3.5 Futur i condicional

El futur i el condicional comparteixen el mateix patró de distribució de l'accent: aquest sempre recau sobre el morf de mode / temps (vg. (30) i (31) respectivament).

(30) Futur

	<i>cantar</i>	<i>perdre</i>	<i>beure</i>	<i>sentir</i>	<i>servir</i>
1	kantaré	perðré	bewré	sentiré	serβiré
2	kantarás	perðrás	bewrás	sentirás	serβirás
3	kantará	perðrá	bewrá	sentirá	serβirá
4	kantarém	perðrém	bewrém	sentirém	serβirém
5	kantaréw	perðréw	bewréw	sentiréw	serβiréw
6	kantarán	perðrán	bewrán	sentirán	serβirán

(31) Condicional

	<i>cantar</i>	<i>perdre</i>	<i>beure</i>	<i>sentir</i>	<i>servir</i>
1	kantaría	perðría	bewría	sentiría	serβiría
2	kantaríes	perðríes	bewríes	sentiríes	serβiríes
3	kantaría	perðría	bewría	sentiría	serβiría
4	kantaríem	perðríem	bewríem	sentiríem	serβiríem
5	kantaríew	perðríew	bewríew	sentiríew	serβiríew
6	kantaríen	perðríen	bewríen	sentiríen	serβiríen

V.3.6 Formes no personals

El gerundi i el participi presenten el mateix patró de distribució de l'accent que els pretèrits imperfets d'indicatiu i de subjuntiu: aquest sempre recau sobre la vocal temàtica. Pel que fa a l'infinitiu, aquest patró es manté a *cantar*, *sentir* i *servir*, però no ho fa a *perdre* i *beure*. En aquests dos últims verbs l'accent recau sobre l'arrel. Aquests patrons de distribució de l'accent també es mantenen fins i tot quan es detecta la presència del segment velar (vg. (32)).

(32) Formes no personals

<i>infinitiu</i>	kantá	pérðre	béwre	sentí	serþí
<i>gerundi</i>	kantán	perðén / peryén	beþén / beyén	sentín / sentiýén	serþín / serþiyén
<i>participi</i>	kantát	perðút	beýút	sentít	serþít

V.3.7 Remarques

En resum, la distribució de l'accent en el sistema verbal català és molt regular i estable en cada un dels temps verbals estudiats. No s'observa cap grau de variació, ni tan sols en els casos en què es detecta el segment velar estudiat al capítol IV o en els casos en què hi ha variació pel que fa al morf de mode / temps (vg. § V.3.4). Els temps del tema de present mantenen un mateix patró de distribució de l'accent que consisteix en presentar-lo a l'arrel o al segment palatal (en el cas de *servir*), a les persones 1, 2, 3 i 6, i a la vocal temàtica, a les persones 4 i 5. En els pretèrits imperfets d'indicatiu i de subjuntiu, el gerundi i el participi l'accent sempre ocorre sobre la vocal temàtica i en el futur i el condicional sempre ho fa sobre el morf de mode / temps. En el cas de l'infinitiu, mentre els verbs *cantar*, *sentir* i *servir* presenten l'accent a la vocal temàtica, els verbs *perdre* i *beure* ho fan a l'arrel.

V.4 Anàlisi

Després d'haver desenvolupat la descripció de la distribució de l'accent en el sistema verbal del català a partir de les dades del català nord-occidental que es recullen en el COD, l'objectiu d'aquest apartat és proposar-ne una anàlisi en el marc de la teoria de l'optimitat (vg. § III.3). Segons aquesta anàlisi, la distribució de l'accent en el sistema verbal és previsible a partir de l'estructura morfològica (la qual es revisa a § V.4.1) i d'una determinada jerarquia de restriccions que avaluen els possibles candidats. Com ja s'ha comentat, a més, aquest apartat té un altre objectiu de fons: comprovar si una anàlisi de la distribució de l'accent en aquests termes permet corroborar l'anàlisi

presentada en el capítol IV segons la qual els segments velar i palatal que apareixen en determinades formes verbals són morfs pertinents i independents de l'arrel i de la flexió.

V.4.1 La segmentació de les formes verbals

Al capítol IV s'ha defensat l'estructura morfològica de les formes verbals següent (en línia amb la proposta bàsica defensada per Viaplana, vg., entre d'altres, Viaplana 1984, 1986, 2005)⁸⁵:

Formes verbals personals:

Arrel + segment velar/palatal + vocal temàtica + mode/temps + nombre/persona

Una de les conclusions que es destaquen a § IV.5 consisteix a afirmar que, en la línia d'aquests treballs, els segments velar i palatal, paral·lelament a la vocal temàtica, són morfs independents de l'arrel i de la flexió.

En el present capítol, però, es va un pas més enllà i s'afirma que l'arrel, la vocal temàtica i els segments velar i palatal conformen una altra unitat activa en la gramàtica que rep el nom de *radical*. D'aquesta manera, s'estableix una divisió entre els components del radical i els components estrictament de flexió. Cada un dels components del radical i de la flexió, respectivament, no deixen de tenir un caràcter morfològic independent i pertinent. Segons aquesta estructura, la vocal temàtica i els segments velar i palatal són més pròxims als morfs derivatius que no als flexius, més en consonància amb els treballs de la línia de Viaplana. Tot i que a § III.2.1 ja es comenta aquesta anàlisi, no és fins en aquest capítol que la presentació dels segments velar i palatal com a integrants del radical té efectes en l'estudi de les formes verbals. Efectivament, en els apartats següents es comprova que en l'anàlisi de la distribució de l'accent en les formes verbals una de les restriccions que juga un paper més rellevant pren com a unitat de referència el radical (vg. (19) i (36)). De fet, aquesta segmentació de les formes verbals deriva de Mascaró (1986: 107), segons el qual el radical i el morfema de conjugació (arrel i vocal temàtica, en els nostres termes) formen una unitat

⁸⁵ En els primers treballs Viaplana (1984, 1986) fa servir una segmentació en la qual els morfs de futur i de condicional compartien un segment comú: /r/. El mateix autor ja no fa servir aquesta segmentació en treballs posteriors i nosaltres tampoc la utilitzem aquí.

que rep el nom de *tema*, independent de la *desinència* (flexió, en els nostres termes), a la qual, però, i a diferència del que es demostra a continuació en aquesta tesi, Mascaró no assigna cap paper actiu.

Els morfs de flexió que es presenten són els que estableixen, en general, la majoria d'estudis sobre morfologia verbal desenvolupats en el marc de la gramàtica generativa (vg. Mascaró 1986, Viaplana 1984, 1986 i Perea 2002, entre d'altres). Aquests morfs de flexió verbal són els de *mode / temps* i de *nombre / persona* (per a les formes personals), i el de *mode* (per a les formes no personals) que, com es comenta al capítol III, s'estableixen a partir dels criteris de recurrència i de congruència lingüística. Vegeu un esquema de la segmentació morfològica de les formes verbals seguida aquí a (33).

(33) Estructura morfològica de les formes verbals

$[[[X]_A + \text{segment velar/palatal} + VT]_R + [\text{mode/temps} + \text{nombre/persona}]_F]$

(on: A = arrel, R = radical, F = flexió)

(33) recull un esquema de la segmentació de les formes verbals personals. En el cas de les formes verbals no personals (infinitiu, gerundi i participi), en comptes del morf de mode / temps apareix, simplement, el de mode, i el morf de nombre / persona és inexistent. L'arrel és l'únic morf que apareix sempre en qualsevol forma verbal. La presència de la resta de morfs, tant els que formen part del radical com els que formen part de la flexió, depèn de la forma verbal de la qual es tracta.

V.4.2 Una proposta d'anàlisi

Com ja s'ha comentat, la proposta d'anàlisi que es presenta en aquest apartat comparteix amb treballs com els de Wheeler (1979, 2005) o Serra (1993, 1996a, b), entre d'altres, la hipòtesi segons la qual la distribució de l'accent en el sistema verbal català és previsible. Ara bé, a diferència d'aquests treballs anteriors, en la nostra anàlisi no hi ha preferències per cap dels dos tipus de ritme bàsic que la bibliografia recull, ni pel iàmbic ni pel trocaic (vg. § V.2). En la proposta que es fa tampoc no és necessari haver de

disposar d'una determinada informació lèxica general que indiqui les característiques accentuals de cada morf. En altres paraules, la distinció entre morfs *auto-stressed*, *unstressed* i *prestressed*, que presenta Wheeler (2005: 282), és prescindible, atès que el sistema d'avaluació dels candidats per part d'una jerarquia de restriccions determinada dona compte de la posició de l'accent en la forma superficial sense haver-hi de fer referència.

Les restriccions bàsiques que es tenen en compte en aquesta anàlisi es recullen a (34), (35) i (36).

(34) ACCENT / MOT:

“Tots els mots han de tenir un accent” (Serra 1996b: 292).

(Aquesta restricció és la traducció de HEAD(PWd); vg. (13).)

(35) *LAPSE:

“Assigna una marca * per cada parella de síl·labes àtones adjacents”

(vg. (16)).

(36) ALINDVRAD:

“Alineu el marge dret del radical verbal amb l'accent de mot”.

(Aquesta restricció és la traducció d'ALIGNRVSTEM; vg. (19).)

Les restriccions anteriors donen compte de les generalitzacions que s'estableixen en observar la distribució de l'accent verbal en català: les formes verbals tenen un únic accent, s'eviten les parelles de síl·labes àtones adjacents i, en general, l'accent recau sobre la síl·laba del radical de més a la dreta. Aquestes són les restriccions que serveixen de base per a l'anàlisi que es desenvolupa en els apartats següents, en els quals s'estudia cada un dels temps verbals per separat. En treballs anteriors s'han detectat dificultats pel que fa a l'anàlisi dels temps del tema de present, del futur i del condicional (vg. § V.2). Per aquesta raó, el seu estudi es presenta després d'haver analitzat els temps més simples des del punt de vista de la distribució de l'accent: els pretèrits imperfectes d'indicatiu i de subjuntiu i les formes no personals.

V.4.2.1 Pretèrit imperfet d'indicatiu

A (37) s'analitza la forma verbal corresponent a la persona 1 del pretèrit imperfet d'indicatiu del verb *cantar*. El candidat seleccionat com a òptim és aquell en el qual l'accent recau sobre la darrera síl·laba del radical (o la de més a la dreta). Aquesta síl·laba correspon a la vocal temàtica.

(37) *cantava: cantar*, pretèrit imperfet d'indicatiu 1⁸⁶

[[[kant] _A + [a] _{VT}] _R + [[ba] _{MT}] _F]	ACCENT / MOT	*LAPSE	ALINDVRAD
a. kán.ta.] _R βa		*!	*
☞ b. kan.tá.] _R βa			
c. kan.ta.] _R βá		*!	*
d. kán.ta.] _R βá	*!		*
e. kán.tá.] _R βa	*!		
f. kan.tá.] _R βá	*!		

A (37) no és necessari establir cap jerarquia de restriccions perquè, sigui quina sigui l'ordenació, el candidat (b) no transgredeix mai cap de les restriccions i, consegüentment, sempre és el candidat òptim. Per esbrinar quina és la jerarquia responsable de la distribució de l'accent en el sistema verbal català, cal, doncs, observar més exemples. En català la restricció ACCENT / MOT està situada sempre en una de les posicions més elevades de la jerarquia (més a l'esquerra) de manera que evita que hi hagi mots amb més d'un accent de mot (en aquesta tesi no es té en compte la qüestió de l'accent secundari). Els candidats (d), (e) i (f), doncs, queden sempre descartats per l'acció d'aquesta restricció. Per aquesta raó, aquest tipus de candidats (amb més d'un accent) ja no es tenen en compte als tableaux que s'analitzen a partir d'ara.

La resta de formes d'aquest temps es comporten de la mateixa manera que la persona 1 a (37). Els candidats [[kantá]_R βes]], [[kantá]_R βa]], [[kantá]_R βem]],

⁸⁶ En aquest tableau i en els següents els claudàtors serveixen per marcar la segmentació morfològica (vg. § V.4.1).

[[kantá]_R βew]] i [[kantá]_R βen]] sempre són els òptims, perquè no transgredeixen cap de les restriccions responsables de la distribució de l'accent en el sistema verbal. A (38) es presenta l'avaluació de la forma corresponent a la persona 4 d'aquest temps verbal. La resta de formes s'analitzen de la mateixa manera.⁸⁷

(38) *cantàvem: cantar*, pretèrit imperfecte d'indicatiu 4

[[[kant] _A + [a] _{VT}] _R + [[ba] _{MT} + [m] _{NP}] _F]	ACCENT / MOT	*LAPSE	ALINDVRAD
a. kán.ta.] _R βem		*!	*
☞ b. kan.tá.] _R βem			
c. kan.ta.] _R βém		*!	*

Pel que fa a aquest exemple, en català nord-occidental, es detecten dues formes superficials del morf de mode / temps que es distribueixen en les diverses formes del paradigma: [βa] (vg. (37)) i [βe] (vg. (38)). Per a una justificació de la distribució d'aquestes dues formes a partir d'una única forma subjacent, /ba/, i de l'acció d'una regla fonològica, en termes de fonologia generativa pre-TO, segons la qual /a/ esdevé [e], en síl·laba travada, això és, si va seguida d'una consonant o d'una semivocal, vg. Viaplana (1984: 403). Per a una anàlisi d'aquest fenomen en termes de teoria de l'optimitat basada en qüestions de marcatge posicional i prominència, vg. Lloret i Jiménez (2008).

Per a l'establiment de la forma subjacent dels morfs verbals, se segueixen bàsicament les anàlisis generatives presentades a Viaplana (1984, 1986) i Mascaró (1986: 110 i ss.), entre d'altres. En aquest capítol no s'analitzen altres aspectes fonològics tret de l'accent. Per aquesta raó, no es fa referència a fenòmens com ara l'ensordiment d'obstruents finals o l'espírantització d'oclusives sonores que afecten alguns morfs de nombre / persona i de mode / temps respectivament. Pel que fa al primer fenomen, vg., entre d'altres, Bonet i Lloret (1998: § 4.3), per a una anàlisi generativa pre-TO i Wheeler (2005: § 5.1), per a una anàlisi en el marc de la TO. Pel

⁸⁷ No es tenen en compte candidats amb diftongs derivats (p. ex., [bé.βja] o [sen.tjém]), que també respectarien les tres restriccions implicades en l'assignació de l'accent, perquè transgredirien, addicionalment, una condició activa en català que, en condicions normals, bloca la formació de diftongs entre el radical verbal i la desinència flexiva (vg. Fabra 1956: 49).

que fa al segon, vg., entre d'altres, Bonet i Lloret (1998: § 5.5) i Wheeler (2005: § 10.1) en el marc dels models generatius pre-TO i TO, respectivament.

La resta de verbs s'analitzen de la mateixa manera. Els canvis que es detecten a *beure*, *perdre*, *sentir* i *servir* en aquest temps verbal afecten la vocal temàtica, que és [i], i el morf de mode / temps, que és [a] o [e] segons la persona en la qual apareix. A (39) es presenta l'anàlisi de la persona 1 del pretèrit imperfet d'indicatiu del verb *beure* i a (40) es fa el mateix amb la persona 4 d'aquest temps del verb *sentir*. La resta de formes s'analitzen de la mateixa manera.

(39) *bevia: beure*, pretèrit imperfet d'indicatiu 1

[[[beb] _A + [i] _{VT}] _R + [[a] _{MT}] _F]	ACCENT / MOT	*LAPSE	ALINDVRAD
a. bé.βi.] _R a		*!	*
☞ b. be.βí.] _R a			
c. be.βi.] _R á		*!	*

(40) *sentiem: sentir*, pretèrit imperfet d'indicatiu 4

[[[sent] _A + [i] _{VT}] _R + [[e] _{MT} + [m] _{NP}] _F]	ACCENT / MOT	*LAPSE	ALINDVRAD
a. sén.ti.] _R em		*!	*
☞ b. sen.tí.] _R em			
c. sen.ti.] _R .ém		*!	*

V.4.2.2 Pretèrit imperfet de subjuntiu

A l'apartat anterior s'ha establert quines són les restriccions responsables de la distribució de l'accent en el pretèrit imperfet d'indicatiu dels verbs enquestats, però no ha estat possible establir-ne una jerarquia. En el cas del pretèrit imperfet de subjuntiu

passa el mateix. A (41), (42) i (43) s'analitzen, a tall d'exemple, la persona 1 del verb *cantar*, la persona 2 del verb *perdre* i la persona 5 del verb *sentir*, respectivament.

(41) *cantés: cantar*, pretèrit imperfet de subjuntiu 1

[[[kant] _A + [e] _{VT}] _R + [[s] _{MT}] _F]	ACCENT / MOT	*LAPSE	ALINDVRAD
a. kán.te] _R s			*!
☞ b. kan.té] _R s			

(42) *perdessis: perdre*, pretèrit imperfet de subjuntiu 2

[[[pərd] _A + [e] _{VT}] _R + [[si] _{MT} + [z] _{NP}] _F]	ACCENT / MOT	*LAPSE	ALINDVRAD
a. pér.ðe.] _R sis		*!	*
☞ b. per.ðé.] _R sis			
c. per.ðe.] _R sísis		*!	*

(43) *sentíssim: sentir*, pretèrit imperfet de subjuntiu 4

[[[sent] _A + [i] _{VT}] _R + [[si] _{MT} + [m] _{NP}] _F]	ACCENT / MOT	*LAPSE	ALINDVRAD
a. sén.ti.] _R sim		*!	*
☞ b. sen.tí.] _R sim			
c. sen.ti.] _R sísim		*!	*

Al capítol IV s'ha constatat una presència destacable del segment velar al pretèrit imperfet de subjuntiu tant en el verb *beure* com en els verbs *perdre*, *sentir* i *servir*. A (44) s'analitza la persona 1 d'aquest temps a *beure*, en la qual es detecta el segment velar [ɣ]. Ara bé, a § IV.2.2 també s'ha destacat la presència del segment velar amb la forma superficial [iɣ], com ara, *sentigués*. A (45) s'analitza aquesta forma verbal, que es contraposa a *sentís*, forma que s'analitzaria de la mateixa manera que *cantés* (vg. (41)). Tal com s'ha explicat a § IV.2.3.1, la tria d'una de les dues formes bàsiques del segment velar (/g/ i /ig/) és fonològicament condicionada en el cas dels verbs *cantar*, *beure*,

sentir i *servir* i en el cas dels informants que conjuguen *perdre* amb /ig/. La tria és previsible, bàsicament, a partir de la jerarquia següent: *VCC_{INT}, MAX >> *LAPSE, que fa que se seleccioni /ig/ quan hi ha problemes de sil·labificació relacionats amb l'acumulació de consonants i /g/ altrament. Pel que fa a aquest últim verb, però, hi ha informants que presenten la forma /g/ o una alternança entre /g/ i /ig/. En aquests casos la tria és aleatòria i s'ha d'especificar a l'entrada lèxica.⁸⁸

Per simplicitat, de moment, als tableaux que es presenten a continuació es considera que la tria d'al·lomorfs es faria de forma adequada per les qüestions fonotàctiques esmentades més amunt. Aquesta qüestió es desenvolupa amb més detall a § V.4.2.4. Per aquesta raó, els candidats que es tenen en compte són només aquells que presenten la forma del segment velar característica de cada sistema o varietat.

(44) *begués*: *beure*, pretèrit imperfecte de subjuntiu 1

[[[be] _A + {g , ig} + [e] _{VT}] _R + [[s] _{MT}] _F]	ACCENT / MOT	*LAPSE	ALINDVRAD
a. be.ʎe] _R s			*!
☞ b. be.ʎé] _R s			

(45) *sentigués*: *sentir*, pretèrit imperfecte de subjuntiu 1 (varietats dels blocs B, C i D; vg. § IV.2.2.1)

[[[sent] _A + {g , ig} + [e] _{VT}] _R + [[s] _{MT}] _F]	ACCENT / MOT	*LAPSE	ALINDVRAD
a. sén.ti.ʎe] _R s		*!	*
b. sen.ti.ʎé] _R s		*	
c. sen.tí.ʎe] _R s			*

A (45) s'observa que, mentre el candidat (a) queda descartat pel fet que supera el número de restriccions transgredides per la resta de candidats, els candidats (b) i (c)

⁸⁸ A efectes pràctics, en els tableaux que es comentin a partir d'ara els casos en què la tria és previsible tenen especificada aquesta alternança a l'input de la manera següent: {g , ig} (vg. (31) del capítol IV). En canvi, en els casos en què la tria és aleatòria a l'input només apareix la forma lèxicament especificada (vg. (49) d'aquest capítol).

resten empatats, atès que tots dos transgredeixen una única restricció. És el moment, doncs, d'establir una determinada relació jeràrquica entre les restriccions *LAPSE i ALINDVRAD. (Vg. (46).)

(46) *sentigués: sentir*, pretèrit imperfecte de subjuntiu 1 (varietats dels blocs B, C i D; vg. § IV.2.2.1)

[[[sent] _A + {g , ig} + [e] _{VT}] _R + [[s] _{MT}] _F]	ACCENT / MOT	ALINDVRAD	*LAPSE
a. sén.ti.ɣe] _R s		*!	*
☞ b. sen.ti.ɣé] _R s			*
c. sen.tí.ɣe] _R s		*!	

A (46) el fet que la restricció ALINDVRAD estigui per damunt de *LAPSE implica que el candidat (c) quedi descartat i que el candidat (b) sigui l'òptim. A (47) es reescriu la jerarquia.

(47) ACCENT / MOT, ALINDVRAD » *LAPSE

Les formes estudiades fins ara, però, només són les relatives a l'imperfecte de subjuntiu de *cantar* i les formes *begués* i *sentigués*. L'estudi d'aquesta última ha fet concretar l'ordre de relacions implicatives responsable de la distribució de l'accent. A (48) es comprova que la jerarquia de (47) també permet donar compte de la distribució de l'accent a l'imperfecte de subjuntiu de *cantar*.

(48) *cantés: cantar*, pretèrit imperfecte de subjuntiu 1

[[[kant] _A + [e] _{VT}] _R + [[s] _{MT}] _F]	ACCENT / MOT	ALINDVRAD	*LAPSE
a. kán.te] _R s		*!	
☞ b. kan.té] _R s			

En el cas del verb *perdre* s'han detectat formes com ara *perdigués*, que són paral·leles a *sentigués* i, consegüentment, s'analitzen de la mateixa manera (vg. (46)). Aquest tipus de formes són característiques de les varietats recollides dins els blocs C.1, C.2 i C.3 (vg. § IV.2.2.1.1.3). Ara bé, a les varietats dels blocs C.5 (vg. § IV.2.2.1.1.3) i B.3 (vg. § IV.2.2.1.1.2) s'han recollit formes com ara *pergués*, *perguesses*, *pergués*, *perguéssem*, *perguésseu*, *perguessen* per al pretèrit imperfet de subjuntiu de *perdre*. A (49) s'analitza la forma corresponent a la persona 1 d'aquest temps verbal per comprovar si la jerarquia de (47) és adequada també en aquests casos. Com ja s'ha comentat, la tria de /g/ en el cas de *perdre* és aleatòria i no es pot justificar fonològicament, com sí que passa amb les varietats que opten per la forma /ig/ del segment velar (vg. (46)). En casos com el que s'analitza a (49), la forma del segment velar que es presenta a l'input és ja la superficial definitiva.

(49) *pergués*: *perdre*, pretèrit imperfet de subjuntiu 1

[[[pərd] _A + [g] + [e] _{VT}] _R + [[s] _{MT}] _F]	ACCENT / MOT	ALINDVRAD	*LAPSE
a. pérd.g e] _R s		*!	
b. pér.γ e] _R s		*!	
c. perd.gé] _R s			
d. per.γ é] _R s			

A (49) els candidats (c) i (d) resten empatats, perquè no n'hi ha cap que transgredeixi cap restricció. Cal apel·lar a altres restriccions que n'afavoreixin un en lloc de l'altre, de manera que (d) en resulti el candidat òptim. Aquestes restriccions són la de marcatge NO-CODACOMPLEXA_{INTERIOR} (*VCC_{INTERIOR}), que es defineix a (50a), i la de fidelitat MAX, que es defineix a (50b). A § IV.2.3.1 ja s'ha justificat la rellevància d'aquestes restriccions en relació amb la tria, predictable, de formes subjacents del segment velar (/g/ i /ig/). Al tableau (31c) del capítol IV la restricció *VCC_{INTERIOR} s'ha situat per damunt de *LAPSE, per evitar que candidats del tipus [sent.gés] sortissin escollits com a òptims enfront de candidats com [sen.ti.yés] i la restricció MAX també s'ha situat per damunt de *LAPSE, per evitar que candidats del tipus [sej.gés], amb elisió de segments, sortissin escollits com a òptims enfront de candidats com [sen.ti.yés]. A (51) també

s’observa que, amb les dades de què es disposa, MAX i ALINDVRAD poden estar inordenades. Efectivament, els candidats (b) i (c) resten empatats pel que fa a MAX, però, la transgressió d’ALINDVRAD per part del candidat (b) fa que el candidat (c) sigui seleccionat com a òptim.

- (50) a. NO-CODACOMPLEXA_{INTERIOR} (*VCC_{INTERIOR}):
 “Una coda interna no pot llicenciar dos segments” (Jiménez 1999: 202). (Vg. (31a) al capítol IV, també.)
- b. MAX(IMALITAT):
 Els elements de l’input han de tenir un corresponent a l’output (cf. McCarthy i Prince 1995: 370). (Vg. (31a) al capítol IV, també.)

(51) *pergués*: *perdre*, pretèrit imperfet de subjuntiu 1

[[[pɛrd] _A + [g] + [e] _{VT}] _R + [[s] _{MT}] _F]	*VCC _{INTERIOR}	ACCENT / MOT	MAX	ALINDVRAD	*LAPSE
a. pérd.g e] _R s	*!			*	
b. pér.γ e] _R s			*	*!	
c. perd.gé] _R s	*!				
☞ d. per.γ é] _R s			*		

Jiménez (1999) estableix una distinció entre la restricció de (50a) i una de més general, *VCC, segons la qual qualsevol coda (ja sigui interna o final) no pot llicenciar dos segments. Segons l’autor, aquest desglossament “(...) es basa en les diferències de perceptibilitat de les cods sil·làbiques internes i finals: els contrastos són més perceptibles si la coda es troba al final del mot –o de l’enunciat– que no si es troba a l’interior d’una seqüència, perquè en el darrer cas els trets de la consonant de la coda se superposen als de la consonant inicial de la síl·laba següent” (Jiménez 1999: 202). Per aquesta raó, a la jerarquia pertinent, la restricció més general ocupa una posició més a la

dreta que la restricció més específica: $*VCC_{\text{INTERIOR}} \gg *VCC$.⁸⁹ Aquest desglossament de la restricció que penalitza les codex complexes permet, a Jiménez (1999), donar compte del fet que en mots com *arc*, el candidat òptim sigui diferent, en valencià, segons si el mot apareix de manera aïllada (/ark/: [ˈark]) o si ho fa precedint-ne un altre que comença en consonant, com ara *bell* (cf. /[ˈark]#[ˈbeɫ]/: [ar.ˈβeɫ]).⁹⁰ En l'últim cas, el candidat òptim és el que no transgredeix la restricció $*VCC_{\text{INTERIOR}}$, és a dir, [ar.ˈβeɫ] en lloc de [arg.ˈbeɫ], perquè la restricció més específica $*VCC_{\text{INTERIOR}}$ es troba ordenada per damunt de MAX ($*VCC_{\text{INTERIOR}} \gg \text{MAX}$). En canvi, en el primer cas, el candidat òptim és [ˈark] en lloc de [ˈar], perquè, segons la jerarquia $\text{MAX} \gg *VCC$, és preferible no transgredir la restricció de fidelitat MAX que no transgredir la restricció de marcatge general $*VCC$ (jerarquia global: $*VCC_{\text{INTERIOR}} \gg \text{MAX} \gg *VCC$). Per a una anàlisi completa en termes de la TO d'aquests i altres exemples, vg. Jiménez (1999: § 7.2), Wheeler (2005: § 7.5) i Pons (2007: § 9.3).⁹¹

Cal, però, tenir també en compte una altra mena de candidats possibles, aquells que insereixen una vocal epentètica per evitar els grups consonàntics interns, això és, per respectar $*VCC_{\text{INTERIOR}}$: són els candidats (e), (f) i (g) del tableau (53). De fet, en el COD no s'ha detectat cap sistema que presenti aquest tipus de formes (amb epèntesi) en aquest temps verbal, però sí que se n'ha trobat en els presents d'indicatiu i de subjuntiu, amb formes com *pèrdego* i *pèrdega* (vg. § V.4.2.4 i § V.4.2.5, respectivament). Per aquesta raó, a (53) s'ha afegit la restricció ALINMM (vg. Bonet i Lloret 2002, 2005), que vetlla per l'adjacència dels morfs (vg. (52a)), i DEP, que és la restricció general en contra de l'epèntesi (vg. (52b)).⁹² Diversos treballs han demostrat que, pel comportament del català respecte dels fenòmens d'epèntesi vocàlica, DEP (referit a vocals) ocupa un lloc molt baix en la jerarquia i, per aquest motiu, s'ha proposat de

⁸⁹ Wheeler (2005: 238) també apel·la a aquestes restriccions i ordre, per bé que amb una altra presentació formal. Pons (2007: 302 i ss.) també hi recorre. Tots tres autors postulen, a més, l'existència d'una altra implicació que afecta les codex complexes: $*VCCC \gg *VCC$ (això és, sempre serà pitjor tenir codex amb tres segments que no pas amb dos).

⁹⁰ En els exemples citats es manté la transcripció fonètica de l'autor.

⁹¹ Cal advertir que el treball de Jiménez s'emmarca dins la primera versió TO, proposada per Prince i Smolensky (1993), anomenada de la contenció, mentre que els treballs de Wheeler (2005) i de Pons (2007) s'emmarquen ja dins la teoria de la correspondència (cf. McCarthy i Prince 1995, 1999), que també s'utilitza en aquest treball (vg. § III.3). Per aquest motiu, Jiménez (1999) usa la restricció de fidelitat INTEGRU, per MAX, i OMPLIU, per DEP (vg. (52)). Res d'això no interfereix amb l'anàlisi proposada en aquesta tesi.

⁹² Wheeler (2005: 356) proposa la restricció CONTIGUITY_{Morpheme}, amb els mateixos efectes que la restricció d'alineament entre morfs proposada anteriorment per Bonet i Lloret (2002, 2005), tal com l'autor reconeix.

penalitzar la inserció de material epentètic entre morfs mitjançant una restricció independent relativa a la manera de concatenar els morfs, la qual, a diferència de DEP (referit a vocals), ocupa un lloc alt en la jerarquia (vg., entre d'altres, Bonet i Lloret 2002, 2005, Wheeler 2005: § 11.4, Pons 2007: § 7.3.4.2). El fet que ALINMM estigui ordenada per damunt de MAX fa que els candidats amb epètesi no siguin seleccionats com a òptims. Segons les dades de (53) i les que s'examinaran a continuació, no és necessari que aquesta restricció estigui ordenada respecte de les que queden per damunt de MAX. Aquí també es comprova que encara que MAX i ALINDVRAD no estiguin ordenades, el candidat (d) és seleccionat com a òptim en lloc del candidat (b), perquè aquest les transgredeix totes dues i el candidat (d) només en transgredeix una.

(52) a. ALINMM:

“For any consecutive morphemes X, Y align the right edge of morpheme X with the left edge of morpheme Y, within a lexical item” (Bonet i Lloret 2005: 57).

[En un ítem lèxic, el costat dret del morf X ha d'estar alineat amb el costat esquerre del morf Y consecutiu.]

b. DEP(ENDÈNCIA):

Els elements de l'output han de tenir un corresponent a l'input (cf. McCarthy i Prince 1995: 370).

(53) *pergués*: *perdre*, pretèrit imperfet de subjuntiu 1

[[[pɛrd] _A + [g] + [e] _{VT}] _R + [[s] _{MT}] _F]	*VCC _{INTERIOR}	ACCENT / MOT	ALINMM	MAX	ALINDVRAD	*LAPSE	DEP
a. pérd.ge] _R s	*!				*		
b. pér.ɣe] _R s				*	*!		
c. perd.gé] _R s	*!						
☞ d. per.ɣé] _R s				*			
e. pér.ðe.ɣe] _R s			*!		*	*	*
f. per.ðé.ɣe] _R s			*!		*		*
g. per.ðe.ɣé] _R s			*!			*	*

A (54) es comprova que la jerarquia utilitzada a (53) és adequada fins i tot en els casos en els quals es tenen en compte candidats amb arrels amb més de dues síl·labes (susceptibles, doncs, de transgredir la restricció *LAPSE). En aquest tableau ja no s'han tingut en compte candidats amb epèntesi com ara **sorprendegués*, que també quedarien descartats per l'efecte d'ALINMM. La jerarquia resultant es transcriu a (55).⁹³

⁹³ En treballs més específics sobre la sil·labificació del català, s'ha vist la necessitat de limitar l'efecte de MAX segons si es preserven o es perden trets específics dels segments eliminats mitjançant les característiques dels segments adjacents (MAX(tret)) i segons si el material elidit elimina també completament o no informació morfològica (REALITZEUM). Aquests aspectes no són rellevants per als punts tractats en aquesta tesi i, per aquest motiu, no s'inclouen en l'anàlisi. (Per a aquestes qüestions, vg., entre d'altres, Jiménez 1999, Dols 2000, Bonet i Lloret 2002, 2005, Wheeler 2005 i Pons 2007.)

(54) *sorprengués: sorprendre*, pretèrit imperfet de subjuntiu 1

[[[sorprend] _A + [g] + [e] _{VT}] _R + [[s] _{MT}] _F]	*VCC _{INTERIOR}	ACCENT / MOT	ALINMM	MAX	ALINDVRAD	*LAPSE	DEP
a. sor.prénd.ge] _R s	*!				*		
b. sor.préñ.ge] _R s				*	*!		
c. sor.prend.gé] _R s	*!					*	
☞ d. sor.preñ.gé] _R s				*		*	
e. sór.prend.ge] _R s	*!				*	*	
f. sór.preñ.ge] _R s				*	*!	*	

(55) *VCC_{INTERIOR}, ACCENT / MOT, ALINMM » MAX, ALINDVRAD » *LAPSE, DEP

Finalment, pel que fa al verb *servir*, s'han detectat varietats, com les recollides en el bloc C, en què el segment palatal es combina amb el segment velar (vg. § IV.2.2.1.3). En aquests casos, la forma majoritària al pretèrit imperfet de subjuntiu és la del tipus *servigués* (vg. (56)).

(56) *servigués: servir*, pretèrit imperfet de subjuntiu 1

[[[serb] _A + {g, ig} + [e] _{VT}] _R + [[s] _{MT}] _F]	*VCC _{INTERIOR}	ACCENT / MOT	ALINMM	MAX	ALINDVRAD	*LAPSE	DEP
a. sér.βi.γ e] _R s					*!	*	
☞ b. ser.βi.γé] _R s						*	
c. ser.βí.γe] _R s					*!		

A (56) els candidats (a) i (c) queden descartats automàticament en el moment en què transgredeixen ALINDVRAD. El fet que aquesta restricció estigui situada per damunt de *LAPSE permet que el candidat (b) sigui l'òptim encara que transgredeixi aquesta última restricció.

Finalment, només cal comprovar que la jerarquia de (55) permet donar compte de la distribució de l'accent al pretèrit imperfet d'indicatiu, analitzat a § V.4.2.1. En aquella ocasió, només es tenien en compte les restriccions ACCENT / MOT, ALINDVRAD i *LAPSE, i no era possible establir cap relació jeràrquica entre elles. A (57) es torna a analitzar la forma *cantava* d'aquest temps verbal i es comprova que, efectivament, la jerarquia de (55) permet donar compte també d'aquests casos. Passa el mateix amb les formes corresponents dels altres verbs enquestats.

(57) *cantava: cantar*, pretèrit imperfet de d'indicatiu 1

[[[kant] _A + [a] _{VT}] _R + [[ba] _{NP}] _F]	*VCC _{INTERIOR}	ACCENT / MOT	ALINMM	MAX	ALINDVRAD	*LAPSE	DEP
a. kán.ta.] _R βa					*!	*	
☞ b. kan.tá.] _R βa							
c. kan.ta.] _R βá					*!	*	

V.4.2.3 Formes no personals

A § V.3.6 s'ha observat que el gerundi i el participi presenten el mateix patró de distribució de l'accent que els pretèrits imperfets d'indicatiu i de subjuntiu. Els cinc verbs enquestats el presenten a la vocal temàtica (que varia en funció del verb). La mateixa jerarquia de restriccions de (55) ha de donar compte, doncs, d'aquesta distribució. El verb que es pren com a model, en els tablaux següents, és *cantar* (vg. (58) i (59)).

(58) *cantant: cantar, gerundi*

[[[kant] _A + [a] _{VT}] _R + [[n] _M] _F] ⁹⁴	*VCC _{INTERIOR}	ACCENT / MOT	ALINMM	MAX	ALINDVRAD	*LAPSE	DEP
a. kán.ta] _R n					*!		
☞ b. kan.tá] _R n							

(59) *cantat: cantar, participi*

[[[kant] _A + [a] _{VT}] _R + [[d] _M] _F]	*VCC _{INTERIOR}	ACCENT / MOT	ALINMM	MAX	ALINDVRAD	*LAPSE	DEP
a. kán.ta] _R t					*!		
☞ b. kan.tá] _R t							

A l'infinitiu, en canvi, es detecten dos comportaments diferents. D'una banda, els verbs *cantar*, *sentir* i *servir* també presenten l'accent a la vocal temàtica, però d'una altra, els verbs *perdre* i *beure* el presenten a l'última vocal de l'arrel, que coincideix amb el

⁹⁴ En aquest cas s'ha optat per no representar en l'input l'oclusiva dental en el morf de gerundi, perquè la solució general és la no-aparició d'aquesta consonant, fins i tot en contextos prevocàlics d'enclisi. Aquí no s'aprofundeix més en l'estudi de fenòmens fonològics que afecten els morfs de mode. No obstant això, convé remarcar que Julià *et al.* (2004: 39) estableixen que en català nord-occidental "Quan els sons oclusius se situen en posició final absoluta i van precedits d'un so nasal o lateral solen emmudir-se, tant en singular com en plural: *amb* [am], *molt* [moʎ], *sang* [sanj], *salts* [saʎs]. (...) En contacte amb certs mots que comencen amb vocal, o en algunes estructures fixades, els sons oclusius es mantenen i es produeix una sensibilització (...) que a la vegada origina una redistribució sil·làbica o resil·labificació (...): *amb ell* [am'beʎ], *Sant Antoni* [san.tan.'to.ni] (...)". Aquests mateixos autors afegixen, com a consideracions ortoèpiques, que no són aconsellables formes com ara "(...) l'emmudiment de -t dels gerundis davant de hi/ho: *fent-ho* *['fenu] per ['fentu], *anant-hi* *['a'nani], en comptes de [a'nanti]." (Julià *et al.* 2004: 79), la qual cosa sembla corroborar l'afirmació inicial segons la qual l'emmudiment en aquests casos és generalitzat. Atesa, doncs, la dificultat de trobar casos en català nord-occidental en què es pronuncii el so oclusiu en aquests contextos, tots els candidats que s'avaluen acaben, només, amb [n], que és, de fet, l'única representació del morf de mode tant en l'input com en l'output. Per a aquestes i d'altres qüestions relacionades amb la sil·labificació del català en termes de teoria de l'optimitat, vg. Jiménez (1999) i Wheeler (2005), entre d'altres.

radical. A la taula de (60) es presenta l'anàlisi de *cantar*; *sentir* i *servir* s'analitzen de la mateixa manera.

(60) *cantar*: infinitiu

[[[kant] _A + [a] _{VT}] _R + [[r] _M] _F] ⁹⁵	*VCC _{INTERIOR}	ACCENT / MOT	ALINMM	MAX	ALINDVRAD	*LAPSE	DEP
a. kán.ta] _R					*!		
☞ b. kan.tá] _R							

El cas de *perdre* és especial. Dels candidats que es poden tenir en compte per a l'estudi de la distribució de l'accent en aquest infinitiu, l'escollit com a òptim presentarà sempre una epèntesi final, atès que una coda final com [rðr] sense epèntesi no respectaria les exigències del principi universal de seqüenciació de sonicitat (cf. Clements 1990: 285). A (61) es presenta la traducció que en fa, d'aquest principi, Jiménez (1999: 54). A (62) es reproduïx també la jerarquia de sonicitat corresponent, que es pren de Lloret (2002: 207).

(61) PRINCIPI DE SEQÜENCIACIÓ DE SONICITAT (SONICITAT):

Entre qualsevol membre d'una síl·laba i el nucli sil·làbic, només són permesos sons de major sonicitat relativa.

(62) Escala de sonicitat:

Vocals > Semivocals > Líquides > Nasals > Fricatives > Oclusives

⁹⁵ Un altre dels fenòmens que afecta, de manera regular, les /r/ en posició final en català nord-occidental és l'elisió (vg. Bonet i Lloret 1998: § 4.2, per a una anàlisi pre-TO, i Bonet *et al.* 2004, 2005, per a una anàlisi d'aquest fenomen en termes de teoria de l'optimitat; Wheeler 2005: § 10.2.2 suposa que tots els infinitius tenen /+r/ i que si aquesta no es pronuncia és per una restricció de "missalignment" (antialineament) *ad hoc* que proposa que afecta només les -r dels infinitius: *ALINGR/+r/). En aquesta tesi s'ha optat per mantenir la /r/ en la forma fonològica de tots els infinitius estudiats, atès que en els casos d'enclisi aquesta consonant es manté en un 55% de les poblacions enquestades en el COD (*acompanyar-les* [akompapárles]), mentre que només en un 20% de les poblacions enquestades no apareix ([akompapáles]). De la resta de poblacions, en un 15% no hi ha respostes i en un 10% hi ha variació entre els dos comportaments. Julià *et al.* (2004: 47) especifica que són les varietats lleidatana i ribagorçana les que es decanten per l'elisió, mentre que en la varietat tortosina hi ha constància de totes dues solucions.

En català la restricció de marcatge (61) té un paper determinant en la jerarquia de restriccions que regeix l'estructura sil·làbica. La restricció de fidelitat DEP (vg. (52b)), que evita la inserció de material epentètic, ha d'estar situada per sota de SONICITAT, perquè si no fos així, en bloquejaria l'efecte, i també per sota de MAX, per evitar reparacions que contemplin l'elisió de material subjacent (vg. (63)). A (63) s'analitza l'infinitiu de *perdre*. Cal advertir que, en aquests casos, la restricció ALINMM és respectada pels candidats amb epèntesi final, (a) i (b), perquè la vocal afegida en posició final no destrueix l'adjacència dels morfs implicats; en canvi, els candidats amb epèntesi interna, (e), (f), (g) i (h), transgredeixen ALINMM.

(63) *perdre*: infinitiu

[[[perd] _A] _R + [[r] _M] _F]	SON	*VCC _{INT}	ACCENT / MOT	ALINMM	MAX	ALINDVRAD	*LAPSE	DEP
☞ a. pér.ð] _R re								*
b. per.ð] _R ré						*!		*
c. pérð] _R r	*!							
d. pérð] _R					*!			
e. pér.ðe] _R r				*!		*		*
f. pér.ðr] _R e r				*!				*
g. per.ðé] _R r				*!				*
h. per.ðr] _R é r				*!		*		*

A (63) el candidat (c) queda automàticament descartat, atès que transgredeix SONICITAT: del nucli sil·làbic al marge dret (la coda) no hi ha una relació decreixent del grau de sonicitat, perquè [r] és més sonant que [ð]. El candidat (d), amb elisió de material subjacent com a estratègia per satisfer SONICITAT, queda descartat per MAX. Els candidats (e), (f), (g) i (h) amb epèntesi interna com a estratègia per satisfer SONICITAT queden descartats perquè transgredeixen ALINMM. El candidat (b), amb

epèntesi final que rep l'accent, també queda descartat, perquè, d'acord amb l'anàlisi proposada, transgredeix ALINDVRAD. Wheeler (2005: 288), en canvi, recorre la restricció HEAD-DEPENDENCE_{IO} (HDDEP_{IO}) per descartar els candidats que presenten l'accent damunt d'una epèntesi: "Every segment contained in a prosodic head in the output has a correspondent in the input (Alderete 1999: 36)". Amb les dades que s'analitzen de moment, però, aquesta restricció no és necessària, perquè ALINDVRAD ja en fa la funció. Amb tot, caldria valorar si fóra convenient d'introduir-la si s'haguessin d'analitzar casos com ara *vèncer* o *néixer*, en els quals –segons l'anàlisi de Wheeler– hi ha una epèntesi interna (-e-), perquè, a diferència de casos com *perdre*, l'epèntesi final no soluciona els problemes de sil·labificació resultants en aquestes varietats (*[béns.re) (vg. Wheeler 2005: 262). En aquests casos, però, Wheeler tampoc no fa servir HDDEP_{IO} sinó una altra restricció d'antialineament *ad hoc*, *ALINGR/+r/, que proposa, que només afecta els infinitius (vg. nota 68). A (63) considerem tant la possibilitat que aquesta vocal interna epentètica sigui adscrita, prosòdicament i superficialment, al radical, (e), com a la flexió, (f) (vg., també, (g) i (h)). Vegeu en aquest sentit el que es comenta a § V.4.2.4 respecte de formes com **compre* (per *compr*) en català insular a Lloret (2003).⁹⁶

La jerarquia de restriccions definitiva fins ara es transcriu a (64). Com ja s'ha comentat, en català la restricció SONICITAT ocupa un lloc prominent en les jerarquies responsables de la sil·labificació. Ara bé, amb les dades de què es disposa, no és possible ordenar-la en relació amb les restriccions *VCC_{INTERIOR}, ACCENT / MOT, ALINDVRAD i ALINMM.

- (64) SONICITAT, *VCC_{INTERIOR}, ACCENT / MOT, ALINMM » MAX, ALINDVRAD
 » *LAPSE, DEP

El cas de *beure* mereix un comentari a part. A (65) s'observa que, tenint en compte la jerarquia de (64), el candidat òptim seria (c) i no pas l'esperat (a), perquè el primer no transgredeix cap restricció. Efectivament, d'acord amb l'escala de sonicitat de (62), la

⁹⁶ Encara que en aquesta tesi no s'aprofundeix en l'anàlisi dels verbs de la classe II del tipus *vèncer* o *néixer*, cal advertir que Mascaró (1986: 113) apunta la possibilitat que en els dialectes en què -r no es realitza mai (ni en combinacions amb enclítics) la vocal final sigui realment la marca de mode 'infinitiu', i no /r/. En aquest sentit, en les varietats del català nord-occidental estudiades la vocal final de les formes infinitives d'aquests verbs serien morfemes (amb la forma fonològica corresponent present als inputs) i no epèntesis i, per tant, outputs com [béns] o [néjse]~[nájse] no transgredirien ni ALINMM ni DEP.

coda del candidat (c) compleix, perfectament, la condició que del nucli sil·làbic als marges la relació de sonicitat sigui descendent.

(65) *beure*: infinitiu

[[[bɛw] _A] _R + [[r] _M] _F]	SON	*VCC _{INT}	ACCENT / MOT	ALINMM	MAX	ALINDVRAD	*LAPSE	DEP
a. bɛw. _R re								*!
b. bew. _R ré						*!		
● c. bɛw _R r								

Per solucionar aquest cas, seguim la proposta de Wheeler (2005), el qual afegeix la restricció de (66), específica per a les còdes amb semivocals (*glides*, en anglès) i que mesura la distància de sonicitat mínima que hi ha d’haver entre els elements que componen una coda amb semivocal.

(66) MINIMUM SONORITY DISTANCE (Coda Glides) (MSDCG):

[DISTÀNCIA DE SONICITAT MÍNIMA (Coda Semivocals) (DSMCS)]

“In a coda sequence G_1C_2 (where G = glide), the value of $G_1 - C_2 \geq 11$ ”
(cf. Wheeler 2005: 258).

[En una seqüència G_1C_2 (on G = semivocal) en posició de coda, la distància de sonicitat entre G_1 i C_2 ha de ser igual o major que 11.]

Així doncs, la distància mínima entre la semivocal i la consonant que componen una coda sil·làbica ha de ser igual o superior a 11, tenint en compte l’escala de sonicitat que el mateix autor presenta a Wheeler (2005: 255) i que es transcriu a (67). D’aquesta manera, la consonant que segueix la semivocal de les còdes dels candidats seleccionats com a òptims només podrà ser una de les que ocupen la posició 4, 2 o 0 (vg. (68)).

(67) Sonority Ranking (Catalan)

15	9	8	5	4	2	0
glides tap	laterals, trill	nasals	sibilant continuants	non-strident continuant obstruents	non-sibilant stop/strident continuants	

(68) *beure*: infinitiu

[[[bɛw] _A] _R + [r] _F]	DSMCS	SON	*VCC _{INT}	ACCENT / MOT	ALINMM	MAX	ALINDVRAD	*LAPSE	DEP
☞ a. béw. _R re									*
b. bew. _R ré							*!		*
c. béw _R r	*!								
d. béw _R						*!			

A (68) la posició de la restricció DSMCS en la jerarquia fa que el candidat (c) quedi automàticament descartat i que el candidat (a) sigui seleccionat com a òptim encara que transgredeixi DEP. La posició de DSMCS en la jerarquia només és rellevant –en el cas analitzat aquí– quant DEP, ja que DSMCS ha d'estar ordenada més amunt de DEP perquè el candidat (a) sigui seleccionat com a òptim. La restricció DSMCS, que especifica quina ha de ser la distància de sonicitat mínima entre la semivocal i la consonant amb la qual compon una coda sil·làbica, és pertinent també en morfologia nominal i adjectival, atès que hi ha casos com ara *aire*, o *lliure*, que incorporen una vocal epentètica final. En l'anàlisi d'aquests mots, si només es tingués en compte la restricció general SONICITAT, podrien ser erròniament seleccionats com a òptims candidats com ara **air* o **lliur*.

A (69) es transcriu la jerarquia de restriccions establerta fins ara. La comprovació de la idoneïtat d'aquesta jerarquia per als casos que ja s'han analitzat en

apartats anteriors, però, no es duu a terme fins a § V.4.2.5, perquè també s’hi hauran de tenir en compte restriccions que s’afegeixen en els apartats següents.

- (69) DSMCS, SONICITAT, *VCC_{INTERIOR}, ACCENT / MOT, ALINMM » MAX, ALINDVRAD » *LAPSE, DEP

V.4.2.4 Present d’indicatiu

A § V.3.1 s’ha observat que la distribució de l’accent en aquest temps verbal es caracteritza pel fet que mentre a les persones 1, 2, 3 i 6 l’accent apareix a l’última síl·laba de l’arrel, a les persones 4 i 5 ho fa a la vocal temàtica. A (70) i (71) s’analitzen, respectivament, les persones 1 i 4 del present d’indicatiu de *cantar* a partir de la jerarquia de (69).

- (70) *canto: cantar*, present d’indicatiu 1

[[[kant] _A] _R + [[o] _{N/P}] _F]	DSMCS	SON	*VCC _{INT}	ACCENT / MOT	ALINMM	MAX	ALINDVRAD	*LAPSE	DEP
a. kan.t] _R ó							*.		
☞ b. kán.t] _R o									

- (71) *cantem: cantar*, present d’indicatiu 4

[[[kant] _A + [e] _{VT}] _R + [[m] _{N/P}] _F]	DSMCS	SON	*VCC _{INT}	ACC / MOT	ALINMM	MAX	ALINDVRAD	*LAPSE	DEP
a. kán.te] _R m							*.		
☞ b. kan.té] _R m									

El present d'indicatiu de *sentir* s'analitza de la mateixa manera que el de *cantar*. Pel que fa a *beure*, la presència del segment velar a la persona 1 d'aquest temps no suposa cap inconvenient per seguir aquesta anàlisi, atès que, en ser una forma monosil·làbica, l'única posició possible que pot ocupar l'accent és la de l'arrel: *bec*. La presència del segment velar, però, també es recull a la persona 1 d'aquest temps verbal en algunes varietats del català nord-occidental en el verb *perdre*. Al tableau (21) d'aquest capítol, per exemple, es recull el sistema de l'informant núm. 50, que presenta la forma *perc* a la persona 1 d'aquest temps verbal i les formes *perguem* i *pergueu* a les persones 4 i 5. Al tableau (22), en canvi, es presenta el sistema de l'informant núm. 62, amb la forma *pèrdigo* a la persona 1 d'aquest temps verbal. La forma *perguem* de l'informant 50 s'analitza al tableau (72) i la forma *pèrdigo*, de l'informant 62, al tableau (73) (la forma *perc*, s'analitza de la mateixa manera que *bec*, que, en ser monosil·làbica, només pot rebre l'accent damunt la vocal de l'arrel).

(72) *perguem: perdre*, present d'indicatiu 4⁹⁷

[[[pɛrd] _A + [g] + [e] _{VT}] _R + [m] _F]	DSMCS	SON	*VCC _{INT}	ACCENT / MOT	ALINMM	MAX	ALINDVRAD	*LAPSE	DEP
a. pé.r.ye] _R m						*	*!		
☞ b. per.yé] _R m						*			

⁹⁷ En aquesta taula ja no es tenen en compte candidats tipus [pɛrdgém], que serien eliminats en transgredir *VCC_{INT}. Per a una anàlisi en la qual es tenen en compte aquests candidats, vg. la taula (53). Vg., també la nota 52.

(73) *pèrdigo: perdre*, present d'indicatiu 1

[[[perd] _A + {g, ig} _R] + [o] _F]	DSMCS	SON	*VCC _{INT}	ACCENT / MOT	ALINMM	MAX	ALINDVRAD	*LAPSE	DEP
a. p ^{ér} .ði.ɣ] _R o							*!	*	
● [*] b.per.ði.ɣ] _R o									
c.per.ði.ɣ] _R ó							*!	*	
d. p ^{ér} ð.g] _R o			*!						
e.perð.g] _R ó			*!				*		
f. p ^{ér} .g] _R o						*!			
g.per.g] _R ó						*!	*		

A (72) l'anàlisi de la forma *perguem* no suposa cap problema. No passa el mateix, però, a (73). En aquesta taula la jerarquia de restriccions de (69) selecciona com a candidat òptim [per.ði.ɣo] i no pas l'esperat, [p^{ér}.ði.ɣo], la qual cosa es marca amb el símbol '●^{*}'. Es tracta de l'únic cas en el qual no es compleix la regularitat segons la qual l'accent verbal recau sobre la síl·laba de més a la dreta del radical.

De fet, aquests casos ja presentaven dificultats en les anàlisis de Wheeler (1979) i Mascaró (1983). A § V.2, en parlar de les formes del present de subjuntiu i de l'imperatiu dels verbs *cabere* i *saber*, tipus *càpiga* i *sàpiga* (paral·leles a aquestes que ara s'analitzen), s'ha comentat que totes dues anàlisis obtindrien formes com ara *ca[pí]ga. Mentre Wheeler (1979) opta per afegir el diacrític [+E] a les persones 1, 2, 3 i 6 d'aquest temps verbal, Mascaró (1983) proposa associar la irregularitat accentual d'aquestes formes amb el fet que disposen d'una arrel irregular /kápig/, que es diferencia de la regular, /káb/, per la presència d'un element velar.

En morfologia no verbal els sufixos del tipus *-ic*, que es troben, per exemple, en casos com el d'*atòmic*, s'han analitzat sovint com a preaccentuats (per a una revisió d'aquest tipus de casos, vg., entre d'altres, Oliva i Serra 2002: 354). Wheeler (2005: 286) aplica aquesta anàlisi al sufix del present de subjuntiu (*-i-*, *-iga-*, *-igue-*, *-ia-*, *-ie-*) i

afirma que es tracta d'un sufix preaccentuat.⁹⁸ Aquesta proposta de marcar l'accent de manera idiosincràtica, però, no permet donar compte de les formes que es recullen a les persones 4 i 5 d'aquest temps verbal. Efectivament, les varietats que presenten el segment velar al present d'indicatiu o de subjuntiu dels verbs *perdre*, *sentir* o *servir* (els blocs C.2, C.3, C.4 i C.5; vg. § IV.2.2.1.1.3) solen presentar-lo, també, a les persones 4 i 5 del present de subjuntiu, amb les formes [perðiyém] i [perðiyéw], per exemple. En aquestes darreres formes no és possible analitzar el segment velar com un morf preaccentuat, perquè l'accent recau justament sobre la síl·laba que els segueix.

Com ja s'ha comentat, però, Wheeler (2002: 656 i ss.) analitza el segment velar d'aquestes formes com a part d'una de les variants diferents de l'arrel bàsica (*radical*, en els termes de Wheeler). En aquesta anàlisi, doncs, la peculiaritat accentual també es marca de manera idiosincràtica.

Així doncs, cap de les propostes anteriors presenta una anàlisi efectiva, en termes d'un sistema predictable d'assignació de l'accent. És en aquest punt quan recórrer a les relacions paradigmàtiques pot ser decisiu. A § IV.2.3.2.1 s'ha fet una revisió dels diversos estudis que treballen amb el concepte de *paradigma*. S'ha observat que, en molts casos, les relacions d'influència poden condicionar la forma fonètica superficial dels diversos elements que integren un paradigma.

Steriade (1999) estudia les relacions paradigmàtiques i el seu paper en la frontera entre fonologia i morfologia. L'autora afirma que un paradigma és: "(...) a set of words sharing a morpheme (e.g. {*bomb*, *bomb-ing*, *bomb-ard*,...}) or a set of phrases sharing a word (e.g. {*bomb*, *the bomb*, ...})." Els casos que s'hi analitzen mostren, segons l'autora, una preferència pels paradigmes uniformes, és a dir, per aquells paradigmes que comparteixen morfemes invariables; morfs, en els nostres termes. La invariabilitat d'una propietat determinada és promoguda per la restricció d'UNIFORMITAT PARADIGMÀTICA (UP), que es recull a (74).

(74) PARADIGM UNIFORMITY CONDITION (PU):

"All surface realizations of μ , where μ is the morpheme shared by the members of paradigm x, must have identical values for property P"
(Steriade 1999: 1).

⁹⁸ En aquests casos, Wheeler analitza el segment velar com a part del sufix de mode / temps i no com un morf independent de la flexió i de l'arrel, com es fa en aquesta tesi. Per a una revisió més detallada d'aquesta anàlisi, vg. § IV.2.1.

Entre els casos que Steriade analitza hi ha “(...) pairs consisting of the surface realization of a morpheme in isolation (e.g. *discipline*) and its realization when affixed (e.g. *disciplinable*).” (Steriade 1999: 6). Per a l’anàlisi d’aquests casos, proposa una restricció d’uniformitat paradigmàtica que promogui la invariabilitat de la posició de l’accent en totes les formes superficials que componen un paradigma. La restricció de (74), doncs, és especificada a (75).

(75) PARADIGM UNIFORMITY (stress), abbreviated PU (stress):

“Let F be a form exhaustively analyzable into the constituents A(F), an affix, and S(F), a stem. If a realization of S(F) occurs as a free word W, then, for every syllable σ in S(F), if σ has a correspondent σ' in W then σ has the same stress category (stressed or stressless) as σ' ” (Steriade 1999: 6).

La restricció PU (stress) promou les parelles que mantenen la posició de l’accent en la mateixa síl·laba, com ara $\{discipline-disciplin(-able)\}$, i evita les que no la mantenen, com ara $\{disciplin-disciplin(-able)\}$. La restricció PU (stress) està situada en la jerarquia per damunt de *LAPSE (vg. (35)). A (76) es comprova que el candidat (b) és descartat per l’acció de PU (stress) i el candidat (a) esdevé òptim, encara que transgredeixi la restricció *LAPSE.

(76)

W = <i>dísciplin</i>	PU (stress)	*LAPSE
☞ a. <i>dísciplinable</i>		**
b. <i>disciplínable</i>	*!	

(adaptat d’Steriade 1999: 7)

Ara bé, hi ha més d’un punt en què la nostra proposta s’allunya de la d’Steriade. En primer lloc, a (74) i (75) les formes que són tingudes en compte per a l’anàlisi dels diversos candidats són arrels que comparteixen tots els membres d’un paradigma. En la

proposta que es presenta en aquesta tesi, en canvi, les formes que són tingudes en compte no són arrels sinó formes lliures. De fet, aquest canvi és coherent amb la línia d'anàlisi seguida fins ara, segons la qual les restriccions responsables de la distribució de l'accent en el sistema verbal analitzen candidats en els quals ja han operat els processos de flexió verbal. Per aquesta mateixa raó, tampoc no se segueix un anàlisi en termes de paradigmes òptims (McCarthy 2005), ja que, tot i ser un model que avalua les relacions simètriques entre els membres d'un paradigma, només té en compte les arrels d'aquestes formes i no candidats en els quals ja hagin operat tots els processos de flexió.⁹⁹

En segon lloc, encara que la definició de (74) no ho deixi clar, la de (75) i l'exemple de (76) mostren que Steriade parteix d'un sistema de relacions paradigmàtiques asimètriques (en la línia del model de la teoria de la correspondència transderivacional; vg. Benua 1997), perquè la posició de l'accent que es té en compte com a punt de partida (que “mana”, en altres paraules) és la que presenta l'arrel quan aquesta és una forma lliure, ‘occurs as a free word W’. En canvi, en la nostra proposta, la restricció d'UP (accent) que s'utilitzarà (vg. (79)), té en compte les relacions simètriques que s'estableixen en totes les realitzacions de X, on X és qualsevol forma lliure d'un determinat paradigma. (Per a una introducció dels diversos models segons la direccionalitat de les relacions interparadigmàtiques que tenen en compte, vg. § IV.2.3.2.1.)

En resum, de la proposta d'Steriade se n'aprofita la idea d'una restricció que avaluï la uniformitat, pel que fa a la posició de l'accent, que presenten les formes d'un determinat paradigma. Aquesta proposta, però, es modifica seguint la línia de treballs com el de Kenstowicz (1996). De fet això és el que han fet, més recentment, Kenstowicz (2005: 147-150) i Burzio i Tantalou (2007). El primer, seguint Flemming (1995) i Raffelsiefen (1995), analitza exemples de parelles de diminutius en varietats de l'espanyol com ara *ratonsito-ratonsita*, en lloc de *ratonsito-*ratonita*, com a efecte d'una restricció d'uniformitat paradigmàtica que té en compte les relacions simètriques entre els dos components (masculí i femení) del paradigma. Els segons proposen la definició de (77) per a Uniformitat Paradigmàtica.

⁹⁹ Més endavant, es comprova que en la nostra anàlisi s'ha de donar compte del fet que un determinat morf, en el nostre cas el segment velar, es mantingui uniforme interparadigmàticament pel que fa a la propietat ‘accent’ (vg. (87) i (88)). El model dels paradigmes òptims, doncs, tampoc no és útil en aquest cas.

(77) PARADIGM UNIFORMITY (PU)

“Stems have a consistent form when combining with different affixes in a paradigm.”

(extret de Burzio i Tantalou 2007: 1093)

[Els radicals han de mantenir una forma consistent amb la resta de formes que presenten quan apareixen combinats amb diversos afixos en un paradigma.]

Què s’entén, però, per paradigma? Steriade (1999) presenta una definició massa àmplia d’aquest terme (vegeu la citació de més amunt), que preveu que es tracti tant d’un grup de paraules que comparteixen un morfema determinat (en terminologia d’Steriade) o un morf determinat (en els nostres termes), com d’un grup de frases que comparteixen una paraula determinada. En aquesta tesi s’entén per paradigma flexiu el conjunt de formes verbals que comparteixen determinades propietats morfosintàctiques.¹⁰⁰ Vegeu exemples de paradigmes a (78).

(78) Paradigma A = totes les persones 1 del PI

Paradigma B = totes les persones 2 del PS

En l’anàlisi que es proposa en aquesta tesi, les relacions que es tenen en compte són interparadigmàtiques. Per exemple, en el cas de l’anàlisi del paradigma A (vg. (78)), les relacions que s’analitzaran són aquelles que s’estableixen entre les persones 1 del PI de tots els verbs analitzats (*cantar*, *perdre*, *beure*, *sentir* i *servir*). Es parla, doncs, de relacions interparadigmàtiques, atès que els candidats que es comparen pertanyen a verbs diferents. La revisió de la definició d’UNIFORMITAT PARADIGMÀTICA (UP) s’estableix a (79) i la relativa a l’accent, a (80).

(79) UNIFORMITAT PARADIGMÀTICA (UP):

Totes les realitzacions de X, on X és una forma verbal compartida interparadigmàticament, han de tenir el mateix valor per a la propietat P.

¹⁰⁰ En relació amb aquest punt, hi ha una altra diferència entre la nostra proposta i la dels paradigmes òptims de McCarthy (2005). En aquest model només es comparen formes superficials relacionades intrapadigmàticament; això és, dins d’un mateix paradigma verbal (la conjugació del verb *cantar*, p. ex.) es compara, es posa en relació de correspondència, la part constant: el radical.

(80) UNIFORMITAT PARADIGMÀTICA (accent):

Totes les realitzacions de X, on X és una forma verbal compartida interparadigmàticament, han de tenir el mateix valor per a la propietat ‘accent’.

En altres paraules, segons (80), totes les formes verbals d’un paradigma (per exemple, A: les persones 1 del PI) compartides interparadigmàticament (*canto, perdo, bec, sento*) han de presentar l’accent en el mateix morf, que, en el cas de les formes del paradigma A és, de manera regular, l’arrel (el cas de *serveixo* s’analitza més endavant).

L’anàlisi d’algunes formes superficials que defugen la fonologia regular en el sistema verbal –com ara l’existència de formes com *pèrdigo* vs **perdigo*, que ens ocupa en aquest apartat– tenint en compte el paper que té la recerca de l’uniformitat interparadigmàtica no és nova. Lloret (2003) estudia la manca de vocal final en les primeres persones del singular del present d’indicatiu dels dialectes insulars (*pos, neg, port*) com un cas d’anivellament interparadigmàtic (“desinència zero en totes les conjugacions”, Lloret 2003: 110). D’aquesta manera, s’evita l’al·lomorfa intraparadigmàtica que es detectaria entre totes les formes superficials del radical verbal, “(...) perquè un cop manllevades les desinències morfològiques totes les formes superficials de cada radical acaben terminant en consonant. La manca de vocal de suport evita l’al·lomorfa intraparadigmàtica dels radicals superficials (entre *compr* i *compre*) en el benentès que en les formes superficials, en què tots els elements han d’estar incorporats a l’estructura prosòdica, la vocal de suport s’adscriuria prosòdicament al radical.” (Lloret 2003: 110).

Així doncs, a partir del que s’acaba d’establir i que es concreta a (79) i (80), es reprèn l’anàlisi de la forma *pèrdigo*; la qual ha restat sense resoldre a (73).

(81) *pèrdigo: perdre*, present d'indicatiu 1

[[[pɛrd] _A + {g , ig} _R + [[o] _{N/P}] _F]	DSMCS	SON	*VCC _{INT}	ACC / MOT	ALINMM	UP (acc)	MAX	ALINDVRAD	*LAPSE	Dep
a. pɛr.ði.ɣ] _R o								*	*!	
b. per.ði.ɣ] _R o						*!				
c. per.ði.ɣ] _R ó						*!		*	*	
d. pɛrð.g] _R o			*!							
e. perð.g] _R ó			*!			*		*		
☛ f. pɛr.g] _R o							*			
g. per.g] _R ó						*!	*	*		

A (81) es comprova que el fet que UP (accent) estigui situada per damunt d'ALINDVRAD implica que automàticament els candidats (b) i (c) quedin descartats. Ara bé, el candidat (a) no és l'únic que no transgredeix UP (accent), perquè comparteix la mateixa posició de l'accent que la resta de formes que es comparen interparadigmàticament, sinó que també ho fa el candidat (f), el qual ha optat per una la forma /g/ del segment velar. Aquest candidat surt seleccionat com a òptim, perquè només transgredeix una restricció, en front del candidat (a), que és l'esperat, que en transgredeix dues. Aleshores, la restricció que afavoreix el candidat (a) en lloc del candidat (f), MAX, ha d'estar ordenada per damunt de la restricció que afavoreix el resultat invers: ALINDVRAD. És cert, però, que hi ha una altra restricció que té el mateix efecte que MAX: *LAPSE. Ara bé, a § IV.2.3.1 ja s'ha establert que en la jerarquia responsable de la tria de formes del segment velar {g , ig}, MAX ha d'estar ordenada per sobre de *LAPSE. Vegeu el resultat d'aquest canvi en l'ordenació de les restriccions a (82). També s'hi comprova que UP(acc) no cal que estigui, de moment, ordenada respecte de MAX. Efectivament, tot i transgredir dues restriccions, el candidat (a) és seleccionat com a òptim.

(82) *pèrdigo*: *perdre*, present d'indicatiu 1

[[[pɛrd] _A + {g, ig}] _R + [[o] _{N/P}] _F]	DSMCS	SON	*VCC _{INT}	ACC / MOT	ALNMM	MAX	UP (acc)	ALINDVRAD	*LAPSE	Dep
☞ a. pér.ði.ɣ] _R o								*	*	
b. per.ði.ɣ] _R o							*!			
c. per.ði.ɣ] _R ó							*!	*	*	
d. pérð.g] _R o			*!							
e. perð.g] _R ó			*!				*	*		
f. pér.g] _R o						*!				
g. per.g] _R ó						*!	*	*		

Aquesta proposta, a més d'oferir una alternativa a l'anàlisi de formes irregulars (des del punt de vista de la posició de l'accent) com ara *pèrdigo*, presenta dades rellevants que aporten nous arguments a favor de l'anàlisi morfològica presentada al capítol IV, en el qual s'afirma que els segments velar i palatal són morfs pertinents i independents de l'arrel i de la flexió. L'anàlisi de (82) reafirma aquesta anàlisi, atès que, per uniformitat interparadigmàtica, l'arrel de les persones 1 del PI dels verbs estudiats ha de mantenir l'accent independentment de la presència o l'absència del segment velar. Si, contràriament, aquest segment fos analitzat com a integrant de l'arrel (la qual cosa coincidiria amb anàlisis com les de Mascaró 1986 o Wheeler 2002), el candidat seleccionat com a òptim seria, altra vegada, **pèrdigo*, atès que presentaria l'accent a la darrera síl·laba de l'arrel, com la resta de formes comparades interparadigmàticament i no transgrediria, consegüentment, cap restricció.

A § IV.2.2.1.2 ja s'ha comentat que també hi ha sistemes (força minoritaris) que opten per la forma del segment velar /g/ a la persona 1 del PI de *perdre* (una tria que s'ha de marcar lèxicament). Formes com ara *pergo* són, però, plenament predictibles segons la jerarquia de restriccions establerta fins ara (vg. (83)).

(83) *pergo*: *perdre*, present d'indicatiu 1

[[[pɛrd] _A + [g] +] _R + [[o] _{N/P}] _F]	DSMCS	SON	*VCC _{INT}	ACC / MOT	ALINMM	MAX	UP (acc)	ALINDVRAD	*LAPSE	DEP
a. pér.ðe.ɣ] _R o					*!			*	*	*
b.per.ðé.ɣ] _R o					*!		*			*
c.per.ðe.ɣ] _R ó					*!		*	*	*	*
☞ d. pér.ɣ] _R o						*				
b.per.ɣ] _R ó						*	*!	*		

Els casos com ara *pèrdego* [pérðeɣo] (informant núm. 63, persona 1 PI, *perdre*) o *pèrdega* [pérðeɣa] (informant núm. 18, persona 1 PS, *perdre*) són encara més minoritaris, perquè la majoria d'informants que presenten una vocal davant del segment velar ho fan amb la vocal [i], que forma part del morf /ig/. A les primeres, la vocal [e] s'analitza com a epèntesi (vg. § IV.2.2.1.2). La tria de formes amb epèntesi és tan predictable com la de formes amb simplificació de grups consonàntics com ara [péɣo]. Es tracta de dues maneres d'evitar la transgressió de *VCC_{INTERIOR}, que tindria lloc amb candidats com ara *[pérðgo] (vg. (53)). En aquesta tesi s'ha partit de la jerarquia que permetria seleccionar com a òptims els candidats sense epèntesi (vg. (53) i (83)), perquè són els majoritaris. Amb tot, si s'hagués de justificar formes amb epèntesi es podria establir una ordenació diferent de la jerarquia (només per a aquests sistemes) –com és pràctica habitual en TO per donar compte de la variació–, que consistís, en aquest cas, a ordenar la restricció MAX per damunt d'ALINMM i ALINDVRAD (vg. (84)).¹⁰¹

¹⁰¹ Per a un treball aprofundit en català sobre diverses maneres de donar compte de la variació intradialectal i interdialectal en TO, vg. Campmany (2008). Altres qüestions de variació entre dialectes del català atribuïdes a ordenacions diferents de les restriccions es tracten també a: Jiménez (1999), Bonet i Lloret (2002, 2005), Wheeler (2005) i Pons (2007), entre d'altres.

(84) *pèrdego*: *perdre*, present d'indicatiu 1

[[[pɛrd] _A + [g] +] _R + [[o] _{N/P}] _F]	DSMCS	SON	*VCC _{INT}	ACC / MOT	UP (acc)	MAX	ALINMM	ALINDVRAD	*LAPSE	DEP
☞ a. pɛr.ðe.ɣ] _R o							*	*	*	*
b. per.ðé.ɣ] _R o					*!		*			*
c. per.ðe.ɣ] _R ó					*!		*	*	*	*
d. pɛr.ɣ] _R o						*!				
e. per.ɣ] _R ó					*!	*		*		

Deixant de banda el cas de (84), la jerarquia responsable de la distribució de l'accent en les formes analitzades fins ara és, doncs, la que es reescriu a (85).

(85) DSMCS, SONICITAT, *VCC_{INTERIOR}, ACCENT / MOT, ALINMM » MAX, UP (accent) » ALINDVRAD » *LAPSE, DEP

A (86) es comprova, però, que, segons aquesta jerarquia, el cas de *serveixo* presenta problemes, perquè és l'única forma de les que es comparen que no presenta l'accent a l'arrel sinó a l'última síl·laba del radical.

(86) *serveixo*: *servir*, present d'indicatiu 1

[[[sɛrb] _A + [ɛʃ]] _R + [[o] _{N/P}] _F]	DSMCS	SON	*VCC _{INT}	ACC / MOT	ALINMM	MAX	UP (acc)	ALINDVRAD	*LAPSE	DEP
☛ a. sér.β] _A ej.ʃ] _R o								*	*	
b. ser.β] _A éj.ʃ] _R o							*!			
c. ser.β] _A ej.ʃ] _R ó							*!	*	*	

Per donar compte d'aquestes formes verbals cal apel·lar a una 'conjunció de restriccions' (*constraint conjunction*, en anglès; vg. Smolensky 1993) entre les restriccions següents: UNIFORMITAT AFIXAL (accent) i ALINDVRAD. Tal com es discuteix amb detall a continuació, la nova restricció de marcatge, UNIFORMITAT AFIXAL (accent), és la responsable que els dos segments estudiats, el velar i el palatal, presentin sempre (en qualsevol de les seves formes superficials) el mateix tret en relació amb l'accent: el segment velar, sempre àton; el palatal, sempre tònic. Per donar compte d'aquesta generalització, es fa servir una restricció que afavoreix que totes les formes d'un morf qualsevol (deixant de banda l'arrel, en el nostre cas) siguin consistents entre elles. A Burzio (1996, 2002b) aquesta restricció és presentada com una restricció general en contra de l'al·lomorfa, com comenta McCarthy (2005: 172): "In later work, Burzio (1996, 2002b) generalizes Metrical Consistency to a principle of Anti-Allomorphy, which require consistent realization of morphemes in all their phonological properties". A Burzio i Tantalou (2007) aquesta mateixa restricció es reformula, limitada als afíxos (això és, deixant de banda l'arrel), com a AFFIX UNIFORMITY 'Uniformitat en l'afix/afixal'; vg. (87).

(87) AFFIX UNIFORMITY:

"Affixes have a consistent form when combining with different stems."

(extret de Burzio i Tantalou 2007: 1093)

[Qualsevol afix ha de mantenir una forma consistent amb la resta de formes que presenta quan apareix combinat amb diverses arrels.]

Per al cas que ens ocupa, aquesta restricció ha d'avaluar la consistència de les formes superficials dels morfs estudiats en relació amb la propietat 'accent'. Per aquesta raó, la restricció definitiva es transcriu com a UNIFORMITAT AFIXAL (accent). S'ha optat, doncs, per seguir la proposta de Burzio i Tantalou (2007) on es defineix explícitament aquesta restricció limitada als morfs que no representen l'arrel. Vegeu la forma definitiva d'aquesta restricció aplicada en la nostra tesi a (88).

(88) UNIFORMITAT AFIXAL (accent), abreviada UA (accent):

Totes les realitzacions del morf X, on X és un morf independent que es combina amb diverses arrels (X = afix), han de tenir el mateix valor per a la propietat 'accent'.

Cal tenir present que aquesta restricció no avalua l'al·lomorfa subjacent, que ve determinada lèxicament (com ara la tria de la forma del segment velar {g, ig} del tableau 56), sinó que avalua el fet que en la generació de candidats superficials es pugui crear al·lomorfa superficial (com ara la presència de formes com *perdigués* i *perdígo* en un mateix paradigma, en què el segment velar no seria consistent pel que fa a la propietat 'accent').

La restricció UA (accent), però, ha d'aparèixer a la jerarquia combinada amb la restricció d'ALINDVRAD en una 'conjunció de restriccions' (Smolensky 1993). Aquest mecanisme consisteix a postular una restricció que en combina dues i que ha d'estar obligatòriament situada en la jerarquia per damunt de cada un dels seus components. La conjunció de restriccions només se satisfà quan les dues restriccions que la componen són satisfetes; en canvi, es viola simplement amb la transgressió d'una de les dues restriccions de la conjunció per part del candidat avaluat.¹⁰² El resultat d'afegir, d'una banda, la conjunció de restriccions UA (accent) i ALINDVRAD i, de l'altra, la restricció d'UA (accent) en la jeraquia, s'observa a (89).

(89) *serveixo: servir*, present d'indicatiu 1

[[[serb] _A + [eʃ]] _R + [[o] _{NP}] _F]	DSMCS	SON	*VCC _{INT}	ACC / MOT	ALINMM	MAX	UA (acc) i ALINDVRAD	UP (acc)	ALINDVRAD	UA (acc)	*LAPSE	DEP
a. sér.β] _A ej.ʃ] _R o							*!		*		*	
☞ b. ser.β] _A éj.ʃ] _R o								*				
c. ser.β] _A ej.ʃ] _R ó							*!	*	*	*	*	

¹⁰² Per a una aplicació d'aquest mecanisme en l'estudi de la forma que adopten els clítics pronominals en català, vg. Campmany (2008: 171 i ss.).

A (89), el candidat (a) respecta UP (accent) perquè presenta accent en l'arrel com en la resta de primeres persones del singular del present d'indicatiu sense *-eix-* (*canto*, *bec*, *seno*, etc.) i també respecta UA (accent) perquè, en principi, el segment palatal tant podria aparèixer inaccentuat sempre per respectar UP (accent) com accentuat sempre per respectar ALINDVRAD. Ara bé, inequívocament (a) transgredeix ALINDVRAD i, consegüentment, la conjunció de restriccions que la conté, que ha d'estar obligatòriament ordenada més amunt. El candidat (c), per la seva banda, transgredeix UA (accent) perquè conté *-[ó]*, amb accent, en contra de la resta de formes sense *-eix-*, en què aquest morf apareix inaccentuat (*canto*, *seno*, etc.). La conjunció de restriccions ordenada per damunt d'UP (accent) provoca, per tant, que el candidat (b) sigui seleccionat com a òptim. La posició que ocupa aquesta restricció respecte de MAX i el fet que UP (accent) i ALINDVRAD estiguin inordenades té efectes quan es reprèn l'anàlisi de la forma *pèrdigo*; vg. (90).

(90) *pèrdigo*: *perdre*, present d'indicatiu 1

[[[pɛrd] _A + {g , ig} _R + [[o] _{N/P}] _F]	DSMCS	SON	*VCC _{INT}	ACC / MOT	ALINMM	MAX	UA (acc) I ALINDVRAD	UP (acc) ALINDVRAD	UA (acc)	*LAPSE	DEP
☞ a. pɛr.ði.ɣ] _R o							*	*			
b. per.ði.ɣ] _R o							*	*	*!		
c. per.ði.ɣ] _R ó							*	*	*!	*	*
d. pɛrð.g] _R o			*!								
e. perð.g] _R ó			*!				*	*	*	*	
f. pɛr.g] _R o						*!					
g. per.g] _R ó						*!	*	*	*	*	

A (90) es comprova que la conjunció de restriccions UA (accent) i ALINDVRAD ha d'estar situada per sota de MAX perquè el candidat (f), que només transgredeix aquesta restricció, quedi descartat (el candidat (g) restaria igualment descartat per l'efecte d'UP (accent) i ALINDVRAD. Els candidats (a), (b) i (c), d'altra banda, resten empatats per l'efecte de la conjunció de restriccions i són les restriccions que apareixen més avall de la jerarquia les que són decisives per obtenir el candidat òptim. En aquest cas, es demostra que UP (accent) i ALINDVRAD es troben inordenades, perquè, d'aquesta manera, el candidat (c) queda descartat (amb dues transgressions) i els candidats (a) i (b) queden empatats (una transgressió cada un). Una altra vegada, és la restricció de més avall la que juga el paper definitiu. Aquesta restricció és UA (accent), que descarta que el candidat (b) perquè presenta el morf velar accentuat (mentre que només pot ser inaccentuat quan l'al·lomorfa adequat és l'asil·làbic: *bec, begui, beguem*, etc.), i fa, per tant, que el candidat (a) sigui seleccionat com a òptim. A (91) es transcriu la jerarquia definitiva per a les formes analitzades en aquest apartat i als tableaux de (92) a (97) es comprova que aquesta jerarquia també és vàlida per a l'anàlisi de les formes estudiades en apartats anteriors.

- (91) DSMCS, SONICITAT, *VCC_{INTERIOR}, ACCENT / MOT, ALINMM » MAX » UA (accent) i ALINDVRAD » UP (accent), ALINDVRAD » UA (accent) » *LAPSE, DEP

- (92) *cantar*: infinitiu

[[[kant] _A + [a] _{VT}] _R + [[f] _M] _F]	DSMCS	SON	*VCC _{INT}	ACC / MOT	ALINMM	MAX	UA(acc) i ALINDVRAD	UP (acc)	ALINDVRAD	UA (acc)	*LAPSE	DEP
a. kán.ta] _R						*	*!	*	*	*		
☞ b. kan.tá] _R						*						

(93) *perdre*: infinitiu¹⁰³

[[[pɛrd] _A] _R + [[r] _M] _F]	DSMCS	SON	*VCC _{INT}	ACC / MOT	ALINMM	MAX	UA (acc) I ALINDVRAD	UP (acc)	ALINDVRAD	UA (acc)	*LAPSE	DEP
☞ a. pér.ð] _R re								*				*
b. per.ð] _R ré							*. ₁		*			*
c. pérð] _R r		*!										

(94) *beure*: infinitiu

[[[bɛw] _A] _R + [[r] _M] _F]	DSMCS	SON	*VCC _{INT}	ACC / MOT	ALINMM	MAX	UA (acc) I ALINDVRAD	UP (acc)	ALINDVRAD	UA (acc)	*LAPSE	DEP
☞ a. béw.] _R re								*				*
b. bew.] _R ré							*. ₁		*			*
c. béw] _R r		*!										

¹⁰³ Convé notar que els candidats amb epètesi final, els candidats (a) i (b) a (93), i també els (a) i (b) de (94), no transgredeixen UA (accent) perquè la vocal final no és afixal.

(95) *cantava: cantar*, pretèrit imperfet de d'indicatiu 1¹⁰⁴

[[[kant] _A + [a] _{VT}] _R + [[ba] _{M/T}] _F	DSMCS	SON	*VCC _{INT}	ACC / MOT	ALINMM	MAX	UA (acc) I ALINDVRAD	UP (acc)	ALINDVRAD	UA (acc)	*LAPSE	DEP
a. kán.ta.] _R βa							*!	*	*	*	*	
☞ b. kan.tá.] _R βa												
c. kan.ta.] _R βá							*!	*	*	**	*	

(96) *cantéssim: cantar*, pretèrit imperfet de subjuntiu 5

[[[kant] _A + [e] _{VT}] _R + [[si] _{MT} + [m] _{NP}] _F	DSMCS	SON	*VCC _{INT}	ACC / MOT	ALINMM	MAX	UA (acc) I ALINDVRAD	UP (acc)	ALINDVRAD	UA (acc)	*LAPSE	DEP
a. kán.te.] _R sim							*!	*	*	*	*	
☞ b. kan.té.] _R sim												
c. kan.te.] _R sím							*!	*	*	**	*	

Pel que fa a la resta de formes del present d'indicatiu, a (97) es recupera l'exemple de *perdem*, mostra del patró propi de les persones 4 i 5 d'aquest temps verbal que, en tots els verbs, presenta l'accent a la vocal temàtica i no a l'arrel.

¹⁰⁴ A (95), i també a (96) i casos similars, el candidat (c) transgredeix dues vegades UA (accent) perquè la vocal temàtica hi apareix inaccentuada i el morf de mode / temps accentuat.

(97) *perdem*: perdre, present d'indicatiu 4

[[[pərd] _A + [e] +] _R + [[m] _{N/P}] _F]	DSMCS	SON	*VCC _{INT}	ACC / MOT	ALINMM	MAX	UA (acc) I ALINDVRAD	UP (acc)	ALINDVRAD	UA (acc)	*LAPSE	DEP
a. pér.ðe] _R m							* .-	*	*	*		
☞ b. per.ðé] _R m												

V.4.2.5 Present de subjuntiu

El cas del present de subjuntiu és paral·lel al del present d'indicatiu. L'única diferència que hi ha entre aquests dos temps verbals fa referència als morfs de flexió que hi apareixen. En el present de subjuntiu el morf de mode / temps [i] ocorre a les persones 1, 2, 3 i 6, mentre que la vocal temàtica ho fa a les persones 4 i 5, amb la qual cosa s'obtenen formes sincrètiques amb les del present d'indicatiu en aquestes dues persones. A (98) s'analitza la persona 1 del present de subjuntiu de *cantar* i a (99), la persona 2 de *servir*. En tots dos casos la jerarquia de (91) permet donar compte de les dades recollides. Per a les persones 4 i 5, vg. (97).

(98) *canti: cantar*, present de subjuntiu 1

[[[kant] _A] _R + [[i] _{M/T}] _F]	DSMCS	SON	*VCC _{INT}	ACC / MOT	ALINMM	MAX	UA (acc) I ALINDVRAD	UP (acc)	ALINDVRAD	UA (acc)	*LAPSE	DEP
☞ a. kán.t] _R i												
b. kan.t] _R í							*.í	*	*	*		

(99) *serveixis: servir*, present de subjuntiu 2

[[[serb] _A + [e]]] _R + [[i] _{M/T} + [z] _{N/P}] _F]	DSMCS	SON	*VCC _{INT}	ACC / MOT	ALINMM	MAX	UA (acc) I ALINDVRAD	UP (acc)	ALINDVRAD	UA (acc)	*LAPSE	DEP
a. sér.βej.ʃ] _R is							*.í		*		*	
☞ b. ser.βéj.ʃ] _R is								*				
c. ser.βej.ʃ] _R ís							*.í	*	*	*	*	

El present de subjuntiu és un temps en el qual es detecta una certa presència de formes amb segment velar. En el cas del verb *beure*, la presència d'aquest segment és general a tot el temps (vg. (100) i (101)).

(100) *begui: beure*, present de subjuntiu 1

[[[be] _A + [g]] _R + [[i] _{M/T}] _F]	DSMCS	SON	*VCC _{INT}	ACC / MOT	ALINMM	MAX	UA (acc) I ALINDV _R AD	UP (acc)	ALINDV _R AD	UA (acc)	*LAPSE	DEP
☞ a.bé.ɣ] _R i												
b.be.ɣ] _R í							*.í	*	*	*		

(101) *beguem: beure*, present de subjuntiu 4

[[[be] _A + [g]+ [e]] _R + [[m] _{N/P}] _F]	DSMCS	SON	*VCC _{INT}	ACC / MOT	ALINMM	MAX	UA (acc) I ALINDV _R AD	UP (acc)	ALINDV _R AD	UA (acc)	*LAPSE	DEP
a. bé.ɣe] _R m							*.í	*	*	*		
☞ b. be.ɣé] _R m												

Per a l'anàlisi de formes amb segment velar d'altres verbs com ara *pèrdiga* (que comparteixen, també, algunes varietats a *sentir*), vegeu el tableau de (90).

V.4.2.6 Imperatiu

La distribució de l'accent a l'imperatiu s'analitza de la mateixa manera que s'ha fet en els dos temps verbals anteriors. Com s'ha esmentat a § V.3.3, la persona 2 de l'imperatiu equival a la persona 3 del present d'indicatiu i la resta equivalen a les mateixes persones del present de subjuntiu. Vegeu, doncs, als apartats § V.4.2.4 i § V.4.2.5.

V.4.2.7 Futur i Condicional

Aquests dos temps verbals són els únics en els quals l'accent recau sobre la flexió, concretament, sobre els morfs de mode / temps. A més, no es detecta cap grau de variació ni entre verbs, ni entre informants, i són formes en les quals no destaca mai la presència del segment velar i/o del segment palatal. A (102), (103), (104) i (105) s'observa que, el resultat de l'anàlisi d'aquests temps verbals a partir de la jerarquia establerta fins ara no és satisfactori.

(102) *cantaré: cantar, futur 1*

[[[kant] _A + [a]] _R + [[re] _{M/T}] _F	DSMCS	SON	*VCC _{INT}	ACC / MOT	ALINMM	MAX	UA (acc) I ALINDVRAD	UP (acc)	ALINDVRAD	UA (acc)	*LAPSE	DEP
a. kán.ta.] _R re							*!	*	*		*	
☉ b. kan.tá.] _R re								*				
c. kan.ta.] _R ré							*!		*		*	

(103) *beuré: beure, futur 1*

[[[bɛw] _A] _R + [[rɛ] _{MT}] _F]	DSMCS	SON	*VCC _{INT}	ACC / MOT	ALINMM	MAX	UA (acc) I ALINDVRAD	UP (acc)	ALINDVRAD	UA (acc)	*LAPSE	DEP
☛ a. béw.] _R re								*				*
b. bew.] _R ré							*!		*			*

(104) *cantaria: cantar, condicional 1*

[[[kant] _A + [a]] _R + [[ria] _{MT}] _F]	DSMCS	SON	*VCC _{INT}	ACC / MOT	ALINMM	MAX	UA(acc) I ALINDVRAD	UP (acc)	ALINDVRAD	UA(acc)	*LAPSE	DEP
a. kán.ta.] _R ri.a							*!	*	*		*	
☛ b. kan.tá.] _R ri.a												
c. kan.ta.] _R rí.a							*!		*		*	
d. kan.ta.] _R ri.á							*!		*		*	

(105) *beuria*: *beure*, condicional 1

[[[bew] _R + [[ria] _{M/T}] _F]	DSMCS	SON	*VCC _{INT}	ACC / MOT	ALINMM	MAX	UA(acc) I ALINDVRAD	UP (acc)	ALINDVRAD	UA(acc)	*LAPSE	DEP
● a. béw.] _R ri.a								*			*	
b. bew.] _R rí.a							*!		*			
c. bew.] _R ri.á							*!		*		*	

A (102), (103), (104) i (105) s'observa que els candidats seleccionats com a òptims no són els esperats, perquè els candidats (a), (c) i (d) dels tableaux (102) i (104) i els candidats (b) i (c) dels tableaux (103) i (105) són eliminats en transgredir la conjunció de restriccions (tots la transgredeixen a causa d'ALINDVRAD). S'ha de partir de la constatació que, en el cas dels morfs de futur i de condicional, UA (accent) es pot satisfer, en principi, tant quan es presenten tots amb accent com quan tots es presenten sense accent; per aquesta raó, qualsevol dels candidats analitzats (tant els que tenen aquests morfs tòpics com els que els tenen àtons) no transgredeixen aquesta restricció. En aquest context, la restricció ALINDVRAD fa que en verbs de la primera i tercera classe (del tipus infinitius: *cantar*, *sentir* i *servir*) es prefereixin formes de futur i condicional amb l'accent a la vocal temàtica: *cantàre*, *sentíre*, *servíre*, etc.; en canvi, en verbs de la segona classe (del tipus infinitius: *beure* i *perdre*) es preferirien formes de futur i condicional amb l'accent a l'arrel: *béure*, *pérdre*, etc. La restricció UP (accent) penalitza la situació anterior, perquè els futurs i condicionals acaben tenint accent en la vocal temàtica en el primer grup i en l'arrel en el segon. El segon grup no pot situar l'accent sobre la vocal temàtica perquè els temps de futur i condicional no en tenen a l'input i, per tant, no es poden igualar respecte d'aquest patró.¹⁰⁵ Sí que ho podria fer, en canvi, el primer grup de verbs si, en aquest cas, presentessin l'accent sobre l'arrel:

¹⁰⁵ Si aquests verbs afegissin l'accent sobre la vocal temàtica transgredirien, de manera terminal, una restricció DEPMorf que es troba ordenada molt amunt en la jerarquia.

cántare, séntire, sérvire, etc. (com *béure i pérdre*), però ara transgredirien *LAPSE, tal com també fan *cantaré, sentiré, serviré*, etc.

Tenint en compte aquesta situació, en aquests casos cal recórrer a la solució presa en la resta d'estudis anteriors; això és, atesa l'especificitat d'aquestes formes a causa del seu origen històric complex (vg. § V.2), la posició que ocupa l'accent va marcada, idiosincràticament, a l'input. En el moment en què s'introdueix una determinada propietat a l'input, hi ha d'haver una restricció que promogui que es mantingui la fidelitat a aquest input. Aquesta restricció, en el cas de l'accent, és FAITHFULNESS TO PROSODIC HEADS (vg. (106)). L'anàlisi del futur i del condicional s'estableix a (107) i (108). En la resta de formes analitzades fins ara aquesta restricció no és pertinent, atès que no hi ha cap altra especificació a l'input que faci referència a l'accent. Pel que fa a la posició que ocupa FNP en la jerarquia de restriccions, només es pot establir que ha d'estar situada per damunt de la conjunció de restriccions, atès que és aquesta la restricció que fa que els candidats amb accent al morf de mode / temps siguin descartats. A efectes pràctics, se situa aquesta restricció al capdamunt de la jerarquia, no ordenada respecte d'altres restriccions que s'han acumulat en posicions preeminentes per als interessos d'aquest estudi. Campmany (2008:106) també col·loca la restricció FNP al capdamunt de la jerarquia responsable de l'anàlisi dels contactes vocàlics en català central septentrional.

(106) FAITHFULNESS TO PROSODIC HEADS:

[FIDELITAT ALS NUCLIS PROSÒDICS (FNP)]

“Prosodic heads in the input are realized as such in the output (after Beckman 1998; Alderete 1999; Kager 2000).” (Wheeler 2005: 282).

[Els nuclis prosòdics de l'input han d'estar realitzats com a tals a l'output.]

(107) *cantaré: cantar, futur 1*

[[[kant] _A + [a]] _R + [[ré] _{M/T}] _F	FNP	DSMCS	SON	*VCC _{INT}	ACC / MOT	ALINMM	MAX	UA (acc) I ALINDVRAD	UP (acc)	ALINDVRAD	UA (acc)	*LAPSE	DEP
a. kán.ta.] _R re	*!							*	*	*		*	
b. kan.tá.] _R re	*!								*				
☞ c. kan.ta.] _R ré								*		*		*	

(108) *cantaria: cantar, condicional 1*

[[[kant] _A + [a]] _R + [[ría] _{M/T}] _F	FNP	DSMCS	SON	*VCC _{INT}	ACC / MOT	ALINMM	MAX	UA(acc) I ALINDVRAD	UP (acc)	ALINDVRAD	UA(acc)	*LAPSE	DEP
a. kán.ta.] _R ri.a	*!							*	*	*		*	
b. kan.tá.] _R ri.a	*!												
☞ c. kan.ta.] _R rí.a								*		*		*	
d. kan.ta.] _R ri.á	*!							*!		*		*	

En resum, a (107) i (108) es comprova que FNP només té un paper determinant en l'anàlisi del futur i del condicional, atès que són els dos únics temps verbals que tenen especificada a l'input la posició de l'accent en el morf de mode / temps. En tots dos casos, però, aquesta especificació lèxica no és suficient si no va acompanyada de la restricció de fidelitat corresponent. Efectivament, si FNP no aparegués en la jerarquia, els resultats serien els mateixos dels tableaux anteriors, i el futur i el condicional

podrien acabar presentant com a candidats òptims formes amb l'accent a l'última síl·laba del radical: [kan.tá.re] i [kan.tá.ri.a].

V.5 Síntesi final

En aquest capítol s'ha presentat una anàlisi segons la qual la distribució de l'accent en el sistema verbal en català és previsible, excepte en el cas del futur i del condicional, en el marc de la teoria de l'optimitat, a partir de l'estructura morfològica de les formes verbals (vg. § V.4.1) i d'una determinada jerarquia de les restriccions implicades en la distribució de l'accent que permet analitzar tots els candidats possibles i escollir-ne els òptims (vg. § V.4.2). Aquesta jerarquia es torna a transcriure a (109).

(109) Jerarquia de restriccions responsable de la distribució de l'accent en el sistema verbal:

FNP, DSMCS, SONICITAT, *VCC_{INTERIOR}, ACCENT / MOT, ALINMM »
MAX » UA (accent) i ALINDVRAD » UP (accent), ALINDVRAD » UA
(accent) » *LAPSE, DEP

Les tres restriccions bàsiques que s'han pres com a punt de partida de l'anàlisi són ACCENT / MOT, *LAPSE i ALINDVRAD (vg. (34), (35) i (36)), les quals donen compte de tres generalitzacions: les formes verbals tenen un únic accent, s'eviten les parelles de síl·labes àtones adjacents i, en general, l'accent recau sobre la síl·laba del radical de més a la dreta. Aquesta síl·laba coincideix amb el marge dret de l'arrel (cf. [béwre]), si no hi ha cap més element en el radical, i amb la vocal temàtica, si n'hi ha (cf. [beβía]). Aquest és el comportament que es detecta en la majoria de formes del sistema verbal: els imperfects d'indicatiu i de subjuntiu i les formes no personals (vg. § V.4.2.1, § V.4.2.2 i § V.4.2.3, respectivament). Una determinada ordenació d'aquestes tres restriccions (ALINDVRAD » *LAPSE) permet fins i tot donar compte dels casos en què es detecta la presència del segment velar entre l'arrel i els morfs de flexió ([sentiýés], vg. (46)).

A partir de l'anàlisi de casos com ara *pergués*, *perdre*, i *beure* (vg. (51), (63) i (68)), ha estat necessària la introducció d'algunes restriccions de marcatge que facin referència a les condicions que són requerides perquè el procés de sil·labificació sigui

òptim: *VCC_{INTERIOR}, SONICITAT, DSMCS (vg. (50a), (61) i (66)). Alhora, també s'han hagut de tenir en compte restriccions de fidelitat que facin referència a la possibilitat de suprimir material fonològic present a l'input i a la possible inserció de material epentètic en les diverses formes superficials dels candidats analitzats: MAX i DEP (vg. (50b) i (52b), respectivament). Així mateix, ha calgut introduir la restricció d'alineament ALINMM per limitar el lloc d'inserció de les epètesis a l'interior de la paraula entre morfs (vg. (52a)). La combinació de totes aquestes restriccions ha permès analitzar casos com el de *pergués*, anteriorment citat, o els de *servigués*, *perdre* i *beure* (vg. (53), (56), (63) i (68), respectivament).

Les formes verbals que presenten més problemes en qualsevol estudi d'aquest tipus (vg. § V.2) són: d'una banda, els presents d'indicatiu i de subjuntiu (i l'imperatiu, que presenta formes sincrètiques a les d'aquests dos temps verbals) i, d'una altra, el futur i el condicional. En les formes del tema de present es detecta una particularitat: mentre les persones 1, 2, 3 i 6 presenten l'accent a la darrera síl·laba de l'arrel (cf. [kánto]), les persones 4 i 5 ho fan a la vocal temàtica (cf. [kantém]). La majoria d'estudis, com ara el de Wheeler (2005), analitzen la peculiaritat d'aquest temps verbal, que es diferencia de la resta de temps perquè aquests presenten l'accent sempre en el mateix morf, com una irregularitat d'herència llatina (vg. § V.2). En l'anàlisi proposada en aquesta tesi, en canvi, aquestes formes verbals són plenament regulars i predictibles a partir del mateix sistema anterior (vg. (70) i (71)).

També són predictibles aquelles formes en les quals es detecta el segment velar ([peryém] a (72) o [pérðiyó] a (82)).¹⁰⁶ La segona d'aquestes formes és paral·lela a *càpiga* o *sàpiga*, analitzades en estudis previs en els quals s'optava per fer referència a arrels irregulars tipus *càpig-* (vg. Mascaró 1983 o Wheeler 2002) o per afegir marques distintives entre sufixos accentuats, accentuables o preaccentuats (vg. Wheeler 2005). El sistema presentat en aquesta tesi, en canvi, permet donar compte d'aquests casos de manera regular. S'ha optat per afegir una restricció de fidelitat entre outputs, UNIFORMITAT PARADIGMÀTICA (accent), que afavoreix els candidats que comparteixen la mateixa posició de l'accent que la resta de formes del mateix paradigma (vg. (79) i (80)). En aquest cas s'ha establert una definició clara del que s'entén per paradigma (vg.

¹⁰⁶ La tria d'una de les formes subjacents del segment velar, {g, ig}, s'ha analitzat a § IV.2.3.1 com a predictable en el cas de *cantar*, *beure*, *sentir* i *servir* i en el cas de *perdre* amb /ig/. La tria és predictable, bàsicament, a partir d'una determinada jerarquia de restriccions. Per als informants que presenten la forma /g/ en el verb *perdre*, la tria és aleatòria i s'ha d'especificar a l'entrada lèxica.

(77)), de manera que s'ha intentat superar els problemes que es detectaven en estudis anteriors ja en el capítol IV (§ IV.2.3.2.1). L'anàlisi d'aquest tipus de casos aporta avenços destacables en la nostra anàlisi. En primer lloc, permet que formes amb segment palatal i formes amb segment velar (cf. [serβéjʃo] i [pérðiyo]) s'analitzin a partir de la mateixa jerarquia de restriccions, la qual cosa aporta arguments a favor d'una anàlisi de tots dos segments com a elements de la mateixa naturalesa. És cert, però, que per al cas de *serveixo* ha estat necessària l'addició de la restricció UNIFORMITAT AFIXAL (accent) que afavoreix que els morfs que no representen l'arrel tinguin sempre el mateix valor per a la propietat 'accent'. Alhora, s'ha afegit una conjunció de restriccions entre aquesta restricció i ALINDVRAD per damunt d'UP(accent). La introducció d'aquestes restriccions, però, no ha suposat cap canvi en l'anàlisi de les formes que s'havien analitzat fins aleshores (vg. (90)-(97)). En segon lloc, l'anàlisi de *pèrdigo*, concretament, aporta nous arguments a favor d'una anàlisi del segment velar com a morf independent de l'arrel, atès que la uniformitat interparadigmàtica que se cerca per l'acció d'UP (accent) consisteix en el següent: totes les formes comparades han de tenir l'accent a l'última síl·laba de l'arrel (que no a la del radical). Així doncs, si en aquestes formes el segment velar s'analitzés com a part de l'arrel i no com s'ha fet en aquesta tesi, el candidat que seria seleccionat com a òptim fóra aquell que presentaria l'accent en el segment velar, *perdígo*, i no l'esperat, *pèrdigo* (vg. (82)). En resum, l'anàlisi d'aquest tipus de casos –els quals s'analitzaven com a casos irregulars en la majoria d'estudis anteriors– ha permès aconseguir satisfactòriament els dos objectius establerts a l'inici del capítol: a) presentar una anàlisi del sistema accentual verbal entès com a sistema (màximament) predictable en el marc de la teoria de l'optimitat i b) aconseguir aportar arguments a favor d'una anàlisi segons la qual els segments velar i palatal que apareixen en determinades formes verbals en català són morfs independents de l'arrel i dels sufixos de flexió (vg. § IV.2 i § IV.3).

Només en el cas del futur i del condicional s'ha hagut de recórrer al marcatge lèxic (vg. § V.4.2.7). El seu comportament irregular (són els únics temps verbals que presenten l'accent en els morfs de flexió) ha estat repetidament destacat en estudis precedents (vg. Harris 1983, Mascaró 1983 i Wheeler 2005) i, de fet, l'anàlisi escollida en aquesta tesi s'adiu amb les proposades en aquests estudis: en aquestes formes la posició que ocupa l'accent va marcada, idiosincràticament, a l'input. En l'anàlisi proposada en aquesta tesi, la restricció de fidelitat FNP (vg. (106)) és la responsable que

les formes es mantinguin fidels respecte dels nuclis prosòdics marcats lèxicament a l'input.

VI CONCLUSIONS

Els dos aspectes que s'han descrit i analitzat en aquesta tesi, la distribució i el valor gramatical dels segments velar i palatal que tenen determinades formes verbals i l'accentuació en el sistema verbal, no havien estat tractats anteriorment de manera conjunta; si bé és cert que en nombroses ocasions s'havia establert una certa dependència entre la distribució de l'accent i l'estructura morfològica de les formes verbals. La tesi que s'ha presentat ara pretenia estudiar cada un d'aquests aspectes per separat i, alhora, veure com els resultats obtinguts en una part permetien entendre millor l'altra.

En el terreny descriptiu, s'ha centrat l'atenció en el dialecte nord-occidental, el qual es caracteritza per un grau de variabilitat rellevant pel que fa al primer dels dos aspectes estudiats; una variació que s'ha detectat tant en el COD com en el Corpus d'Alcover i Moll. En el terreny analític, d'una banda, l'estudi dels segments velar i palatal ha permès obtenir noves eines per avançar en el coneixement del grau d'independència i de pertinença morfològica d'aquests elements i de la seva funció en el sistema verbal. D'una altra banda, s'ha establert una anàlisi que permet donar compte de la distribució de l'accent en el sistema verbal com un aspecte predictable en pràcticament la majoria dels casos estudiats i que alhora estableix quin és el grau d'incidència de l'estructura morfològica que es presenta en l'accentuació verbal.

En l'estudi dels segments velar i palatal s'ha seguit, bàsicament, l'enfocament morfològic clàssic (*Item and Arrangement*), però també s'han tingut en compte aspectes de la morfologia paradigmàtica (*Word and Paradigm*), que han esdevingut cabdals en la justificació de la distribució d'aquests segments. En el capítol IV s'ha partit d'una hipòtesi segons la qual aquests dos elements són morfs independents de l'arrel i dels morfs de flexió que tenen la funció de ser exponents de subclasses verbals. La presència o l'absència d'aquests segments en un verb i en una varietat concrets s'associa a uns trets determinats que s'assignen mitjançant un procés lèxic. Com proposa Viaplana (2005), doncs, les entrades lèxiques dels verbs són especificades, primerament, per dos tipus de trets: *a*) els que associen el verb en qüestió a una classe verbal ([I], [II] o [III]), la qual cosa en determina el comportament flexiu, i *b*) els que associen el verb a una subclasse verbal determinada, que es caracteritza per la presència o l'absència d'un segment velar o palatal. A diferència de Viaplana (2005), però, en aquesta tesi s'ha

proposat que els trets responsables d'aquest últim comportament són, només, [\pm velar] i [\pm palatal]. Es considera que l'assignació del tret [+velar] o [+palatal] a l'entrada lèxica d'un verb qualsevol implica la presència del segment velar i del segment palatal, respectivament, en un determinat grup de formes verbals o patró morfològic (vg. (123) i (124)).

El concepte de patró morfològic, pres de treballs com els de Maiden (2001, 2003 a, b), va estretament lligat a les relacions implicatives que s'estableixen entre les formes que componen cada un d'aquests patrons (vg., també, Pérez Saldanya 1995, Sifre 1998). D'aquesta manera, la presència d'un dels segments estudiats en una determinada forma del patró implica la presència d'aquest mateix segment en una altra. Les relacions implicatives entre les formes verbals que componen un patró s'organitzen en jerarquies que donen compte de la variació que es detecta entre verbs i entre informants pel que fa a la distribució dels segments estudiats (vg. (105) i (106)). Aquestes jerarquies, que es troben en el component gramatical, esdevenen el context d'aplicació de les regles d'assignació de material fonològic que permeten interpretar els trets [+velar] i [+palatal]. A partir d'una forma guia, que és el darrer tret que s'introdueix a l'entrada lèxica, la lectura de les diverses jerarquies permet predir quina serà la distribució dels segments velar i palatal en una determinada varietat. Les dades de l'italià i de l'occità també han afavorit l'anàlisi proposada, segons la qual, la distribució d'aquests elements es regeix per patrons morfològics comuns a les diverses llengües, mentre que la variació que es detecta entre elles és predictable a partir de les jerarquies de relacions implicatives pròpies de cada una de les llengües.

Una de les novetats d'aquesta tesi és, doncs, el fet que no només s'analitzen com a plenament regulars els verbs que presenten els segments velar i palatal sinó que també s'analitza com a regular la distribució d'aquests segments en els diversos verbs i varietats que s'estudien. A diferència dels estudis anteriors –en els quals la informació relativa a la distribució de cada segment es llistava a l'entrada lèxica–, l'anàlisi que s'ha presentat només hi incorpora tres marques: les relatives a la classe verbal, la subclasse verbal i la forma guia a partir de la qual s'ha de llegir la jerarquia de relacions implicatives corresponent; un sistema que disminueix el cost de la informació lèxica necessària i, consegüentment, afavoreix l'aprenentatge d'aquest comportament morfològic des d'un punt de vista cognitiu. L'estudi presentat també afavoreix, en la línia dels treballs de Viaplana, una anàlisi segons la qual aquests dos segments són elements de la mateixa naturalesa morfològica, exponents de subclasses verbals, que

són pertinents en l'estructura de les formes verbals com a morfs independents de l'arrel i de la flexió. També s'ha de remarcar que, sobretot, en el capítol IV, es posa de manifest la pretensió d'oferir un marc que permeti donar compte no només de la distribució dels segments velar i palatal en una determinada varietat o sistema, sinó que es tracta d'oferir un marc que també sigui vàlid per donar compte de totes les varietats que conformen un dialecte alhora. D'aquesta manera, s'aconsegueix justificar tant la variació intralingüística o intradialectal com la variació interlingüística o interdialectal. En més d'una ocasió també s'ha posat de manifest que el fet de partir d'aquesta pretensió ha decantat l'anàlisi cap a unes conclusions i formalitzacions diferents d'aquelles a les quals segurament s'hauria arribat si només s'hagués treballat amb un únic sistema sense variació interna.

L'estructura morfològica proposada té en compte una altra unitat, el radical, que pren més rellevància en el capítol V, dedicat a l'estudi de l'accent verbal, el qual s'ha desenvolupat en el marc de la teoria de l'optimitat. El radical, com a unitat composta per l'arrel, els segments velar i palatal i la vocal temàtica, esdevé el context d'aplicació d'una de les restriccions bàsiques en l'anàlisi d'aquest aspecte fonològic: ALINDVRAD, segons la qual s'ha d'alinejar el marge dret del radical verbal amb l'accent de mot. Les altres dues restriccions bàsiques són: ACCENT / MOT i *LAPSE, les quals donen compte del fet que les formes verbals tenen un únic accent i que aquestes eviten tenir parelles de síl·labes àtones adjacents. Una de les altres novetats que presenta aquesta tesi és que l'anàlisi proposada també permet donar compte d'aquells casos que s'havien analitzat anteriorment com a irregulars des d'un punt de vista de la distribució de l'accent, com ara les formes que presenten un segment velar (*sentigués, pergués*) o les dels presents d'indicatiu i de subjuntiu, que presenten contrast entre formes rizotòniques i arizotòniques.

L'estudi de la forma *pèrdigo*, paral·lel al de *càpiga* o *sàpiga* que no s'havien pogut resoldre satisfactòriament en estudis anteriors, ha fet introduir en l'anàlisi una restricció de fidelitat entre outputs, UNIFORMITAT PARADIGMÀTICA (accent), que afavoreix els candidats que comparteixen la mateixa posició de l'accent que la resta de formes del mateix paradigma. L'estudi de la distribució de l'accent en formes amb segments velar i palatal, a partir de la mateixa jerarquia de restriccions, aporta arguments a favor d'una anàlisi de tots dos segments com a elements de la mateixa naturalesa. A més, l'estudi de *pèrdigo*, concretament, incorpora nous arguments a favor d'una anàlisi del segment velar com a morf independent de l'arrel, atès que si fos

analitzat com a part de l'arrel, el candidat seleccionat com a òptim per la jerarquia de restriccions establerta no seria l'esperat.

L'ús del concepte de paradigma, doncs, ha estat clau en l'anàlisi de l'accent verbal. A diferència dels problemes que es detectaven en estudis fonològics que feien servir aquest concepte, en aquesta tesi s'ha establert una definició clara de paradigma, entès com el conjunt de formes verbals que comparteixen determinades propietats morfosintàctiques. Atès que en el capítol IV s'ha establert com a patró morfològic o paradigmàtic el conjunt de formes verbals que comparteixen un determinat segment, velar o palatal, com a conseqüència del fet de pertànyer a una determinada subclasse verbal, es conclou que un *paradigma* és qualsevol conjunt de formes verbals que comparteixen un determinat morf, ja sigui exponent d'una propietat morfosintàctica determinada o d'una subclasse verbal determinada. Si bé és cert que els patrons morfològics *VELAR* i *PALATAL*, a partir d'ara també paradigmes *VELAR* i *PALATAL*, no han tingut cap incidència en l'anàlisi de la distribució de l'accent verbal, sembla que sí que podrien tenir un paper rellevant en l'anàlisi de la distribució de les diverses variants de l'arrel que caracteritzen alguns verbs. Maiden (2003 b) analitza les formes verbals que presenten l'arrel *tenh-* en llocs de *ten-* en portuguès com a integrants d'un patró morfològic que està compost per dues de les formes principals del patró morfològic *VELAR*: la persona 1 del PI i el PS. Aquesta, però, és una línia d'estudi que s'hauria de desenvolupar en treballs posteriors.

De la mateixa manera, s'han detectat aspectes en el desenvolupament de la tesi que es podrien millorar també en futures investigacions. Un d'aquests és la necessitat de comprovar el grau generalització de determinats comportaments, pel que fa a la distribució del segment velar, sobretot, en algunes poblacions, després d'haver observat diferències destacables entre els dos corpus consultats. Finalment, l'aspecte que, des del nostre punt de vista, podria ser més atractiu d'analitzar en nous treballs és l'estudi interlingüístic, que s'ha iniciat aquí amb la comparació de dades del català, l'italià i l'occità. L'anàlisi de dades de diverses llengües que comparteixen origen, com ara les romàniques, i que provinguessin de corpus de característiques similars, esdevindria una eina bàsica per a posar a prova la rellevància i el grau d'abast de l'anàlisi proposada. De moment, la tesi presentada ha pretès avançar un pas més en l'estudi del component morfològic i fonològic en la flexió verbal catalana i en el de la variació tant intradialectal com interdialectal que la caracteritza.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- ALDERETE, John (1999): "Head dependence in stress-epenthesis interaction". A: Ben Hermans i Marc van Oostendorp (ed.), *The Derivational Residue in Phonological Theory*. Amsterdam / Filadèlfia: John Benjamins, pàg. 29-50. [Disponible com a "Faithfulness to prosodic heads" a ROA 94-0000.]
- ANDERSON, Stephen R. (1977): "On the Formal Description of Inflection", *Proceedings of the Chicago Linguistic Society* 13: 15-44.
- ANDERSON, Stephen R. (1982): "Where's Morphology?", *Linguistic Inquiry* 13.4: 571-612.
- ANDERSON, Stephen R. (1992): *A-Morphous Morphology*. Cambridge / Nova York: Cambridge University Press.
- ANGLADE, J. (1921): *Grammaire de l'ancien provençal*. París: Klincksieck.
- ARONOFF, Mark (1994): *Morphology by Itself: Stems and Inflectional Classes*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press.
- BADIA I MARGARIT, Antoni M. (1994): *Gramàtica catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- BAT-EL, Outi (2005): "Competing Principles of Paradigm Uniformity: Evidence from the Hebrew Imperative Paradigm". A: Downing *et al.* (ed.), pàg. 44-64.
- BECKMAN, Jill N. (1998): *Positional Faithfulness*. Tesi doctoral, University of Massachusetts, Amherst. Publicada per Garland, Nova York, 1999. [Disponible a ROA 234-1297.]
- BENUA, Laura (1997): *Transderivational Identity: Phonological Relations Between Words*. Tesi doctoral, University of Massachusetts, Amherst. Publicada com a *Phonological Relations between Words*, Garland, New York, 2000. [Disponible com a "Phonological Relations Between Words" a ROA 259-0498.]
- BLAYLOCK, C. (1975): "Los pretéritos fuertes en -SK- del español medieval". A: *Studia Hispanica in Honorem R. Lapesa*. Madrid: Gredos, pàg. 91-96.
- BLOOMFIELD, Leonard (1933): *Language*. Nova York: Holt.
- BOCHNER, Harry (1993): *Simplicity in Generative Morphology*. Berlín: Mouton de Gruyter.
- BONET, Eulàlia; LLORET, Maria-Rosa (1998): *Fonologia catalana*. Barcelona: Ariel.

- BONET, Eulàlia; LLORET, Maria-Rosa (2002): "OCP effects in Catalan cliticization", *Catalan Journal of Linguistics* 1: 19-39.
- BONET, Eulàlia; LLORET, Maria-Rosa (2005): "More on Alignment as an alternative to domains: The syllabification of Catalan clitics", *Probus* 17.1: 35-78. [Disponible a ROA 592-0403.]
- BONET, Eulàlia; LLORET, Maria-Rosa; MASCARÓ, Joan (2004): "Crazy rules and Markedness in Optimality Theory". Treball presentat a: 27th GLOW (Generative Linguists in the Old World) Colloquium (Workshop on Markedness in Phonology). Aristotle University of Thessaloniki, Tesalònica (Grècia).
- BONET, Eulàlia; LLORET, Maria-Rosa; MASCARÓ, Joan (2007): "Allomorph selection and lexical preferences: Two case studies", *Lingua* 117: 903-927.
- BURZIO, Luigi (1994): "Metrical Consistency". A: E. S. Ristad (ed.), *Language Computations*. Providence: American Mathematical Society, pàg. 95-125.
- BURZIO, Luigi (1996): "Surface Constraints versus Underlying Representation". A: Jacques Durand i Bernard Laks (ed.), *Current Trends in Phonology: Models and Methods*. Salford: European Studies Research Institute, University of Salford Publications, pàg. 123-141.
- BURZIO, Luigi (2002): "Segmental Contrast Meets Output-to-Output Faithfulness", *The Linguistic Review* 17.2-4: 368-384.
- BURZIO, Luigi; TANTANLOU, Niki (2007): "Modern Greek Accent and Faithfulness Constraints in OT", *Lingua* 116-117: 1080-1124.
- CABRÉ, Maria Teresa (1994): *A l'entorn de la paraula*, 2 vol. València: Universitat de València.
- CABRÉ i MONNÉ, Teresa (1993): *Estructura gramatical i lexicó: el mot mínim en català*. Tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona.
- CAMPANY, Elisenda (2008): *Diferències fonològiques entre diversos estils de parla al català oriental septentrional*. Tesi doctoral, Universitat de Barcelona. [Disponible a <http://www.thesisenxarxa.net/TDX-0724108-115629/>.]
- CARSTAIRS, Andrew (1988): "Some implications of phonologically conditioned suppletion", *Yearbook of Morphology* I: 67-94.
- CHOMSKY, Noam; HALLE, Morris (1968): *The Sound Pattern of English*. Nova York: Harperr i Row.
- CLEMENTS, George N. (1990): "The role of the phonological cycle in core syllabification". A: John Kingston i Mary E. Beckman (ed.), *Papers in*

- Laboratory Phonology I: Between the Grammar and the Physics of Speech*. Cambridge: Cambridge University Press, pàg. 283-333.
- CLUA, Esteve (1998): *Variació i distància lingüística. Classificació dialectal del valencià a partir de la morfologia flexiva*, vol. 1. Tesi doctoral, Universitat de Barcelona.
- CLUA, Esteve; LLORET, Maria-Rosa (2006): “New tendencies in geographical dialectology: The Catalan Corpus Oral Dialectal (COD)”. A: Jean-Pierre Montreuil (ed.), *New Perspectives on Romance Linguistics. Vol. 2: Phonetics, phonology, and dialectology*. Amsterdam / Filadèlfia: John Benjamins, pàg. 31-47. [Disponible a <http://www.uv.es/foncat/cat/>.]
- CLUA, Esteve; LLORET, Maria-Rosa; PEREA, Maria Pilar (2006): “How to exploit a corpus: The experience of the Catalan *Corpus Oral Dialectal*”. A: Agris Timuška (ed.), *Proceedings of the 4th International Congress of Dialectologists and Geolinguistics*. Riga: Latvian Language Institute, pàg. 102-111.
- COLL, Pep (1991): *El parlar del Pallars*. Barcelona: Empúries.
- COROMINES, Joan (1971): *Lleures i converses d'un filòleg*. Barcelona: Club Editor.
- CREUS, Imma (1997): “La flexió verbal a Bell-lloc d'Urgell. Un estudi morfofonològic”. Tesi de llicenciatura, Universitat de Lleida.
- CREUS, Imma (2001): *El desenvolupament de la morfologia verbal. Bases teòriques per a l'anàlisi formal*. Tesi doctoral, Universitat de Lleida.
- CUBELLS, Olga (2001): *El parlar de la Palma d'Ebre (Ribera d'Ebre)*. La Palma d'Ebre: Associació Cultural l'Espona.
- CURTIUS, Georg (1885): *Zur Kritik der neuesten Sprachforschung*. Leipzig: Hirzel.
- DECESARIS, Janet A. (1988): *Regular Verb Inflection in Catalan*. Tesi doctoral, Indiana University, Bloomington.
- DOLS, Nicolau A. (2000): *Teoria fonològica i sil·labificació. El cas del català de Mallorca*. Tesi doctoral, Universitat de les Illes Balears.
- DOWNING Laura J.; HALL, T. Alan; RAFFELSIEFEN, Renate (ed.) (2005): *Paradigms in Phonological Theory*. Oxford / Nova York: Oxford University Press.
- DRESSLER, Wolfgang U.; MAYERHALER, Willi; PANAGL, Oswald; WURZEL, Wolfgang U. (ed.) (1987): *Leitmotifs in Natural Morphology*. Amsterdam / Filadèlfia: John Benjamins.
- FABRA, Pompeu (1956): *Gramàtica catalana*. Barcelona: Teide.

- FERRÍS, Vicent (1984): “Lleis de l’accent en funció de la quantitat”. A: *Miscel·lània Sanchis Guarner*, vol. 1 (Estudis de Llengua i Literatura Catalanes). Barcelona: Publicacions de l’Abadia de Montserrat, pàg. 73-91.
- FLEMMING, E. (1995): *Auditory Representations in Phonology*. Tesi doctoral, UCLA, Los Angeles.
- FOX, Anthony (2002): *Prosodic Features and Prosodic Structure. The Phonology of Suprasegmentals*. Nova York: Oxford University Press.
- GOLDSMITH, John (ed.) (1995): *The Handbook of Phonological Theory*. Cambridge, Massachusetts: Blackwell.
- GRIMALT, Pere (2002): “Enclisi i accentuació en el català de Mallorca i Menorca. Descripció i anàlisi”. Treball de recerca inèdit, Universitat de Barcelona.
- HALLE, Morris; IDSARDI, William (1992): “General Properties of Stress and Metrical Structure”. Treball presentat a: DIMACS Workshop on Human Language.
- HALLE, Morris; VERGNAUD, Jean-Roger (1987): *An Essay on Stress*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press.
- HARRIS, James W. (1983): *Syllable Structure and Stress in Spanish. A Nonlinear Analysis*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press.
- HARRIS, James W. (1987): “The accentual patterns of verb paradigms in Spanish”, *Natural Language and Linguistic Theory* 5: 61-95.
- HARRIS, Z. (1942): “Morpheme Alternants in Linguistic Analysis”, *Language* 18: 169-190.
- HAYES, Bruce (1981): *A Metrical Theory of Stress Rules*. Tesi doctoral, MIT, Cambridge, Massachusetts. Distribuïda per Indiana University Linguistics Club, Bloomington.
- HAYES, Bruce (1982): “Extrametricity and English Stress”, *Linguistic Inquiry* 13: 227-276.
- HOCKETT, Charles F. (1947): “Problems of Morphemic Analysis”, *Language* 23: 321-343.
- HUALDE, José Ignacio (1992): *Catalan. Descriptive Grammars Series*. Londres / Nova York: Routledge.
- IDSARDI, William (1992): *The Computation of Prosody*. Tesi doctoral, MIT, Cambridge, Massachusetts.

- IDSARDI, William (1993): "Some Properties of Simplified Bracketed Grids". Treball presentat a: GLOW (Generative Linguists in the Old World) Colloquium, Workshop. Lund (Suècia).
- IEC 1992 = Institut d'Estudis Catalans. Secció Filològica: *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, II: Morfologia*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1992. (Citem per l'edició 2005.)
- JIMÉNEZ, Jesús (1999): *L'estructura sil·làbica del català*. València; Barcelona: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana; Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Versió revisada de la tesi doctoral *L'estructura sil·làbica del valencià*, Universitat de València, 1997.
- JIMÉNEZ, Jesús (2007): "L'abast de les relacions paradigmàtiques". Comentaris al treball de Maria-Rosa Lloret: "Problemes d'interfície fonologia-morfologia: la funció dels paradigmes". A: Teresa Cabré (ed.): *Lingüística teòrica: anàlisi i perspectives II* (Catalan Journal of Linguistics. Monographies 2). Bellaterra: Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, pàg. 165-175. [Disponible a <http://www.uv.es/foncat/cat/>.]
- JIMÉNEZ, Jesús; LLORET, Maria-Rosa (2004): "Darreres tendències en fonologia generativa", *Estudios Catalanes* 2: 111-128. [Disponible a <http://www.uv.es/foncat/cat/>.]
- JULIÀ-MONNÉ, Joan; ROMERO, Sílvia; CREUS, Imma (2004): *El català nord-occidental. Descripció i orientacions ortoèpiques*. Lleida: Pagès editors.
- KAGER, René (1995): "The metrical theory of word stress". A: John A. Goldsmith (ed.), pàg. 307-402.
- KAGER, René (1999): *Optimality Theory*. Cambridge / Nova York: Cambridge University Press.
- KAGER, René (2000): "Stem stress and peak correspondence in Dutch". A: Joost Dekkers, Frank van der Leeuw i Jeroen van der Weijer (ed.), *Optimality Theory: Phonology, Syntax and Acquisition*. Oxford: Oxford University Press, pàg. 121-150.
- KING, R. (1969): *Historical Linguistics and Generative Grammar*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- KENSTOWICZ, Michael (1996): "Base Identity and Uniform Exponence: Alternatives to Cyclicity". A: Jacques Durand i Bernard Laks (ed.), *Current Trends in*

- Phonology: Models and Methods*. Salford: European Studies Research Institute, University of Salford Publications, pàg. 363-394.
- KENSTOWICZ, Michael (2002): "Paradigmatic Uniformity and Contrast". A: Anikó Csirmaz, Zhiqiang Li, Andrew Nevins, Olga Vaysman i Michael Wagner (ed.), *MIT Working Papers in Linguistics 42: Phonological Answers (and their Corresponding Questions)*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press.
- KENSTOWICZ, Michael (2005): "Paradigmatic Uniformity and Contrast". A: Downing *et al.* (ed.), pàg. 145-169.
- LABOV, William (1994): *Principles of Linguistic Change. Vol. 1: Internal Factors*. Oxford: Blackwell.
- LACREU, Josep (1995): *Els verbs valencians*. València: Generalitat de València.
- LAUSBERG, Heinrich (1962): *Interpretationen dramatischer Dichtungen*. Múnic: M. Hueber.
- LIBERMAN, Mark (1975): *The Intonational System of English*. Tesi doctoral, MIT, Cambridge, Massachusetts. Distribuïda per Indiana University Linguistics Club, Bloomington, 1978.
- LIBERMAN, Mark; PRINCE, Alan (1977): "On stress and linguistic rhythm", *Linguistic Inquiry* 8: 249-336.
- LLORET, Maria-Rosa (1998): "Sobre l'estructura morfològica dels noms en català i castellà". A: Giovanni Ruffino (ed.), *Atti del XXI Congresso Internazionale di Linguistica e Filologia Romanza*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, pàg. 557-566.
- LLORET, Maria-Rosa (2002): "Estructura sil·làbica". A: Solà *et al.* (dir.), vol. 1, pàg. 195-249.
- LLORET, Maria-Rosa (2003): "On the function of emptiness". A: Bernard Fradin, Georgette Dal, Nabil Hathout, Françoise Kerleroux, Marc Plénat i Marc Roché (ed.), *Les unités morphologiques, Silexicales 3*. Lille: UMR du CNRS (SILEX), Université de Lille 3, pàg. 100-107.
- LLORET, Maria-Rosa (2004): "The phonological role of paradigms: the case of insular Catalan". A: Julie Auger, J. Clancy Clements i Barbara Vance (ed.), *Contemporary Approaches to Romance Linguistics. Selected Papers from the 33rd Linguistic Symposium on Romance Languages (LSRL). Bloomington, Indiana, April 2003*. Amsterdam / Filadèlfia: John Benjamins, pàg. 275-297.
[Disponible a ROA 646-0304 i a <http://www.uv.es/foncat/cat/>.]

- LLORET, Maria-Rosa (2006): Ressenya de “Downing *et al.* (ed.): *Paradigms in Phonological Theory*. Oxford: UP, 2005”, *Phonology* 23.3: 443-453.
- LLORET, Maria-Rosa (2007): “Problemes d’interfície fonologia-morfologia: la funció dels paradigmes”. A: Teresa Cabré (ed.): *Lingüística teòrica: anàlisi i perspectives II (Catalan Journal of Linguistics Monographies)*. Bellaterra: Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, pàg. 135-160. [Disponible a <http://www.uv.es/foncat/cat/>.]
- LLORET, Maria-Rosa; JIMÉNEZ, Jesús (2005): “Two kinds of vowel epenthesis in Alguerese Catalan”. Resum del treball presentat a: 2nd Phonetics and Phonology in Iberia. Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra. [Disponible a <http://www.uv.es/foncat/cat/>.]
- LLORET, Maria-Rosa; JIMÉNEZ, Jesús (2008): “Marcatge posicional i prominència en el vocalisme àton”, *Caplletra* 45: 55-91.
- LLORET, Maria-Rosa; PEREA, Maria-Pilar (2002): “A report on the COD”, *Dialectologia et Geolinguística* 10: 59-76.
- LLORET, Maria-Rosa; VIAPLANA, Joaquim (1992): “Les vocals finals dels elements nominals en català”. A: Antoni Ferrando i Albert G. Hauff (ed.): *Miscel·lània Joan Fuster*, vol. 5 (Estudis de Llengua i Literatura Catalanes). Barcelona: Publicacions de l’Abadia de Montserrat, pàg. 419-445.
- LLORET, Maria-Rosa; VIAPLANA, Joaquim (1998): “Variació morfofonològica. Variants morfològiques”, *Caplletra* 25: 43-62.
- LOPORCARO, Michele (1997): “On vowel epenthesis in Alguer Catalan”. A: Pier Bertinetto, Livio Gaeta, Georgi Jetchev i David Michaels (ed.), *Certamen Phonologicum III. Papers from the Third Cortona Phonology Meeting*. Torí: Rosenberg i Sellier, pàg. 205-227.
- MACKENZIE, David; MICHEL, Ian (ed.) (1993): *Hispanic Linguistic Studies in honour of F. W. Hodcroft*. Llangrannog: Dolphin.
- MAIDEN, Martin; PARRY, Mair (1997): *The dialects of Italy*. Londres: Routledge.
- MAIDEN, Martin (2001): “Di nuovo sulle alternanze ‘velari’ nel verbo italiano e spagnolo”, *Cuadernos de Filología Italiana* 8: 39-61.
- MAIDEN, Martin (2003a): “When lexemes become allomorphs. On the genesis of suppletion”. Resum del treball presentat a: 11th International Morphology Meeting. Wien Universität, Viena (Àustria).

- MAIDEN, Martin (2003b): “Verb Augments and Meaninglessness in Early Romance Morphology”, *Studi di grammatica italiana. A cura dell’Accademia della Crusca XXII*: 1-61.
- MALKIEL, Yakob (1974): “New problems in Romance Interfixation (I). The velar Insert in the Present Tense (with an Excursus on *-zer/-zir* Verbs)”, *Romance Philology XXVII.3*: 304-355.
- MANELLA, Claudio; PALLANTE, Cesare (1998): *Guida ai verbi italiani*. Florència: Progetto Lingua.
- MASCARÓ, Joan (1983): *La fonologia catalana i el cicle fonològic*. Bellaterra: Departament de Filologia Hispànica, Universitat Autònoma de Barcelona. Versió catalana de la tesi doctoral *Catalan Phonology and the Phonological Cycle*, MIT, Cambridge, Massachusetts, 1976; distribuïda per Indiana University Linguistics Club, Bloomington, 1978.
- MASCARÓ, Joan (1986): *Morfologia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- MASCARÓ, Joan (2002): “Morfologia: aspectes generals”. A: Solà *et al.* (dir.), vol. 1, pàg. 465-482.
- MASSANELL, Maria del Mar (1995): “Aproximació a la morfologia flexiva actual de la Seu d’Urgell i de Coll de Nargó”. Treball de recerca inèdit, Universitat de Barcelona.
- MASSANELL, Maria del Mar (2001): “Morfologia flexiva actual de la Seu d’Urgell i Coll de Nargó: estadis en el procés d’orientalització del català nord-occidental”, *Zeitschrift für Katalanistik* 14: 128-150.
- MASSANELL, Maria del Mar (2003): “Manteniment i transformació de la flexió verbal regular en la varietat tortosina septentrional”. A: Miquel Àngel Pradilla (ed.), *Llengua i Literatura a les comarques de la Diòcesi de Tortosa*. Benicarló: Onada Edicions, pàg. 221-237.
- MASSANELL, Maria del Mar (2004): “Tendències unificadores i tendències disgregadores en la llengua catalana actual. Un exemple de l’àmbit de la morfologia del català nord-occidental: la vocal de l’increment dels verbs incoatius”, *Estudios Catalanes* 2: 79-95.
- MATTHEWS, Peter H. (1972): *Inflectional Morphology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- MAURER, T. H. (1951): “The Romance conjugation in *-esco (isco)*, *-ire*. Its origin in Vulgar Latin”, *Language* 27: 136-145.

- MCCARTHY, John; PRINCE, Alan (1993a): “Prosodic morphology I: Constraint Interaction and Satisfaction”. Report núm. RuCCS-TR-3. New Brunswick, New Jersey: Rutgers University Center for Cognitive Science. [Disponible a ROA 482-1201.]
- MCCARTHY, John; PRINCE, Alan (1993b): “Generalized Alignment”. A: Geert Booij i Jap Van Marle (ed.), *Yearbook of Morphology 1993*. Dordrecht: Kluwer, pàg. 79-153.
- MCCARTHY, John; PRINCE, Alan (1995): “Faithfulness and reduplicative identity”. A: Jill Beckam, Laura Walsh Dickey i Susan Urbanczyk (ed.), *Papers in Optimality Theory* (University of Massachusetts Occasional Papers 18). Amherst, Massachusetts: Graduate Linguistic Student Association, University of Massachusetts, pàg. 249-384. [Disponible a ROA 60-0000.]
- MCCARTHY, John; PRINCE, Alan (1999): “Faithfulness and Identity in Prosodic Morphology”. A: René Kager, Harry van der Hulst i Wim Zonneveld (ed.), *The Prosody-Morphology Interface*. Cambridge: Cambridge University Press, pàg. 218-309. [Disponible a ROA 216-0997.]
- MCCARTHY, John J. (2002): *A Thematic Guide to Optimality Theory*. Cambridge / Nova York: Cambridge University Press.
- MCCARTHY, John J. (2003): “OT constraints are categorical”, *Phonology* 20: 75-138.
- MCCARTHY, John J. (2005): “Optimal Paradigms”. A: Downing *et al.* (ed.), pàg. 170-210.
- MEYER-LÜBKE, Wilhem (1895): *Grammaire des langues romanes*. París: Welter.
- MILÀ, Josep (1987): *Els verbs catalans. Conjugació*. Barcelona: La Llar del Llibre.
- MURRAY, Robert W.; VENNEMANN, Theo (1983): “Sound change and syllable structure in Germanic Phonology”, *Language* 59: 514-528.
- NAVARRO, Pere (1996): *Els parlars de la Terra Alta*. 2 vol. Tarragona: Diputació de Tarragona.
- OHANNESIAN, María (2004): *La asignación del acento en castellano*. Tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona.
- OLIVA, Salvador (1992): *La mètrica i el ritme de la prosa*. Barcelona: Quaderns Crema.
- OLIVA, Salvador; SERRA, Pep (2002): “Accent”. A: Solà *et al.* (dir.), vol. 1, pàg. 345-391.
- OLTRA MASSUET, Isabel (1999): “On the constituent structure of the Catalan verb”, *MIT Working Papers in Linguistics* 33: 279-322.

- PALMADA, Blanca (1994): *La fonologia del català. Els principis generals i la variació*. Bellaterra: Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona. Versió revisada de la tesi doctoral *La fonologia del català i els principis actius*, Universitat Autònoma de Barcelona, 1991.
- PAUL, H. (1880): *Prinzipien der Sprachgeschichte*. Tübingen: Niemeyer.
- PEREA, Maria Pilar (1997): “Irregularitat i flexió verbal”, *Zeitschrift für Katalanistik: Revista d’Estudis Catalans* 10: 65-79.
- PEREA, Maria Pilar (1999): *Estructura i variació en el verb català de començament de segle: La flexió verbal en els dialectes catalans*, Alcover-Moll, vol. 1. Tesi doctoral, Universitat de Barcelona.
- PEREA, Maria Pilar (2001): *La flexió verbal en els dialectes catalans d’A. M. Alcover i F. de B. Moll: les dades i els mapes*. Palma de Mallorca: Conselleria d’Educació i cultura, Govern de les Illes Balears.
- PEREA, Maria Pilar (2002): “Flexió verbal regular”. A: Solà *et al.* (dir.), vol.1, pàg. 583-648.
- PEREA, Maria Pilar (2003): “La tendència expansiva del segment velar dels verbs de la segona conjugació en els dialectes catalans”. A: Fernando Sánchez Miret (ed.), *Actas del XXIII Congreso Internacional de Lingüística y Filología Románica*, vol. 1. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, pàg. 403-417.
- PÉREZ SALDANYA, Manuel (1995 [1996]): “Analogia i canvi morfològic: a propòsit de les formes verbals velaritzades”, *Caplletra* 19: 279-305.
- PÉREZ SALDANYA, Manuel (1998): *Del llatí al català. Morfosintaxi verbal històrica*. València: Universitat de València.
- PÉREZ SALDANYA, Manuel; SIFRE, Manuel; TODOLÍ, Júlia (2004): *Morfologia catalana*. Barcelona: Editorial UOC.
- PONS, Clàudia (2007): *La teoria de l’optimitat. Una introducció aplicada al català de les Illes Balears*. Barcelona: Publicacions de l’Abadia de Montserrat. Versió revisada de la tesi doctoral *Els contactes consonàntics en balear. Descripció i anàlisi*. Universitat de Barcelona, 2004.
- POUJADE, Patrici (1993): *Los vèrbs conjugats. Memento verbal de l’occitan*. Arièja: Institut d’Estudis Occitans.
- PRINCE, Alan; SMOLENSKY, Paul (1993): “Optimality Theory. Constraint Interaction in Generative Grammar”. Report núm. RuCCS-TR-2. New Brunswick, New Jersey: Rutgers University Center for Cognitive Science. Versió revisada

- publicada a Blackwell, Malden, Massachusetts, 2004. [La versió de 2002 és disponible a ROA 537-0802.]
- QUEROL, Laia (2005a): “The Expansion of Velar Segments. Dialectal Variation in Catalan Verbal Morphology”. Treball presentat a: 3rd International Conference on Language Variation in Europe (ICLaVE-3). Meertens Instituut, Amsterdam (Holanda).
- QUEROL, Laia (2005b): “Phonology-Morphology Interface: Verb Stress in Catalan”. Pòster presentat a: 4èmes Décembrettes, Colloque International de Morphologie. Universitat de Toulouse-Le Mirail, Toulouse (França).
- QUEROL, Laia (2006): “El paper del segment velar en la morfologia verbal del català”. A: *Actes del VII Congrés de Lingüística General*. Barcelona: Universitat de Barcelona. (Publicació en CD-rom.)
- QUEROL, Laia (en premsa): “Els increments de l’arrel verbal en català i altres llengües romàniques”. A: Kalman Faluba (ed.), *Actes del XIV Col·loqui de l’Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (Budapest 2006)*. Barcelona: Publicacions de l’Abadia de Montserrat.
- RAFFELSIEFEN, Renate (1995): *Conditions for Stability: The Case of Schwa in German* (Arbeiten des Sonderforschungsbereichs 282). Düsseldorf: Heinrich Heine Universität.
- REBRUS, Péter; TÖRKENCZY, Miklós (2005): “Uniformity and Contrast in the Hungarian Verbal Paradigm”. A: Downing *et al.* (ed.), pàg. 263-295.
- RECASENS, Daniel (1991): *Fonètica descriptiva del català. (Assaig de caracterització de la pronúncia del vocalisme i consonantisme del català al segle XX)*. Barcelona: Institut d’Estudis Catalans.
- ROA = Rutgers Optimality Archive, <http://roa.rutgers.edu>.
- ROCA, Iggy (1988): “Theoretical implications of Spanish word stress”, *Linguistic Inquiry* 19: 393-424.
- ROCA, Iggy (1992): “On the sources of word prosody”, *Phonology* 9: 267-287.
- ROCA, Iggy (1999): “Stress in Romance languages”. A: Harry van der Hulst (ed.), *Word Prosodic Systems in the Languages of Europe*. Berlín: Mouton de Gruyter, pàg. 659-811.
- ROCA-PONS, Josep (1968): “Morfologia verbal catalana”, *Estudis Romànics* 12: 227-254.

- ROHLFS, G. (1968): *Grammatica storica della lingua italiana e dei suoi dialetti. Morfologia*. Torí: Einaudi.
- ROVIRA, J. (1993): “Morfologia verbal regular algueresa”. Treball de recerca inèdit, Universitat de Barcelona.
- RUBACH, J.; BOOIJ, G. E. (2001): “Allomorphy in Optimality Theory: Polish Iotation”, *Language* 77: 26-60.
- SAUZET, Patrick; UBAUD, Josiane (1995): *Lo Vèrb occitan. Guida completa de conjugason*. Edició bilingüe (occità-francès). Aix-en-Provence: Édisud.
- SCALISE, Sergio (1984): *Generative Morphology*. Dordrecht: Foris.
- SERRA, Pep (1993): “De la representació de l’accent”, *Llengua i Literatura* 5: 417-443.
- SERRA, Pep (1996a): “L’estructura prosòdica de l’accent”, *Caplletra* 19: 113-145.
- SERRA, Pep (1996b): *La fonologia prosòdica del català*. Tesi doctoral, Universitat de Girona.
- SIFRE, Manuel (1992): “Tendències de la flexió verbal castellanenca”, *Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura* 68: 583-595.
- SIFRE, Manuel (1995 [1996]): “Reflexions sobre la vocal temàtica”, *Caplletra* 19: 307-332.
- SIFRE, Manuel (1998): *Flexió verbal catalana. Estudi lingüístic de la morfologia flexiva de les formes verbals*. Tesi doctoral, Universitat de València.
- SISTAC, Ramon (1993): *El ribagorçà a l’Alta Llitera. Els parlars de la vall de La Sosa de Peralta*. Barcelona: Institut d’Estudis Catalans.
- SISTAC, Ramon (1998): *El català d’Àneu. Reflexions a l’entorn dels dialectes contemporanis*. Esterri d’Àneu: Consell Cultural de les Valls d’Àneu.
- SMOLENSKY, Paul (1993): “Harmony, Markedness, and Phonological Activity”. Resum del treball presentat a: Rutgers Optimality Workshop 1. New Brunswick, New Jersey (EUA). [Disponible a ROA 87-0000.]
- SOLÀ, Joan; LLORET, Maria-Rosa; MASCARÓ, Joan; PÉREZ SALDANYA, Manuel (dir.) (2002): *Gramàtica del català contemporani*, 3 vol. Barcelona: Empúries.
- STAMPE, David (1969): “The acquisition of phonetic representations”, *Proceedings of the Chicago Linguistics Society* 5: 443-453.
- STAMPE, David (1979): *A Dissertation on Natural Phonology*. Tesi doctoral distribuïda per Indiana University Linguistics Club, Bloomington.
- STERIADE, Donca (2000): “Paradigm Uniformity and the Phonetics-Phonology Boundary”, *Papers in Laboratory Phonology* 5: 313-334.

- TRUBETZKOY, Nikolai (1931): *Principios de fonología*. Madrid: Cincel.
- VALOR, Enric (1983): *La flexió verbal*. València: Eliseu Climent Editor.
- VALLVERDÚ, Teresa (1997): “On stress assignment in Catalan”. Treball de recerca inèdit, Universitat Autònoma de Barcelona.
- VAN MARLE, J. (1985): *On the Paradigmatic Dimension of Morphological Creativity*. Dordrecht: Foris.
- VENNEMANN, Theo (1988): *Preference Laws for Syllable Structure*. Berlín / Nova York / Amsterdam: Mouton de Gruyter.
- VIAPLANA, Joaquim (1984): “La flexió verbal regular del valencià”. A: Emili Casanova (ed.), *Miscel·lània Sanchis Guarner, 1. Estudis en memòria del professor Manuel Sanchis Guarner: Estudis de llengua i literatura catalanes*. València: Universitat de València, pàg. 391-407. (Citem per l’ed. reeditada i revisada a: *Miscel·lània Sanchis Guarner*, vol. 3 (Estudis de Llengua i Literatura Catalanes). València; Barcelona: Universitat de València; Publicacions de l’Abadia de Montserrat, 1992, pàg. 381-423.)
- VIAPLANA, Joaquim (1986): “Morfologia flexiva i flexió verbal catalana”, *Llengua i Literatura* 1: 385-403.
- VIAPLANA, Joaquim (1995 [1996]): “Sobre la irregularitat verbal”, *Caplletra* 19: 333-348.
- VIAPLANA, Joaquim (1996): *Dialectologia*. València: Universitat de València.
- VIAPLANA, Joaquim (1997): *Entre la dialectologia i la lingüística: Una anàlisi dialectal aplicada al nord-occidental*. Barcelona: Publicacions de l’Abadia de Montserrat.
- VIAPLANA, Joaquim (2000): *Lingüística descriptiva. Una introducció aplicada al català*. Barcelona: Edicions 62.
- VIAPLANA, Joaquim (2005): “Velar Verbs and Verbal Classes in Catalan”, *Catalan Journal of Linguistics* 4: 189-211.
- VIAPLANA, Joaquim (2006): “Les classes flexives i la flexió nominal en català”. Manuscrit, Universitat de Barcelona.
- VIAPLANA, Joaquim; LLORET, Maria-Rosa; PEREA, Maria-Pilar; CLUA, Esteve (ed.) (2007): *Corpus Oral Dialectal*. Departament de Filologia Catalana, Universitat de Barcelona. Barcelona: PPU. (Publicació en CD-ROM.)
- WHEELER, Max W. (1979): *Phonology of Catalan*. Oxford: Blackwell. Versió revisada de la tesi doctoral *Some rules in a generative phonology of modern Catalan*, University of Oxford, 1975.

- WHEELER, Max W. (1980): "Analogy and inflexional affix replacement". A: Elizabeth C. Traugott *et al.* (ed.), *Papers from the 4th International Conference on Historical Linguistics*. Amsterdam / Filadèlfia: John Benjamins, pàg. 273-283. (Reeditat i revisat en català com a: "L'analogia i el reemplaçament dels afixos flexionals". A: *Morfologia i fonologia catalana i romànica: estudis diacrònics*. Alacant; Barcelona: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana; Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2007, pàg. 19-29.)
- WHEELER, Max W. (1986): "Analogy and psychology: morphological change in Balearic Catalan", *Sheffield Working Papers in Language and Linguistics* 3: 1-16. (Reeditat i revisat en català com a: "Analogia i psicologia: el desenvolupament de la morfologia verbal balear". A: *Morfologia i fonologia catalana i romànica: estudis diacrònics*. Alacant; Barcelona: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana; Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2007, pàg. 31-53.)
- WHEELER, Max W. (1987): "L'estructura fonològica de la síl·laba i del mot en català". A: *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes* 14 (Miscel·lània Antoni M. Badia i Margarit 6): 79-108.
- WHEELER, Max W. (1992): "La conjugació valenciana: geografia, diacronia i psicologia". A: Antoni Ferrando (ed.), *Miscel·lània Sanchis Guarner*, vol. 3 (Estudis de Llengua i Literatura Catalanes). València; Barcelona: Universitat de València; Publicacions de l'Abadia de Montserrat, pàg. 425-458. (Versió reeditada i revisada de la 1a ed. a: Emili Casanovas (ed.), *Miscel·lània Sanchis Guarner, 1. Estudis en memòria del professor Manuel Sanchis Guarner: Estudis de llengua i literatura catalanes*. València: Universitat de València, 1984, pàg. 409-419; reeditat a: *Morfologia i fonologia catalana i romànica: estudis diacrònics*. Alacant; Barcelona: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana; Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2007, pàg. 55-85.)
- WHEELER, Max W. (1993): "Changing inflection: verbs in North West Catalan". A: David Mackenzie *et al.* (ed.), *Hispanic Linguistic Studies in Honour of F.W. Hodcroft*. London: The Dolphin Book Co., pàg. 171-206. (Reeditat i revisat en català com a: "El canvi flexional: els verbs en el català nord-occidental". A: *Morfologia i fonologia catalana i romànica: estudis diacrònics*. Alacant; Barcelona: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana; Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2007, pàg. 101-138.)

- WHEELER, Max W. (1996): “La primera persona del present d’indicatiu, pot haver-hi més a dir-ne?”. A: *Estudis de lingüística i filologia oferts a Antoni M. Badia i Margarit*, vol. 2. Barcelona: Departament de Filologia Catalana, Universitat de Barcelona; Publicacions de l’Abadia de Montserrat, pàg. 411-425. (Reeditat i revisat a: *Morfologia i fonologia catalana i romànica: estudis diacrònics*. Alacant; Barcelona: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana; Publicacions de l’Abadia de Montserrat, 2007, pàg. 139-152.)
- WHEELER, Max W. (2002): “Flexió verbal irregular i verbs defectius”. A: Solà *et al.* (dir.), vol. 1, pàg. 647-729.
- WHEELER, Max W. (2005): *The Phonology of Catalan*. Oxford / NovaYork: Oxford University Press.
- WURZEL, Wolfgang U. (1989): *Inflectional Morphology and Naturalness*. Dordrecht / Boston / Londres: Kluwer Academic Publishers.
- XURIGUERA, Joan (1972): *Els verbs catalans conjugats*. Barcelona: Claret.
- ZAMBONI, A. (1983): “Note aggiuntive alla questione dei verbi in *-isco*”, *Studi di grammatica italiana* XII: 231-237.

ANNEX

Observacions preliminars:

- En algunes ocasions l'informant no ha sabut o no ha pogut conjugar les formes demanades; en aquests casos, la casella corresponent s'ha deixat en blanc.
- En altres ocasions l'informant respon més d'una alternativa per a alguna de les formes demanades; en aquests casos, es recullen totes les formes proposades separades per una barra inclinada.
- Finalment, en ocasions molt puntuals algun informant no ha sabut conjugar el verb *servir*. Per aquesta raó, es recullen les respostes d'un altre verb de característiques semblants *patir* (vg., també, la nota 58 del capítol IV).

AMPOSTA

			1	2	3
cantar	imperatiu	2	kánta	kánta	kánta
		3	kánte	kánte	kántiye
		4	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantéw	kantéw
		6	kántiyen	kánten	kántiyen
	present indicatiu	1	kánto	kánto	kánto
		2	kántes	kántes	kántes
		3	kánta	kánta	kánta
		4	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantéw	kantéw
		6	kánten	kánten	kánten
	present subjuntiu	1	kántiye	kánte	kánte / kántiye
		2	kántiyes	kántes	kántes / kántiyes
		3	kántiye	kánte	kánte
		4	kantésem	kantésem	kantésem
		5	kantésew	kantésew	kantésew
		6	kántiyen	kánten	kántiyen
	imperfet subjuntiu	1	kantés	kantés	kantés
		2	kantéses	kantéses	kantésis
		3	kantés	kantés	
		4	kantésem	kantésem	kantésem
		5	kantésew	kantésew	kantésew
		6	kantésen	kantésen	kantésen
	participi		kantát	kantát	kantát
	gerundi		kantán	kantán	kantán
	infinitiu		kantá	kantá	kantá

			1	2	3
perdre	imperatiu	2	pér	pér	pér
		3	pérðiyε	péryε	péryε
		4	perðém	peryésem	peryéém / perðém
		5	perðéw	peryésew	peryééw / perðéw
		6	pérðiyen	péryen	péryin
	present indicatiu	1	pérðo	pérðo	pérðo
		2	pérðes	pérðes	pérs
		3	pér	pér	pér
		4	perðém	perðém	perðém
		5	perðéw	perðéw	perðéw
		6	pérðen	pérðen	pérðen
	present subjunctiu	1	pérðiyε	pérðiyε	péryε
		2	pérðiyes	pérðiyes	péryes
		3	pérðiyε	pérðiyε	péryε
		4	perðiyése	peryésem	peryésem
		5	perðiyésew	peryésew	peryésew
		6	pérðiyen	péryen / pérðiyen	péryen
	imperfet subjunctiu	1	perðiyés	peryéés	peryéés
		2	perðiyéses	peryéeses	peryéeses
		3	perðiyés	peryéés	peryéés
		4	perðiyése	peryésem	peryésem
		5	perðiyésew	peryésew	peryésew
		6	perðiyésen	peryéesen	peryéesen
	participi		perðút	perðút	perðút
	gerundi		perðén	perðén	peryéén
	infinitiu		pérðre	péðre	péðre

			1	2	3
beure	imperatiu	2	béw	béw	béw
		3	béjye	béye	béjye
		4	beβém	beβém	beβém
		5	beβéw	beβéw	beβéw
		6	béyen	béyen	béjyen
	present indicatiu	1	bék	bék	bék
		2	béws	béws	béws
		3	béw	béw	béw
		4	beβém	beβém	beβém
		5	beβéw	beβéw	beβéw
		6	béwen	béwən	béwen
	present subjunctiu	1	béjye	béye	béjye
		2	béjyes	béyes	béjyes
		3	béjye	béye	béjye
		4	bejyésem	beyésem	bejyésem
		5	bejyésew	beyésew	bejyésew
		6	béjyen	béyen	béyen
	imperfet subjunctiu	1	beyés	beyés / beyésa	beyés
		2	beyésés	beyésés	beyésés
		3	beyés	beyés	beyés
		4	beyésem	beyésem	beyésem
		5	beyésew	beyésew	beyésew
		6	beyésén	beyésén	beyésén
	participi		beyút	beyút	beyút
	gerundi		beβén	beβén	beβén
	infinitiu		béwre	béwre	béwre

			1	2	3
sentir	imperatiu	2	sén	sén	sén
		3	séntiye	séntiye	séntiye
		4	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw
		6	séntiyen	séntiyen	séntiyen
	present indicatiu	1	sénto	sénto	sénto
		2	séntes	séntes	séntes
		3	sén	sén	sén
		4	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw
		6	sénten	sénten	sénten
	present subjunctiu	1	séntiye	séntiye	séntiye
		2	séntiyes	séntiyes	séntiyes
		3	séntiye	séntiye	séntiye
		4	sentiyésem	sentiyésem	sentiyésem
		5	sentiyésew	sentiyésew	sentiyésew
		6	séntiyen	séntiyen	séntiyen
	imperfet subjunctiu	1	sentiyéés	sentiyéés	sentiyéés
		2	sentiyéeses	sentiyéeses	sentiyéeses
		3	sentiyéés	sentiyéés	sentiyéés
		4	sentiyésem	sentiyésem	sentiyésem
		5	sentiyésew	sentiyésew	sentiyésew
		6	sentiyéesen	sentiyéesen	sentiyéesen
	participi		sentít	sentít	sentít
	gerundi		sentín	sentín	sentín
	infinitiu		sentí	sentí	sentí

			1	2	3
servir	imperatiu	2	serβίς	serβίς	serβίς
		3	serβίςke	serβίςiye	serβίςke
		4	serβίm	serβίm	serβίm
		5	serβίw	serβίw	serβίw
		6	serβίςken	serβίςiyen	serβίςken
	present indicatiu	1	serβίςo	serβίςo	serβίςo
		2	serβίςes	serβίςes	serβίςes
		3	serβίς	serβίς	serβίς
		4	serβίm	serβίm	serβίm
		5	serβίw	serβίw	serβίw
		6	serβίςen	serβίςen	serβίςen
	present subjunctiu	1	serβίςke	serβίςiye	serβίςke
		2	serβίςkes	serβίςiyes	serβίςkes
		3	serβίςke	serβίςiye	serβίςke
		4	serβiyésesem	serβiyésesem	serβiyésesem
		5	serβiyésew	serβiyésew	serβiyésew
		6	serβίςken	serβίςiyen	serβίςken
	imperfet subjunctiu	1	serβiyés	serβiyés	serβiyés
		2	serβiyéses	serβiyéses	serβiyéses
		3	serβiyés	serβiyés	serβiyés
		4	serβiyésesem	serβiyésesem	serβiyésesem
		5	serβiyésew	serβiyésew	serβiyésew
		6	serβiyésen	serβiyésen	serβiyésen
	participi		serβít	serβít	serβít
	gerundi		serβín	serβín	serβín
	infinitiu		serβί	serβί	serβί

ANDORRA

			4	5	6	7
cantar	imperatiu	2	kánta	kántə	kántə	kánta
		3	kánti	kánte	kánti	kánti
		4	kəntém	kantém		kantém
		5	kəntéw	kantéw	kantéw	kantéw
		6	kántin	kánten	kántin	kántin
	present indicatiu	1	kántu	kánto	kánto	kánto
		2	kántas	kántes	kántes	kántəs
		3	kánta	kánte	kánte	kántə
		4	kaltém	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantéw	kantéw	kantéw
		6	kántan	kánten	kánten	kánten
	present subjuntiu	1	kánti	kánti	kánti	kánti
		2	kántis	kántes	kántis	kántis
		3	kánti	kánte	kánti	kánti
		4	kantém	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantew	kantew	kantew
		6	kántin	kánten	kánten	kántin
	imperfet subjuntiu	1	kantés	kantés	kəntés	kantés
		2	kantésis	kantésis	kəntésis	kantésis
		3	kantés	kantés	kəntés	kantés
		4	kantésim	kantésim	kəntésim	kantésim
		5	kantésiww	kantésiww	kəntésiww	kantésiww
		6	kantésin	kantésin	kəntésin	kantésin
	participi		kantát	kantát	kantát	kantát
	gerundi		kantán	kantán	kantán	kantán
	infinitiu		kantá	kantá	kantá	kantá

			4	5	6	7
perdre	imperatiu	2	pért	pért	pért	pért
		3	pérði	pérði	pérði	pérði
		4	perðém	perðém	perðém	perðém
		5	perðéw	perðéw	perðéw	perðéw
		6	pérðin	pérðen	pérðen	pérðin
	present indicatiu	1	perðo	pérðo	pérðo	pérðo
		2	pérs	pérs	pérts	pérs
		3	pér	pért	pért	pér
		4	perðém	perðém	perðém	perðém
		5	perðéw	perðéw	perðéw	perðéw
		6	pérðen	pérðen	pérðen	pérðen
	present subjunctiu	1	pérði	pérði	pérði	pérði
		2	pérðis	pérðis	pérðis	pérðis
		3	pérði	pérði	pérði	pérði
		4	perðém	perðém	perðém	perðém
		5	perðéw	perðéw	perðéw	perðéw
		6	pérðin	pérðin	pérðen	pérðin
	imperfet subjunctiu	1	perðés	perðésə	perðés	perðés
		2	perðésis	perðésis	perðésis	perðésis
		3	perðés	perðés	perðés	perðés
		4	perðésim	perðésim	perðésim	perðésim
		5	perðésiw	perðésiw	perðésiw	perðésiw
		6	perðésin	perðésin	perðésin	perðésen
	participi		perðút	perðút	perðút	perðút
	gerundi		perðén	perðén	perðén	perðén
	infinitiu		perðrə	pérðre	pérðre	pérðre

			4	5	6	7
beure	imperatiu	2	béw	béw	béw	béw
		3	béyi	béyi	béyi	béyi
		4	beyém	beyém	beβém	beyém
		5	beyéw	beyéw	beyéw	beyéw
		6	béyin	béyin	béyin	béyin
	present indicatiu	1	bék	bék	bék	bék
		2	béws	béws	béws	béws
		3	béw	béw	béw	béw
		4	beyém	beβém	beyém	beyém
		5	beyéw	beβéw	beyéw	beyéw
		6	béwen	béwen	béwen	béwen
	present subjunctiu	1	béyi	béyi	béyi	béyi
		2	béjyis	béyis	béyis	béyis
		3	béyi	béyi	béyi	béyi
		4	beyém	beyém	beβém	beyém
		5	beyéw	beyéw	beβéw	beyéw
		6	béjyin	béyin	béyin	béyin
	imperfet subjunctiu	1	beyés	beyésa	beyés	beyés
		2	beyésis	beyésis	beyésis	beyésis
		3	beyés	beyési	beyés	beyés
		4	beyésim	beyésim		beyésem
		5	beyésiwi	beyésiwi	beyésiwi	beyésiwi
		6	beyésin	beyésin	beyésin	beyésin
	participi		beyút	beyút	beyút	beyút
	gerundi		beyén	beyén	beyén / beβén	beβén
	infinitiu		béwre	béwre	béwre	béwrə

			4	5	6	7
sentir	imperatiu	2	sén	sén	sén	sén
		3	sénti	sénti	sénti	sénti
		4	sentím	sentím		sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw	sentíw
		6	séntin	sénten		séntin
	present indicatiu	1	sénto	sénto	sénto	sénto
		2	séns	séns	séns	séns
		3	sén	sén	sén	sén
		4	sentím	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw	sentíw
		6	sénten	sénten	sénten	sénten
	present subjuntiu	1	sénti	sénti	sénti	sénti
		2	séntis	séntis	séntis	séntis
		3	sénti	sénti	sénti	sénti
		4	sentím	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw	sentíw
		6	séntin	séntin	séntin	séntin
	imperfet subjuntiu	1	sentís	sentiyés	sentís	sentís
		2	sentísis	sentiýesis	sentísis	sentísis
		3	sentís	sentiyés	sentís	sentís
		4	sentísim	sentiýesom	sentísim	sentísim
		5	sentísiw	sentiýesow	sentísiw	sentísiw
		6	sentísin	sentiýésin	sentísin	sentísin
	participi		sentít	sentít	sentít	sentít
	gerundi		sentín	sentín	sentín	sentín
	infinitiu		sentí	sentí	sentí	sentí

			4	5	6	7
servir	imperatiu	2	serþéjʃ	serþéjʃ	serþéjʃ	serþéjʃ
		3	serþéjʃi	serþéjʃi	serþéjʃi	serþéjʃi
		4	serþím	serþím	serþím	serþím
		5	serþíw	serþíw	serþíw	serþíw
		6	serþéjin	serþéjʃin	serþéjʃin	serþéjʃin
	present indicatiu	1	serþéʃo	serþéjʃo	serþéjʃo	serþéjʃo
		2	serþéʃæs	serþéjʃes	serþéjʃes	serþéjʃes
		3	serþéʃ	serþéjʃ	serþéjʃ	serþéjʃ
		4	særþím	serþím	serþím	serþím
		5	særþíw	serþíw	serþíw	serþíw
		6	særþéʃæn	serþéjʃen	serþéjʃen	serþéjʃen
	present subjunctiu	1	serþéʃi	serþéjʃi	serþéjʃi	serþéjʃi
		2	serþéʃis	serþéjʃis	serþéjʃis	serþéjʃis
		3	serþéʃi	serþéjʃi	serþéjʃi	serþéjʃi
		4	serþím	serþím	serþím	serþím
		5	serþíw	serþíw	serþíw	serþíw
		6	serþéʃin	serþéjʃin	serþéjʃin	serþéjʃin
	imperfet subjunctiu	1	serþís	serþiyésa	serþís	serþís
		2	serþísis	serþiyésis	serþísis	serþísis
		3	serþís	serþiyés	serþís	serþís
		4	serþísim	serþiyésim	serþísom	serþísim
		5	serþísíw	serþiyésiw	serþísow	serþísíw
		6	serþísín	serþiyésín	serþísín	serþísín
	participi		serþít	serþít	serþít	serþít
	gerundi		serþín	serþín	serþín	serþín
	infinitiu		serþí	serþí	serþí	særþí

BALAGUER

			8	9	10
cantar	imperatiu	2	kánta	kántə	kántə
		3	kánti	kánti	kánti
		4	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantéw	kantéw
		6	kántin	kántin	kántin
		present indicatiu	1	kánto	kánto
	2		kántes	kántes	kántes
	3		kánte	kánte	kánte
	4		kantém	kantém	kantém
	5		kantéw	kantéw	kantéw
	6		kánten	kánten	kánten
	present subjuntiu	1	kánti	kánti	kánti
		2	kántis	kántis	kántis
		3	kánti	kánti	kánti
		4	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantéw	kantéw
		6	kántin	kántin	kántin
	imperfet subjuntiu	1	kantésa	kantésa	kantési
		2	kantésis	kantéses	kantésis
		3	kantés	kantés	kantési
		4	kantésem	kantésem	kantésim
		5	kantésiw	kantésew	kantésiw
		6	kantésin	kantésen	kantésin
	participi		kantát	kantát	kantát
	gerundi		kantán	kantán	kantán
	infinitiu		kantá	kantá	kantá

			8	9	10
perdre	imperatiu	2	pért	pér	pért
		3	pérði	pérði	pérði
		4	perðém	perðém	perðém
		5	perðéw	perðéw	perðéw
		6	pérðin	pérðen	pérðin
	present indicatiu	1	pérðo	pérðo	pérðo
		2	pérðes	pérs	pérs
		3	pért	pér	pér
		4	perðém	perðém	perðém
		5	perðéw	perðéw	perðéw
		6	pérðen	pérðen	pérðen
	present subjunctiu	1	pérði	pérða	pérði
		2	pérðis	pérðis	pérðis
		3	pérði	pérði	pérði
		4	perðém	perðém	perðém
		5	perðéw	perðéw	perðéw
		6	pérðin	pérðin	pérðin
	imperfet subjunctiu	1	perðésa	perðése	perðés
		2	perðéses	perðéses	perðésis
		3	perðés	perðés	perðési
		4	perðiýésem	perðésew	perðésim
		5	perðiýésiw	perðésew	perðésiw
		6	perðiýésen	perðésen	perðésin
	participi		perðút	perðút	perðút
	gerundi		perðén	perðén	perðén
	infinitiu		pérðre	pérðe	pérðre

			8	9	10
beure	imperatiu	2	béw	béw	béw
		3	béyi	béyi	béyi
		4		bejém	beyém
		5	beβéw	bejéw	bejéw
		6	béyin	béyin	béyin
	present indicatiu	1	bék	bék	bék
		2	béws	béws	béws
		3	béw	béw	béw
		4	bejém	bejém	bejém
		5	bejéw	bejéw	bejéw
		6	béwen	béwen	béwen
	present subjunctiu	1	béyi	béya	béye
		2	béyis	béyis	béyis
		3	béyi	béyi	béyi
		4	beyém	beyém	beyém
		5	beyéw	beyéw	beyéw
		6	béyin	béyin	béyin
	imperfet subjunctiu	1	beyés	beyésa	beyési
		2	beyésis	beyéses	beyésis
		3	beyés	beyés	beyési
		4	beyésim	beyésew	beyésim
		5	beyésiw	beyésew	beyésiw
		6	beyésin	beyésen	beyésin
	participi		beyút	beyút	beyút
	gerundi		bején	bején	bején
	infinitiu		béwre	béwre	béwre

			8	9	10
sentir	imperatiu	2	sén	sén	sén
		3	sénti	sénti	sénti
		4	sentiyé ^m	sentím	sentím
		5	sentiyé ^w	sentíw	sentíw
		6	séntin	síntin	séntin
	present indicatiu	1	sénto	sénto	sénto
		2	séntes	séns	séns
		3	sén	sén	sén
		4	sentím	sentém	sentím
		5	sentíw	sentéw	sentíw
		6	sénten	sénten	sénten
	present subjunctiu	1	sénti	sínta	sénti
		2	séntis	síntes	séntis
		3	sénti	sínti	sénti
		4	sentím	sentiyé ^m	sentím
		5	sentíw	sentiyé ^w	sentíw
		6	séntin	síntin	séntin
	imperfet subjunctiu	1	sentiyé ^{sa}	sentiyé ^{sə}	sentiyé ^{si}
		2	sentiyé ^{ses}	sentiyé ^{ses}	sentiyé ^{sis}
		3	sentiyé ^s	sentiyé ^s	sentiyé ^s
		4	sentiyé ^{səm}	sentiyé ^{sem}	sentiyé ^{sim}
		5		sentiyé ^{səw}	sentiyé ^{siw}
		6	sentiyé ^{sen}	sentiyé ^{sen}	sentiyé ^{sen}
	participi		sentít	sentít	sentít
	gerundi		sentín	sentín	sentín
	infinitiu		sentí	sentí	sentí

			8	9	10
servir	imperatiu	2	serβíʃ	serβíʃ	serβíʃ
		3	serβíʃi	serβíʃi	serβíʃi
		4	serβím	serβím	serβím
		5	serβíw	serβíw	serβíw
		6	serβíʃen	serβíʃen	serβíʃin
	present indicatiu	1	serβíʃo	serβíʃo	serβíʃo
		2	serβíʃes	serβíʃes	serβíʃes
		3	serβíʃ	serβíʃ	serβíʃ
		4	serβím	serβím	serβím
		5	serβíw	serβíw	serβíw
		6	serβíʃen	serβíʃen	serβíʃen
	present subjunctiu	1	serβíʃi	serβíʃe	serβíʃa
		2	serβíʃis	serβíʃis	serβíʃis
		3	serβíʃi	serβíʃi	serβíʃi
		4	serβím	serβiyém	serβím
		5	serβíw	serβiyéw	serβíw
		6	serβíʃen	serβíʃin	serβíʃin
	imperfet subjunctiu	1	serβiyésa	serβiyésə	serβiyés
		2	serβiyésis	serβiyéses	serβiyésis
		3	serβiyés	serβiyés	serβiyés
		4	serβiyésam	serβiyésem	serβiyésem
		5	serβiyésew	serβiyésew	serβiyésew
		6	serβiyésin	serβiyésen	serβiyésen
	participi		serβít	serβít	serβít
	gerundi		serβín	serβín	serβín
	infinitiu		serβí	serβí	serβí

BENAVARRI

			11	12	13
cantar	imperatiu	2	kánta	kánta	kánta
		3	kánte	kánte	kánta
		4	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantéw	kantéw
		6	kánten	kánten	kánten
		present indicatiu	1	kánto	kánto
	2		kántas	kántas	kántas
	3		kánta	kánta	kánta
	4		kantám	kantám	kantám
	5		kantáw	kantáw	kantáw
	6		kántan	kántan	kántan
	present subjuntiu	1	kánte	kánte	kánte
		2	kántes	kántes	kántes
		3	kánte	kánte	kánte
		4	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantéw	kantéw
		6	kánten	kánten	kánten
	imperfet subjuntiu	1	kantése	kantés	kantés
		2	kantéses	kantéses	kantéses
		3	kantése	kantés	kantés
		4	kantésem	kantésem	kantésem
		5	kantésew	kantésew	kantésew
		6	kantésen	kantésen	kantésen
	participi		kantát	kantát	kantát
	gerundi		kantán	kantán	kantán
	infinitiu		kantá	kantá	kantá

			11	12	13
perdre	imperatiu	2	pérðe	pérðe	pérðe
		3	pérða	pérða	pérða
		4	perðém	perðám	perðám
		5	perðéw	perðáw	perðáw
		6	pérðen	pérðan	pérðan
	present indicatiu	1	pérðo	pérðo	pérðo
		2	pérðes	pérðes	pérðes
		3	pérðe	pérðe	pérðe
		4	perðém	perðém	perðém
		5	perðéw	perðéw	perðéw
		6	pérðen	pérðen	pérðen
	present subjunctiu	1	pérða	pérða	pérða
		2	pérðas	pérðas	pérðas
		3	pérða	pérða	pérða
		4	perðám	perðám	perðám
		5	perðáw	perðáw	perðáw
		6	pérðæn	pérðan	pérðan
	imperfet subjunctiu	1	perðése	perðés	perðése
		2	perðéses	perðéses	perðéses
		3	perðése	perðés	perðése
		4	perðésew	perðésew	perðésew
		5	perðésew	perðésew	perðésew
		6	perðésen	perðésen	perðésen
	participi		perðút	perðút	perðút
	gerundi		perðén	perðén	perðén
	infinitiu		pérðe	pérðe	pérðe

			11	12	13
beure	imperatiu	2	béw	béw	béw
		3	béya	béya	béya
		4	beywém	beyám	beyám
		5	beyáw	beyáw	beyáw
		6	béyan	béyan	béyan
	present indicatiu	1	bék	bék	bék
		2	béws	béws	béws
		3	béw	béw	béw
		4	beywém	beywém	bewém
		5	beywéw	beywéw	bewéw
		6	béwen	béwen	béwen
	present subjunctiu	1	béya	béya	béya
		2	béyas	béyas	béyas
		3	béya	béya	béya
		4	beyám	beyám	beyám
		5	beyáw	beyáw	beyáw
		6	béyan	béyan	béyan
	imperfet subjunctiu	1	beyése	beyés	beyése
		2	beyéses	beyésés	beyéses
		3	beyése	beyés	beyése
		4	beyésem	beyésem	beyésem
		5	beyésew	beyésew	beyésew
		6	beyésen	beyésen	beyésen
	participi		beyút	beyút	beyút
	gerundi		beywén	beywén	bewén
	infinitiu		béwre	béwre	béwre

			11	12	13
sentir	imperatiu	2	sínte	sínte	
		3	sínta	sínta	
		4	sintám	sintám	
		5	sintáw	sintáw	
		6	síntan	síntan	
	present indicatiu	1	sínto	sínto	sínto
		2	síntes	síntes	síntes
		3	sínte	sínte	sínte
		4	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw
		6	sínten	sínten	sínten
	present subjunctiu	1	sínta	sínta	sínta
		2	síntas	síntas	síntas
		3	sínta	sínta	sínta
		4	sintám	sintám	sintám
		5	sintáw	sintáw	sintáw
		6	síntan	síntan	síntan
	imperfet subjunctiu	1	sintíse	sentís	sintése
		2	sintíses	sentíses	sintéses
		3	sintíse	sentís	sintése
		4	sintísem	sentísem	sintésesem
		5	sintísiw	sentísew	sintésew
		6	sintísen	sentísen	sintésen
	participi		sentít	sentít	sentít
	gerundi		sintín	sentín	sentín
	infinitiu		sintí	sentí	sentí

			11	12	13
servir	imperatiu	2	sírþe	sírþe	sírþe
		3	sírþa	sírþa	sírþa
		4	sirþám	sirþám	sirþám
		5	sirþáw	sirþáw	sirþáw
		6	sírþan	sírþan	sírþan
	present indicatiu	1	sírþo	sírþo	sírþo
		2	sírþes	sírþes	sírþes
		3	sírþe	sírþe	sírþe
		4	serþím	serþím	serþím
		5	serþíw	serþíw	serþíw
		6	sírþen	sírþen	sírþan
	present subjunctiu	1	sírþa	sírþa	sírþa
		2	sírþas	sírþas	sírþas
		3	sírþa	sírþa	sírþa
		4	sirþám	sirþám	sirþám
		5	sirþáw	sirþáw	sirþáw
		6	sírþan	sírþan	sírþan
	imperfet subjunctiu	1	serþís	serþís	sirþés
		2	serþíses	serþíses	sirþéses
		3	serþíse	serþís	sirþés
		4	serþísem	serþísem	sirþésem
		5	serþísew	serþísew	sirþésew
		6	serþísen	serþísen	sirþésen
	participi		serþít	serþít	serþít
	gerundi		serþín	serþín	serþín
	infinitiu		serþí	serþí	serþí

CERVERA

			14	15	16	17
cantar	imperatiu	2	kánta	kántə	kántə	kántə
		3	kánti	kánti	kánti	kánti
		4	kantém	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantéw	kantéw	kantéw
		6	kántin	kántin	kántin	kántin
		present indicatiu	1	kánto	kánto	kánto
	2		kántəs	kántes	kántes	kántes
	3		kántə	kánte	kánte	kánte
	4		kantém	kantém	kantém	kantém
	5		kantéw	kantéw	kantéw	kantéw
	6		kánten	kánten	kánten	kánten
	present subjunctiu	1	kánti	kánti	kánti	kánti
		2	kántis	kántis	kántis	kántis
		3	kánti	kánti	kánti	kánti
		4	kantém	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantéw	kantéw	kantéw
		6	kántin	kántin	kántin	kántin
	imperfet subjunctiu	1	kantés	kantés	kantés	kantésa
		2	kantésis	kantésis	kantésis	kantésis
		3	kantés	kantés	kantés	kantés
		4	kantésim	kantésim	kantésim	kantésim
		5	kantésiw	kantésiw	kantésiw	kantésiw
		6	kantésin	kantésin	kantésin	kantésin
	participi		kantát	kantát	kantát	kantát
	gerundi		kantán	kantán	kantán	kantán
	infinitiu		kantá	kantá	kantá	kantá

			14	15	16	17
perdre	imperatiu	2	pért	pért	pér	pér
		3	pérði	pérði	pérði	pérði
		4	perðém	perðém	perðém	perðém
		5	pərðéw	perðéw	perðéw	perðéw
		6	pérðin	pérðin	pérðin	pérðin
	present indicatiu	1	pérðu	pérðo	pérðo	pérðo
		2	pérs	pérs	pérs	pérs
		3	pér	pér	pér	pér
		4	pərðém	perðém	pərðém	pərðém
		5	pərðéw	perðéw	pərðéw	perðéw
		6	pérðæn	pérðen	pérðen	pérðen
	present subjunctiu	1	pérði	pérði	pérði	pérði
		2	pérðis	pérðis	pérðis	pérðis
		3	pérði	pérði	pérði	pérði
		4	pərðém	perðém	pərðém	pərðém
		5	pərðéw	perðéw	pərðéw	perðéw
		6	pérðin	pérðin	pérðin	pérðin
	imperfet subjunctiu	1	perðés	perðés	perðés	pərðésa
		2	pərðésis	perðésis	pərðésis	pərðésis
		3	pərðés	perðés	pərðés	pərðés
		4	pərðésim	perðésim	pərðésim	pərðésim
		5	pərðésiww	perðésiww	pərðésiww	pərðésiww
		6	pərðésin	perðésin	pərðésin	pərðésin
	participi		perðút	perðút	pərðút	perðút
	gerundi		perðén	perðén	pərðén	perðén
	infinitiu		pérðre	pérðre	pərðre	perðre

			14	15	16	17
beure	imperatiu	2	béw	béw	béw	béw
		3	béyi	béyi	béyi	béyi
		4	beβém	beβém	bejém	beβém
		5	beβéw	beβéw	beβéw	beβéw
		6	béyin	béyin	béyin	béyin
	present indicatiu	1	bék	bék	bék	bék
		2	béws	béws	béws	béws
		3	béw	béw	béw	béw
		4	beβém	beβém	bejém	beβém
		5	beβéw	beβéw	bejéw	beβéw
		6	béwən	béwen	béwən	béwen
	present subjunctiu	1	béyi	béyi	béyi	béyi
		2	béyis	béyis	béyis	béyis
		3	béyi	béyi	béyi	béyi
		4	beγém	beγém	beγém	beγém
		5	bəγéw	bəγéw	bəγéw	beβéw
		6	béyin	béyin	béyin	béyin
	imperfet subjunctiu	1	beγés	beγés	beγés	bebésa
		2	bəγésis	beγésis	beγésis	bebésis
		3	beγés	beγés	beγés	bebés
		4	bəγésim	beγésim	beγésim	bebésem
		5	bəγésiw	beγésiw	beγésiw	beγésew
		6	bəγésin	beγésin	beγésin	beγésin
	participi		beγút	beγút	beγút	beγút
	gerundi		beβén	beβén	bején	beβén
	infinitiu		béwrə	béwre	béwrə	béwre

			14	15	16	17
sentir	imperatiu	2	sén	sén	sén	sén
		3	sénti	sénti	sénti	sénti
		4	səntím	sentím	sentím	sentím
		5	səntíw	sentíw	sentíw	sentíw
		6	séntin	séntin	séntin	séntin
		1	sénto	sénto	sénto	sénto
	present indicatiu	2	séns	séns	séns	séns
		3	sén	sén	sén	sén
		4	sentím	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw	sentíw
		6	sénten	sénten	sénten	sénten
		1	sénti	sénti	sénti	sénti
	present subjunctiu	2	séntis	séntis	séntis	séntis
		3	sénti	sénti	sénti	sénti
		4	sentím	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw	sentíw
		6	séntin	séntin	séntin	séntin
		1	səntís	sentís	sentís	sentíse
	imperfet subjunctiu	2	səntísis	sentísis	sentísis	sentísis
		3	səntís	sentís	sentís	sentís
		4	səntísim	sentísim	sentísim	sentísem
		5	səntísiw	sentísiw	sentísiw	sentísəw
		6	səntísin	sentísin	sentísin	sentísin
		participi		səntít	sentít	səntít
	gerundi		səntín	sentín	səntín	sentín
	infinitiu		sentí	sentí	səntí	sentí

			14	15	16	17
servir	imperatiu	2	sərβéjʃ	serβéjʃ	sərβéjʃ	serβéjʃ
		3	sərβéjʃi	serβéjʃi	sərβéjʃi	serβéjʃi
		4	sərβim	serβim	sərβim	serβim
		5	sərβiw	serβiw	sərβiw	serβiw
		6	sərβéjʃin	serβéjʃin	sərβéjʃin	serβéjʃen
		present indicatiu	1	sərβéjʃu	serβéjʃo	sərβéjʃo
	2		sərβéjʃəs	serβéjʃes	sərβéjʃəs	sərβéjʃes
	3		sərβéjʃ	serβéjʃ	sərβéjʃ	sərβéjʃ
	4		sərβim	serβim	sərβim	sərβim
	5		sərβiw	serβiw	sərβiw	sərβiw
	6		sərβéjʃən	serβéjʃen	sərβéjʃən	sərβéjʃən
	present subjunctiu	1	sərβéjʃi	serβéjʃi	sərβéjʃi	serβéjʃi
		2	sərβéjʃis	serβéjʃis	sərβéjʃis	serβéjʃis
		3	sərβéjʃi	serβéjʃi	serβéjʃzi	serβéjʃi
		4	sərβim	serβim	serβim	serβim
		5	sərβiw	serβiw	serβiw	serβiw
		6	sərβéjʃin	serβéjʃin	serβéjʃin	serβéjʃin
	imperfet subjunctiu	1	sərβis	serβis	sərβis	serβis
		2	sərβisis	serβisis	sərβisis	serβisis
		3	sərβis	serβis	serβis	serβis
		4	sərβisim	serβisim	serβisim	serβisəm
		5	sərβisiw	serβisiw	serβisiw	serβisəw
		6	sərβisin	serβisin	serβisin	serβisin
	participi			serβit	sərβit	serβit
	gerundi		sərβin	serβin	sərβin	serβin
	infinitiu		sərβi	serβi	sərβi	serβi

EL PONT DE SUERT

			18	19	20
cantar	imperatiu	2	kánta	kánta	kánta
		3	kánte	kánti	kánti
		4	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantéw	kantéw
		6	kánten	kántin	kánten
	present indicatiu	1	kánto	kánto	kántu
		2	kántes	kántes	kántes
		3	kánte	kánte	kánte
		4	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantéw	kantéw
		6	kánten	kánten	kánten
	present subjuntiu	1	kánteya	kánti	kánti
		2	kánteyes	kántis	kántis
		3	kánteye	kánti	kánti
		4	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantéw	kantéw
		6	kánten	kántin	kántin
	imperfet subjuntiu	1	kantésa	kantés	kantésa
		2	kantéses	kantésis	kantésis
		3	kantés	kantés	kantés
		4	kantésom	kantésim	kantésim
		5	kantésow	kantésiw	kantésiw
		6	kantésen	kantésin	kantésin
	participi		kantát	kantát	kantát
	gerundi		kantán	kantán	kantán
	infinitiu		kantá	kantá	kantá

			18	19	20
perdre	imperatiu	2	pért	pért	pért
		3	pérðeγe	péryi	pérye
		4	perðeγém	perðém	perγém
		5	perðeγéw	perðéw	perγéw
		6	pérðeγen	pérðin	péryen
	present indicatiu	1	pérðo	pérðo	pérðo
		2	pérs	pérs	pérðes
		3	pért	pért	pér
		4	perðém	perðém	perðém
		5	perðéw	perðéw	perðéw
		6	pérðen	pérðen	pérðen
	present subjunctiu	1	pérðeγa	pérði	pérðiγe
		2	pérðeγes	pérðis	pérðiγes
		3	pérðeγe	pérði	pérðiγe
		4	perðeγém	perðém	perðiγém
		5	perðeγéw	perðéw	perðiγéw
		6	pérðeγen	péryin	pérðiγen
	imperfet subjunctiu	1	perðeγésa	perγés	perγésa
		2	perðeγéses	perγésis	perγéses
		3	perðeγése	perγés	perγése
		4	perðeγésom	perγésim	perγésom
		5	perðeγésow	perγésiw	perγésow
		6	perðeγésen	perγésin	perγésin
	participi		perðút	perðút	perðút
	gerundi		perðén	perðén	perðén
	infinitiu		pérðre	pérðe	pérðe

			18	19	20
beure	imperatiu	2	béw	béw	béw
		3	béye	béyi	béyi
		4	beyém	beyém	beyém
		5	beyéw	beyéw	beyéw
		6	béyen	béyin	béyin
	present indicatiu	1	bék		bék
		2	béws	béws	béws
		3	béw	béw	béw
		4	bejém	beβém	bejém
		5	bejéw	beβéw	bejéw
		6	béwen	béwen	béwen
	present subjunctiu	1	béye	béyi	béye
		2	béyes	béyis	béyes
		3	béye	béyi	béye
		4	bejyéw	beyém	beyém
		5	bejyéw	beyéw	beyéw
		6	béyen	béyin	béyen
	imperfet subjunctiu	1	beyés	beyés	beyeza
		2	beyésés	beyésis	beyésés
		3	beyése	beyés	beyés
		4	beyésom	beyésim	beyésom
		5	beyésow	beyésiw	beyézow
		6	beyésen	beyésin	beyésen
	participi		beyút	beyút	beyút
	gerundi		bején	beβén	bején
	infinitiu		béwre	béwre	béwre

			18	19	20
sentir	imperatiu	2	sentís	sen	
		3	séntiye	sénti	séntiye
		4	sentím	sentiyé	sentím
		5	sentíw	sentiyéw	sentíw
		6	sénteyen	séntin	séntiyen
	present indicatiu	1	sénto	sénto	séntu
		2	séns	séns	séntes
		3	sén	sén	sén
		4	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw
		6	sénten	sénten	sénten
	present subjunctiu	1	sénteya	sénti	séntiya
		2	sénteyes	séntis	séntiyes
		3	séntiye	sénti	séntiye
		4	sentiyé	sentiyé	sentiyé
		5	sentiyéw	sentiyéw	sentiyéw
		6	séntiyen	séntiyen	séntiyen
	imperfet subjunctiu	1	sentiyésa	sentiyé	sentiyé
		2	sentiyéses	sentiyéses	sentiyé
		3	sentiyé	sentiyé	sentiyé
		4	sentiyé	sentiyé	sentiyé
		5	sentiyé	sentiyé	sentiyé
		6	sentiyé	sentiyé	sentiyé
	participi		sentít	sentít	sentít
	gerundi		sentín	sentín	sentín
	infinitiu		sentí	sentí	sentí

			18	19	20
servir	imperatiu	2	serþís	serþéjþ	serþís
		3	serþíske	serþéjþi	serþéjþe
		4	serþiyém	serþím	serþím
		5	serþíw	serþíw	serþíw
		6	serþískén	serþéjþín	serþéjþén
	present indicatiu	1	serþíso	serþéjþo	serþíso
		2	serþíses	serþéjþes	serþíses
		3	serþís	serþéjþ	serþís
		4	serþím	serþím	serþím
		5	serþíw	serþíw	serþíw
		6	serþísen	serþéjþén	serþízen
	present subjunctiu	1	serþíska	serþéjþi	serþíska
		2	serþískes	serþéjþis	serþískes
		3	serþíske	serþéjþi	serþíske
		4	serþiyém	serþím	serþiyém
		5	serþiyéw	serþíw	serþiyéw
		6	serþískén	serþéjþín	serþískén
	imperfet subjunctiu	1	serþiyésa	serþiyés	serþiyéza
		2	serþiyésés	serþiyésís	serþiyésés
		3	serþiyés	serþiyés	serþiyés
		4	serþiyésom	serþiyésím	serþiyésom
		5	serþiyésow	serþiyésíw	serþiyézew
		6	serþiyésén	serþiyésín	serþiyésén
	participi		serþít	serþít	serþít
	gerundi		serþín	serþín	serþín
	infinitiu		serþí	serþí	serþí

FALSET

			21	22	23
cantar	imperatiu	2	kánta	kánte	kánta
		3	kánti	kánti	kánti
		4	kantém	kəntém	kantém
		5	kantéw	kəntéw	kantéw
		6	kántin	kántin	kántin
		present indicatiu	1	kánto	kánto
	2		kántes	kántes	kántes
	3		kánta	kánta	kánta
	4		kantém	kəntém	kantém
	5		kantéw	kəntéw	kantéw
	6		kánten	kánten	kánten
	present subjunctiu	1	kánti	kánti	kánti
		2	kántis	kántis	kántis
		3	kánti	kánti	kánti
		4	kantém	kəntém	kantém
		5	kantéw	kəntéw	kantéw
		6	kántin	kántin	kántin
	imperfet subjunctiu	1	kantés	kantés	kantés
		2	kantésis	kantésis	kantésis
		3	kantés	kantés	kantés
		4	kantésim	kantésim	kantésim
		5	kantésiw	kantésiw	kantésiw
		6	kantésin	kantésin	kantésin
	participi		kantát	kantát	kantát
	gerundi		kantán	kantán	kantán
	infinitiu		kantá	kantá	kantá

			21	22	23
perdre	imperatiu	2	pér	pér	pért
		3	pérði	pérði	pérði
		4	perðém	perðém	perðém
		5	perðéw	perðéw	perðéw
		6	pérðin	pérðin	pérðin
	present indicatiu	1	pérðo	pérðo	pérðo
		2	pérs	pérðes	pérðes
		3	pér	pér	pér
		4	perðém	perðém	perðém
		5	perðéw	perðéw	perðéw
		6	pérðen	pérðen	pérðen
	present subjunctiu	1	pérði	pérði	pérði
		2	pérðis	pérðis	pérðis
		3	pérði	pérði	pérði
		4	perðém	perðém	perðém
		5	perðéw	perðéw	perðéw
		6	pérðin	pérðin	pérðin
	imperfet subjunctiu	1	perðés	perðés	perðés
		2	perðésis	perðésis	perðésis
		3	perðés	perðés	perðés
		4	perðésim		perðésim
		5	perðésiw	perðésiw	perðésiw
		6	perðésin	perðésin	perðésin
	participi		perðút	perðút	perðút
	gerundi		perðén	perðén	perðén
	infinitiu		pérðre	pérðre	pérðre

			21	22	23
beure	imperatiu	2	béw	béw	béw
		3	béyi	béyi	béyi
		4	beβém	beyém	beyém
		5	beβéw	beyéw	beβéw
		6	béyin	béyin	béyin
	present indicatiu	1	bék	bék	bék
		2	béws	béws	béws
		3	béw	béw	béw
		4	beβém	beβém	beβém
		5	beβéw	beβéw	beβéw
		6	béwen	béwen	béwen
	present subjunctiu	1	béyi	béyi	béyi
		2	béyis	béyis	béyis
		3	béyi	béyi	béyi
		4	beβém	beyém	beβém
		5	beβéw	beyéw	beβéw
		6		béyin	béyin
	imperfet subjunctiu	1	bejyés	beyés	beyés
		2	bejyésis	beyésis	beyésis
		3	bejyés	beyés	beyés
		4	bejyésim	beyésim	beyésim
		5	bejyésiwi	beyésiwi	beyésiwi
		6	bejyésin	beyésin	beyésin
	participi		beyút	beyút	beyút
	gerundi		beβén	beβén	beβén
	infinitiu		béwre	béwre	béwre

			21	22	23
sentir	imperatiu	2	sén	sén	sént
		3	sénti	sénti	sénti
		4	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw
		6	séntin	séntin	séntin
	present indicatiu	1	sénto	séntu	sénto
		2	séntes	séntes	séntes
		3	sén	sén	sén
		4	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw
		6	sénten	sénten	sénten
	present subjuntiu	1	sénti	sénti	sénti
		2	séntis	séntis	séntis
		3	sénti	sénti	sénti
		4	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw
		6	séntin	séntin	séntin
	imperfet subjuntiu	1	sentís	sentiyé	sentís
		2	sentísis	sentiyé	sentísis
		3	sentís	sentiyé	sentís
		4	sentísim	sentiyé	sentísim
		5	sentísiw	sentiyé	sentísiw
		6	sentísin	sentiyé	sentísin
	participi		sentít	sentít	sentít
	gerundi		sentín	sentín	sentín
	infinitiu		sentí	sentí	sentí

			21	22	23
servir	imperatiu	2	serþéjʃ	serþéjʃ	serþéjʃ
		3	serþéjʃi	serþéjʃi	serþéjʃi
		4	serþím	serþím	serþím
		5	serþíw	serþíw	serþíw
		6	serþéjin	serþéjin	serþéjin
	present indicatiu	1	serþéjʃo	serþéjʃo	serþéjʃo
		2	serþéjʃes	serþéjʃes	serþéjʃes
		3	serþéjʃ	serþéjʃ	serþéjʃ
		4	serþím	serþím	serþím
		5	serþíw	serþíw	serþíw
		6	serþéjʃen	serþéjʃen	serþéjʃen
	present subjunctiu	1	serþéjʃi	serþéjʃi	serþéjʃi
		2	serþéjʃis	serþéjʃis	serþéjʃis
		3	serþéjʃi	serþéjʃi	serþéjʃi
		4	serþím	serþím	serþím
		5	serþíw	serþíw	serþíw
		6	serþéjʃin	serþéjʃin	serþéjʃin
	imperfet subjunctiu	1	serþís	serþís	serþís
		2	serþísis	serþísis	serþísis
		3	serþís	serþís	serþís
		4	serþísim	serþísim	serþísim
		5	serþísíw	serþísíw	serþísíw
		6	serþísin	serþísin	serþísin
	participi		serþít	serþít	serþít
	gerundi		serþín	serþín	serþín
	infinitiu		serþí	serþí	serþí

FRAGA

			24	25	26	27
cantar	imperatiu	2	kánte	kánte	kánta	kánte
		3	kánte	kánte	kánte	kánte
		4	kantém	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantéw	kantéw	kantéw
		6	kánten	kánten	kánten	kánten
	present indicatiu	1	kánto	kánto	kánto	kánto
		2	kántes	kántes	kántes	kántes
		3	kánte	kánte	kánte	kánte
		4	kantém	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantéw	kantéw	kantéw
		6	kánten	kánten	kánten	kánten
	present subjunctiu	1	kánte	kánte	kánte	kánta
		2	kántes	kántes	kántes	kántes
		3	kánte	kánte	kánte	kánte
		4	kantém	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantéw	kantéw	kantéws
		6	kánten	kánten	kánten	kánten
	imperfet subjunctiu	1	kantésə	kantés	kantésa	kantéza
		2		kantéses	kantéses	kantézes
		3	kantés	kantés	kantés	kantés
		4	kantésew	kantésew	kantésew	kantézew
		5	kantésew	kantésew	kantésew	kantézew
		6	kantésen	kantésen	kantésen	kantézen
	participi		kantát	kantát	kantát	kantát
	gerundi		kantán	kantán	kantán	kantán
	infinitiu		kantá	kantá	kantá	kantá

			24	25	26	27
perdre	imperatiu	2	pér	pért	pért	pér
		3	pérðe	pérðe	pérðe	
		4	perðém	perðém	perðém	perðém
		5	perðéw	perðéw	perðéw	perðéw
		6	pérðen	pérðen	pérðen	pérðen
		present indicatiu	1	pérðo	pérðo	pérðo
	2		pérðes	pérts	pérts	pérts
	3		pért	pér	pér	pér
	4		perðém	perðém	perðém	perðém
	5		perðéw	perðéw	perðéw	perðéw
	6		pérðen	pérðen	pérðen	pérðen
	present subjunctiu	1	pérðe	pérðe	pérðe	pérðe
		2	pérðes	pérðes	pérðis	pérðes
		3	pérðe	pérði	pérðe	pérðe
		4	perðém	perðém	perðém	perðém
		5	perðéw	perðéw	perðéw	perðéw
		6	pérðen	pérðen	pérðen	pérðen
	imperfet subjunctiu	1	perðésa	perðés	perðésa	perðéze
		2	perðéses	perðéses	perðéses	perðézes
		3	perðés	perðés	perðés	perðés
		4	perðésew	perðésew	perðésew	perðézew
		5	perðésew	perðésew	perðésew	perðézew
		6	perðésen	perðésen	perðésen	
	participi		perðút	perðút	perðút	perðút
	gerundi		perðén	perðén	perðén	perðén
	infinitiu		pérðre	pérðre	pérðre	pérðre

			24	25	26	27
beure	imperatiu	2	béw	béw	béw	béw
		3	béye	béye	béye	béye
		4	beyém	beyém	beyém	beβém
		5	beyéw	beyéw	beyéw	beβéw
		6	béβen	béyen	béyen	béyen
	present indicatiu	1	bék	bék	bék	béj
		2	béws	béws	béws	béws
		3	béw	béw	béw	béw
		4	beβém	beβém	beβém	beβém
		5	beβéw	beβéw	beβéw	beβéw
		6	béwen	béwen	béwen	béwen
	present subjunctiu	1	béya	béye	béye	béya
		2	béyes	béyes	béyes	béyes
		3	béye	béye	béye	béye
		4	beyém	beyém	beyém	beyém
		5	beyéw	beβéw	beyéw	beyéw
		6	béyen	béyen	béyen	béyen
	imperfet subjunctiu	1	beyése	beβése	beyése	beyéza
		2	beyésés	beβésés	beyésés	beyézes
		3	beyés	beβés	beyés	beyés
		4	beyésem	beβésem	beyésem	beyézem
		5	beyésew	beβésew	beyésew	beyézew
		6	beyésen	beβésen	beyésen	beyézen
	participi		beyút	beyút	beyút	beyút
	gerundi		beβén	beβén	beβén	beβén
	infinitiu		béwre	béwre	béwre	béwre

			24	25	26	27
sentir	imperatiu	2	sentís	sentís	sentís	sentís
		3	sentíske	sentíske	sentíske	sentíske
		4	sentiském	sentiském	sentím	sentím
		5	sentiskéw	sentiskéw	sentíw	sentíw
		6	sentísken	sentísken	sentísken	sentísken
		present indicatiu	1	sentísco	sentísco	sentísco
	2		sentíses	sentíses	sentíses	sentízes
	3		sentís	sentís	sentís	sentís
	4		sentím	sentím	sentím	sentím
	5		sentíw	sentíw	sentíw	sentíw
	6		sentísen	sentísen	sentísen	sentísen
	present subjunctiu	1	sentíska	sínta	sentíska	sínta
		2	sentískes	síntes	sentískes	síntes
		3	sentíske	sínta	sentíske	sínta
		4	sentiském	sentím	sentím	sentím
		5	sentiskéw	sentíw	sentíw	sentíw
		6	sentísken	sentísken	sentísken	sentísken
	imperfet subjunctiu	1	sentiskése	sentiskés	sentiskésa	sentiskéza
		2	sentiskéses	sentiskéses	sentiskéses	sentiskéses
		3		sentiskés	sentiskés	sentiskés
		4	sentiskésem	sentiskésem	sentiskésem	sentiskésem
		5	sentiskésew	sentiskésew	sentiskésew	sentiskézew
		6	sentiskésen	sentiskésen	sentiskésen	sentiskézen
	participi		sentít	sentít	sentít	sentít
	gerundi		sentín	sentín	sentín	sentín
	infinitiu		sentí	sentí	sentí	sentí

			24	25	26	27
servir	imperatiu	2	serþís	serþís	serþís	serþís
		3	serþíske	serþíske	serþíske	serþíske
		4	serþiském	serbím	serþím	serþím
		5	serþiskéw	serþíw	serþíw	serþíw
		6	serþisken	serþisken	serþisken	serþisken
		present indicatiu	1	serþísko	serþísko	serþísko
	2		serþískes	serþíses	serþíses	serþíses
	3		serþéjʃ	serþís	serþís	serþís
	4		serþím	serþím	serþím	serþím
	5		serþíw	serþíw	serþíw	serþíw
	6		serþísen	serþísen	serþísen	serþízen
	present subjunctiu	1	serþíska	serþíske	serþíska	serþíska
		2	serþískes	serþískes	serþískes	serþískes
		3	serþíske	serþíske	serþíske	serþíske
		4	serþiském	serþím	serþím	serþím
		5	serþiskéw	serþíw	serþíw	serþíw
		6	serþisken	serþisken	serþisken	serþisken
	imperfet subjunctiu	1	serþískése	serþískés	serþískése	serþískéze
		2	serþískéses	serþískéses	serþískéses	serþískézes
		3	serþískés	serþískés	serþískés	serþískés
		4	serþískésem	serþískésem	serþískésem	serþískézem
		5	serþískésew	serþískésew	serþískésew	serþískézew
		6	serþískésen	serþískésen	serþískésen	serþískésen
	participi		serþít	serþít	serþít	serþít
	gerundi		serþín	serbín	serþín	serþín
	infinitiu		serþí	serbí	serþí	serþí

GANDESA

			28	29	30
cantar	imperatiu	2	kánta	kántə	kántə
		3	kánto	kánto	kánto
		4	kántém	kántém	kántém
		5	kántéw	kántéw	kántéw
		6	kánton	kánton	kánton
		present indicatiu	1	kánto	kánto
	2		kántes	kántes	kántes
	3		kánte	kánte	kánte
	4		kántém	kántém	kántém
	5		kántéw	kántéw	kántéw
	6		kánten	kánten	kánten
	present subjunctiu	1	kánte	kánte	kánta
		2	kántos	kántos	kántos
		3	kánto	kánto	kánto
		4	kántém	kántésem	kántésem
		5	kántéw	kántésew	kántésew
		6	kánton	kánton	kánton
	imperfet subjunctiu	1	kántés	kántésə	kántésə
		2	kántéses	kántéses	kántéses
		3	kántés	kántés	kántés
		4	kántésem	kántésem	kántésem
		5	kántésew	kántésew	kántésew
		6	kántésen	kántésen	kántésen
	participi		kantát	kantát	kantát
	gerundi		kantán	kantán	kantán
	infinitiu		kantá	kantá	kantá

			28	29	30
perdre	imperatiu	2	pér	pér	pér
		3	pérðiyē	pérðiyō	pérðo
		4	perðém	perðém	perðém
		5	perðéw	perðéw	perðéw
		6	pérðiyen	pérðiyon	pérðon
	present indicatiu	1	pérðo	pérðo	pérðo
		2	pérts	pérs	pérs
		3	pér	pér	pér
		4	perðém	perðém	perðém
		5	perðéw	perðéw	perðéw
		6	pérðen	pérðen	pérðen
	present subjunctiu	1	pérðiyə	pérðiyē	pérðə
		2	pérðiyes	pérðiyes	pérðos
		3	pérðiyə	pérðiyē	
		4	perðiyésem	perðiyésem	perðésem
		5	perðiyésew	perðiyésew	perðésew
		6	pérðiyon	pérðiyen	pérðon
	imperfet subjunctiu	1	perðiyésə	perðiyésə	perðésə
		2	perðiyéses	perðiyéses	perðéses
		3	perðiyés	perðiyés	perðés
		4	perðiyésem	perðiyésem	perðésem
		5	perðiyésew	perðiyésew	perðésew
		6	perðiyésen	perðiyésen	perðésen
	participi		perðút	perðút	perðút
	gerundi		perðén	perðén	perðén
	infinitiu		pérðre	pérðre	pérðre

			28	29	30
beure	imperatiu	2	béw	béw	béw
		3	béjye	béyo	béye
		4	beβém	beβém	beβém
		5	beβéw	beβéw	beβéw
		6	béyen	béyon	béyen
		present indicatiu	1	bék	bék
	2		béws	béws	béws
	3		béw	béw	béw
	4		beβém	beβém	beβém
	5		beβéw	beβéw	beβéw
	6		béwen	béwen	béwen
	present subjunctiu	1	béya	béjya	béya
		2	béyes	béyos	béyes
		3	béye	béjyo	béye
		4	beyésem	bejyésem	beyésem
		5	beyésew	bejyésew	beyésew
		6	béyen	béjyon	béyen
	imperfet subjunctiu	1	beyés	beyés	beyésə
		2	beyésés	bejyéésés	beyésés
		3	bejyéés	beyés	beyés
		4	beyésem	beyésem	beyésem
		5	beyésew	beyésew	beyésew
		6	beyésén	beyésén	beyésén
	participi		beyút	beyút	beyút
	gerundi		beβén	beβén	beβén
	infinitiu		béwre	béwre	béwre

			28	29	30
sentir	imperatiu	2	sén	sén	sén
		3	séntiye	séntiyo	séntiye
		4	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw
		6	séntiyen	séntiyon	séntiyen
	present indicatiu	1	sénto	sénto	sénto
		2	séns	séns	séns
		3	sén	sén	sén
		4	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw
		6	sénten	sénten	sénten
	present subjuntiu	1	séntiya	séntiye	séntiya
		2	séntiyes	séntiyos	séntiyes
		3	séntiye	séntiye	séntiye
		4	sentiyésem	sentiyésem	sentiyésem
		5	sentiyéw	sentiyéw	sentiyéw
		6	séntiyen	séntiyon	séntiyen
	imperfet subjuntiu	1	sentiyéso	sentiyéso	sentiyéso
		2	sentiyéses	sentiyéses	sentiyéses
		3	sentiyéso	sentiyéso	sentiyéso
		4	sentiyésem	sentiyésem	sentiyésem
		5	sentiyéw	sentiyéw	sentiyéw
		6	sentiyésen	sentiyésen	sentiyésen
	participi		sentít	sentít	sentít
	gerundi		sentín	sentín	sentín
	infinitiu		sentí	sentí	sentí

			28	29	30
servir	imperatiu	2	serβif	serβif	serβif
		3	serβiske	serβifko	serβifke
		4	serβim	serβim	serβim
		5	serβiw	serβiw	serβiw
		6	serβisken	serβifkon	serβifken
	present indicatiu	1	serβifko	serβifko	serβifko
		2	serβises	serβifes	serβifes
		3	serβif	serβif	serβif
		4	serβim	serβim	serβim
		5	serβiw	serβiw	serβiw
		6	serβifjen	serβifjen	serβifjen
	present subjunctiu	1	serβifke	serβifkə	serβifke
		2	serβifkes	serβifkos	serβifkes
		3	serβifke	serβéjko	serβéjke
		4	serβiyésem	serβiyésem	serβiyésem
		5	serβiyésew	serβiyésew	serβiyésew
		6	serβifkon	serβifkon	serβifken
	imperfet subjunctiu	1	serβifkés	serβiyésə	serβiyésə
		2	serβifkéses	serβiyéses	serβiyéses
		3	serβiyés	serβiyés	serβiyés
		4	serβiyésem	serβiyésem	serβiyésem
		5	serβiyésew	serβiyésew	serβiyésew
		6	serβiyésen	serβiyésen	serβiyésen
	participi		serβit	serβit	serβit
	gerundi		serβin	serβin	serβin
	infinitiu		serβi	serβi	serβi

LA SEU D'URGELL

			31	32	33
cantar	imperatiu	2	kánta	kánta	kánta
		3	kánti	kánti	kánti
		4	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantéw	kantéw
		6	kántin	kántin	kántin
		present indicatiu	1	kánto	kántu
	2		kántes	kántes	kántes
	3		kánte	kánte	kánte
	4		kantém	kantém	kantém
	5		kantéw	kantéw	kantéw
	6		kánten	kánten	kánten
	present subjuntiu	1	kánti	kánti	kánti
		2	kántis	kántis	kántis
		3	kánti	kánti	kánti
		4	kantém	kantém	kantém
		5	kantew	kantew	kantew
		6	kántin	kántin	kánten
	imperfet subjuntiu	1	kantés	kantés	kantés
		2	kantésis	kantésis	kantésis
		3	kantés	kantés	kantés
		4	kantésim	kantésim	kantésim
		5	kantésiw	kantésiw	kantésiw
		6	kantésin	kantésin	kantésin
	participi		kantát	kantát	kantát
	gerundi		kantán	kantán	kantán
	infinitiu		kantá	kantá	kantá

			31	32	33
perdre	imperatiu	2	pér	pért	pér
		3	pérði	pérði	pérði
		4	perðém	perðém	pærðém
		5	perðéw	perðéw	pærðéw
		6	pérðin	pérðin	pérðin
	present indicatiu	1	perðo	pérðo	pérðo
		2	pérs	pérs	pérs
		3	pér	pér	pér
		4	perðém	perðém	pærðém
		5	perðéw	perðéw	pærðéw
		6	pérðen	pérðen	pérðæn
	present subjunctiu	1	pérði	pérði	pérði
		2	pérðis	pérðis	pérðis
		3	pérði	pérði	pérði
		4	perðém	perðém	pærðém
		5	perðéw	perðéw	pærðéw
		6	pérðin	pérðin	pérðin
	imperfet subjunctiu	1	perðés	perðés	pærðés
		2	perðésis	perðésis	pærðésis
		3	perðés	perðés	pærðés
		4	perðésim	perðésim	pærðésim
		5	perðésiw	perðésiw	pærðésiw
		6	perðésin	perðésin	pærðésin
	participi		perðút	perðút	perðút
	gerundi		perðén	perðén	pærðén
	infinitiu		pérðre	pérðre	pérðre

			31	32	33
beure	imperatiu	2	béw	béw	béw
		3	béyi	béyi	béyi
		4	beyém	beyém	beyém
		5	beyéw	beyéw	beyéw
		6	béyin	béyin	béyin
	present indicatiu	1	bék	bék	bék
		2	béws	béws	béws
		3	béw	béw	béw
		4	beyém	beyém	beyém
		5	beyéw	beyéw	bəyéw
		6	béwen	béwən	béwen
	present subjunctiu	1	béyi	béyi	béyi
		2	béyis	béyis	béyis
		3	béyi	béyi	béyi
		4	beyém	beyém	bəyéw
		5	beyéw	beyéw	bəyéw
		6	béyin		béyin
	imperfet subjunctiu	1	beyés	beyés	bəyéw
		2	beyésis	beyésis	bəyéw
		3	beyés	beyés	bəyéw
		4	beyésim	beyésim	bəyéw
		5	beyésiw	beyésiw	bəyéw
		6	beyésin	beyésin	bəyéw
	participi		beyút	beyút	bəyéw
	gerundi		beyén	beyén	bəyéw
	infinitiu		béwre	béwre	béwre

			31	32	33
sentir	imperatiu	2	sén	sén	sén
		3	sénti	sénti	sénti
		4	sentím	sentím	səntím
		5	sentíw	sentíw	səntíw
		6	séntin	sénten	séntin
	present indicatiu	1	sénto	séntu	séntu
		2	séns	séns	séns
		3	sén	sén	sén
		4	sentím	sentím	səntím
		5	sentíw	sentíw	səntíw
		6	sénten	sénten	sénten
	present subjunctiu	1	sénti	sénti	sénti
		2	séntis	séntis	séntis
		3	sénti	sénti	sénti
		4	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw
		6	séntin	séntin	séntin
	imperfet subjunctiu	1	sentísi	sentís	səntís
		2	sentísis	sentísis	səntísis
		3	sentís	sentís	səntís
		4	sentísim	sentísim	səntísim
		5	sentísiw	sentísiw	səntísiw
		6	sentísin	sentísin	səntísin
	participi		sentít	sentít	sentít
	gerundi		sentín	sentín	səntín
	infinitiu		sentí	sentí	səntí

			31	32	33
servir	imperatiu	2	serþéjʃ	serþéjʃ	sərþéjʃ
		3	serþéjʃi	serþéjʃi	sərþéjʃi
		4	serþím	serþím	sərþím
		5	serþíw	serþíw	sərþíw
		6	serþéjʃin	serþéjʃin	sərþéjʃin
	present indicatiu	1	serþéjʃo	serþéjʃo	serþéjʃo
		2	serþéjʃes	serþéjʃes	serþéjʃes
		3	serþéjʃ	serþéjʃ	serþéjʃ
		4	serþím	serþím	sərþím
		5	serþíw	serþíw	sərþíw
		6	serþéjʃen	serþéjʃen	serþéjʃen
	present subjunctiu	1	serþéjʃi	serþéjʃi	serþéjʃi
		2	serþéjʃis	serþéjʃis	serþéjʃis
		3	serþéjʃi	serþéjʃi	serþéjʃi
		4	serþím	serþím	serþím
		5	serþíw	serþíw	serþíw
		6	serþéjʃin	serþéjʃin	serþéjʃin
	imperfet subjunctiu	1	serþiyési	serþís	serþís
		2	serþiyésis	serþísis	serþísis
		3	serþiyés	serþís	serþís
		4	serþiyésim	serþísim	sərþísim
		5	serþiyésiw	serþísiw	sərþísiw
		6	serþiyésin	serþísin	sərþísin
	participi		serþít	serþít	serþít
	gerundi		serþín	serþín	serþín
	infinitiu		serþí	serþí	serþí

LES BORGES BLANQUES

			34	35	36
cantar	imperatiu	2	kántə	kánta	kánte
		3	kánti	kánti	kánti
		4	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantéw	kantéw
		6	kántin	kántin	kántin
		present indicatiu	1	kánto	kánto
	2		kántes	kántes	kántes
	3		kánte	kánte	kánte
	4		kantém	kantém	kantém
	5		kantéw	kantéw	kantéw
	6		kánten	kánten	kánten
	present subjunctiu	1	kánti	kánti	kánte
		2	kántis	kántis	kántis
		3	kánti	kánti	kánti
		4	kantém	kantém	kantém
		5	kantew	kantew	kantew
		6	kántin	kántin	kántin
	imperfet subjunctiu	1	kantése	kantése	kantésə
		2	kantésis	kantésis	kantésis
		3	kantés	kantés	kantés
		4	kantésim	kantésew	kantésew
		5	kantésew	kantésew	kantésew
		6	kantésin	kantésin	kantésin
	participi		kantát	kantát	kantát
	gerundi		kantán	kantán	kantán
	infinitiu		kantá	kantá	kantá

			34	35	36
perdre	imperatiu	2	pér	pér	pér
		3	pérði	pérði	pérði
		4	perðém	perðém	perðém
		5	perðéw	perðéw	perðéw
		6	pérðin	pérðin	pérðin
	present indicatiu	1	perðo	pérðo	pérðo
		2	pérs	pérs	pérs
		3	pér	pér	pér
		4	perðém	perðém	perðém
		5	perðéw	perðéw	perðéw
		6	pérðen	pérðen	pérðen
	present subjunctiu	1	pérði	pérðə	
		2	pérðris	pérðis	pérðis
		3	pérði	pérði	pérði
		4	perðém	perðém	perðém
		5	perðéw	perðéw	perðéw
		6	pérðin	pérðin	pérðin
	imperfet subjunctiu	1	perðési	perðésə	perðés
		2	perðésis	perðésis	perðésis
		3	perðés	perðés	perðés
		4	perðésim	perðésim	perðésim
		5	perðésew		perðésew
		6	perðésin	perðésin	perðésin
	participi		perðút	perðút	perðút
	gerundi		perðén	perðén	perðén
	infinitiu		pérðre	pérðre	pérðre

			34	35	36
beure	imperatiu	2	béw	béw	béw
		3	béyi	béyi	béyi
		4	beβém	beyém	beyém
		5	beβéw	beyéw	beyéw
		6	béyin	béyin	béyin
	present indicatiu	1	bék	bék	bék
		2	béws	béws	béws
		3	béw	béw	béw
		4	beβém	beβém	beém
		5	beβéw	beβéw	beéw
		6	béwen	béwen	béwen
	present subjunctiu	1	béyi	béya	béyi
		2	béyis	béyis	béyes
		3	béyo	béyo	béyi
		4	beyém	beyém	beyém
		5	beyéw	beyéw	beyéw
		6	béyin	béyin	béyin
	imperfet subjunctiu	1	beyési	beyésə	beyése
		2	beyésis	beyésis	beyésis
		3	beyés	beyési	beyés
		4		beyésim	beyésem
		5	beyésew	beyésew	beyésew
		6	beyésin	beyésin	beyésin
	participi		beyút	beyút	beyút
	gerundi		beβén	beβén	beén
	infinitiu		béwre	béwre	béwre

			34	35	36
sentir	imperatiu	2	sén	sén	sén
		3	sénti	sénti	sénti
		4	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw
		6	séntin	séntin	sénten
	present indicatiu	1	sénto	sénto	sénto
		2	séns	séns	séns
		3	sén	sén	sén
		4	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw
		6	sénten	sénten	sénten
	present subjunctiu	1	sénti	síntə	sénti
		2	séntis	séntis	séntis
		3	sénti	sénti	sénti
		4	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw
		6	séntin	séntin	séntin
	imperfet subjunctiu	1	sentís	sentísə	sentíse
		2	sentísis	sentísis	sentísis
		3	sentís	sentís	sentís
		4	sentísem	sentísem	sentísem
		5	sentísew	sentísew	sentísew
		6	sentísin	sentísin	sentísin
	participi		sentít	sentít	sentít
	gerundi		sentín	sentín	sentín
	infinitiu		sentí	sentí	sentí

			34	35	36
servir	imperatiu	2	serþéjʃ	serþéjʃ	serþéjʃ
		3		serþéjʃi	serþéjʃi
		4	serþím	serþím	serþím
		5	serþíw	serþíw	serþíw
		6	serþéjʃen	serþéjʃin	serþéjʃin
	present indicatiu	1	serþéjʃo	serþéjʃo	serþéjʃo
		2	serþéjʃes	serþéjʃes	serþéjʃes
		3	serþéjʃ	serþéjʃ	serþéjʃ
		4	serþím	serþím	serþím
		5	serþíw	serþíw	serþíw
		6	serþéjʃen	serþéjʃen	serþéjʃen
	present subjunctiu	1	serþéjʃi	serþíʃe	serþéjʃa
		2	serþéjʃis	serþíʃis	serþéjʃis
		3	serþéjʃi	serþíʃi	serþéjʃi
		4	serþím	serþím	serþím
		5	serþíw	serþíw	serþíw
		6	serþéjʃen	serþéjʃin	serþéjʃin
	imperfet subjunctiu	1	serþís	serþísə	serþíse
		2	serþísís	serþísís	serþísís
		3	serþís	serþís	serþís
		4	serþísím	serþísím	serþísím
		5	serþísíw	serþísíw	serþísíw
		6	serþísín	serþísín	serþísín
	participi		serþít	serþít	serþít
	gerundi		serþín	serþín	serþín
	infinitiu		serþí	serþí	serþí

LLEIDA

			37	38	39
cantar	imperatiu	2	kánta	kánta	kántə
		3	kánti	kánti	kánti
		4	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantéw	kantéw
		6	kántin	kántin	kántin
		present indicatiu	1	kánto	kánto
	2		kántes	kántes	kántes
	3		kánta	kánte	kánte
	4		kaltém	kantém	kantém
	5		kantéw	kantéw	kantéw
	6		kántan	kánten	kánten
	present subjuntiu	1	kánti	kánti	kánte
		2	kántis	kánti	kántes
		3	kánti	kánti	kánte
		4	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantew	kantew
		6	kántin	kántin	kántin
	imperfet subjuntiu	1	kantés	kantés	kantési
		2	kantésis	kantésis	kantésis
		3	kantés	kantés	kantés
		4	kantésim	kantésim	kantésim
		5	kantésiw	kantésiw	kantésiw
		6	kantésin	kantésin	kantésin
	participi		kantát	kantát	kantát
	gerundi		kantán	kantán	kantán
	infinitiu		kantá	kantá	kantá

			37	38	39
perdre	imperatiu	2	pér	pér	pér
		3	pérði	pérði	pérði
		4	perðém	perðém	perðém
		5	perðéw	perðéw	perðéw
		6	pérðin	pérðin	pérðin
		present indicatiu	1	perðu	pérðo
	2		pérs	pérs	pérs
	3		pér	pér	pér
	4		perðém	perðém	perðém
	5		perðéw	perðéw	perðéw
	6		pérðen	pérðen	pérðen
	present subjunctiu	1	pérði	pérði	pérði
		2	pérðis	pérðis	pérðis
		3	pérði	pérði	pérði
		4	perðém	perðém	perðém
		5	perðéw	perðéw	perðéw
		6	pérðin	pérðin	pérðin
	imperfet subjunctiu	1	perðés	perðés	perðés
		2	perðésis	perðésis	perðésis
		3	perðés	perðés	perðési
		4	perðésim	perðésim	perðésim
		5	perðésiw	perðésiw	perðésiw
		6	perðésin	perðésin	perðésin
	participi		perðút	perðút	perðút
	gerundi		perðén	perðén	perðén
	infinitiu		pérðre	pérðre	pérðre

			37	38	39
beure	imperatiu	2	béw	béw	béw
		3	béyi	béyi	béyi
		4	beyém	beyém	beyém
		5	beβéw	beyéw	beβéw
		6	béyin	béyin	béyin
	present indicatiu	1	bék	bék	bék
		2	béws	béws	béws
		3	béw	béw	béw
		4	beβém	beβém	beβém
		5	beβéws	beβéw	beβéw
		6	béwen	béwen	béwen
	present subjunctiu	1	béyi	béyi	béyi
		2	béyis	béyis	béyis
		3	béyi	béyi	béyi
		4	beyém	beβém	beyém
		5	beyéw	beβéw	beyéw
		6	béyin	béyin	béyin
	imperfet subjunctiu	1	beyés	beyés	beyési
		2	beyésis	beyésis	beyésis
		3	beyés	beyési	beyési
		4	beyésim	beyésim	beyésim
		5	beyésiw	beyésiw	beyésiw
		6	beyésin	beyésin	beyésin
	participi		beyút	beyút	
	gerundi		beβén	beβén	beβén
	infinitiu		béwre	béwre	béwre

			37	38	39
sentir	imperatiu	2	sén	sén	sén
		3	sénti	sénti	sénti
		4	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw
		6	séntin	séntin	séntin
	present indicatiu	1	séntu	sénto	sénto
		2	séns	séns	séns
		3	sén	sén	sén
		4	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw
		6	sénten	sénten	sénten
	present subjuntiu	1	sénti	sénti	sénti
		2	séntis	séntis	séntis
		3	sénti	sénti	sénti
		4	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw
		6	séntin	séntin	sénten
	imperfet subjuntiu	1	sentís	sentís	sentiyés
		2	sentísis	sentísis	
		3	sentís	sentís	sentiyés
		4	sentísim	sentísim	sentiyésim
		5	sentísiw	sentísiw	sentiyésiw
		6	sentísin	sentísen	sentiyésin
	participi		sentít	sentít	sentít
	gerundi		sentín	sentín	sentín
	infinitiu		sentí	sentí	sentí

			37	38	39
servir	imperatiu	2	serþéjʃ	serþéjʃ	serþéjʃ
		3	serþéjʃi	serþéjʃi	serþéjʃi
		4	serþím	serþím	serþím
		5	serþíw	serþíw	serþíw
		6	serþéjʃin	serþéjʃin	serþéjʃin
	present indicatiu	1	serþéjʃo	serþéjʃo	serþéjʃo
		2	serþéjʃes	serþéjʃes	serþéjʃes
		3	serþéjʃ	serþéjʃ	serþéjʃ
		4	serþím	serþím	serþím
		5	serþíw	serþíw	serþíw
		6	serþéjʃen	serþéjʃen	serþéjʃen
	present subjunctiu	1	serþéjʃi	serþéjʃi	serþéjʃi
		2	serþéjʃis	serþéjʃis	serþéjʃis
		3	serþéjʃi	serþéjʃi	serþéjʃi
		4	serþísim	serþím	serþím
		5	serþísiw	serþíw	serþíw
		6	serþéjʃin	serþéjʃin	serþéjʃin
	imperfet subjunctiu	1	serþís	serþís	serþís
		2	serþísis	serþísis	serþísis
		3	serþís	serþís	serþís
		4	serþísim	serþísim	serþísim
		5	serþísiw	serþísiw	serþísiw
		6	serþísin	serþísin	serþísin
	participi		serþít	serþít	serþít
	gerundi		serþín	serþín	serþín
	infinitiu		serþí	serþí	serþí

MOLLERUSSA

			40	41	42
cantar	imperatiu	2	kántə	kánta	kánte
		3	kánti	kánti	kánti
		4	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantéw	kantéw
		6	kántin	kántin	kántin
		present indicatiu	1	kánto	kánto
	2		kántes	kántes	kántes
	3		kánta	kánte	kánte
	4		kantém	kantém	kantém
	5		kantéw	kantéw	kantéw
	6		kánten	kánten	kánten
	present subjunctiu	1	kánti	kánti	kánte
		2	kántis	kánti	kántis
		3	kánti	kánti	kánti
		4	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantew	kantew
		6	kántin	kántin	kánten
	imperfet subjunctiu	1	kantés	kantési	kantése
		2	kantéses	kantésis	kantéses
		3	kantés	kantési	kantés
		4	kantésem	kantésim	kantésem
		5	kantésew	kantésiw	kantésew
		6	kantésen	kantésin	kantésen
	participi		kantát	kantát	kantát
	gerundi		kantán	kantán	kantán
	infinitiu		kantá	kantá	kantá

			40	41	42	
perdre	imperatiu	2	pért	pér	pér	
		3	pérði	pérði	pérði	
		4	perðém	perðém	perðém	
		5	perðéw	perðéw	perðéw	
		6	pérðin	pérðin	pérðin	
	present indicatiu	1	pérðo	pérðu	pérðu	
		2	pérs	pérs	pérs	
		3	pér	pér	pér	
		4	perðém	perðém	perðém	
		5	perðéw	perðéw	perðéw	
		6	pérðen	pérðen	pérðen	
	present subjunctiu	1	pérði	pérði	pérðe	
		2	pérðis	pérðis	pérðis	
		3	pérði	pérði	pérði	
		4	perðém	perðém	perðém	
		5	perðéw	perðéw	perðéw	
		6	pérðin	pérðin	pérðin	
	imperfet subjunctiu	1	perðésə	perðési	perðése	
		2	perðésis	perðésis	perðéses	
		3	perðés	perðés	perðés	
		4	perðésim	perðésim	perðésew	
		5	perðésiw	perðésiw	perðésiw	
		6	perðésin	perðésin	perðésin	
		participi		perðút	perðút	perðút
		gerundi		perðén	perðén	perðén
		infinitiu		pérðre	pérðre	pérðre

			40	41	42
beure	imperatiu	2	béw	béw	béw
		3	béyi	béyi	béyi
		4	beyém	beβém	beyém
		5	beyéw	beβéw	beyéw
		6	béyin	béyin	béyin
	present indicatiu	1	bék	bék	bék
		2	béws	béws	béws
		3	béw	béw	béw
		4	beβém	beβém	beém
		5	beβéw	beβéw	beéw
		6	béwen	béwen	béwen
	present subjunctiu	1	béyi	béyi	béyi
		2	béyis	béyis	béyis
		3	béyi	béyi	béyi
		4	beyém	beβém	beyém
		5	beyéw	beβéw	beyéw
		6	béyin	béyin	béyin
	imperfet subjunctiu	1	beyés	beβés	beyés
		2	beyésis	beβésis	beyésis
		3	beyés	beβési	beyés
		4	beyésim	beβésim	beyésim
		5	beyésew	beβésiww	beyésiww
		6	beyésin	beβésin	beyésin
	participi		beyút	beyút	beyút
	gerundi		beβén	beβén	bején
	infinitiu		béwre	béwre	béwre

			40	41	42
sentir	imperatiu	2	sén	sén	sén
		3	sénti	sénti	sénti
		4	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw
		6	séntin	séntin	séntin
	present indicatiu	1	sénto	sénto	sénto
		2	séns	séns	séntes
		3	sén	sén	sén
		4	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw
		6	sénten	sénten	sénten
	present subjuntiu	1	sénti	sénti	sénti
		2	séntis	séntis	séntis
		3	sénti	sénti	sénti
		4	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw
		6	séntin	séntin	séntin
	imperfet subjuntiu	1	sentís	sentís	sentís
		2	sentíses	sentísis	sentiyésis
		3	sentís	sentís	sentís
		4	sentísem	sentísem	sentísem
		5	sentísew	sentísew	sentiyésew
		6	sentísen	sentísin	sentísen
	participi		sentít	sentít	sentít
	gerundi		sentín	sentín	sentín
	infinitiu		sentí	sentí	sentí

			40	41	42
servir	imperatiu	2	serþís	serþéjʃ	serþéjʃ
		3	serþéjʃi	serþéjʃi	serþéjʃi
		4	serþím	serþím	serþím
		5	serþíw	serþíw	serþíw
		6	serþéjʃin	serþéjʃin	serþéjʃin
	present indicatiu	1	serþéjʃo	serþéjʃo	serþéjʃo
		2	serþéjʃes	serþéjʃes	serþéjʃes
		3	serþéjʃ	serþéjʃ	serþéjʃ
		4	serþím	serþím	serþím
		5	serþíw	serþíw	serþíw
		6	serþéjʃen	serþéjʃen	serþéjʃen
	present subjunctiu	1	serþéjʃi	serþéjʃi	serþéjʃi
		2	serþéjʃis	serþéjʃis	serþéjʃis
		3	serþéjʃi	serþéjʃi	serþéjʃi
		4	serþísim	serþím	serþím
		5	serþísíw	serþíw	serþíw
		6	serþéjʃin	serþíʃin	serþéjʃin
	imperfet subjunctiu	1	serþiyés	serþiyés	serþiyésə
		2	serþiyésis	serþiyésis	serþiyéses
		3	serþiyés	serþiyés	serþiyés
		4	serþiyése	serþiyése	serþiyése
		5	serþiyésew	serþiyési	serþiyésew
		6	serþiyésin	serþiyésin	serþiyésen
	participi		serþít	serþít	serþít
	gerundi		serþín	serþín	serþín
	infinitiu		serþí	serþí	serþí

MÓRA D'EBRE

			43	44	45	46
cantar	imperatiu	2	kánta	kánta	kánta	kánta
		3	kánti	kánti	kánti	kánti
		4	kantém	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantéw	kantéw	kantéw
		6	kánten	kántin	kántin	kántin
		present indicatiu	1	kánto	kánto	kánto
	2		kántes	kántes	kántes	kántes
	3		kánta	kánta	kánta	kánte
	4		kantém	kantém	kantém	kantém
	5		kantéw	kantéw	kantéw	kantéw
	6		kánten	kánten	kánten	kánten
	present subjuntiu	1	kánti	kánti	kánti	kánti
		2	kántis	kántis	kántis	kántis
		3	kánti	kánti	kánti	kánti
		4	kantém	kantém	kantím	kantém
		5	kantéw	kantéw	kantéw	kantéw
		6	kántin	kántin	kántin	kántin
	imperfet subjuntiu	1	kantés	kantés	kantés	kantés
		2	kantésis	kantésis	kantésis	kantésis
		3	kantés	kantési	kantés	kantés
		4	kantésim	kantésim	kantésim	kantésim
		5	kantésiw	kantésiw	kantésiw	kantésiw
		6		kantésin	kantésin	kantésin
	participi		kantát	kantát	kantát	kantát
	gerundi		kantán	kantán	kantán	kantán
	infinitiu		kantá	kantá	kantá	kantá

			43	44	45	46
perdre	imperatiu	2	pér	pér	pér	pér
		3	pérði	pérði	pérði	pérði
		4	perðém	perðém	perðém	perðém
		5	perðéw	perðéw	perðéw	perðéw
		6	pérðin	pérðin	pérðin	pérðin
	present indicatiu	1	pérðo	pérðo	pérðo	pérðo
		2	pérs	pérs	pérðes	pérðes
		3	pér	pér	pér	pér
		4	perðém	perðém	perðém	perðém
		5	perðéw	perðéw	perðéw	
		6	pérðen	pérðen	pérðen	pérðen
	present subjunctiu	1	pérði	pérði	pérði	pérði
		2	pérðis	pérðis	pérðis	pérðis
		3	pérði	pérði	pérði	pérði
		4	perðésim	perðém	perðém	perðém
		5	perðésiww	perðéw	perðéw	perðéw
		6	pérðin	pérðin	pérðin	pérðin
	imperfet subjunctiu	1	perðés	perðés	perðés	perðés
		2	perðésis	perðésis	perðésis	perðésis
		3	perðés	perðés	perðés	perðés
		4	perðésim	perðésim	perðésim	perðésim
		5	perðésiww	perðésiww	perðésiww	perðésiww
		6	perðésin	perðésin	perðésin	perðésin
	participi		perðút	perðút	perðút	perðút
	gerundi		perðén	perðén	perðén	perðén
	infinitiu		pérðre	pérðe	pérðre	pérðre

			43	44	45	46
beure	imperatiu	2	béw	béw	béw	béw
		3	béyi	béyi	béyi	béyi
		4	beβém	beyém	beβém	beβém
		5	beβéw	beyéw	beβéw	beβéw
		6	béyin	béyin	béyin	béyin
		present indicatiu	1	bék	bék	bék
	2		béws	béws	béws	béws
	3		béw	béw	béw	béw
	4		beβém	beβém	beβém	beβém
	5		beβéw	beβéw	beβéw	beβéw
	6		béwen	béwen	béwen	béwen
	present subjunctiu	1	béjyi	béyi	béyi	béyi
		2	béjyis	béyis	béyis	béyis
		3	béjyi	béyi	béyi	béyi
		4	bejyéw	beyém	beyém	beyém
		5	bejyéw	beyéw	beyéw	beyéw
		6	béjyin	béyin	béyin	béyin
	imperfet subjunctiu	1	beyés	beyés	beyés	beyés
		2	beyésis	beyésis	beyésis	beyésis
		3	beyés	beyés	beyés	beyés
		4	beyésim	beyésim	beyésim	beyésim
		5		beyésiw	beyésiw	beyésiw
		6		beyésin	beyésin	beyésin
	participi		beyút	beyút	beyút	beyút
	gerundi		beβén	beβén	beβén	beβén
	infinitiu		béwre	béwre	béwre	béwre

			43	44	45	46
sentir	imperatiu	2	sén	sén	sén	sén
		3	sénti	sénti	sénti	sénti
		4	sentím	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw	sentíw
		6	séntin	séntin	séntin	séntin
	present indicatiu	1	sénto	sénto	sénto	sénto
		2	séntes	séns	séntes	séntes
		3	sén	sén	sén	sén
		4	sentím	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw	sentíw
		6	sénten	sénten	sénten	sénten
	present subjunctiu	1	sénti	sénti	sénti	sénti
		2	séntis	séntis	séntis	séntis
		3	sénti	sénti	sénti	sénti
		4	sentésim	sentím	sentím	sentím
		5	sentésiww	sentíw	sentíw	sentíw
		6	séntin	séntin	séntin	séntin
	imperfet subjunctiu	1	sentís	sentís	sentís	sentís
		2	sentísis	sentísis	sentísis	sentísis
		3	sentís	sentís	sentís	sentís
		4	sentísim	sentísim	sentísim	sentísim
		5	sentísiw	sentísiw	sentísiw	sentísiw
		6	sentísin	sentísin	sentísin	sentísin
	participi		sentít	sentít	sentít	sentít
	gerundi		sentín	sentín	sentín	sentín
	infinitiu		sentí	sentí	sentí	sentí

			43	44	45	46
servir	imperatiu	2	serβéjʃ	serβéjʃ	serβéjʃ	serβíʃ
		3	serβéjʃi	serβéjʃi	serβéjʃi	serβíʃi
		4	serβím	serβím	serβím	serβím
		5	serβíw	serβíw	serβíw	serβíw
		6	serβéjʃin	serβéjʃin	serβéjʃin	serβíʃin
	present indicatiu	1	serβéjʃo	serβéjʃo	serβéjʃo	serβíʃo
		2	serβéjʃes	serβéjʃes	serβéjʃes	serβíʃes
		3	serβéjʃ	serβéjʃ	serβéjʃ	serβíʃ
		4	serβím	serβím	serβím	serβím
		5	serβíw	serβíw	serβíw	serβíw
		6	serβéjʃen	serβéjʃen	serβéjʃen	serβíʃen
	present subjuntiu	1	serβéjʃi	serβéjʃi	serβéjʃi	serβíʃi
		2	serβéjʃis	serβéjʃis	serβéjʃis	serβíʃis
		3	serβéjʃi	serβéjʃi	serβéjʃi	serβíʃi
		4	serβím	serβím	serβím	serβím
		5	serβíw	serβíw	serβíw	serβíw
		6	serβéjʃin	serβíʃin	serβéjʃin	serβíʃin
	imperfet subjuntiu	1	serβís	serβiyés	serβís	serβís
		2	serβísis	serβiyésis	serβísis	serβísis
		3	serβís	serβiyés	serβís	serβís
		4	serβísim	serβiyésim	serβísim	serβísim
		5	serβísiw	serβiyésiw	serβísiw	serβísiw
		6	serβísin	serβiyésin	serβísin	serβísin
	participi		serβít	serβít	serβít	serβít
	gerundi		serβín	serβín	serβín	serβín
	infinitiu		serβí	serβí	serβí	serβí

SORT

			47	48	49
cantar	imperatiu	2	kánta	kánta	kánta
		3	kánti	kánte	
		4	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantéw	kantéw
		6	kánten	kánten	kántin
		present indicatiu	1	kánto	kánto
	2		kántes	kántes	kántes
	3		kánte	kánte	kánte
	4		kantém	kantém	kantém
	5		kantéw	kantéw	kantéw
	6		kánten	kánten	kánten
	present subjunctiu	1	kánta	kánte	kánta
		2	kántes	kántes	kántes
		3	kánte	kánte	kánte
		4	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantéw	kantéw
		6	kánten	kánten	kánten
	imperfet subjunctiu	1	kantés	kantés	kantése
		2	kantéses	kantéses	kantéses
		3	kantés	kantés	kantés
		4	kantésim	kantésew	kantésom
		5	kantésew	kantésew	kantésow
		6	kantésin	kantésen	kantésen
	participi		kantát	kantát	kantát
	gerundi		kantán	kantán	kantán
	infinitiu		kantá	kantá	kantá

			47	48	49
perdre	imperatiu	2	pért	pér	pér
		3	pérðiyē	pérði	
		4	perðém	perðém	perðém
		5	perðiyéw	perðéw	perðéw
		6	pérðin	pérðin	péryen
	present indicatiu	1	pérðo	pérðo	pérðo
		2	pérðes	pérs	pérts
		3	pért	pért	pért
		4	perðém	perðém	perðém
		5	perðéw	perðéw	perðéw
		6	pérðen	pérðen	pérðen
	present subjunctiu	1	pérða	pérði	péryi
		2	pérðis	pérðis	péryis
		3	pérði	pérði	péryi
		4	perðém	perðém	peryéw
		5	perðéw	perðéw	peryéw
		6	pérðin	pérðin	péryin
	imperfet subjunctiu	1	perðiyésa	perðés	peryésa
		2	perðiyéses	perðésis	peryéses
		3	perðiyés	perðés	peryése
		4	perðiyésom	perðésom	peryésom
		5	perðiyésow	perðésow	peryéslow
		6	perðiyésen	perðésen	peryésen
	participi		perðút	perðút	perðút
	gerundi		perðén	perðén	perðén
	infinitiu		pérðre	pérðre	pérðre

			47	48	49
beure	imperatiu	2	béw	béw	béw
		3	béyi	béyi	béyi
		4	beyém	beyém	beyém
		5	beyéw	beyéw	beyéw
		6	béyen	béyen	béyin
	present indicatiu	1	bék	bék	bék
		2	béws	béws	béws
		3	béw	béw	béw
		4	bejém	bejém	bejém
		5	bejéw	bejéw	bejéw
		6	béwen	béwen	béwen
	present subjunctiu	1	béya	béya	béya
		2	béyes	béyis	béyis
		3	béye	béyi	béyi
		4	beyém		beyém
		5	beyéw	beyéw	beyéw
		6	béyen		béyin
	imperfet subjunctiu	1	beyés	beyésa	beyesa
		2	beyésés	beyésés	beyésés
		3	beyése	beyés	beyés
		4	beyésom	beyésom	beyésom
		5	beyésow	beyésow	beyézow
		6	beyésen	beyésen	beyésen
	participi		beyút	beyút	beyút
	gerundi		beyén	beén	beyén
	infinitiu		béwre	béwre	béwre

			47	48	49
sentir	imperatiu	2	sén	sín	sentíf
		3	séntiya	síntiye	sentísa
		4	sentiým	sentiým	sentím
		5	sentiýew	sentiýew	sentíw
		6	séntiyen	síntiyen	séntiyen
	present indicatiu	1	sénto	sénto	sénto
		2	séns	séns	séns
		3	sén	sén	sén
		4	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw
		6	sénten	sénten	sénten
	present subjunctiu	1	séntiya	séntiye	séntiya
		2	séntiyes	séntiyes	
		3	séntiye	séntiye	séntiye
		4	sentiým	sentiým	sentiým
		5	sentiýew	sentiýew	sentiýew
		6	séntiyen	séntiyen	séntiyen
	imperfet subjunctiu	1	sentiýés	sentiýés	sentiýésa
		2	sentiýéses	sentiýéses	sentiýéses
		3	sentiýés	sentiýés	sentiýés
		4	sentiýésom	sentiýésom	sentiýésom
		5	sentiýésow	sentiýésow	sentiýésow
		6	sentiýésen	sentiýésen	sentiýésen
	participi		sentít	sentít	sentít
	gerundi		sentín	sentín	sentín
	infinitiu		sentí	sentí	sentí

			47	48	49
servir	imperatiu	2	serþís	serþís	serþís
		3	serþíske	serþíske	
		4	serþiyém	serþiyém	serþím
		5	serþíw	serþíw	serþíw
		6	serþískén	serþískén	serþískén
	present indicatiu	1	serþéjfo	serþíso	serþífo
		2	serþéjfes	serþíses	serþífes
		3	serþéjff	serþís	serþíff
		4	serþím	serþím	serþím
		5	serþíw	serþíw	serþíw
		6	serþéjfen	serþísen	serþífen
	present subjunctiu	1	serþíska	serþíska	serþíska
		2	serþískes	serþískes	serþískes
		3	serþíske	serþíske	serþíske
		4	serþiyém	serþím	serþiyém
		5	serþiyéw	serþíw	serþíw
		6	serþískén	serþískén	serþískén
	imperfet subjunctiu	1	serþiyésa	serþiyés	serþiyés
		2	serþiyéses	serþiyéses	serþiyéses
		3	serþiyés	serþiyés	serþiyés
		4	serþiyésom	serþiyésom	serþiyésom
		5	serþiyésow	serþiyésow	serþiyésow
		6	serþiyésén	serþiyésén	serþiyésén
	participi		serþít	serþít	serþít
	gerundi		serþín	serþín	serþín
	infinitiu		serþí	serþí	serþí

TAMARIT DE LA LLITERA

			50	51	52
cantar	imperatiu	2	kánta	kánta	kánta
		3	kánte	kánti	kánte
		4	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantéw	kantéw
		6	kánten	kánten	kánten
		present indicatiu	1	kánto	kánto
	2		kántes	kántes	kántes
	3		kánte	kánte	kánte
	4		kantém	kantém	kantém
	5		kantéw	kantéw	kantéw
	6		kánten	kánten	kánten
	present subjuntiu	1	kánta	kánta	kánta
		2	kántes	kántes	kántes
		3	kánte	kánte	kánte
		4	kantém	kantém	kantém
		5		kantéw	kantéw
		6	kánten	kánten	kánten
	imperfet subjuntiu	1	kantésa	kantésa	kantésa
		2	kantéses		kantéses
		3	kantés	kantés	kantés
		4	kantésem	kantésem	kantésem
		5	kantésew	kantésew	kantésew
		6	kantésen	kantésen	kantésen
	participi		kantát	kantát	kantát
	gerundi		kantán	kantán	kantán
	infinitiu		kantá	kantá	kantá

			50	51	52
perdre	imperatiu	2	pért	pér	pért
		3	pérye	pérye	pérye
		4	peryéem	peryéem	peryéem
		5	peryéew	peryéew	peryéew
		6	péryen	péryin	péryen
	present indicatiu	1	pérk	péryo	pérk
		2	pérs	pérs	pérs
		3	pért	pért	pér
		4	peryéem	peryéem	perðém
		5	peryéew	perðéew	perðéew
		6	pérðen	pérðen	pérðen
	present subjunctiu	1	pérya	pérya	pérya
		2	péryes	péryes	péryes
		3	pérye	pérye	pérye
		4	peryéem	peryéem	peryéem
		5	peryéew	peryéew	peryéew
		6	péryen	pérðen	péryen
	imperfet subjunctiu	1	peryéesa	peryéese	peryéesa
		2	peryéeses	peryéeses	peryéeses
		3	peryéese	peryéese	peryéés
		4	peryéesem	peryéesem	peryéesem
		5	peryéesew	peryéesew	peryéesew
		6	peryéesen	peryéesen	peryéesen
	participi		perðút	perðút	perðút
	gerundi		peryéén	peryéén	peryéén
	infinitiu		péðre	péðre	péðre

			50	51	52
beure	imperatiu	2	béw	béw	béw
		3	béye	béye	béye
		4	beyém	beyém	beyém
		5	beyéw	beyéw	beyéw
		6	béyen	béyen	béyen
	present indicatiu	1	bék	bék	bék
		2	béws	béws	béws
		3	béw	béw	béw
		4	beyém	beyém	beyém
		5	beyéw	beyéw	beyéw
		6	béwen	béwen	béwen
	present subjunctiu	1	béya	béya	béya
		2	béyes	béyes	béyes
		3	béye	béye	béye
		4	beyém	beyém	beyém
		5			beyéw
		6	béyen	béyen	béyen
	imperfet subjunctiu	1	beyésa	beyése	beyesa
		2	beyéses	beyésés	beyésés
		3	beyése	beyése	beyés
		4	beyésem	beyésem	beyésem
		5	beyésew	beyésew	beyézew
		6	beyésen	beyésen	beyésen
	participi		beyút	beyút	beyút
	gerundi		beyén	beyén	beyén
	infinitiu		béwre	béwre	béwre

			50	51	52
sentir	imperatiu	2	sín	sentís	sín
		3	sínte	sentíske	sínte
		4	sentiyéw	sentiyéw	sentiyéw
		5	sentiyéw	sentiyéw	sentiyéw
		6	sínten	sentísken	sínten
	present indicatiu	1	sínto	síntu	sínto
		2	síntes	síntes	síntes
		3	sínte	sínte	sínte
		4	sentiyéw	sentiyéw	sentiyéw
		5	sentiyéw	sentiyéw	sentiyéw
		6	sínten	sínten	sínten
	present subjunctiu	1	sínta	sínta	sínta
		2	síntes	síntes	síntes
		3	sínte	sínte	sínte
		4	sentiyéw	sentiyéw	sentiyéw
		5	sentiyéw	sentiyéw	sentiyéw
		6	sínten	sentísken	sínten
	imperfet subjunctiu	1	sentiyésa	sentiyésa	sentiyésa
		2	sentiyéses	sentiyéses	sentiyéses
		3	sentiyéw	sentiyéw	sentiyéw
		4	sentiyésem	sentiyésem	sentiyésem
		5	sentiyésew	sentiyésew	sentiyésew
		6	sentiyésen	sentiyésen	sentiyésen
	participi		sentít	sentít	sentít
	gerundi		sentín	sentiýén	sentín
	infinitiu		sentí	sentí	sentí

			50	51	52
servir	imperatiu	2	serβis	serβis	serβis
		3	serβiske	serβiske	serβiske
		4	serβiyém	serβiyém	serβiyém
		5	serβiyéw	serβiyéw	serβiyéw
		6	serβisken	serβisken	serβisken
	present indicatiu	1	serβisko	serβisko	serβisko
		2	serβises	serβises	serβises
		3	serβis	serβis	serβis
		4	serβiyém	serβiyém	serβiyém
		5	serβiyéw	serβiyéw	serβiyéw
		6	serβisen	serβisen	serβisen
	present subjunctiu	1	serβiska	serβiska	serβiska
		2	serβiskes	serβiskes	serβiskes
		3	serβiske	serβiske	serβiske
		4	serβiyém	serβiyém	serβiyém
		5	serβiyéw	serβiyéw	serβiyéw
		6	serβisken	serβisken	serβisken
	imperfet subjunctiu	1	serβiyésa	serβiyése	serβiyésa
		2	serβiyéses	serβiyéses	serβiyéses
		3	serβiyés	serβiyés	serβiyés
		4	serβiyésem	serβiyésem	serβiyésem
		5	serβiyésew	serβiyésew	serβiyézew
		6	serβiyésen	serβiyésen	serβiyésen
	participi		serβít	serβít	serβít
	gerundi		serβín	serβiyén	serβín
	infinitiu		serβí	serβí	serβí

TÀRREGA

			53	54	55
cantar	imperatiu	2	kánta	kánta	kánte
		3	kánti	kánti	kánti
		4	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantéw	kantéw
		6	kántin	kántin	kántin
		present indicatiu	1	kánto	kánto
	2		kántes	kántes	kántes
	3		kánte	kánte	kánte
	4		kantém	kantém	kantém
	5		kantéw	kantéw	kantéw
	6		kánten	kánten	kánten
	present subjuntiu	1	kánti	kánti	kánte
		2	kántis	kánti	kántis
		3	kánti	kánti	kánti
		4	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantew	kantew
		6	kántin	kántin	kánten
	imperfet subjuntiu	1	kantésə	kantésa	kantés
		2	kantésis	kantésis	kantésis
		3	kantés	kantési	kantés
		4	kantésew	kantésəw	kantésim
		5	kantésaw	kantésəw	kantésiw
		6	kantésin	kantésin	kantésin
	participi		kantát	kantát	kantát
	gerundi		kantán	kantán	kantán
	infinitiu		kantá	kantá	kantá

			53	54	55	
perdre	imperatiu	2	pér	pér	pér	
		3	pérði	pérði	pérði	
		4	perðém	perðém	perðém	
		5	perðéw	perðéw	perðéw	
		6	pérðin	pérðin	pérðin	
	present indicatiu	1	pérðo	pérðo	pérðo	
		2	pérs	pérs	pérs	
		3	pér	pér	pér	
		4	perðém	perðém	perðém	
		5	perðéw	perðéw	perðéw	
		6	pérðen	pérðen	pérðen	
	present subjunctiu	1	pérði	pérði	pérði	
		2	pérðis	pérðis	pérðis	
		3	pérði	pérði	pérði	
		4	perðém	perðém	perðém	
		5	perðéw	perðéw	perðéw	
		6	pérðen	pérðin	pérðin	
	imperfet subjunctiu	1	perýése	perðésa	perðésa	
		2	perýésis	perðésis	perðésis	
		3	perýés	perðés	perðés	
		4	perýésew	perðésew	perðésim	
		5	perýésew	perðésew	perðésiw	
		6	perýésin	perðésin	perðésin	
		participi		perðút	perðút	perðút
		gerundi		perðén	perðén	perðén
		infinitiu		pérðre	pérðre	pérðre

			53	54	55
beure	imperatiu	2	béw	béw	béw
		3	béyi	béyi	béyi
		4	beβém	beyém	beβém
		5	beβéw	beyéw	beβéw
		6	béyin	béyin	béyin
	present indicatiu	1	bék	bék	bék
		2	béws	béws	béws
		3	béw	béw	béw
		4	beβém	bejém	beβém
		5	beβéw	bejéw	
		6	béwən	béwen	béwen
	present subjunctiu	1	béyi	béya	béya
		2	béyis	béyis	béyis
		3	béyi	béyi	béyi
		4	beβém	beyém	beyém
		5	beβéw	beyéw	beyéw
		6	béyin	béyin	béyin
	imperfet subjunctiu	1	beyésa	beyésa	beyés
		2	beyésis	beyésis	beyésis
		3	beyés	beyés	beyés
		4	beyésew	beyésew	beyésim
		5	beyésew	beyésew	beyésiw
		6	beyésin	beyésin	beyésin
	participi		beyút	beyút	beyút
	gerundi		beβén	bején	beβén
	infinitiu		béwre	béwre	béwre

			53	54	55
sentir	imperatiu	2	sén	sén	sén
		3	sénti	sénti	sénti
		4	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw
		6	séntin	séntin	séntin
	present indicatiu	1	sénto	sénto	sénto
		2	séns	séns	séns
		3	sén	sén	sén
		4	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw
		6	sénten	sénten	sénten
	present subjuntiu	1	sénti	sénti	sénte
		2	séntis	séntis	séntis
		3	sénti	sénti	sénti
		4	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw
		6	séntin	séntin	séntin
	imperfet subjuntiu	1	sentísa	sentísa	sentís
		2	sentísis	sentísis	sentísis
		3	sentís	sentís	sentís
		4	sentísem	sentísem	sentísim
		5	sentísew	sentísew	sentísiw
		6	sentísin	sentísin	sentísin
	participi		sentít	sentít	sentít
	gerundi		sentín	sentín	sentín
	infinitiu		sentí	sentí	sentí

			53	54	55
servir	imperatiu	2	serþéjʃ	serþéjʃ	serþéjʃ
		3	serþéjʃi	serþéjʃi	serþéjʃi
		4	serþím	serþím	serþím
		5	serþíw	serþíw	serþíw
		6	serþéjʃin	serþéjʃin	serþéjʃin
	present indicatiu	1	serþéjʃo	serþéjʃo	serþéjʃo
		2	serþéjʃes	serþéjʃes	serþéjʃes
		3	serþéjʃ	serþéjʃ	serþéjʃ
		4	serþím	serþím	serþím
		5	serþíw	serþíw	serþíw
		6	serþéjʃen	serþéjʃen	serþéjʃen
	present subjunctiu	1	serþéjʃi	serþéjʃi	serþéjʃa
		2	serþéjʃis	serþéjʃis	serþéjʃis
		3	serþéjʃi	serþéjʃi	serþéjʃi
		4	serþím	serþím	serþím
		5	serþíw	serþíw	serþíw
		6	serþéjʃin	serþíʃin	serþéjʃin
	imperfet subjunctiu	1	serþísa	serþísa	serþís
		2	serþíʃis	serþíʃis	serþíʃis
		3	serþís	serþís	serþís
		4	serþísem	serþísem	serþísim
		5	serþísew	serþísew	serþísíw
		6	serþísin	serþísin	serþísin
	participi		serþít	serþít	serþít
	gerundi		serþín	serþín	serþín
	infinitiu		serþí	serþí	serþí

TORTOSA

			56	57	58
cantar	imperatiu	2	kánta	kánta	kánta
		3	kánte	kánte	kánte
		4	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantéw	kantéw
		6	kánten	kánten	kánten
		present indicatiu	1	kánto	kánto
	2		kántes	kántes	kántes
	3		kánta	kánta	kánta
	4		kantém	kantém	kantém
	5		kantéw	kantéw	kantéw
	6		kánten	kánten	kánten
	present subjuntiu	1	kánte	kánte	kánte
		2	kántes	kántes	kántes
		3	kánte	kánte	kánte
		4	kantésew	kantésew	kantésew
		5	kantésew	kantésew	kantésew
		6	kánten	kánten	kánten
	imperfet subjuntiu	1	kantésa	kantés	kantésa
		2	kantéses	kantéses	kantéses
		3	kantésa	kantés	kantésa
		4	kantésew	kantésew	kantésew
		5	kantésew	kantésew	kantésew
		6	kantésen	kantésen	kantésen
	participi		kantát	kantát	kantát
	gerundi		kantán	kantán	kantán
	infinitiu		kantá	kantá	kantá

			56	57	58
perdre	imperatiu	2	pért	pér	pért
		3	pérði	pérðiye	pérye
		4	perðém	peryéem	peryésem
		5	perðéw	peryéew	peryésew
		6	pérðen	pérðiyen	péryen
	present indicatiu	1	pérðo	pérðo	pérðo
		2	pérðes	pérs	pérðes
		3	pér	pér	pért
		4	perðém	perðém	perðém
		5	perðéw	perðéw	perðéw
		6	pérðen	pérðen	pérðen
	present subjunctiu	1	pérði	pérðiye	pérye
		2	pérðes	pérðiyes	péryes
		3	pérde	pérðiye	pérye
		4	perðéseem	perðéseem	peryésem
		5	perðéseew	perðéseew	peryésew
		6	pérðen	pérðiyen	péryen
	imperfet subjunctiu	1	peryéés	perðiyéés	peryéésa
		2	peryéeses	perðiyéeses	peryéeses
		3	peryéés	perðiyéés	peryéésa
		4	peryééseem	perðiyééseem	peryééseem
		5	peryééseew	perðiyééseew	peryééseew
		6	peryéésen	perðiyéésen	peryéésen
	participi		perðút	perðút	perðút
	gerundi		perðén	peryéén	perðén
	infinitiu		pérðre	pérðre	pérðre

			56	57	58
beure	imperatiu	2	béw	béw	béw
		3	béye	béye	béye
		4	beyésem	beβém	
		5	beyésew	beyéw	beβéw
		6	béyen	béyen	béyen
	present indicatiu	1	bék	bék	bék
		2	béws	béws	béws
		3	béw	béw	béw
		4	beβém	beβém	beβém
		5	beβéw	beβéw	beβéw
		6	béwen	béwen	béwen
	present subjunctiu	1	béye	béye	béye
		2	béyes	béyes	béyəs
		3	béye	béye	béye
		4	beyésem	beyésem	beyésem
		5	beyésew	beyésew	beyésew
		6	béyen	béyen	béyen
	imperfet subjunctiu	1	beyés	beyés	beyésa
		2	beyéses	beyéses	beyéses
		3	beyésa	beyés	beyés
		4	beyésem	beyésem	beyésem
		5	beyésew	beyésew	beyésew
		6	beyésen	beyésen	beyésen
	participi		beyút	beyút	beyút
	gerundi		beβén	beβén	beβén
	infinitiu		béwre	béwre	béwre

			56	57	58
sentir	imperatiu	2	sén	sén	sén
		3	séntiye	séntiye	séntiye
		4	sentiyésem	sentím	sentiyésem
		5	sentiyésew	sentíw	sentiyésew
		6	séntiyen	séntiyen	séntiyen
	present indicatiu	1	sénto	sénto	sénto
		2	séntes	séntes	séntes
		3	sén	sén	sén
		4	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw
		6	sénten	sénten	sénten
	present subjunctiu	1	séntiye	sénti	séntiye
		2	séntiyes	séntiyes	séntiyes
		3	séntiye	séntiye	séntiye
		4	sentiyésem	sentiyésem	sentiyésem
		5	sentiyésew	sentiyésew	sentiyésew
		6	séntiyen	séntiyen	séntiyen
	imperfet subjunctiu	1	sentiyéś	sentiyéś	sentiyéśa
		2	sentiyéśes	sentiyéśis	sentiyéśes
		3	sentiyéś	sentiyéś	sentiyéś
		4	sentiyésem	sentiyésem	sentiyésem
		5	sentiyésew	sentiyésew	sentiyésew
		6	sentiyéśen	sentiyéśen	sentiyéśen
	participi		sentít	sentít	sentít
	gerundi		sentín	sentín	sentín
	infinitiu		sentí	sentí	sentí

			56	57	58
servir	imperatiu	2	serβís	serβéjʃ	serβíʃ
		3	serβíske	serβéjʃi	serβíʃkiye
		4	serβiyése	serβím	serβím
		5	serβiyésew	serβíw	serβíw
		6	serβísken	serβéjʃin	serβíʃkiyen
	present indicatiu	1	serβíso	serβéjʃo	serβíʃo
		2	serβíses	serβéjʃes	serβíʃes
		3	serβís	serβéjʃ	serβíʃ
		4	serβím	serβím	serβím
		5	serβíw	serβíw	serβíw
		6	serβísen	serβéjʃen	serβíʃen
	present subjunctiu	1	serβíske	serβéjʃi	serβíʃkiye
		2	serβískes	serβéjʃis	serβíʃkiyes
		3	serβíske	serβéjʃi	serβíʃkiye
		4	serβiyése	serβiyése	serβiyése
		5	serβiyésew	serβiyésew	serβiyésew
		6	serβísken	serβéjʃen	serβíʃkiyen
	imperfet subjunctiu	1	serβiyés	serβiyés	serβiyésa
		2	serβiyéses	serβiyéses	serβiyéses
		3	serβiyés	serβiyés	serβiyés
		4	serβiyése	serβiyése	serβiyése
		5	serβiyésew	serβiyésew	serβiyésew
		6	serβiyésen	serβiyésen	serβiyésen
	participi		serβít	serβít	serβít
	gerundi		serβín	serβín	serβín
	infinitiu		serβí	serβí	serβí

TREMP

			59	60	61
cantar	imperatiu	2	kánta	kánte	kánta
		3	kánti	kánti	kánti
		4	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantéw	kantéw
		6	kántin	kántin	kántin
		present indicatiu	1	kánto	kánto
	2		kántes	kántes	kántes
	3		kánta	kánte	kánta
	4		kantém	kantém	kantém
	5		kantéw	kantéw	kantéw
	6		kánten	kánten	kánten
	present subjunctiu	1	kánti	kánti	kánti
		2	kántis	kánti	kántis
		3	kánti	kánti	kánti
		4	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantew	kantéw
		6	kántin	kántin	kántin
	imperfet subjunctiu	1	kantése	kantés	kantés
		2	kantéses	kantésis	kantésis
		3	kantése	kantési	kantés
		4	kantésim	kantésew	kantésim
		5	kantésiw	kantésew	kantésiw
		6	kantésin	kantésen	kantésin
	participi		kantát	kantát	kantát
	gerundi		kantán	kantán	kantán
	infinitiu		kantá	kantá	kantá

			59	60	61
perdre	imperatiu	2	pért	pér	pér
		3	péryi	pérði	pérði
		4		perðém	perðém
		5	perðéw	perðéw	perðéw
		6	péryin	péryin	pérðin
	present indicatiu	1	pérðo	pérðo	pérðo
		2	pérs	pérs	pérs
		3	pér	pér	pér
		4	perðém	perðém	perðém
		5	perðéw	perðéw	perðéw
		6	pérðen	pérðen	pérðen
	present subjunctiu	1	péryi	pérði	pérði
		2	péryis	péðris	pérðis
		3	péryi	pérði	pérði
		4	peryéw	peryéw	peryéw
		5	peryéw	peryéw	peryéw
		6	péryin	péryin	pérðin
	imperfet subjunctiu	1	peryési	peryéw	peryéw
		2	peryésis	peryéw	peryéw
		3	peryéw	peryéw	peryéw
		4	peryésim	peryéw	peryéw
		5	peryésiw	peryéw	peryéw
		6	peryésen	peryéw	peryéw
	participi		perðút	perðút	perðút
	gerundi		perðén	perðén	perðén
	infinitiu		pérðre	pérðre	pérðre

			59	60	61
beure	imperatiu	2	béw	béw	béw
		3	béyi	béyi	béyi
		4	beyém	beyém	beβém
		5	beyéw	bejéw	beβéw
		6	béyin	béyin	béyin
	present indicatiu	1	bék	bék	bék
		2	béws	béws	béws
		3	béw	béw	béw
		4	bejém	bejém	beβém
		5	bejéw	bejéw	beβéw
		6	béwen	béwen	béwen
	present subjunctiu	1	béyi	béyi	béyi
		2	béyis	béyis	béyis
		3	béyi	béyi	béyi
		4	bejyéw	beyém	beyém
		5	bejyéw	beyéw	beyéw
		6	béjyin	béyin	béyin
	imperfet subjunctiu	1	beyési	beyés	beyés
		2	beyésis	beyéses	beyésis
		3	bejyéwi	beyés	beyés
		4	bejyéwim	beyésew	beyésim
		5	bejyéwiw	beyésew	beyésiww
		6	bejyéwin	beyésen	beyésin
	participi		beyút	beyút	beyút
	gerundi		bején	beβén	beβén
	infinitiu		béwre	béwre	béwre

			59	60	61
sentir	imperatiu	2	sén	sén	sén
		3	sénti	sénti	sénti
		4	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw
		6		séntin	séntin
	present indicatiu	1	sénto	sénto	sénto
		2	séns	séns	séns
		3	sén	sén	sén
		4	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw
		6	sénten	sénten	sénten
	present subjuntiu	1	sénti	sénti	sénti
		2	séntis	séntis	séntis
		3	sénti	sénti	sénti
		4	sentím	sentiyéw	sentím
		5	sentíw	sentiyéw	sentíw
		6	séntin	séntin	séntin
	imperfet subjuntiu	1	sentiyése	sentís	sentís
		2	sentiyésis	sentísés	sentísés
		3	sentiyési	sentís	sentís
		4	sentiyésim	sentísem	sentísim
		5	sentiyésiw	sentísew	sentísiw
		6	sentiyésin	sentísen	sentísin
	participi		sentít	sentít	sentít
	gerundi		sentín	sentín	sentín
	infinitiu		sentí	sentí	sentí

			59	60	61
servir	imperatiu	2	serþéjʃ	serþéjʃ	serþéjʃ
		3	serþéjʃi	serþéjʃi	serþéjʃi
		4	serþím	serþím	serþím
		5	serþíw	serþíw	serþíw
		6		serþéjʃin	serþéjʃin
	present indicatiu	1	serþíso	serþíso	serþéjʃo
		2	serþíses	serþíses	serþéjʃes
		3	serþís	serþís	serþéjʃ
		4	serþím	serþím	serþím
		5	serþíw	serþíw	serþíw
		6		serþísen	serþéjʃen
	present subjunctiu	1	serþéjʃi	serþéjʃzi	serþéjʃi
		2	serþéjʃis	serþéjʃis	serþéjʃis
		3	serþéjʃi	serþéjʃi	serþéjʃi
		4	serþísim	serþiyém	serþím
		5	serþísiw	serþiyéw	serþíw
		6		serþéjʃin	serþéjʃin
	imperfet subjunctiu	1	serþiyési	serþiyés	serþís
		2	serþiyésis	serþiyéses	serþísis
		3	serþiyési	serþiyés	serþís
		4	serþiyésim	serþiyésem	serþísim
		5	serþiyésiw	serþiyésew	serþísiw
		6	serþiyésin	serþiyésen	serþísin
	participi		serþít	serþít	serþít
	gerundi		serþín	serþín	serþínt
	infinitiu		serþí	serþí	serþí

VALL-DE-ROURES

			62	63	64
cantar	imperatiu	2	kánta	kánta	kánta
		3	kánto	kánto	kánte
		4	kantém	kantém	kantém
		5	kantéw	kantéw	kantéw
		6	kánton	kánten	kánten
		present indicatiu	1	kánto	kánto
	2		kántes	kántes	kántes
	3		kánte	kánte	kánte
	4		kantém	kantém	kantém
	5		kantéw	kantéw	kantéw
	6		kánten	kánten	kánten
	present subjuntiu	1	kánta	kánta	kánta
		2	kántos	kántes	kántes
		3	kánto	kánto	kánte
		4	kantám	kantém	kantém
		5		kantéw	kantéw
		6	kánton	kánton	kánton
	imperfet subjuntiu	1	kantára	kantára	kantára
		2	kantáres	kantáres	kantáres
		3	kantára	kantára	kantára
		4	kantárem	kantárem	kantárem
		5	kantárew	kantárew	kantárew
		6	kantáren	kantáren	kantáren
	participi		kantát	kantát	kantát
	gerundi		kantán	kantán	kantán
	infinitiu		kantá	kantá	kantá

			62	63	64
perdre	imperatiu	2	pér	pér	pér
		3	pérðiyē	pérðiyē	pérðeyē
		4	perðém	perðém	perðém
		5	perðéw	perðéw	perðéw
		6	pérðiyen	pérðiyen	péryen
	present indicatiu	1	pérðiyō	pérðeyō	pérðeyō
		2	pérs	pérs	pérs
		3	pér	pér	pér
		4	perðém	perðém	perðém
		5	perðéw	perðéw	perðéw
		6	pérðen	pérðen	pérðen
	present subjunctiu	1	pérðiyā	pérðeyā	pérðeyā
		2	pérðiyēs	péryēs	pérðeyēs
		3	pérðiyē	péryē	pérðiyē
		4	perðiyám	perðém	perðém
		5	perðiyáw	perðéw	perðéw
		6	pérðiyen	pérðiyen	pérðiyen
	imperfet subjunctiu	1	peryéra	peryéra	peryéra
		2	peryéres	peryéres	peryéres
		3	peryére	perðiyére	perðiyére
		4	peryérem	peryérem	peryérem
		5	peryérew	peryérew	peryérew
		6	peryéren	peryéren	peryéren
	participi		perðút	perðút	
	gerundi		perðén	perðén	perðén
	infinitiu		péðre	pérðe	péðre

			62	63	64
beure	imperatiu	2	béw	béw	béw
		3	béyi	béye	béye
		4	beβém		beβém
		5	beβéw	beβéw	beβéw
		6	béyen	béyen	béyen
	present indicatiu	1	bék	bék	bék
		2	béws	béws	béws
		3	béw	béw	béw
		4	beβém	beβém	beβém
		5	beβéw	beβéw	beβéw
		6	béwen	béwen	béwen
	present subjunctiu	1	béya	béya	béya
		2	béyes	béyes	béyes
		3	béye	béye	béye
		4	beyám	beyém	beβém
		5		beβéw	beβéw
		6	béyen	béyen	béyen
	imperfet subjunctiu	1	beyéra	beyéra	beyéra
		2	beyéres	beyéres	beyéres
		3	beyére	beyére	beyére
		4	beyérem	beyérem	beyérem
		5	beyérew	beyérew	beyérew
		6	beyéren	beyéren	beyéren
	participi		beyút	beyút	beyút
	gerundi		beβén	beβén	beβén
	infinitiu		béwre	béwre	béwre

			62	63	64
sentir	imperatiu	2	sén		sén
		3	séntiye		séntiye
		4	sentím		sentím
		5	sentíw		sentiyáw
		6	séntiyen		sentíjken
	present indicatiu	1	sentiyo	sentiyo	sentiyo
		2		séns	séns
		3	sén	sén	sén
		4	sentím	sentím	sentím
		5	sentíw	sentíw	sentíw
		6	sénten	sénten	sénten
	present subjunctiu	1	séntiya	séntiya	séntiya
		2	séntiyes	séntiyes	séntiyes
		3	séntiye	séntiye	séntiye
		4	sentiyám	sentím	sentím
		5	sentiyám	sentíw	sentiyám
		6	séntiyen	séntiyen	sentíjken
	imperfet subjunctiu	1	sentiyéra	sentíra	sentiyéra
		2	sentiyéres	sentíres	sentiyéres
		3	sentiyére	sentíre	sentiyére
		4	sentiyérem	sentírem	sentiyérem
		5	sentiyérew	sentírew	sentiyérew
		6	sentiyéren	sentíren	sentiyéren
	participi		sentít	sentít	sentít
	gerundi		sentín	sentín	sentín
	infinitiu		sentí	sentí	sentí

			62	63	64
servir	imperatiu	2	serþif	serþif	serþif
		3	serþifke	serþifke	serþifke
		4	serþim	serþim	serþim
		5	serþiw	serþiw	serþiw
		6	serþifken	serþifken	serþifken
	present indicatiu	1	serþifko	serþifko	serþifko
		2	serþifjes	serþifjes	serþifjes
		3	serþif	serþif	serþif
		4	serþim	serþim	serþim
		5	serþiw	serþiw	serþiw
		6	serþifjen	serþifjen	serþifjen
	present subjunctiu	1	serþifka	serþifka	serþifka
		2	serþiskes	serþiskes	serþiskes
		3	serþiske	serþiske	serþiske
		4	serþim	serþim	serþim
		5	serþiw		serþiw
		6	serþisken	serþifken	serþifken
	imperfet subjunctiu	1	serþíra	serþíra	serþíra
		2	serþíres	serþíres	serþíres
		3	serþíre	serþíre	serþíre
		4	serþírem	serþírem	serþírem
		5	serþírew	serþírew	serþírew
		6	serþíræn	serþíren	serþírñ
	participi		serþít	serþít	serþít
	gerundi		serþín	serþín	serþín
	infinitiu		serþí	serbí	serþí